

# **SAMLEDOKUMENT**

## INNHALDSOVERSIKT

<b>Faggruppenes arbeidsbeskrivelser</b>	<b>3</b>
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe arealforvaltning og lovregulering	4
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe bestandsforvaltning	8
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe ferdsel	14
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe landbruk	21
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe Setesdal Austhei	27
Arbeidsbeskrivelse for faggruppe vannkraft	33
<b>Faggruppenes leveranser</b>	<b>39</b>
Faggruppe arealforvaltning og lovregulering – Tiltaksliste	40
Faggruppe bestandsforvaltning – Tiltaksliste	60
Faggruppe bestandsforvaltning – Følgeskriv	73
Faggruppe ferdsel – Tiltaksliste	88
Faggruppe ferdsel – Følgeskriv	130
Faggruppe landbruk – Tiltaksliste	146
Faggruppe landbruk – Følgeskriv	149
Faggruppe Setesdal Austhei – Tiltaksliste	151
Faggruppe Setesdal Austhei – Følgeskriv	166
Faggruppe vannkraft – Tiltaksliste	173
Faggruppe vannkraft – Følgeskriv	193
Faggruppe vannkraft – Bakgrunnsnotat	200
<b>Sammenstilling av alle tiltak behandlet i faggruppene (foruten faggruppe areal og lovregulering)</b>	<b>207</b>
<b>Bestilling scenarioanalyser</b>	<b>208</b>
Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke – Innmelding av behov for scenarioanalyser	209

# **FAGGRUPPENES ARBEIDSBESKRIVELSER**

## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE AREALFORVALTNING OG LOVREGULERING

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene

### DELTAKERE FAGGRUPPE AREALFORVALTNING OG LOVREGULERING

Navn	Instans	Kommentar
<b>Pia Molaug</b>	Statsforvalteren i Agder	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i planarbeid og koordinerer faggruppen.
<b>Astrid Lie Olsen</b>	Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i villreinforvaltningen
<b>Tage Eriksen</b>	Statsforvalteren i Rogaland	Representerer Statsforvalteren og innehar god juridisk kompetanse.
<b>Sigurd Rodskier Lenes</b>	Vestfold og Telemark Fylkeskommune	Representerer Fylkeskommunen som regional aktør i viltforvaltningen. Har bl.a arbeidet mye med villreinspørsmål på Hardangervidda
<b>Kari Røynlid</b>	Åseral kommune	Representerer vertskommune sør i Setesdal-Ryfylke. Jobber på planavdelingen i Åseral kommune.
<b>Knut Erik Paulsen</b>	Tokke kommune	Representerer vertskommune i Setesdal Austhei. GIS og plankompetanse og har tidligere jobbet med villreinarbeid i både Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei.

### BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Resultatet av klassifiseringen etter *Kvalitetsnorm for villrein* viser at villreinbestandene våre både regionalt og nasjonalt står over for store utfordringer. Som kjent så fikk 6 av de 10 nasjonale villreinområdene dårlig kvalitet (rødt lys), mens de resterende 4 kom ut med middels tilstand (gult lys). Landskap i endring, inngrepsfrie naturområder, fragmentering og tap av leveområder, bit-for-bit nedbygging og samlet belastning er alle viktige tema når man jobber med plan og lovregulering. Hvordan kan vi løse dette bedre både lokalt, regionalt og nasjonalt?

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

Målområder	Problem
<b>1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
<b>4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavvikelse</b>	Dårlig arealutnyttelse
<b>5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### Påvirkningsfaktorer og målområder

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

## MANDAT

I første rekke har faggruppen som mandat å vurdere endringer som kan gjøres i arealforvaltningen for å ivareta sammenhengende leveområder for villrein på tvers av administrative grenser, med utgangspunkt i problemstillinger i de respektive villreinområdene.

Videre er det ønskelig at gruppen vurderer behov for, og foreslår, endringer i lovverk for regulering av motorferdsel og annen ferdsel i villreinområdene og randsonene.

Faggruppen vil også kunne bistå de andre faggruppene med jus og plankompetanse.

Arbeidet innebærer å:

- Gjennomgå utfordringer med «bit-for-bit» nedbygging av arealer, hyttebygging og øvrig aktivitet innenfor villreinområdene og i randsonene, samt påvirkning fra større nasjonal planlegging og infrastruktur som vegprosjekter, kraftlinjer m.m. inn i villreinområdene.
- Foreslå endringer/nye tanker sett opp mot klassifisering etter kvalitetsnorm for villrein og langtidsperspektiv for villreinområdene
- Se på foreslåtte tiltak i egen og andre faggrupper opp mot realitetene som følger av CWD-håndtering (Dette vil uansett være førende til slutt og en viktig kalibrering av ulike tiltak mot hva som er realisme i vurdering av kost/nytte.).
- Vurdere kompenserende tiltak/økonomiske incentiver sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant
- Estimere nytte/kostnad/ulempen ved de foreslåtte tiltakene (se tabell Anbefalte tiltak).
- Ha med forslag til finansiering av tiltak

### **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av ulike problemstillinger en ønsker at gruppene skal vurdere. For eksempel:

- Se på tiltak og virkemidler som kan redusere risiko for og omfanget av bit for bit nedbygging i randområdene til villreinområdene
- Vurdere muligheter og behov for sterkere virkemidler i arealforvaltningen, herunder plan- og bygningsloven, for å sikre villreinens leveområder
- Vurdere behovet for utvidelse eller opprettelse av nye verneområder for å bedre ivareta villreinens interesser
- Se på samspill mellom friluftsløven og annet regelverk i forhold til regulering av ferdsel i villreinområdene
- Vurdere om motorferdselen enkelte steder er av et slikt omfang at den bør reduseres og i så fall hvordan.
- Vurdere nye virkemidler for å redusere ulovlig motorferdsel der dette er et problem i forhold til villrein.

### **ANBEFALTE TILTAK**

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

1. Liste opp ulike tiltak
2. Beskriv kort de relevante tiltakene
3. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.
  - a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
  - b. Positive virkninger:
    - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
    - ii. Må begrunnes!
  - c. Negative virkninger:

- i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
- ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

### Møteplan for Faggruppe

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
<b>Fysisk</b>	31						
<b>Teams</b>		19					
<b>Teams</b>			10				
<b>Fysisk</b>			31				
<b>Teams – Felles med alle faggrupper Setesdal</b>				9			
<b>Siste møte faggruppene</b>							
<b>Sluttseminar</b>							15

### Hvem refererer/skriver i møtene:

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

### Frister

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober

## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE BESTANDSFORVALTNING

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene.

### DELTAKERE FAGGRUPPE AREALFORVALTNING OG LOVREGULERING

Navn	Instans	Kommentar
<b>Therese Ramberg Sivertsen</b>	Statsforvalteren i Agder	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i villrenforvaltningen. Koordinerer faggruppen.
<b>Kristian Herregården</b>	Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i villreinforvaltningen. Sollid villreinfaglig kunnskap og god lokalkunnskap i nordre deler av begge villreinområdene.
<b>Jarle Lunde</b>	Villreinnemnda for Setesdalsområdet	Sekretær for nemnda. Behandler forslag til bestandsplaner, kvoteforslag m.m. fra Villreinutvalet. Viktigste høringspart i alle forvaltningssaker som berører villrein.
<b>Svein Olav Stegarud</b>	Setesdal Ryfylke villreinlag	Sekretær for villreinlaget i Setesdal Ryfylke. Villreinutvalget utarbeider bestandsplan, kvoter, gjennomfører og bidrar i tellinger. Server den praktiske delen av bestandsforvaltningen.



<b>Torleif Homme</b>	Setesdal Austhei villreinlag	Sekretær for villreinlaget i Setesdal Austhei. Villreinutvalget utarbeider bestandsplan, kvoter, gjennomfører og bidrar i tellinger. Server den praktiske delen av bestandsforvaltningen.
<b>Kristian Eiken Olsen</b>	Statskog	Representerer landets største grunneier og har jobbet mye med villreinforvaltning. Deltok også i arbeidet med Kvalitetsnorm for Setesdal Ryfylke.

## BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Forvaltningen av villrein var tidligere ansett for å være det samme som forvaltning av bestand. Etter hvert har også kunnskapen om arealene økt. Og med det forståelsen av at forvaltningen av villrein må sees i sammenheng med øvrige interesser i landskapet. Denne totalen er helt sentral i arbeidet med tiltaksplaner. Bestandsforvaltningen kan trolig likevel ha en del relevante virkemidler. Kanskje særlig knyttet til jaktperioden og jaktutøvelsen. Det er også sentralt at den brukergruppen som driver den klart mest oppsøkende aktiviteten overfor rein, også følger opp eventuelle tiltak som andre aktører måtte bidra med i samme område, til samme tid. I Setesdal Austhei er bestanden beregnet til ca 1200 dyr vinteren 2022/23. Målsetning i bestandsplanen er å øke vinterbestand til 1500 dyr i planperioden (2019-2023), men grunnet CWD er det lagt opp til en svært liten økning i 2023.

I Setesdal Ryfylke var bestanden beregnet til 2000 dyr i nordområdet og 1300 i sørområdet ved telling i 2017. Mål i bestandsplanen (2019 – 2023) er stabilisering av bestanden på dagens nivå (2000 dyr) i nordområdet, og en økning i bestanden i sørområdet (sør for Blåsjø) til 2000 dyr. Hovedmålet i bestandsplanen er at bestandsforvaltningen skal bidra til at dyrene bruker en større del av villreinområdet. Virkemidler for å oppnå dette er økning i bestandsstørrelse i sørområdet, primært gjennom økning i storbukkandelen (økning på 25%), samtidig som nivå på kondisjon og tilvekst skal opprettholdes. Økning i storbukkandel er imidlertid satt på vent grunnet CWD.

Funn av CWD på villrein på Hardangervidda i 2020 (VKM Rapport 2021: 01) har lagt sterke føringer på bestandsforvaltningen og medfører store utfordringer i hvilke handlingsrom en har gjennom bestandsforvaltning og jaktutøvelsen som virkemiddel. Økt avskyting av bukk er iverksatt som tiltak for å begrense risiko for spredning av CWD. Videre er innsamling av tilstrekkelig med prøvemateriale svært viktig. Dette krever felling av et visst antall rein sett opp mot hvor i smitteforløpet man er og hva man trenger å oppnå (NVS Rapport 34/2022). Det anses likevel som viktig, og rett, at også bestandsforvaltningen ser på mulighetene for endringer der dette også gjøres av andre, eller der dagens praksis har rom for forbedringer. Dette er bakgrunnen for at man i noen områder/perioder eller knyttet til noen tema, ønsker å gjennomgå mulighetene for avbøtende tiltak gjennom denne delen av forvaltningen.

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

Målområder	Problem
1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder	Reduserte trekkpassasjer
2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Reduserte trekkpassasjer
3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnvikelse	Dårlig arealutnyttelse
5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### Påvirkningsfaktorer og målområder

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

## **MANDAT**

Faggruppen for Bestandsforvaltning har som mandat å utrede hvilke muligheter som finnes for å begrense negative effekter av bestandsforvaltningens aktiviteter i henhold til innsatsområdene.

Arbeidet innebærer å:

- Definere mulige problemområder
- Peke på eventuelle behov for mer kunnskap
- Foreslå tiltak/endringer/nye tanker sett fra et fugleperspektiv
- Se på foreslåtte tiltak i egen og andre faggrupper opp mot realitetene som følger av CWD-håndtering (Dette vil uansett være førende til slutt og en viktig kalibrering av ulike tiltak mot hva som er realisme i vurdering av kost/nytte.).
- Vurdere kompenserende tiltak/økonomiske incentiver sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant
- Estimere nytte/kostnad/ulempes ved de foreslåtte tiltakene (se tabell Anbefalte tiltak).
- Forslag til finansiering av tiltak
- Forslag til evaluering av tiltak

## **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av ulike problemstillinger en ønsker at gruppene skal vurdere for eksempel:

- Behov for mer kunnskap
- Grunneierorganisering
- Datainnsamling
- Kvotestørrelse og fellingsprosent
- Motorisert ferdsel under tellinger / feltarbeid
- Jegeransamlinger i trekkområder/flaskehalses i jaktperioden
- Jegertetthet i terrenget
- Jegerseleksjon - jegerens selektive jaktuttak
- Jaktutøvelse
- Kjerneområder vs randområder (tradisjonsbærere)
- Forholdet mellom, eller synet på bestandsforvaltningas aktivitet vs. andre brukergruppers behov og foreslåtte begrensinger

## ANBEFALTE TILTAK

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

1. Liste opp ulike tiltak
2. Beskriv kort de relevante tiltakene
3. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.
  - a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
  - b. Positive virkninger:
    - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
    - ii. Må begrunnes!
  - c. Negative virkninger:
    - i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
    - ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

Møteplan for Faggruppe Bestandsforvaltning:

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
Fysisk	16.	12					
Teams			4				
Teams			23				
Teams				8			

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

Teams – Felles med alle faggrupper Setesdalsområdene				9			
Siste møte faggruppene						15?	
/Sluttseminar							15.

### Hvem refererer/skriver i møtene: **Therese**

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

### Frister

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober

## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE FERDSEL

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene

### DELTAKERE FAGGRUPPE FERDSEL

Navn	Instans	Kommentar
<b>Alf Odden</b>	SVR	Verneområdeforvalter i SVR. Har sittet i arbeidsgruppa delnorm 3 for Setesdal-Ryfylke. Koordinerer faggruppen.
<b>Katrine Skajaa Gunnarsli</b>	Agder FK	Representerer Fylkeskommunen som regional aktør i viltforvaltningen. Har bl.a arbeidet opp imot Heiplanen.
<b>Per Ketil Omholt</b>	Statsforvalteren i Agder	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i villreinforvaltningen
<b>Preben Falck</b>	DNT Stavanger	Daglig leder i DNT Stavanger som har mange hytter i Setesdal-Ryfylke.
<b>Bjørn Andersen-Steinsland</b>	DNT Sør	Daglig leder i DNT Sør, som har mange hytter i Setesdal-Ryfylke og Setesdal Austhei.
<b>Kristian Eiken Olsen</b>	Statskog	Representerer Statskog som grunneiger som har en del inntekter av jakt- og

		hytteutleige m.m. Grunneigerperspektivet av allmennhetens tilgang til- og friluftslivsutøvelse. Har deltatt i arbeidet med delnorm 3.
<b>Tom Olav Trydal</b>	Bykle Fjellstyre	Fjellstyret leier ut hytter på iNatur.no til både jakt, fiske og øvrig friluftsliv. Trydal har deltatt i kartleggingsarbeidet til delnorm 3, samt feltarbeid til delnorm 1.
<b>Svein Olav Stegarud</b>	Setesdal Ryfylke Villreinlag	Sekretær for SRV. Har også deltatt i arbeidet med delnorm 3 i Setesdal-Ryfylke.
<b>Torleif Homme</b>	Setesdal Austhei Villreinlag	Sekretær for SAV. Har også deltatt i arbeidet med delnorm 3 i Setesdal Austhei.
<b>Magnar Viga</b>	Hjelmeland Fjellstyre	Fjellstyret leier ut hytter på iNatur.no til både jakt, fiske og øvrig friluftsliv.
<b>Kristian Steine</b>	Suldal Fjellstyre	Fjellstyret leier ut hytter på iNatur.no til både jakt, fiske og øvrig friluftsliv.

## BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

SVR ble vernet i år 2000 etter en verneprosess der ulike verneformer og utstrekning hadde blitt fremmet. Formålet med vernet er bredt og er ment å ivareta et sammenhengende, særpreget og vakkert naturområde med urørte fjell, hei- og fjellskogområde. Området huser et spesielt plante- og dyreliv, stølsområder, beitelandskap og kulturminner. Sentralt i verneformålet er å ta vare på et sammenhengende leveområde for den sørligste villreinstammen i Europa. Selv om Setesdal Austhei ikke er vernet på linje som SR, så finner vi også her en del av de samme problemstillingene som i Setesdal-Ryfylke.

Det ligger mye kunnskap i arbeid som allerede er utført i disse villreinområdene. Her kan nevnes Heiplanen, Ferdseleksprosjekt ved NINA og ikke minst GPS-merkeprosjekt (NINA Rapport 1909 og 1855). I ferdseleksprosjektet ble det bl.a gjennomført grundige analyser, som sammen med data og kunnskap fra tilsvarende prosjekter og andre områder, viste hvordan ferdseleks påvirker reinens arealbruk og adferd gjennom året (NINA Rapport 1903).

I GPS-merkeprosjektene har nettopp tiltak vært inkludert i arbeidet. Det er lagt ned et betydelig arbeid med tiltak, og en utarbeidet matrise med forslag til tiltak, gjør at Setesdalsområdene allerede ligger "et hestehode" foran de andre villreinområdene i landet ift denne prosessen. Her har faggruppene et svært godt grunnlag for videre arbeid. En god del tiltak ligger klare i nevnte matrise, og noen er også allerede iverksatt.

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

Målområder	Problem
1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder	Reduserte trekkpassasjer
2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Reduserte trekkpassasjer
3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavvikelse	Dårlig arealutnyttelse
5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### Påvirkningsfaktorer og målområder



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

### **MANDAT**

Faggruppen for ferdsel har som mandat å foreslå konkrete tiltak for å begrense forstyrrelsen på villrein fra friluftslivsferdselen i henhold til målområdene.

Arbeidet innebærer å:

- Videreføre arbeidet som allerede er gjort gjennom GPS-merkeprosjektene, men det blir viktig å samtidig løfte blikket for å avdekke enda flere alternative tiltak enn de som allerede foreligger.
- Foreslå endringer i for eksempel merking, driftsform, åpningstider, informasjon, kanalisering osv. på merka stier, løyper og hytter, for å redusere utfordringer med ulike typer ferdsel i de mest sårbare områdene for reinen gjennom året (kart).
- Foreslå soneringer der ulike typer av ferdsel kan, eller ikke bør, foregå igjennom året. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til.
- Vurdere ulike tiltak/virkemiddel for å regulere friluftslivsferdsel i områder eller perioder der dette kan være nødvendig. For eksempel kalvings- og oppvekstområder, viktige trekkområder, viktige vinterbeiter m.m. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til?
- Vurdere kompenserende tiltak sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant.
- Estimere nytte/kostnad/ulempes ved en slik regulering (se tabell Anbefalte tiltak).

### **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av noen ulike problemstillinger en ønsker at gruppa skal vurdere (gruppa kan selv supplere):

- Hvordan kan vi best redusere ferdselen på seinvinter/vår og forsommer og høgsesong sommer i relevante områder.
- Hvordan kan vi best redusere/begrense ferdsel og aktiviteter innover i villreinområdet og i viktige beiteområder til ulike sesonger.
- Hvordan kan vi kanalisere ferdsel og aktivitet vekk ifra de mest urørte områdene som også reinen bruker i dag. Herunder også forebygge videre utvikling av ferdsel i slike områder.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

- Hvordan kan vi best løse opp i barrierer for villrein som skapes av menneskelig ferdsel langs stier eller i områder reinen har behov for å passere gjennom året.
- Vurdere bedre kanalisering og styring av ferdsel ut frå dei store hytteområda. Vågslid, Hovden, Brokke, Øvre Sirdal, Ljosland, Bortelid og Knaben skal særleg vurderast
- Vurdere nedlegging, flytting og stengeregime for maskinpreparerte skiløyper i villreinområde
- Vurdere nedlegging eller flytting av store arrangement som kan være til skade for villreinen, som t.d turrenn, løp og øvingar
- Vurdere tiltak for å redusere sporadisk ferdsel og motorferdsel i område som er særlig viktige for villreinen. Her under jakt, kiting, topturar og sykling både på barmark og på snø
- Vurdere tiltak som bedrer villreinens mulighet til å trekke over Brokke-Suleskardvegen. Her under endring av tidspunkt for brøyting og stenging av vegen.
- Vurdere tiltak som gir redusert ferdsel og forstyrrelse på aksene; Kvinen-Josephsbu/Lakkenstova-Bortelid/Ljosland
- Utarbeide skisse til et fremtidig hytte- og løypenett som gjør det mulig for villreinen å gjenopprette bruk av en større del av leveområdet. Vurdere alternativ med bare en gjennomgående turistløype nord-sør i det sentrale villreinområdet.
- Vurdere endra bruk, flytting og ny plassering av hytte- og løypenettet ved Brokke-Suleskardvegen. Flytting og ny plassering av turisthytta Øyuvsbu og tilhørende løypenett skal vurderes.
- Vurdere endra bruk, flytting og ny plassering av hytte- og løypenettet ved Blåsjø. Flytting/nedlegging av turisthytta Storsteinen skal vurderes.
- Vurdere stenging, flytting og endra bruk av hyttene til Statskog og fjellstyra

### **ANBEFALTE TILTAK**

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

4. Liste opp ulike tiltak
5. Beskriv kort de relevante tiltakene

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

6. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.
  - a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
  - b. Positive virkninger:
    - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
    - ii. Må begrunnes!
  - c. Negative virkninger:
    - i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
    - ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

Møteplan for Faggruppe Friluftslivsferdsel:

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
<b>Fysisk</b>	16.	20					
<b>Teams</b>			9				
<b>Fysisk</b>				6			
<b>Teams – Felles med alle faggrupper Setesdalområdet</b>				9			
<b>Siste møte faggruppene</b>							
<b>Sluttseminar</b>							15

Hvem refererer/skriver i møtene:

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

### **Frister**

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober.

## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE LANDBRUK

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene

### DELTAKERE FAGGRUPPE LANDBRUK

Navn	Instans	Kommentar
<b>Reidar Tveiten</b>	SF Agder -Landbruk – gruppekoordinator	Representerer statsforvalteren som regional landbruksmyndighet.
<b>Jørn Haug</b>	SVR	Representerer verneområdeforvaltningen gjennom sin rolle som verneområdeforvater i SVR
<b>Cathrine Stabel Eltervåg</b>	SF ROG - Miljø	Representerer statsforvalteren og miljøforvaltningen regionalt
<b>Gunn Kristin Osaland</b>	Mattilsynet	Representerer regional/nasjonal myndighet for dyrevelferd og matsikkerhet. Fagkapasitet på blant annet hjemmelsgrunnlag, dyresjukdom m.m.. Forvaltningsmyndighet håndtering av CWD sammen med MiD.
<b>Jostein Seldal</b>	Jæren Smalalag	Representerer beitenæringa lokalt som leder for Jæren Smalalag.
<b>Kåre Blålid</b>	Aust-Agder Sau og Geit	Representerer beitenæringa regionalt

<b>Hanne Elin Herrebrøden</b>	Statsforvalteren i Rogaland	Representerer statsforvalteren som regional landbruksmyndighet. Jobber som rådgiver innen husdyrfag hos SF Rogaland.
-------------------------------	-----------------------------	--

## BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Bruk av fjellet til næringsformål og utmarksbeiting har svært lange tradisjoner i norske fjellområder. Gjennom tiden har dette pågått i sameksistens med villreinsens nomadiske liv rundt i de samme beiteområdene. Disse aktivitetene har helt frem til nyere tid i all hovedsak vært konsentrerte til sommer- og høstsesongen i fjellet, men nye typer utstyr og behov har utvidet dette til også å omhandle bruk av fjellet i vinterperioden.

I tillegg til effekten næringsaktørens aktiviteter i forbindelse med dette måtte ha på reinen, har også beitedyrene en påvirkning (Mysterud og Austerheim 2005). Dette gjelder både konkurranse om de beste beiteområdene, økt parasittbelastning og faren for sykdomsoverføring/smittespredning (Utaaker m.fl. 2023).

Etter funn av smittsom skrantesyke (CWD) på villrein i Nordfjella i 2016, har både prøveinnsamling og forskning på CWD økt svært mye. Frykten for sykdomsoverføring mellom arter (rein og sau) har også medført økt bevissthet omkring hvor/hvordan slik smitteoverføring i så fall ville kunne skjedd. Og med dette et sterkt behov for lære mer om farene og forvaltningsutfordringer med en prionsykdom i en hjorteviltpopulasjon i områder der man også har mange beitedyr. Ny kunnskap om potensialet for parasittoverføring (og mulig også sykdomssmitte) mellom beitedyr og ville dyr i fjellet (Utaaker m.fl. 2023), gjør at man i dette arbeidet ønsker å se på mulighetene for tiltak innen dette feltet. Dette for å bidra til å redusere potensialet for negative effekter av beitedyrs påvirkning på villreinen og dens beiteområder.

Tilsvarende har også næringsaktørers bruk av fjellet en mulig påvirkning på villreinen i enkelte områder og til ulike tider av året. Det er derfor viktig at de øvrige brukergruppene setter søkelyset på dette som for eksempel handler om motorferdsel (uttransport av utstyr, folk og beitedyr) eller fysiske installasjoner og drift/vedlikehold av slikt.

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

**Målområder**

**Problem**

<b>1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
<b>4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavvikelse</b>	Dårlig arealutnyttelse
<b>5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### **Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)**

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### **Påvirkningsfaktorer og målområder**

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

### **MANDAT**

Faggruppen for landbruk har som mandat å utrede hvilke muligheter som finnes for å begrense negative effekter av landbruksaktiviteter i henhold til målområdene.

Arbeidet innebærer å:

- Foreslå endringer i forvaltningen av hvilke regioner som kan bruke Setesdal Austhei (SA) og Setesdal – Ryfylke (SR) til fjellbeite.
- Foreslå soneringer der ulike typer av næringsaktiviteter kan eller eventuelt ikke bør foregå igjennom året. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til?
- Vurdere behov, samt ulike tiltak/virkemiddel for å regulere næringsaktørens aktiviteter (som for eksempel motorferdsel v/utkjøring av saltstein og utstyr, beitedyr og tilsynspersonell m.m.) i områder og til perioder der dette kan være nødvendig. For eksempel kalvings- og oppvekstområder, viktige sommer- og høstbeiter for reinen, viktige trekkområder m.m. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til?
- Vurdere kompenserende tiltak/økonomiske incentiver sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant. Som økonomisk kompensasjon for endra beitebruk, radiobjeller i stedet for saltstein, merking av mat/ressurser fra området som geografisk beskyttet varemerke eller annet.
- Estimere nytte/kostnad/ulempes ved en slik regulering (se tabell Anbefalte tiltak).

### **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av ulike problemstillinger en ønsker at gruppene skal vurdere for eksempel (gruppa kan selv supplere):

- Bruk av salteplasser (genererer flere problemstillinger knyttet til smittefare, motorferdsel ifm. grunder m.m.)
- Overvåking med utstrakt bruk av GPS-bjeller fremfor salteplasser? Kost/nytte?
- Motorferdsel/annen ferdsel som følge av landbruks- eller næringsaktivitet; noe her som kan reduseres?
- Redusere bruk av fysisk tilrettelegging/installasjoner fra næringa som traktorveger, samleleve, sperregjerder m.m.
- Volum beitedyr fra kommuner utenfor fjellområdet – kan/bør dette reguleres? Lovverk?
- Antall dyr på beite totalt med hensyn til næringskonkurransen, parasittbelastning, smittetrykk osv.?

### **ANBEFALTE TILTAK**

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

1. Liste opp ulike tiltak
2. Beskriv kort de relevante tiltakene



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

3. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.
  - a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
  - b. Positive virkninger:
    - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
    - ii. Må begrunnes!
  - c. Negative virkninger:
    - i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
    - ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

### Møteplan for Faggruppe Landbruk

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
Fysisk	16.						
Teams		19					
Teams			12				
Teams				5			
Teams – Felles med alle faggrupper Setesdal				9			
Siste møte faggruppene							
Sluttseminar							15

Hvem refererer/skriver i møtene:

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

### **Frister**

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober

## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE SETESDAL AUSTHEI

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene

### DELTAKERE FAGGRUPPE SETESDAL AUSTHEI

Navn	Instans	Kommentar
<b>Per Ketil Omholt</b>	Statsforvalteren i Agder	Representerer Statsforvalteren som regional aktør i villreinforvaltningen og koordinator for faggruppen.
<b>Torleif Homme</b>	Setesdal Austhei villreinlag	Sekretær for villreinlaget og har deltatt i kvalitetsnormarbeidet i SA gjennom arbeidsgruppa for delnorm 3.
<b>Dag N. Fagermyr</b>	DNT Aust-Agder	Daglig leder i Aust-Agder Turistforening som har en rekke hytter i Setesdal Austhei.
<b>Knut Gunnar Solli</b>	Valle kommune	Jobber med viltforvaltning i Valle kommune og deltar under villreintellinger / datainnsamling til delnorm 1.
<b>Per Wraa</b>	Tokke kommune	Jobber med viltforvaltning i Tokke kommune og har deltatt i arbeidet med delnorm 3 for Setesdal Austhei.

<b>Inger Ann Fidjestøl</b>	Agder Fylkeskommune, Samferdsel	Veieier fv 450
<b>Øystein Kristensen</b>	Agder Fylkeskommune, Analyseavdelingen	Kan hjelpe til med analysering av data, har historikk i forhold til GPS-prosjekt på Austheia og Adaptiv løypeforvaltning i Bykle

## BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Setesdal Austhei har mer innlandsklima enn Setesdal Ryfylkeheiene. Områdets sesongbeiter er oppsplittet av Rv. 45 mellom Valle og Tokke over Store Bjørnevatn. Nordområdet har mange fjellvidder og dekker 770 km<sup>2</sup>, mens sørområdet har mer skog og dekker rundt 1600 km<sup>2</sup>.

Størsteparten av bestanden på Austheia har vinterbeitene sine i nordområdet, mens kalvingsområder og sommerbeiter ligger i sørområdet. Dyrene krysser Rv. 45 på trekket sitt mellom områdene. Trekkmulighetene er mindre som følge av vei og hyttebebyggelse.

Selv om Setesdal Austhei ikke er vernet på linje med Setesdal-Ryfylke, så finner vi også her en del av de samme problemstillingene som i SR. Begge områdene er særdeles populære områder for friluftsliv og annen ferdsel. Begge villreinområdene har i kvalitetsnormen flere fokusområder til felles, og utveksling mellom bestandene har de siste årene blitt mer sjeldent enn det som var tilfelle.

En sentral problemstilling vil være å sikre/bedre bestandens mulighet for å krysse øst-vest-aksen ved Bjørnevatn. Dette er et sentralt sesongtrekk som man er avhengig av å opprettholde hvis bestanden skal kunne benytte hele villreinområdet.

SA har etter hvert gode GPS-data som synliggjør arealbruken i villreinområdet (NINA Rapport 694). I løpet av første kvartal 2023 ble de 3 GPS-senderene på Setesdal Austhei tatt av (utløst). Det har vært et ønske at man også fikk merket bukk på Austheia for å hente inn mer data på bukkenes arealbruk. Våren 2023 ble det merket 3 åringbukker og ei årinsimle på Setesdal Austhei.

Heiplanen

Ferdselsprosjekt NINA

GPS-merkeprosjekt

(NINA Rapport 1909 og 1855).

I det samme ferdselsprosjektet ble det også gjennomført grundige analyser, som sammen med data og kunnskap fra tilsvarende prosjekter og andre områder, viste hvordan ferdselen påvirker reinens arealbruk og adferd gjennom året (NINA Rapport 1903). Resultatet av dette gjør at det er helt sentralt i dette arbeidet å se på mulighetene for tiltak, som kan bidra til å redusere de negative effektene av menneskelig aktivitet og friluftslivsferdsel på villreinen.

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

Målområder	Problem
<b>1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
<b>4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavvikelse</b>	Dårlig arealutnyttelse
<b>5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### **Påvirkningsfaktorer og målområder**

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

### **MANDAT**

Faggruppen for Setsdal Austhei har som mandat å foreslå konkrete tiltak for å begrense forstyrrelsen på villrein i henhold til målområdene. Gruppen må jobbe på tvers av fagfeltene som de andre faggruppene har fått tildelt.

Arbeidet innebærer å:

- Foreslå tiltak som kan ivareta/bedre villreinens mulighet til å opprettholde trekkmulighetene over Fv 450 ved Bjørnevatn.
- Foreslå endringer i for eksempel merking, driftsform, åpningstider, informasjon, kanalisering osv. på merka stier, løyper og hytter, for å redusere utfordringer med ulike typer friluftsliv i de mest sårbare områdene for reinen gjennom året (kart).
- Foreslå soneringer der ulike typer av friluftslivsaktivitet kan, eller ikke bør, foregå igjennom året. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til.
- Vurdere ulike tiltak/virkemiddel for å regulere friluftslivsferdsel i områder eller perioder der dette kan være nødvendig. For eksempel kalvings- og oppvekstområder, viktige trekkområder, viktige vinterbeiter m.m. Hjemmelsgrunnlag per i dag; hva kan gjøres og eller hva må til?
- Vurdere kompenserende tiltak sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant.
- Estimere nytte/kostnad/ulempen ved en slik regulering (se tabell anbefalte tiltak).

### **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av noen ulike problemstillinger en ønsker at gruppa skal vurdere (gruppa kan selv supplere):

- Hvordan kan vi ivareta/bedre villreinens mulighet til å opprettholde trekk over Fv 450 ved Bjørnevatn.
- Hvordan kan vi best redusere ferdselen på seinvinter/vår og forsommer og høgsesong sommer i relevante områder.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

- Hvordan kan vi best redusere/begrense ferdsel og friluftaktiviteter innover i villreinområdet og i viktige beiteområder i nord og øst gjennom vinterperioden.
- Hvordan kan vi kanalisere ferdsel og aktivitet vekk ifra de mest urørte områdene som også reinen bruker i dag. Herunder også forebygge videre utvikling av ferdsel i slike områder.
- Hvordan kan vi best løse opp i barrierer for villrein som skapes av menneskelig ferdsel langs stier eller i områder reinen har behov for å passere gjennom året.
- Forsvarsaktiviteter og skredøvelser i politiet
- Toppturer organisert av turistbedriftene/facebook

### **ANBEFALTE TILTAK**

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

1. Liste opp ulike tiltak
2. Beskriv kort de relevante tiltakene
3. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.
  - a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
  - b. Positive virkninger:
    - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
    - ii. Må begrunnes!
  - c. Negative virkninger:
    - i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
    - ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

### Møteplan for Faggruppe

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
Fysisk	16.						
Teams; ukentlig hver onsdag							
Teams – Felles med alle faggrupper Setesdal				9			
Siste møte faggruppene							
Sluttseminar							15

#### Hvem refererer/skriver i møtene:

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

#### Frister

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober.



## ARBEIDSBESKRIVELSE FOR FAGGRUPPE VANNKRAFT

### OM FAGGRUPPER

I arbeidet med tiltaksplan er det etablert rådgivende faggrupper for prosjektgruppa og styringsgruppa. Disse består av ressurspersoner fra relevante aktører, sentral- og regional forvaltning, kommuner, interesseorganisasjoner m.m. De gis et mandat og utfordres på konkrete problemstillinger, for å komme opp med forslag til tiltak og avveininger rundt hvert enkelt. Prosjektgruppa gjør en samlet vurdering og prioritering av de ulike forslagene fra hver av faggruppene, som til slutt styringsgruppa godkjenner, før oversending av forslag til samlet tiltaksplan til Miljødirektoratet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag må vektlegges i arbeidet i faggruppene. Det er ønskelig at faggruppene fokuserer på å bidra med kunnskap og erfaringer fra eget fagfelt, til felles beste. Man bør etterstrebe god dialog i gruppa, fremfor debatt, og der det er mye usikkerhet eller uenigheter må dette belyses i referatene

### DELTAKERE FAGGRUPPE VANNKRAFT

Navn:	Instans:	Kommentar:
<b>Jørn Haug</b>	SVR - gruppekoordinator	Representerer verneområdeforvaltningen gjennom sin rolle som verneområdeforvater i SVR
<b>Per Øyvind Grimsby</b>	Sira – Kvina	Representerer regulant. Oversikt og kontakt vedr. reguleringer og infrastruktur i SR.
<b>Grunde Johnsen</b>	Otra Kraft	Representerer regulant. Oversikt og kontakt vedr. reguleringer og infrastruktur i SR.
<b>Trond Erik Børresen</b>	Lyse	Representerer regulant. Oversikt og kontakt vedr. reguleringer og infrastruktur i SR.
<b>Sven Sandvik</b>	Sirdal kommune	Vertskommune for anleggsvei og vannkraft
<b>Torborg Kleppa</b>	Hjelmeland kommune	Vertskommune for anleggsvei og vannkraft
<b>Turid Ottersland Tjøstheim</b>	Suldal kommune	Vertskommune for anleggsvei og vannkraft

<b>Jostein Kristiansen</b>	Statkraft	Representerer regulant. Oversikt og kontakt vedr. reguleringer og infrastruktur i SR.
<b>Kristian Eiken Olsen</b>	Statskog	Representerer grunneier samt jobbet med tilsvarende problemstillinger tidligere
<b>Sigrid Bjørgum</b>	Bykle kommune	Vertskommune og jobbet med problemstillingene via GPS-merkeprosjekt
<b>Jon Atle Eie</b>	NVE	Har jobbet med driftsregimer-, prosjekter med bomminger av anleggsveger blant annet i Setesdal-Ryfylke.

## BAKGRUNN OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Anleggsveger etter tidligere tiders vannkraftreguleringer har i mange tilfeller gitt tilkomst langt inn mot kjerneområdene i villreinområdene. De langstrakte villreinområdene som for eksempel Setesdal-Ryfylke er gjerne mer utsatte for fragmenteringseffekter som følge av denne infrastrukturen. Man har derfor i noen tilfeller i visse områder, utforsket mulighetene for å regulere tilkomsten langs slike veger i langt større grad enn hva som har vært tradisjonelt tilgjengelig siden starten (for eksempel vegen inn til Store Urar i Bykle kommune).

Moderne teknologi og utstyr gjør at man i langt større grad også har anledning til å styre dette på en dynamisk måte, etter behov og rettigheter, -om ønskelig. Dette er bakgrunnen for at man langs enkelte sentrale anleggsveger, i dette arbeidet ønsker å utrede mulighetene for å prøve ut noen slike begrensninger, som avbøtende tiltak for villrein.

## PROBLEMKARTLEGGING

Målområder er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet. Tema og problemstillinger i faggruppene vil ha sitt utspring fra ett eller flere av målområdene (som er de overordnede målene med arbeidet).

Målområder	Problem
<b>1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder</b>	Reduserte trekkpassasjer
<b>2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året</b>	Reduserte trekkpassasjer

<b>3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: Sør og vest for Blåsjø Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse
<b>4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavvikelse</b>	Dårlig arealutnyttelse
<b>5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.</b>	Reduserte trekkpassasjer og dårlig arealutnyttelse

### **Effekt sett i forhold til kvalitetsnorm for villrein (gjelder alle målområder)**

Positiv effekt for funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer (delnorm 3). Kan gi positive effekter på måleparametere for bestandsforhold, f.eks slaktevekter på kalv, kalv/100 simle/ungdyr, helsestatus samt genetisk variasjon (delnorm 1).

### **Påvirkningsfaktorer og målområder**

- Ferdsel/aktivitet og volum av beitedyr (målområde 1 – 4)
- Aktivitet som er i konflikt med områder reinen bruker eller har behov for å passere gjennom året (målområde 1 – 5)
- Infrastruktur som legger beslag på villreinareal eller skaper forstyrrelser som påvirker arealbruken. (målområde 1 – 5)

### **MANDAT**

Faggruppen for vannkraft har som mandat å utrede hvilke muligheter som finnes for å begrense tilkomsten til kjerneområdene i villreinområdet, via anleggsveier og reguleringsmagasinene. Både overordna, og for de enkelte vegene spesielt.

Arbeidet innebærer å:

- Foreslå regulering av tilkomst på anleggsvegene (hver enkelt) både med bil og for eksempel sykkel, og hvilke virkemidler som bør utredes. Samt tilsvarende med båt på reguleringsmagasiner.
- Vurdere kompenserende tiltak sammen med andre aktører der dette er nødvendig/mulig/relevant.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

- Forberede hva som må inn i et grunnlag for eventuelle endringer i de delene av konsesjon eller annet avtaleforhold som regulerer driften av de enkelte anleggsvegene.
- Estimere nytte/kostnad/ulempes ved en slik regulering (se tabell Anbefalte tiltak).

### **PROBLEMSTILLINGER (FRA PROSJEKTGRUPPA)**

Opplisting av noen ulike problemstillinger en ønsker at gruppa skal vurdere (gruppa kan selv supplere):

- Bruk av fysisk bomsystem for å regulere tilgang?
  - Erfaringer fra bomregime langs vegen inn til Store Urar (Bykle kommune, Setesdal Vesthei)
  - Eier/forvalter av tilgang og system? Kommune? Grunneier?
  - Kompenserende tiltak?
- Fysiske endringer av vegbane ift. grøft som hindrer kjøring ut i terreng og parkering?
  - Effekt?
- Hjemmelsbruk (for eksempel lokale forskrifter) for å med informasjon og kontroll regulere tilgang og type bruk? Kostnad og praktiske utfordringer ved dette? Effekt?
- Hva med regulering av ulike friluftformer og -farkoster langs vegene, som for eksempel sykkel? Og på reguleringsmagasinene med båt (privat og næring)?

### **ANBEFALTE TILTAK**

(bruk ferdig oppsett i Vedlegg 1, med eksempel og matrise for rapportering)

Gruppen skal:

1. Liste opp ulike tiltak
2. Beskriv kort de relevante tiltakene
3. Gjør en grovmasket vurdering av effekten de kan ha på problemet.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

- a. Forkast tiltak med liten effekt (kortfattet begrunnelse)
- b. Positive virkninger:
  - i. Effekt på måloppnåelse og/eller problem
  - ii. Må begrunnes!
- c. Negative virkninger:
  - i. Økonomiske kostnader anslås i kroner så langt som mulig – skiller mellom engangs- og driftskostnader.
  - ii. Negative virkninger beskrives kvalitativt, med noen kvantitative anslag

## FRAMDRIFT OG ORGANISERING I FAGGRUPPA

### Møteplan for Faggruppe

Møteform	Mars	April	Mai	Juni	August	September	Oktober
<b>Fysisk</b>	16.						
	31						
		26					
			10				
<b>Teams – Felles med alle faggrupper Setesdal</b>				9			
<b>Siste møte faggruppene</b>							
<b>Sluttseminar</b>							15

Hvem refererer/skriver i møtene:

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

Levering av resultat/rapporteringsform:

- Referat fra hvert møte leveres sekretariatet (NVS)

### **Frister**

- 9. juni: Felles møte med alle faggrupper: Presentasjon av foreslåtte tiltak i Faggruppene så langt (midtvegsrapportering til Miljødirektoratet den 15. juni.
- 22 september: alle forslag til tiltak må være sendt fra faggruppene til sekretariatet for å komme med i utkast til tiltaksplan per 15. oktober.

# **FAGGRUPPENES LEVERANSER**

## FAGGRUPPE AREALFORVALTNING OG LOVREGULERING – TILTAKTAKSLISTE

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
1. AREAL-FORVALTNING ETTER PLAN- OG BYGNINGS-LOVEN	1.1	Nasjonale føringer Det er behov for klarere og strengere nasjonale føringer og regelverk når det gjelder arealplanlegging og villrein.						
	1.1.1	Det er behov for klare statlige føringer om økt vektlegging av villreinen som interesse i arealplanlegging, tilsvarende jordvern og strandsone. Føringerne bør i størst mulig grad være bindende og konkrete. Eksempelvis kan det lages statlige planretningslinjer for villrein/fjellområdene, jf. pbl § 3-5. Slike føringer må gjelde både villreinområdene, randsonene til disse og trekkrutene mellom villreinområdene. Føringerne må gjelde også små tiltak, for å unngå bit-for-bit-nedbygging. Føringerne må også gjelde nasjonale utbyggingsprosjekter som større veibygging og energitiltak, inkl. der planlegging er påbegynt.	ID108: Hindre videre fragmentering av leve- og beiteområdene. Nye hytter/hytteområder må sees helhetlig på, og ikke som enkelttilfeller.	Unngå videre nedbygging av villreinen leve- og trekkområder, inkl. forstyrrende ferdsel fra utbygging i randsonene.	Tilsidesettelse/begrensning av det kommunale selvstyret. Kan være negativt for utbyggings-/næringsinteresser.	Staten (KDD/KLD)		Staten må gå foran i krav om ivaretagelse av villreinen, så lokalpolitikere ikke må ta hele den politiske kostnaden ved upopulære avgjørelser.
	1.1.2	I forlengelse av punktet over: styrke statsforvaltners innsigelsesinstitutt når det gjelder villrein - det bør gis føringer/signaler om at innsigelse i større grad skal benyttes i plansaker der villreinen blir negativt berørt. Dette kan også tas inn i T-2/16. Innsigelsesmyndighet på villrein må fortsatt ligge hos statsforvalterne.		Jf. over	Jf. over	Staten (KDD/KLD)		
	1.1.3	Det bør utarbeides bindende statlige føringer for å begrense omfanget av hyttebygging generelt. (Nåværende hytteveileder er kun veiledende.)	ID13: Stadig hyttebygging legger beslag og press på områder; her bør det reverseres. ID103: Stopp for all hyttebygging i villreinområdet og i randsonene. ID105 og ID107: Ingen nye hyttefelt og stopp i arealutviding av	Unngå videre nedbygging av villreinen leve- og trekkområder, inkl. forstyrrende ferdsel fra utbygging i randsonene.	Tilsidesettelse/begrensning av det kommunale selvstyret. Kan være negativt for utbyggings-/næringsinteresser.	Staten (KDD/KLD)		



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
			eksisterende hyttefelt. ID108: Videre hyttebygging som grenser til trekk- og beiteområder må stoppes.					
	1.2	Forhindre forverring av villreinens situasjon gjennom endringer i gjeldende kommunale arealplaner - planvask Det kan ligge et stort potensiale for å forverre villreinens situasjon i de ikke-realiserede utbyggingsområdene i gjeldende kommuneplaner og reguleringsplaner. Det er nødvendig at mange av disse vurderes tilbakeført til LNF dersom vi skal nå målet om å ivareta villreinen.1.2		ID108: Reversere tidligere avgjørelser, som har ført til, og videre vil føre til fragmentering av leve- og beiteområder. Planlagte hyttefelt som ikke er oppført må stoppes.				
	1.2.1	Kommuneplaner må rulleres og urealiserte byggeområder som er negative for villreinen, bør tas ut. Dette gjelder byggeområder både innenfor villreinens leveområder, i randsonene til disse og i trekkutene mellom villreinområdene. Kommunene mangler ofte ressurser til å kjøre fulle rulleringer av kommuneplanene, det bør gis midler til dette, f.eks. en offentlig tilskuddsordning for kommuner med eldre kommuneplaner. Et alternativ er å gjennomføre begrensede "villreinerulleringer" kun for å ta ut områder som er negative for villreinen.		Jf. over	Kan være negativt for utbyggings-/næringsinteresser	Kommunene, stat/fylkeskommune for midler		
	1.2.2	Vedtatte, ikke-realiserede reguleringsplaner som er negative for villreinen, bør endres eller oppheves. Dette gjelder byggeområder både innenfor villreinens leveområder, i randsonene til disse og i trekkutene mellom villreinområdene. Det bør vurderes økonomisk støtte til kommunene for å jobbe med dette.		Jf. over	Jf. over	Jf. over		
	1.2.3	Det bør vurderes å innføre en ny lovhjemmel som gir staten mulighet til å endre eller oppheve vedtatte reguleringsplaner eller områder i kommuneplaner som er i strid med nasjonale interesser, dersom kommunen selv ikke vil gjøre det eller har ressurser til å gjennomføre planvask. Det er behov for en		Unngå videre nedbygging av villreinens leve- og trekkområder, inkl. forstyrrende ferdsel fra utbygging i randsonene. Kan være et viktig grep for å ta	Sterk tilsidesettelse av det lokale selvstyret. Kan være negativt for utbyggings-/næringsinteresser	Staten (KDD/KLD)		

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		"sikkerhetsventil" dersom en kommune ikke ønsker å oppheve/ta ut utbyggingsområder som er særskilt negative for villreinen. Det bør snarlig skaffes oversikt over slike områder og følges opp for å ta ut områdene som er mest negative for villreinen.		ut de mest negative og konfliktfylte områdene.				
	1.2.4	Det bør gjøres enklere å oppheve vedtatte planer, istedenfor å kjøre full planprosess for dette, type endring etter forenklet prosess. Det er en krevende oppgave for kommunene, og dette kan være et hinder for planvask.		Kan bidra til planvask som kan hindre utbygging som er negativ for villreinen.	Kan være positivt for kommunens evne til å gjennomgå gamle planer.	Staten (KDD)		
	1.2.5	Flere kommuner er usikre på hvilke muligheter de har til å ta ut KPA-områder og oppheve reguleringsplaner, og er blant annet bekymret for erstatningsplikt. Det er behov for veiledning til kommunene (administrasjon og politikere) om dette. Veiledningen bør også inkludere pbl § 12-4 fjerde ledd om at ti år gamle planer i nødvendig grad må oppdateres.		Kan bidra til planvask som kan hindre utbygging som er negativ for villreinen.	Positivt for kommunene	Stat/statsforvaltere/fylkeskommuner		
	1.2.6	Det bør vurderes en lovendring i plan- og bygningsloven som sikrer at vedtatte reguleringsplaner må ut på ny høring dersom de ikke er realisert innen f.eks. 10 år, dersom det ønskes å realisere planen. Tilsvarende bør det sikres at urealiserte områder i kommuneplan som har ligget inne i mer enn f.eks. 10 år, blir konsekvensutredet og lagt ut på ny høring ved neste rullering. Dette kan f.eks. gjøres gjennom å endre pbl § 12-4 og skjerpe denne. Det er da viktig at endringen gjelder <i>alle</i> eldre planer, ikke bare fra og med lovendringen, dersom den skal ha verdi.		Stor positiv virkning for å unngå utbygging etter eldre planer som er negative for villreinen.	Oppdatert planverk kan være positivt for mange interesser, sikrer at ny kunnskap og nye føringer blir hensyntatt, og at dagens lokaldemokrati får vurdert sakene. Kan ha negative konsekvenser for utbyggingsinteresser.	Staten (KDD)		
	1.3	Regional plan - Heiplanen						
	1.3.1	Heiplanen er fra 2011 og bør rulleres og oppdateres med ny kunnskap fra bl.a. kvalitetsnormen innenfor kommende planperiode, jf. nye nasjonale forventninger til regional og komunal planlegging, pkt. 58. Ny kunnskap tilsier at villreinhensynet må vektes (enda) tyngre i oppdatert regional plan, både når det gjelder retningslinjer/bestemmelser og utstrekningen av arealsonene. Regional plan bør ta større hensyn til		Kan bidra til å begrense utbygging som er negative for villreins leveområder. Men kan også åpne for nye kompromisser som er negative for villreinen. Gir føringer for kommunal	Kostnader og tidsbruk ved å rullere regional plan. Kan være konfliktfylt. Kan være negativt for utbyggings- og næringsinteresser, og utfordre lokalt selvstyre.	Staten (for nye føringer), fylkeskommunen, kommunene		

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		villreinen når det gjelder utviklingen i randsonene til villreinområdene. Det bør gis et nytt/oppdatert mandat fra nasjonale myndigheter, og et konkret oppdrag, om at de regionale planene skal oppdateres og ta strengere hensyn til villreinen, evt. med nærmere føringer om hvordan. Handlingsplanen i Heiplanen bør oppdateres og ha en egen del som går på hvordan ny kunnskap kan implementeres, og behovet for planendringer.		arealplanlegging, helhetsblikk på området.				
	1.3.2	Det må gjøres tydeligere i regional plan hvordan kommunene skal implementere planen i sine kommuneplaner, jf. pbl § 8-2. Det må gis en klar "oppskrift" som sikrer harmonisering og korrekt implementering. Dette gjelder både arealsonene og retningslinjene. Det må sikres at kommunen implementerer regional plan i sine kommuneplaner innen rimelig tid, evt. gjennom begrenset rullering av kommuneplanen for å oppnå dette.		Sikre at Heiplanens tiltak for villreinen blir ivaretatt i juridisk bindende kommuneplaner. Viktig både for planer og dispensasjonspraksis.	Sikrer forutsigbarhet når kommuneplaner og regional plan samsvarer. Kan være negativt for utbyggings- og næringsinteresser.	Fylkeskommunen, kommunene		
	1.3.3	Forslag til endringer i Heiplanen: - Heiplanen må harmoniseres opp mot andre regionale planer. - Retningslinjene må gjøres klarere og mer entydige, flere av retningslinjene er uklare i dag. - Det bør vurderes å stramme inn retningslinjene for bygging ifm landbruks- og utmarksnæring, for å hindre bit-for-bit nedbygging og vektlegge villreinhensynet sterkere. Skille mellom rehabilitering av eksisterende bygg og nybygg? Heiplanen bør skille klarere mellom tiltak som er i tråd med LNF-formålet og ikke, og vurdere om det er behov for differensierte retningslinjer. - Retningslinjen om ivaretagelse av gamle stølslandskap bør endres slik at det ikke lenger åpnes for å restaurere gamle støler som ikke er knyttet til landbruks- og utmarksnæring. Retningslinjen åpner i dag tilsynelatende for stor samlet utbygging innenfor planområdet. - Det bør vurderes å utvide de nasjonale villreinområdene der dette er mulig, med særlig fokus på viktige fokusområder. - "Hensynssone villrein" bør vurderes nærmere, om den i tilstrekkelig grad ivaretar villreinhensynet, eller om		Potensielt store positive effekter for villreinen, hindre større og bit-for-bit nedbygging av villreins funksjonsområder.	Klare, entydige og harmoniserte retningslinjer er positivt/forutsigbart for alle berørte. Men foreslåtte endringer kan være negativt for utbyggings- og næringsinteresser, og lokalt selvstyre.	Fylkeskommunen, kommunene, statsforvalterne		

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		<p>utbredelsen av disse arealsonene og/eller retningslinjene bør strammes inn.</p> <p>- Der det er mulig bør det sikres (større) bufferzoner mellom nasjonalt villreinområde og bygdeutviklingssonen, og det må i størst mulig grad unngås at bygdeutviklingssoner og nasjonalt villreinområde grenser direkte til hverandre.</p> <p>- Det bør gjøres en gjennomgang av trekkområdene og sikre at kunnskapen om disse er oppdatert og at det er avsatt store nok områder til trekkrutene. Planen bør inkludere trekkruoter som går ut av planområdet. Trekkrutene må sikres strengt, og forbedrende/restaurerende tiltak for enkelte trekkruoter bør vurderes.</p> <p>- Villreinhensynet bør inngå også i hensynssone bygdeutvikling, det må gjøres en vurdering av samlet belastning fra disse arealene inn i villreinområdene, f.eks. når det gjelder antall fritidsboliger. Det bør ikke være en "fritt fram"-sone, selv om det åpnes for utbygging. Regional plan må legge vekt på randsonene rundt villreinområdene og hvordan hindre negativ påvirkning fra bygging i disse.</p> <p>- Arealnøytralitet bør vurderes inn i arbeidet med Heiplanen, i tråd med arbeid som pågår i fylkeskommunene.</p> <p>- Det bør tas inn et eget, tydelig punkt om landbruksveier, og at disse ikke er tillatt inne i nasjonalt villreinområde (og eventuelle bufferzoner).</p>						
	1.3.4	<p>Det bør vurderes å vedta (juridisk bindende) regionale planbestemmelser i Heiplanen for å ivareta villreinen, jf. § 8-5 i pbl. Det kan fastsettes et forbud mot særskilt angitte bygge- og anleggstiltak innenfor angitte områder i inntil 10 år, dette kan f.eks. være aktuelt i viktige fokusområder. Et slikt forbud må inkludere landbruksveier.</p>		<p>Positive effekter for å ivareta villreinen funksjonsområder. Kan være uheldig dersom bestemmelsene ikke er gode nok for villreinen/blir utdatert.</p>	<p>Inngripende overfor det lokale selvstyret. Kan være negativt for nærings- og utbyggingsinteresser.</p>	<p>(Stat), fylkeskommunene</p>		
	1.3.5	<p>Heiplanen er fra 2011. Full rullering av regionale planer er tid- og ressurskrevende. Før oppdatert plan er på plass, bør det vurderes å gi signaler fra nasjonale myndigheter om at gjeldende plan kan tilsettes</p>		<p>Oppdatert kunnskap er viktig for å ivareta villreinen funksjonsområder. Vil sikre</p>	<p>Inngripende overfor det regionale og lokale selvstyret. Kan være negativt for nærings- og</p>	<p>Staten, fylkeskommunene</p>		

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		dersom det er nødvendig for å ivareta villreinhensynet med bakgrunn i ny kunnskap fra kvalitetsnormen. Oppdatert plan bør være fleksibel nok til å legge ny kunnskap til grunn, dersom slik kunnskap tilsier at villreinhensynet ikke blir godt nok ivaretatt slik planen står (f.eks. hvis villreinens arealbruk endrer seg vesentlig).		at Heiplanen er relevant over tid.	utbyggingsinteresser. Potensielt uforutsigbart og konfliktskapende.			
	1.3.6	Planvask av kommunale planer må sees i sammenheng med regional plan, og det bør vurderes en samordnet prosess på dette i forbindelse med rulling av regional plan. Det kan for eksempel igangsettes et prosjekt der kommuner og fylkeskommuner arbeider sammen om oppdatering av regional plan med tilhørende kommunal planvask. Dette gjelder både kommunale planer som er i strid med regional plan i dag, og utbyggingsområder som bør tas ut både i regional plan og i kommunale planer. Dette kan vurderes tatt inn i handlingsplanen i Heiplanen? Det må følge midler til et slikt prosjekt.		Potensielt store positive effekter for villreinen, hindre nedbygging av villreinens funksjonsområder. Sikrer at planvask sees i en større sammenheng.	Potensielt ressurskrevende, vil kreve mye koordinering. Positivt for kommunene og andre interesser med oppdatert planverk. Ansvarliggjør kommunalt og fylkeskommunalt selvstyre. Kan være negativt for nærings- og utbyggingsinteresser.	Fylkeskommunene, kommunene (evt. staten for midler)		
	1.4	Dispensasjonssaker						
	1.4.1	Det bør gjøres tydelig for kommunene hvilke (villreinrelaterte) dispensasjonssaker Statsforvalter, fylkeskommune og villreinnemnda skal ha tilsendt. Dispensasjonsveiledere og praksis bør harmoniseres på tvers av fylker. Det kan vurderes en nasjonal dispensasjonsveileder der villrein er ett av temaene.		Kan bidra til at villreinhensynet i dispensasjonssaker blir bedre vurdert, samt harmonisering på tvers av fylker.	Positivt for kommunene med tydelige forventninger og harmonisert praksis på tvers av fylkene.	Statsforvalterne, fylkeskommunene, villreinnemnda		
	1.4.2	Det kan vurderes å endre plan- og bygningsloven § 19-2 tredje ledd slik at villrein nevnes spesifikt som en interesse det skal tas særskilt hensyn til.		Kan bidra til sterkere vektlegging av villreininteressene i dispensasjonssaker.	Kan være negativt for utbyggingsinteresser.	Staten (KDD)		
	1.4.3	Det må sikres at vilkårene i dispensasjonsbestemmelsen i pbl § 19-2 blir oppfylt i kommunenes behandling av dispensasjonssaker, og at det gjøres tilstrekkelige villreinfaglige vurderinger. Det gis for mange dispensasjoner der lovens vilkår ikke er oppfylt. Det bør vurderes tiltak for å bedre kvaliteten på kommunale dispensasjonsvedtak, f.eks. veilednings- og		Kan bidra til at villreinhensynet i dispensasjonssaker blir bedre vurdert.	Kan gi bedre kompetanse på dispensasjonssaker i kommunene, og bedre vedtak i disse sakene.	Stat/statsforvalterne, fylkeskommunene?		

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		opplæringstiltak rettet mot både administrasjon og politikere. Det bør understrekes at det lokale selvstyret i liten grad er relevant i dispensasjonssaker.						
	1.4.4	Dispensasjonspraksis innenfor Heiplanområdet henger tett sammen med retningslinjene i regional plan. Retningslinjene åpner for å gi dispensasjon til f.eks. en vid definisjon av utmarksnæringer og restaurering av støler. Dette bør vurderes revidert i planen for å sikre en strengere dispensasjonspraksis, jf. punkt 1.3.3.		Kan sikre en mer restriktiv dispensasjonspraksis som i større grad hensyntar villreinen.	Kan være negativt for utbyggingsinteresser og utmarksnæring.	Fylkeskommunene		
	1.5	Veiledning om plan- og bygningsloven						
	1.5.1	I forlengelse av arbeidet med tiltaksplaner og stortingsmelding: det bør vurderes veilednings-/opplæringstiltak rettet mot politikere og administrasjon i kommunene om hvilke verktøy og muligheter plan- og bygningsloven gir dem til å ivareta villrein per i dag. Det bør vurderes øremerkede midler til dette hos f.eks. statsforvalterne.		Kan bidra til at villreinhensynet blir bedre ivaretatt i plan- og dispensasjonssaker.	Ressurskrevende. Positivt for kommunene at plan- og bygningskunnskapen heves.	Stat/statsforvalterne, evt. også fylkeskommuner		
	1.5.2	Villreininteressene bør løftes i de kommunale planstrategiene som skal vedtas etter kommunevalget, slik at dette hensynet blir løftet og lagt som en føring for videre planlegging. Statsforvaltere og fylkeskommuner bør fremheve dette spesifikt i høringsuttalelser til planstrategiarbeidet.		Jf. over	Ansvarliggjør det kommunale selvstyret.	Kommunene, samt statsforvaltere og fylkeskommuner		
	1.6	Behov for endringer i plan- og bygningsloven						
	1.6.1	Det bør gis hjemmel for å sette juridisk bindende bestemmelser til hensynssoner som ivaretar villrein i kommuneplaner (pbl § 11-8 bokstav c). I dag kan det kun gis retningslinjer til slike hensynssoner, med unntak av randsonen til nasjonalparker og landskapsvernområder (ved opprettelsen/revisjon av verneområdet).						
	1.6.2	Hensynet til naturmangfold bør tas sterkere inn i plan- og bygningsloven, f.eks. i formålparagrafen § 1-1, i avslagshjemler osv.						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	1.6.3	I plan- og bygningsloven § 5-5 om begrensninger i adgangen til å fremme innsigelser, gjelder det i dag en 10-årsgrense. For å kunne ivareta villreinhensynet bedre basert på ny kunnskap og nye føringer, bør det klargjøres hvilket handlingsrom som gjelder innenfor denne grensen i dag. Bestemmelsen bør også vurderes endret for å øke mulighetene til innsigelse til eldre planer. Eksempelvis bør det gjøres eksplisitt unntak for ny kunnskap og nye føringer, og det kan vurderes en kortere grense (f.eks. 5 år).						
	1.6.4	Det bør vurderes å ta inn virkemidler for å sikre planvask, i plan- og bygningsloven. Dette kan gjelde både reguleringsplaner, kommuneplaner og regionale planer. Eksempelvis kan det innføres et krav om å rullere kommuneplanen innen en viss tidsperiode, og at eldre urealiserte områder må vurderes/sendes på ny høring.						
	1.6.5	Pbl § 12-4 femte ledd om oppdatering av reguleringsplaner. Denne bestemmelsen bør tydeliggjøres, inkl. sterkere fokus på at planen må oppdateres med ny kunnskap om naturmangfold, den bør gjøres bedre kjent for kommunene, og det må sikres at den gjelder alle eldre planer (ikke bare etter 2008). Vi har inntrykk av at den er lite brukt i dag.						
	1.6.6	Det bør vurderes å ta inn en bestemmelse i pbl om at regional plan kan "endres etter forenklet prosess", jf. pbl §§ 12-14 el. 11-17.						
	1.6.7	Pbl § 29-10 om forskrifter om ivaretagelse av miljø: "Departementet gir forskrifter for ivaretagelse av miljø, herunder naturmangfold, ved plassering og utforming av tiltak." Det bør klargjøres hvilket handlingsrom som ligger i dette og om denne bestemmelsen kan brukes for tiltak som kan forbedre situasjonen for villrein.						
	1.6.8	Det bør i større grad lages randsoner rundt verneområder ved å lage hensynssoner etter pbl § 11-8 c andre ledd i kommuneplanen. Dette må i dag skje ved ny verneforskrift eller ved revisjon av verneforskrift/forvaltningsplan. Det bør vurderes en						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		lovendring for å gjøre dette enklere, med flere typer verneområder og utenom at det lages ny/revidert verneforskrift.						
	1.6.9	Det bør vurderes å innføre hjemmel for å vedta byggeforbudssoner i villreinområdene og trekkrutene mellom områdene. Muligheter for dette: gi forbud i ny lovhjemmel i pbl (type strandsonen i § 1-8) eller innføre ny type hensynssone med lovhjemmel.	ID12: Forbud mot hyttebygging over en viss kotehøyde. ID14: Ingen hyttebygging i randsona. ID15: Ingen hyttebygging lengre inn i fjellet. ID105 og ID107: Ingen nyetableringer av veier, vindturbiner, vannkraftmagasiner eller andre tekniske innretninger i villreinområdene.					
	1.6.10	Det bør vurderes om plan- og bygningsloven kan få en hjemmel for kommunene til å regulere ferdsel i sårbare naturområder, gjennom bestemmelser knyttet til arealformål og/eller hensynssoner i plan. (Tydeliggjøre og styrke § 11-11 punkt 6 og ikke knytte det til verneområder?)						
	1.7	Sikre nok ressurser til arbeid med villrein i plan- og dispensasjonssaker						
	1.7.1	Kommunene bør få sterkere støtte (øremerkede midler) til arbeid med arealforvaltning, rullering av planer og kompetanseheving innen dette feltet, særlig når det gjelder natur og miljø, herunder villrein.	Kan bidra til bedre kompetanse på villrein i kommunal planlegging, planvask/oppdaterte planer og bedre hensynstaking av villrein i plan.	Ressurskrevende. Positivt for kommunene med mer plankompetanse.	Staten			
	1.7.2	Det bør vurderes å gjeninnføre øremerkede midler til miljørådgivere i alle kommunene.						
	1.7.3	Statsforvalterne må få nok midler til å kunne ivareta nasjonale interesser knyttet til villrein i plansaker (og	Kan bidra til bedre kunnskapsgrunnlag i	Ressurskrevende.	Staten (KDD/KLD)			



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		generelt). Vi ser at flere embeter må nedprioritere både plan- og dispensasjonssaker pga. ressursmangel. Dette gjelder også andre deler av miljøområdet, jf. Miljødirektoratets bestilling om å identifisere hva som kan nedprioriteres.	plan- og dispaker som gjelder villrein, og bedre kontroll med at kommunene ivaretar nasjonale interesser knyttet til villrein.					
	1.8	Annet						
	1.8.1	Vi anbefaler en styrking av Klima- og miljødepartementets faglige stemme i innsigelsaker som behandles av Kommunal- og distriksdepartementet. Evt. kan ansvaret flyttes tilbake til Klima- og miljødepartementet. Vi anbefaler generelt langt større samarbeid og koordinering mellom de to departementene når det gjelder naturhensyn i plan, og hvilke signaler som sendes til statsforvaltere og kommuner.						
	1.8.2	Det bør arbeides for/legges til rette for interkommunale planer og interkommunalt samarbeid for å ivareta villreinen i avgrensede områder på tvers av kommunegrensene (f.eks. samarbeid om sti- og løypeplan). Det bør vurderes økonomisk støtte til dette.						
	1.8.3	Det bør sørges for at Naturbase blir oppdatert med ny kunnskap fra kvalitetsnormen og annen forskning på villrein, og holdes løpende oppdatert. Naturbase er et viktig kunnskapsgrunnlag i arealforvaltningen, men er ikke alltid oppdatert i dag.						
	1.8.4	Det er en utfordring med store områder med LNF-spredd i tilknytning til villreinområdene. Dette kan åpne opp for mye bebyggelse. Veilederen for LNF-spredd bør gjøres bedre kjent i kommunene. Områdene bør vurderes særskilt i forbindelse med kommuneplanrullinger, for å redusere utbyggingspotensialet i tilknytning til villreinområdene.						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	1.8.5	Kommunene bør i større grad vurdere båndleggingssoner etter pbl § 11-8 i påvente av vern av særlig viktige arealer, der dette kan være aktuelt.						
	1.8.6	Nasjonale krav knyttet til arealforvaltning må kombineres med økonomiske insentiver til kommunene, f.eks. økonomisk støtte til kommunene for å ivareta villreinhensyn i plan, og økonomisk "belønning" for å få det til. Det kan også vurderes økonomisk støtte til næringsutvikling som ikke er i konflikt med villreinhensynet.						
	1.8.7	Det kan vurderes økonomiske insentiver til grunneiere for å ikke bygge ned og/eller restaurere natur, f.eks. subsidier knyttet til økosystemtjenester og goder for fellesskapet (som urørt natur og ivaretagelse av villrein).						
	1.8.8	Det bør vurderes å introdusere avgift på nedbygging av natur. Det bør ikke være gratis å bygge ned natur. (Dette erstatter ikke hensynet til nasjonale interesser, du kan ikke betale deg ut av å ivareta nasjonale interesser, men som et tillegg.) Dette kan f.eks. redusere presset i randsonene til villreinområdene.						
	1.8.9	Vi anbefaler at det vurderes en "nasjonal dugnad/prosjekt" for ivaretagelse av villreinen i arealplanlegging, der kommunene inviteres med for å f.eks. gjøre planvask, og få tilgang til ressurser og veiledning. Jobbe med holdninger, kunnskap og forståelse i arealforvaltningen knyttet til villrein - og gjøre endringer. Skape (positiv) oppmerksomhet rundt dette og få alle med som en felles dugnad der alle skal bidra.						
	1.8.10	Det bør vurderes et nasjonalt prosjekt for å utvide villreinområdene og sikre større og bedre korridorer mellom dem. Å redusere fragmenteringen av villreinområdene vil være svært viktig for å bedre tilstanden for villrein. Dette kan kobles til naturavtalens mål om 30 % vern og 30 % restaurering av natur, og til regionale planer. Det bør tenkes nytt og ambisiøst: gi						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		naturen mer plass, ikke stadig vekst i menneskelig arealbruk. Dette vil kreve statlige midler og styring.						
	1.8.11	Det bør vurderes nasjonale (evt. regionale) føringer knyttet til arealnøytralitet, eventuelt strengere føringer/lover og mål knyttet til omdisponering av natur generelt, jf. tilsvarende jordvernmål. Dette kan bidra til å løse randsoneproblematikken.						
	1.8.12	Vi anbefaler at Miljødirektoratet/KDD/KLD utarbeider en detaljert metodikk for hvordan utrede villreinhensynet i plan og f.eks. hvordan man finner svaret på det stadig gjentakende spørsmålet "hvor mange hytter er greit hvor nær villreinområdet". Vi ser at dette er utfordrende i mange plansaker, å få gode nok villreirutredninger og finne svar på viktige spørsmål knyttet til villreinhensynet.						
2. STORE INFRASTRUKTUR TILTAK	2.1	Store nasjonale og fylkeskommunale infrastrukturtiltak Det bør gjøres en vurdering av store nasjonale/fylkeskommunale veier og annen stor infrastruktur, og settes inn avbøtende tiltak der disse er særlig problematiske for villreinen, jf. kvalitetsnormen. Blant annet må det vurderes etablering av tunneler på strekninger som reduserer villreins trekkmuligheter. Ved etablering av tunnel er det viktig at eksisterende vei tilbakeføres til naturen, og at området over tunnelen holdes/gjøres naturlig og fritt for inngrep. Der tunnel ikke er aktuelt, bør det vurderes om det er fysiske barrierer som kan reduseres, som autovern og høye skjæringer. Andre mulige avbøtende tiltak kan være knyttet til brøyteregimer, vinterstengning, nattestengning o.l.	ID105 og ID107: Legge veier i villreinområder/trekko områder i tunnel, Brøkke-Suleskardveien særlig aktuell.					
3. AREALFORVALTNING - ANNET LOVVERK	3.1	Vern av natur - naturmangfoldloven						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	3.1.1	Det bør vurderes å utvide eksisterende eller opprette nye verneområder for å sikre viktige funksjonsområder for villreinen, med bakgrunn i bl.a. fokusområder fra kvalitetsnormen. Man bør særlig ha fokus på å verne områder i Setesdal-Austhei, hvor det er små verneområder i dag. Vern er et godt og eksisterende verktøy for ivaretagelse av natur, og nødvendig for å oppfylle naturavtalen. Det er kun 7 år igjen til Norge skal nå målet om 30 % vern!	ID15: Etablere et "Villreinområde" tilsvarende SVR LVO. ID111: Austsida av Blåsjø, Bykleheiene inn til Store Urarvatn og ned til Steinbuskaret i sør må skraveres so pr. def. fredning for ferdsel utenom jakttida.					
	3.1.2	For både eksisterende og nye områder bør det vurderes å gjøre vernebestemmelsene strengere av hensyn til villreinen. Tilstanden for villreinen er dårlig også inne i verneområdene, dette tilsier at vernet ikke fungerer godt nok i dag. Blant annet bør det innføres flere ferdselsrestriksjoner i sårbare områder, det er det adgang til i dagens lovverk, jf. fuglefredningsområder. Det må også vurderes å gjøre det strengere for utmarksnæringer å bygge og gjøre andre tiltak inne i verneområdene. Virkningen av sauedrift bør også vurderes. Det bør tas inn særskilte vernebestemmelser knyttet til villreinen.						
	3.1.3	Vernebestemmelser om ferdselsrestriksjoner bør strammes inn slik at det er færre unntak for grunneiere, utøvere av utmarksnæring, militæret, vernemyndigheter og andre. Det bør i større grad legges inn restriksjoner på bruk av motorbåt på vann og innsjøer.						
	3.1.4	Statsforvalterne og andre forvaltningsmyndigheter for verneområder må stramme inn sin praksis knyttet til dispensasjoner i verneområdene. Det gis for mange dispensasjoner til tiltak og aktivitet i verneområdene i dag.						
	3.1.5	Det må sikres tilstrekkelige ressurser til å håndheve regelverket i verneområdene hos SNO, politi og statsforvaltere, særlig ute i felt knyttet til f.eks. ulovlig snøscooterkjøring. Dette kan kreve en økning i bemanning hos særlig SNO. Politiet må prioritere miljøkriminalitet.						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	3.1.6	Det bør vurderes statlig oppkjøp av privateide områder som er særlig viktige for villrein, for å sikre vern av disse. Der staten eier slike områder i dag, bør verneprosesser igangsettes.						
	3.1.7	Det bør vurderes å etablere en ordning tilsvarende for frivillig skogvern, for å sikre erstatninger til grunneiere for vern av viktige villreinområder.						
	3.2	Restaurering av natur						
	3.2.1	Naturavtalen setter et mål om 30 % restaurering av ødelagt natur. Det bør vurderes prosjekter for å restaurere/tilbakeføre natur der dette kan vesentlig forbedre villreinens situasjon, f.eks. utvide villreinområdene eller forbedre trekkruter (innenfor og mellom villreinområdene), jf. også fokusområder fra kvalitetsnormen. Det bør lages en helhetlig plan med konkrete områder som bør prioriteres.	ID108: Gamle trekkveier må åpnes, og beiteområder i randsonene må frigis til villrein. Avvikle flest mulig av de preparerte/merka løypene/turstiene som går i terreng over kote 850 m. ID109: Bruke penger på å fjerne hyttene mellom Store og Lille Bjørnevatn (kun la støylsbuer stå igjen).					
	3.2.2	Det må vurderes hvordan man kan sikre økonomiske midler til naturrestaurering, f.eks. gjennom villreinfond knyttet til konsesjoner. Naturrestaurering må bli en post på statsbudsjettet, det krever store midler.						
	3.2.3	Det bør være et særskilt fokus på å fjerne veier og tilbakeføre natur der det er anleggsveier det ikke er behov for lenger. Dette vil redusere ferdsele disse veiene generer. For eldre veier må det fort være et statlig ansvar. I oppdaterte/nye konsesjoner må det stilles krav om tilbakeføring i den grad det er mulig.						
	3.2.4	Ulovlighetsoppfølging bør prioriteres, og ulovlige oppførte bygg og andre tiltak må pålegges fjernet og						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		tilbakeført. Det kan være behov for øremerkede midler til kommunene til dette.						
	3.3	Energiloven						
	3.3.1	Det må sikres at det ikke åpnes for nye kraftutbygginger innenfor villreinområdene, enten det er ny vannkraft, vindkraftverk, solkraftverk eller annet. Her må staten være i forkant og komme med bindende føringer/et forbud mot slike tiltak i villreinområdene.	ID18: Alle planer/forsøk på landbasert vindkraft i Byglandsheiene og omegn bør skrinlegges og forbys. ID19: Grensområdene mellom Åmli, Froland og Bygland / Skjeggedal - Enorme områder for vindkraft i disse områdene må ikke realiseres. (Befjell, Bjørnstigfjellet, Lauvdalsheia, Urdehei). ID110: Bekymret for at vindkraftindustri vil medføre nye uheldige inngrep i nature; det bør heller fokuseres på oppgradering av teknisk utstyr i eksisterende vannkraftverk o.l, som ikke medfører nye inngrep.					
	3.3.2	NVE må sikres tilstrekkelige ressurser til å håndtere konsesjonssaker som berører villrein, for å kunne sikre villreinhensynet bedre enn i dag.						
	3.3.3	Revisjoner av konsesjoner for eksisterende vannkraft inne i villreinområdene: det er behov for strengere praksis og minimering av inngrep ifm med f.eks. vedlikehold og opprusting av vannkraftverk. Det må i mindre grad gis tillatelser til nye veier inne i villreinområdene knyttet til eksisterende vannkraftverk.						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		Det må stilles større krav til avbøtende tiltak, også for å forbedre situasjonen knyttet til inngrep som allerede er gjort. Villreinhensynet må langt sterkere inn i konsesjonssaker enn i dag. Det må vurderes om det er behov for endringer i energiloven eller overordnede føringer til NVE for å sikre dette.						
	3.3.4	Etablering og etterbruk av anleggsveier knyttet til vannkraft er et stort problem. Det må ikke etableres nye veier inne i villreinområdene, og det må stilles strengere krav for å unngå etterbruk av eksisterende veier, slik at disse kun brukes til nødvendig vedlikehold av kraftverkene. Unødvendige veier må fjernes og tilbakestilles til naturterreng. Slike krav må stilles av NVE i konsesjonsbehandlinger, og det må følges opp at det blir gjennomført.	ID15: Stenge anleggsveiene. ID108: Mer eller mindre stenge anleggsveier for (vanlig) ferdsel, og stenge/grave opp anleggsveier som ikke lenger er i bruk som sådanne (jf. også innspill pr- e-post av 03.09.2023).					
	3.3.5	Det må vurderes om NVE har gode nok verktøy til å stille krav raskt, også utenom konsesjonsbehandlinger, eller om det er behov for endringer i lovverket for å sikre dette. Det bør bli enklere å omgjøre/endre konsesjoner.						
	3.3.6	Ordningen med villreinfond knyttet til konsesjoner må videreføres, men det må ikke brukes som grunnlag for å åpne for nye tiltak. Det må knyttes til avbøtende tiltak for eksisterende utbygginger.						
	3.3.7	Det bør gjøres endringer i energiloven med tilhørende forskrifter for å sikre at hensynet til natur og miljø tillegges større vekt når det skal gis tillatelser etter loven.						
	3.4	Landbruksveiforskriften Det er et reelt problem at slike veier skaper hindringer for villrein, både gjennom selve inngrepet og ferdselen som skapes, ikke bare knyttet til landbruksformålet. Det er veldig lett å få tillatelse til landbruksveier så lenge det er en landbruksfaglig begrunnelse for veien. Det er vanskelig for kommunene å si nei til slike søknader.						

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	3.4.1	Landbruksveiforskriften må endres slik at det blir lettere for kommunen og klageinstans (statsforvaltnes landbruksavdelinger) å si nei til landbruksveier med negative konsekvenser for natur og villrein. Det stilles for få krav i forskriften i dag til ivaretagelse av naturverdier, og det må finnes klare avslagshjemler på dette grunnlaget. Kostnadene ved å bygge veien må tas i betraktning ved vurderingen av om den kan godkjennes, jf. § 3-2 andre ledd i forskriften.						
	3.4.2	Det må sikres at statsforvaltnes miljøavdelinger involveres i høringen av landbruksveier. I dag behandles disse sakene først og fremst av landbruksavdelingene. Det må vurderes om klager på avslag om søknad om landbruksveier skal behandles av statsforvaltnes justisavdelinger.						
	3.4.3	Det bør gjøres endringer i regelverket slik at det tydelig stilles krav om reguleringsplan for landbruksveier etter gitte kriterier, med særlig fokus på sårbare naturområder. Subsidiært bør kravet i § 2-2 i landbruksveiforskriften skjerpes, slik at det kreves konsekvensutredning også for landbruksveier kortere enn 5 km.						
4. FERDSEL - FRILUFTSLOVEN	4.1	Behov for endringer i friluftsløven. Se også punktet om verneområder og regulering av ferdsel der, samt punkt om hjemmel til ferdselsregulering i plan- og bygningsloven.	Flere private innspill omhandler strengere ferdselsrestriksjoner (alle former for ferdsel, inkl. motorferdsel), både innenfor, og utenfor verneområder. Ikke tillate nye turstier/løyper, stenge/legge om og begrense/ redusere bruken av eksisterende stier/løyper.					



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	4.1.1	Frilufslovens §§ 15 og/eller 16 bør endres slik at kommunen kan regulere ferdsel i særlig sårbare naturområder for å ivareta disse. Kommunen bør gis mulighet til å forby all ferdsel i gitte områder/perioder, og å kunne forby ferdsel utenfor stier/løyper. Dette bør ikke avhenge av grunneiersamtykke. Å kunne forby ferdsel utenfor stier/løyper kan styrke kanaliseringstiltak i sti- og løypeplaner. Det bør vurderes om fylkeskommunen og/eller statsforvalteren også skal ha denne muligheten. Bestemmelser om ferdselsrestriksjoner må være vide og inkludere alle former for ferdsel (til fots og på ski, kiting, (el)sykling, hundekjøring, framtidige fremkomstmidler vi ikke vet om i dag).	ID15: Forby ferdsel rundt Steinbuskaret. ID31: Det må bli svært begrenset med ferdsel på Langeidsheia (begrense turisme og hyttebygging). ID103: Streng regulering av trafikk på adkomstveier i villreinområdet (særlig veiene til, og rundt Blåsjø og Store Urar). ID105: Reduksjon i åpningstider for veier som går inn i terrenget. Ingen nye ski, sykkelruter eller turløyper inn i villreinområdene. Forbud mot kiting i de mest sårbare områdene.					
	4.1.2	Frilufslovens § 10 bør endres slik at kommunen (evt. også fylkeskommune og/eller statsforvalter) kan legge begrensninger på organiserte turer og andre arrangementer for å unngå forstyrrelser i sårbare naturområder.	ID105 og ID107: Reduksjon i organisert ferdsel. ID108: Forbud mot tilrettelagte turer og organiserte løp i heiområdene.					
	4.1.3	Endringer i frilufsloven må følges av midler til kommunene, SNO og andre til å informere om og håndheve ferdselsbegrensningene.						
5. MOTORFERDSEL - MOTORFERDESELL OVEN	5.1	Motorferdselloven: forbedre praktiseringen av dagens lovverk	ID103: Mer konservative regler og håndheving av reglene.					

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
	5.1.1	Det gis for mange dispensasjoner fra regelverket i dag, også i strid med lovverket. §§ 5 bokstav c og 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøy i utmark bør praktiseres strengere. Kommunene bør få mer opplæring om praktiseringen av lov/forskrift om motorferdsel. Statsforvalterne mangler ressurser til dette i dag. Det bør øremerkes midler til dette. Dette kan følges opp videre med tilsynsaksjon/lovlighetskontroller av kommunens vedtak (krever også midler).	ID13: Reduksjon av snøscooterkjøring. ID103: Omfanget av motorisert ferdsel (snøskuter) kan og bør begrenses. ID111: Motorferdsel (land, vann og luft) er regulert, men må kanskje reguleres enda strengere.					
	5.1.2	Det må brukes mer ressurser på å forhindre ulovlig motorferdsel i tilknytning til villreinområdene. Økt kontroll er sentralt for å forhindre dette. Det må avsettes mer midler til SNO, kommunen, politi og andre for å håndheve reglene knyttet til motorferdsel. Det må også vurderes å heve strafferammen betydelig for ulovlig motorferdsel (promillekjøring som eksempel). Kombinere økt sannsynlighet for å bli tatt med strengere straffer, særlig i ekstra sårbare områder.						
	5.1.3	Kommunene trenger opplæring om § 4 tredje ledd i motorferdselloven, om muligheten for å begrense bruk av motorbåt på innsjøer større enn 2 kvadratkilometer.						
	5.2	Motorferdselloven: behov for endringer i dagens regelverk						
	5.2.1	Bruk av motorbåt på vann også over 2 kvadratkilometer: det bør vurderes om myndigheten til å begrense dette etter § 4 tredje ledd i motorferdselloven skal legges til statsforvalter (ikke (bare) kommunen). Det bør vurderes strengere regler for bruk av motorbåt innenfor verneområdene.	ID14: Streng regulering av ferdsel på Blåsjø. ID103: Reduksjon av ferdsel på Blåsjø og/eller andre store vannveier - Stenge veiene inn til vann og stenging av båtramper.					
	5.2.2	Det bør vurderes om det bør strammes inn på unntakene i motorferdselloven/-forskriften. Det åpnes for betydelig trafikk gjennom unntak for mange grupper	ID14: Streng praktisering av nyttetransport i luft og					

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

TEMA	TILTAK NR.	FORESLÅTT TILTAK	PRIVATE INNSPILL	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER – POSTIVE VIRKNINGER VILLREIN/EFFEKT PÅ MÅLOPPNÆLSE OG PROBLEM	KONSEKVENSER FOR ANDRE INTERESSER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	KOSTNAD	KOMMENTARER
		(§ 4 i motorferdselloven). Det kan også gis en særskilt bestemmelse for villreinområdene som begrenser unntakene i disse områdene.	på veg. ID109: Begrense adgangen til motorferdsel for Røde Kors, forsvaret, politi og SNO (kun skarpe oppdrag, ikke øvelse, opplæring, kjentmannsturer o.l.).					
	5.2.3	Det bør vurderes å endre § 3 bokstav e i forskrift om bruk av motorfartøy i utmark etc, slik at det kan legges restriksjoner på preparering av løyper i villreinområdene. Per i dag er det ikke restriksjoner på slik aktivitet.	ID105 og ID107: Redusere antall preparerte løyper. ID108: Løyper det gis tillatelse til, må legges slik i terrenget at de i minst mulig grad krysser, eller kommer nær kjente trekkruter (tilsvarende for merka turstier).					
	5.2.4	Motorferdselloven åpner for at hjelpekorps kan holde øvelser utenfor verneområdene, kun med en øvingsplan godkjent av politiet. Dette skaper stedvis stor aktivitet, og det bør strammes inn på dette innenfor villreinområdene.						

## FAGGRUPPE BESTANDSFORVALTNING – TILTAKSLISTE

<sup>1</sup>X = Prioritet 1, men er ikke gjennomførbart i dagens CWD-situasjon

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
<b>BF 1. TILTAK FOR Å ØKE BRUK AV RANDSONER OG TRADISJONELLE VILLREINAREALER I FRAFJORDHEIENE I SETESDAL RYFYLKE OG SØR-OMRÅDET I SETESDAL AUSTHEI</b>									
<b>BF 1.1 ØKE STORBUKKANDEL</b>									
<b>A1.Øke storbukkandelen opp mot 25 %</b>	4	Økt bruk av randområdene på grunn av større andel voksne bukk. Økt bruk av Frafjordheiene i SR og Sørrområdet i Austheia. En annen positiv effekt av økt bukkeandel, som ikke har med arealbruk å gjøre: fravær av storbukk kan forsinke brunsten og påfølgende kalving	Reduserte jaktmuligheter for en del rettighetshavere i randområdene (der det i hovedsak bare er bukk). Merk at dette vil være en kortvarig effekt, endres når bukkeandelen har blitt høyere.	Villreinutvalg, Villreinnemnd	Rettighetshavere, jegere		SR: Storbukkandel førte til at delnorm bestandsforhold ble rød for SR. Dette er et resultat av villet forvaltning grunnet CWD, og lett å snu. Å øke storbukandel og bestand (4000 dyr) er i dag et mål og lite konfliktfylt, men er foreløpig satt til side pga. CWD. I SR har en de siste årene gått bort ifra simle/ungdyr kort og opererer nå med reine simlekort. Det er antatt at dette medfører mindre avskyting av halvstore bukker og dermed bidra til at andelen storbukk øker. Voksne bukker bruker randområdene i større grad enn fostringsflokkene. De går mer spredt og aksepterer en større grad av forstyrrelser. En høy andel voksne bukker i bestanden gir større arealbruk med bedre beiteutnyttelse. Mange store voksne bukker gir også tidligere brunst og dermed gjennomsnittlig større kalver. Eldre storbukk regnes som tradisjonsbærere av trekkruiter og beiteområder. Lokal forvaltning mener bukkeandelen er lav per i dag. Gjennomføring: Må forankres i bestandsplanene. Ikke gjennomførbart i dagens CWD-situasjon. Bør iverksettes straks situasjonen tilsier det.	Se samlenotat om evaluering av tiltak for å påvirke områdebruk	1X 1
<b>BF 1.2 ØKE BESTANDSSTØRRELSE</b>									
<b>A1.Øke bestandsstørrelse iht til mål i gjeldende bestandsplaner SR: stabilisere rundt 2000 dyr i nord, øke til 2000 i sør. SA: 1500 dyr</b>	4	Økt bruk av randområdene på grunn av økt dyretetthet. Økt bruk av Frafjordheiene i SR og Sørrområdet i Austheia. En større bestand vil på sikt også føre til et høyere jaktuttak: Høyere kvote	Økt dyretetthet kan føre til lavere kondisjon og slitasje på beitet.	Villreinutvalg, Villreinnemnd	Rettighetshavere, jegere		Se merknad BF1.1 For SA: Så lenge dyra er i god kondisjon mener gruppa det er grunnlag for en målsetning om økning i bestand som et tiltak for økt områdebruk. Ettersom næringsinntak er sammensatt, er ikke et skrint lavdekke kritisk. Enighet i gruppa om at det bør være rom i forvaltningen for å akseptere nedgang i kondisjon (og beitegrunnlag), og at dette er en forventet respons på økning i bestandsstørrelse i en overgangsfase. En økning av bestanden uten	Overvåkning av kondisjon og beitegrunnlag er del av kvalitetsnormarbeidet. Se ellers samlenotat om	1X

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
		vil ha positiv økonomisk effekt hos rettighetshavere og økt opplevelsesverdi i form av økt antall jegere					tilsvarende økning i arealbruk vil føre til større tetthet av dyr på de samme arealene den bruker i dag. Kondisjonen vil da gå ned, og gi negativt utslag på parameterne i kvalitetsnormen. Ved et slikt tiltak er det viktig med løpende vurdering av kondisjon. Det bør diskuteres behov for overvåkning av beitegrunnlag. I forkant av tiltaket bør det gjøres en vurdering av hvor stor reduksjon i kondisjon man skal tolerere. Det er behov for en avklaring med MiD mht. avveining mellom bestandsstørrelse og kondisjon, og kondisjons-parameterne i kvalitetsnormen. En viktig forutsetning for dette tiltaket er at det parallelt må iverksettes andre tiltak for å øke områdebruk. Gjennomføring: Må forankres i bestandsplanene. Ikke gjennomførbart i dagens CWD-situasjon. Bør iverksettes straks situasjonen tilsier det.	evaluering av tiltak for å påvirke områdebruk.	
<b>BF 1.3 UTSETTING AV DYR I FRAFJORDHEIENE</b>									
<b>A0.Ingen utsetting av dyr</b>	2 , 4	Iverksetting av andre tiltak for økt områdebruk i SR kan gjøre at dyra selv trekker inn i området.	Dersom ingen tiltak gjøres er det fare for at område går ut som villreinområde	Alle aktører i villreinforvaltninga inkl. Miljødirektorat			Problemstilling er godt beskrevet i GPS-prosjektet. Bakgrunnen er at tidligere påvirkninger har ført til at det i lengre tid ikke har vært villrein i Frafjordheiene. Gruppen vurderer at utsetting av dyr bør være siste utvei. Andre tiltak enn utsetting av dyr vil være å øke bestand og andelen bukk (BF1.1 og 1.2), redusere trekkbarrieren fra nord (over Flatstøldalen), og se på aktivitet rundt Lysevegen (fylkesvei).		1
<b>BF 1.4 SPARE TRADISJONSBÆRERE I RANDSONENE</b>									
<b>A1.Jaktfrie soner i randområder gjennom rettighetshaveres initiativ</b>	4	Økt bruk av randområdene ved å i) Spare "tradisjonsbærere" i randområdene når nye områder blir tatt i bruk. ii) Redusert jakt i områdene bidrar til mindre forstyrrelser, som kan føre til økt bruk. Langsiktig vil økt bruk av områdene ha en positiv	Vil på kort sikt føre til tapt opplevelsesverdi og inntekt til rettighetshavere i områder uten jakt.	Villreinlag	Rettighetshavere		Anbefaler både A1 og A2: Informasjon og bestandsplan er viktige virkemidler. Må forankres i bestandsplanene. Alle aktører innen forvaltning i villreinområdene må jobbe med informasjon. Viktig at det kommer forventninger til Villreinlaget om at dette bør gjøres noe med (fra tiltaksplanarbeid og villreinnemd) Jaktfrie soner/minsteareal/kortfordeling som virkemidler for å spare randområder må sees i sammenheng. Vi foreslår en evaluering i løpet av perioden for neste bestandsplan (2024-2028). Og eventuelt om sterkere virkemidler er nødvendig (se BF 3.3). Evaluering må se alle tiltak for å øke bruk av randområder i	Se samlenotat om evaluering av tiltak for å påvirke områdebruk	1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
		effekt på både opplevelsesverdi, inntekt rettighetshavere og innbetalte fellingsavgifter					sammenheng. Vurderer at langsiktige positive effekter veier opp for kortsiktige negative. SR: Har allerede et nordlig og et sørlig delområde med ulikt minsteareal og årevis ulik kortfordeling. Vurderer at langsiktige positive effekter veier opp for kortsiktige negative. Generelt bør alle tiltak som kan forventes å spare bukk sees opp mot CWD. Merk at det er knyttet en del usikkerhet rundt betydning av tradisjonsbærere. Det foreligger noe dokumentasjon på at dette er en påvirkningsfaktor med relevans for områdebruk. Generelt fremstår det relativt etablert som et akseptert fenomen i forvaltningen. Enighet i gruppa om at man bør prioritere tiltak for å ivareta disse dyrene, i kombinasjon med andre tiltak for å øke bruk av randsoner (fjerne forstyrrelser mm.)		
<b>A2. Differensiert minsteareal og kortfordeling. Delområder med høyere minsteareal, og differensiert kortfordeling (prosentandel kjønn og alder)</b>	4	Samme som A1, men antar mindre effektivt. Langsiktig vil økt bruk av områdene ha en positiv effekt på både opplevelsesverdi, inntekt rettighetshavere og innbetalte fellingsavgifter	Vil på kort sikt føre til tapt opplevelsesverdi og inntekt til rettighetshavere i områder uten jakt.	Villreinlag	Rettighetshavere				1
<b>A3. Merking av enkelt dyr i randsonen: for å frede merkede dyr og for GPS-data</b>	4	Positiv effekt på bruk av randsoner ved at: "Tradisjonsbærere" i randområdene spares. Man får økt kunnskap om fenomenet "tradisjonsbærere", og betydning for områdebruk. Bidra til økt kunnskap om effekt av andre tiltak i villreinområdet (evaluering av tiltak).	Merkeaktiviteten har en kostnad. Merkeaktivitet er også en forstyrrelse. Å lete opp mindre grupper med dyr eller enkelt dyr i randområder øker tidsbruk, kostnad og forstyrrelse under merking.	Villreinlag, Miljødirektorat	Rettighetshavere, jegere	Miljødirektoratet?	Dette var tiltak som også ble diskutert i GPS-prosjektet. Positivt med tanke på evaluering av iverksatte tiltak i villreinområdet. Ettersom det er en del usikkerhet knyttet til betydning av «tradisjonsbærere», og generelt lite forskning på dette, vil det være positivt å følge disse dyrene med GPS over tid. I tillegg vil slike data være svært nyttig for å evaluere andre tiltak med hensikt å øke bruk av randområdene. Vi anbefaler tiltaket, med prioritet 2, da vi mener dette kan sees i sammenheng med en samlet vurdering av behov for GPS-merking i forbindelse med evaluering av tiltak for økt områdebruk i SR. Tiltaket har også et forstyrrelseselement og en merkostnad knyttet til investering og ressursbruk som A1 og A2 ikke har. Basert på dette foreslår vi at det derfor gis prioritet 2.	Se samlenotat om evaluering av tiltak for å påvirke områdebruk	2
<b>BF 1.5 KUNNSKAPSGRUNNLAG I SETESDAL AUSTHEI</b>									
<b>A1. Økt kunnskapsgrunnlag i forhold til at store deler av villreinområdet i SA ikke blir brukt av reinen</b>	4	Mer kunnskap om årsakssammenheng vil gi et bedre grunnlag for å diskutere og iverksette målrettede tiltak	Ressursbruk i forbindelse med utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget.	Forskning og forvaltning		Inngå i klassifisering etter kvalitetsnormen?	Eneste grå feltet i kvalitetsnormen. Behov for mer kunnskap. Gjelder både kunnskap rundt dyras bruk av området, og ferdsel i området. Gruppa anbefaler at arbeid med kunnskapsgrunnlaget iverksettes som en del av arbeidet med klassifisering etter kvalitetsnormen.	Som del av kvalitetsnormarbeidet?	1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
<b>BF 2. TILTAK FOR Å ØKE/GJENOPPRETTE FUNKSJONALITETEN TIL TREKKPASSASJEN VED STEINSBUSKARDET – STORSTEINEN</b>									
<b>BF 2.1 REDUSERE FORSTYRRELSER FRA VILLREINJAKT I OMRÅDET RUNDT STEINSBU-SKARDET – STORSTEINEN</b>									
<b>A2.Jaktfri sone nordvest i Njardarheim: Innskrenking av jaktfeltene Hovatn, Sandvatn, Smalevatn og Auråhorten. Ref kartskisse. Dette vil medføre at eksisterende to jaktfelt Hovatn Sør og Vassdalstjødn blir slått sammen til ett jaktfelt.</b>	3	Føre til mindre forstyrrelse av reinen i tilknytning til den sårbare trekkpassasjen i Steinsbuskardet – Storsteinen	Begrensninger på jaktutøvelsen i et sentralt og tradisjonsrikt villreinområde	Statskog	Statskog, villreinjegere		Samlet for A2,A3,A4: Jaktfri sone i tilknytning til Steinsbuskardet ble diskutert i GPS-prosjektet uten å komme frem til enighet om en løsning. «Løsningspakken» A1-A3 er et forslag fra Statskog for å imøtekomme ønsket om jaktfri sone fra andre deler av forvaltningen. Forslaget innebærer også dialog med Bykle fjellstyre. Forslaget er mindre omfattende enn opprinnelig forslag i GPS-prosjektet (dvs. sonen med jaktfredning er mindre), men øvrige gruppe-medlemmer mener det er svært positivt at Statskog har gjort en innsats for å finne en løsning, tross uenighet rundt kunnskapsgrunnlaget/påvirkningsfaktorer i området, og at forslaget vil redusere forstyrrelser fra jakt rundt skaret. Se også eget notat med kart om foreslåtte tiltak i Steinsbuskardet – Storsteinen området. På generelt grunnlag mener gruppa det er svært viktig at begrensning på jakt vurderes og prøves ut, når det samtidig jobbes iherdig med å begrense annen type ferdsel i området. Generelt er det lite kunnskap om effekt av jaktutøvelse på villreinens arealbruk, og det bør arbeides for at det blir en grundig evaluering av effekten av disse tiltakene. Statskog iverksetter tiltakene A2 og A3 fra og med årets sesong, og A4 fra 2024.	(gjelder alle anbefalte tiltak BF2): Se samlenotat om evaluering av tiltak for å påvirke områdebruk.	1
<b>A3.Innføring av klokkeslettbegrensning for jaktutøvelsen i forbindelse med småvilt og villreinjakt: Jaktstart klokken 07.00 og jaktslutt klokken 19.00. Dette vil gjelde Auråhorten, Hovatn, Smalevatn og Sandvatn.</b>	3	Føre til mindre forstyrrelse av reinen i tilknytning til den sårbare trekkpassasjen i Steinsbuskardet	Begrensninger på jaktutøvelsen i et sentralt og tradisjonsrikt villreinområde	Statskog	Statskog, villreinjegere				1
<b>A4.Korte inn jaktperioder på villreinjakt, samt korte inn og etablere pausedager i rypejakta slik at disse sammenfaller med villreinjakta. Man vil da få tre av syv dager i uken uten jakt fra 20.august til og med</b>	3	Føre til mindre forstyrrelse av reinen i tilknytning til den sårbare trekkpassasjen i Steinsbuskardet	Begrensninger på jaktutøvelsen i et sentralt og tradisjonsrikt villreinområde	Statskog	Statskog, villreinjegere				1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
6.oktober. Dette er et mer omfattende tiltak og vil ikke kunne iverksettes før i 2024									
<b>BF 2.2 REDUSERE FORSTYRRELSER FRA RYPEJAKT I OMRÅDET RUNDT STEINSBUSKARET</b>									
<b>A2.Regulert rypejaktzone i Statskog sine jaktfelt Sandvatn, Smalevatn, Hovatn og Auråhorten. Samsvarer med regulert villreinjaktzone i samme jaktfelt. Fjernet jaktbart areal nord, sør, øst, vest for Steinsbuskaret sammenlignet med dagens jaktfelt. Kun jakt fire av syv dager i uken. jaktstart og jaktstopp f.eks. klokka 0700 og 1900.</b>	3	Føre til mindre forstyrrelse av reinen i tilknytning til den sårbare trekkpassasjen i Steinsbuskaret	Vil føre til reduksjon i tilbudet til rypejegere i regionen, da Statskog er en av få tilbyder på det åpne markedet.	Statskog	Statskog, rypejegere		Statskog mener jaktfri sone i jaktfeltene Sandvatn, Smalevatn, Hovatn og Auråhorten er et for inngripende tiltak i rypejegerens tilbud i regionen. Ref. tidligere diskusjon i Villreinen (se eget notat) stiller Statskog seg tvilende til effekten av å redusere jaktrelatert ferdsel i området, og dette har betydning for hvor langt Statskog er villig til å gå ift. å begrense jaktmulighetene i området. På samme grunnlag som Statskogs forslag for regulering av villreinjakt i Steinsbuskaret er gruppa enig om å anbefale dette tiltaket som ledd i å redusere jaktrelatert ferdsel i området. Deler av gruppa mener at hele området bør bli fredet for rypejakt, for å begrense ferdsel i dette sårbare området i så stor grad som mulig. Enighet i gruppa om at det bør foretas en ny vurdering av jaktfredning for rypejakt i hele området, som del av en evaluering av tiltakene i dette området. Iverksettes fra 2024 (ikke åpnet for rypejakt i 2023)		1
<b>BF 3. STRUKTURELLE TILTAK/LOVENDRINGER FOR Å BEDRE FORVALTNINGEN</b>									
<b>BF 3.1 ORGANISERING AV RETTIGHETSHAVERE</b>									
<b>A1.Pliktig organisering av rettighetshavere gjennom forskrift. For å få tildelt fellingsløyve må valdet være organisert, og på den måten deltagende i forvaltningen.</b>	1 - 5	Rettighetshavere i hele villreinområdet vil være med å ta avgjørelser i forvaltninga. Dette vil styrke den lokale villreinforvaltningen, og gi en mer presis bestandsforvaltning. Høy organiseringsgrad gjør at tiltak en kommer	Medføre merkostnad for i dag uorganiserte rettighetshavere å betale medlemsavgift i villreinlaget. Saksbehandling i forbindelse med	Miljødirektorat et	Villreinlag Rettighetshavere		Velfungerende organisering av grunneiere er nødvendig for en god forvaltning av villreinen, diskusjon om tiltak og mulighet for å gjennomføre tiltak. Dette gjelder for eksempel ved utarbeidelse av bestandsplaner, overgangsavtaler, opprettelse av jaktfrie soner. At hele villreinområdet er organisert vil også gi et bedre grunnlag for å kunne nå ut med ensartet og god informasjon om forvaltning og tiltak i hele området. Pr. januar 2019 representerte medlemmer i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinlag henholdsvis 60% og 70 % av tellende	Foreslår evaluering 5 år etter tiltaket. Villreinlag, Villreinnemd og Statsforvalter evaluerer hvordan tiltaket har	1



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
		til enighet om enklere vil kunne gjennomføres.	innføring av tiltaket hos ansvarlig aktør (Miljødirektoratet) vil ha en kostnad i form av ressursbruk. Mindre grad av frivillighet i forvaltningen.				<p>areal.</p> <p>Jf. villaks forvaltning: Pliktig organisering er innført for å gi den lokale forvaltninga tilstrekkelig myndighet til å forvalte fiskebestandene og ta ansvar for sentrale oppgaver som fangstrapportering, oppsyn, kultivering, bestandsovervåkning og regulering av fisket, og for å lette samarbeidet mellom offentlig og lokal forvaltning.</p> <p>Lenke:  <a href="https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/md/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2013/miljoverndepartementet-styrker-den-lokal/id731629/Fordeler+med+dagens+ordning+er+at+den+er+frivillig.+Ulemper+med+dagens+ordning+er+at+den+fungerer+etter+solidaritetsprinsippet">https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/md/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2013/miljoverndepartementet-styrker-den-lokal/id731629/Fordeler med dagens ordning er at den er frivillig. Ulemper med dagens ordning er at den fungerer etter "solidaritetsprinsippet". Dette er sårbart, og kan også oppleves som urettferdig ved at som ikke er med slipper unna både jobben og kostnaden. Områder som ikke er medlem har ingen til å målbære sine interesser. En del mener medlemskap i villreinlagene er for dyrt. Det bør vurderes om det skal være mindre kostbart å være med. Flere organiserte vil delvis oppveie for tapte kostnader grunnet redusert deltakelsesavgift. Gruppen er enig om å anbefale tiltaket, og mener dette vil være en betydelig styrke i fremtidig forvaltning av villreinen.</a></p>	fungert. Rom for forbedringer/ endringer? Oversender til MiD	
<b>BF 3.2 ØKONOMI</b>									
<b>A1.Villreinområdet tildeles et fast årlig tilskudd for å sikre at kjerneoppgavene kan gjennomføres</b>	1 - 5	Større forutsigbarhet i økonomi vil gi Villreinlaget mulighet til å bedre planlegge og gjennomføre kjerneoppgavene, og planlegge og bedrive informasjonsaktivitet.	Krever ressurser for å gjennomgå finansieringsmodellen. Kan medføre en høyere årlig utbetaling i snitt til villreinlaget.	Miljødirektoratet	Villreinlag Rettighetshavere		<p>En fast pott per år vil gi større forutsigbarhet, og mulighet til å samle opp midler over flere år. Slik vil man også kunne etablere en "buffer" som grunnlag for å utføre vintertellinger. Vintertellinger er krevende og kostbare å få gjennomført. Dagens ordning med tildeling av midler fra fellingsavgifter etter søknad forutsetter at tilskuddet brukes innenfor innværende år, med mulighet for å søke om overføring av midlene til neste år dersom de ikke blir brukt</p> <p>En fast sum vil også gjøre det enklere for villreinlaget å planlegge for/ha en kontinuitet i aktiviteter som informasjonsvirksomhet. Det er behov for en tydeligere spesifisering og avklaring av kjerneoppgavene, med tydelig</p>	Foreslår evaluering 5 år etter tiltaket. Villreinlaget evaluerer hvordan ordningen fungerer, oversender til MiD	1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
							<p>ansvarsfordeling av oppgavene. Spesielt med tanke på rolle- og ansvarsfordeling for tellinger/datainnsamling mellom NINA og villreinlagene. En avklaring av ansvar og oppgavefordeling er en forutsetning for å kunne fastsette en fast årlig bevilgning til villreinlagets oppgaver.</p> <p>Merk at: SR inngår i nasjonalt overvåkningsprogram, SA gjør ikke det: dette har betydning for utføring av tellinger. Økonomien til villreinlaget er ikke rigget for store kostnader slik som helikopterflyving i forbindelse med tellinger, og er avhengig av tilskudd for å kunne utføre dette. Dagens system der en stor del av finansieringen er fellingsavgifter kan medføre at det i år/perioder ikke er finansiering til å utføre kjerneoppgavene. Sannsynligvis kan mye løses med en annen modell for tildeling av fellingsavgifter.</p>		
<b>BF 3.3 LOKALE TILTAK FOR Å REDUSERE FORSTYRRELSER FRA JAKT</b>									
<p><b>A1. Vurdere å innføre et hjemmelsgrunnlag (hjørteviltsforskriften?) som gjør det mulig med større grad av lokal bestandsforvaltning. Dette for å gi mulighet for lokal tilpassing som kan redusere jakta sin totale forstyrrelse og belastning på villreinen. Villreinnemnda gis myndighet som gjør det mulig å - tilpasse jakttid innenfor den ramma som det blir åpna for jakt (dato og klokkeslettbegrensing/</b></p>	1 - 5	Større mulighet til å iverksette lokale tiltak for å begrense forstyrrelser fra jakt	Hjemmel til å innføre jaktfredningssoner vil innebære å fjerne jaktretten fra enkeltpersoner og en grunneiendom ved lokale vedtak. Dette er svært inngripende. En grunneiendom er belagt med en rekke "heftelser" gjennom å ligge i et villreinområde og retten til jakt er godet. Tilpassing av jakttiden vil være inngripende på samme måte, men i langt mindre grad enn ovennevnte.	Miljødirektorat et	Rettighetshavere, Villreinnemd , Villreinlag, jegere		<p>Gruppen anbefaler at man i første omgang tar utgangspunkt i frivillighet mht. tilpassing av jaktutøvelse for å redusere forstyrrelser hos reinen. Dette bør evalueres etter noen år, og det bør så tas en ny vurdering ift om strengere virkemidler er nødvendig. Gruppen er enig i at tiltak som gjelder regulering av jaktutøvelse i hovedsak bør basere seg på frivillige tiltak, og at det må være en målsetning i forvaltningen. Dersom det viser seg at frivillighet ikke er nok for å innføre tiltak med tilstrekkelig effekt, vil et slikt hjemmelsgrunnlag i hjørteviltsforskriften være et virkemiddel for å innføre tiltak. Man bør se på mulighet for å i hjemmelsgrunnlaget differensiere myndighetsutøvelse opp mot hvor inngripende tiltakene vurderes å være. Enighet i gruppen om at innføring av jaktfredningssoner vil være svært mye mer inngripende enn f.eks tidsbegrensinger på jakt. Størrelsen på et område man innfører tiltak i vil også ha stor betydning for hvor inngripende tiltaket oppleves. Det kan være aktuelt å for eksempel innføre hjemmelsgrunnlag for mindre inngripende tiltak i forskrift.</p>		2

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
<p>nattefredning), se BF2 - jaktfrie soner, t.d. i randområder, se BF1</p> <p>Må ses i sammenheng med BF 3.1</p>									
<p><b>A2. Tiltak for å redusere jakta sin totale forstyrrelse og belastning på villreinen gjennomføres som frivillig tiltak. Kan for eksempel inkluderes som et tema i bestandsplan. Må ses i sammenheng med BF 3.1</b></p>	1 - 5	Større grad av iverksetting av lokale tiltak for å begrense forstyrrelser fra jakt	Mer begrensninger på jakta	Villreinnemd, Villreinlag	Rettighetshavere, jegere		<p>Gruppen er enig i at tiltak som gjelder regulering av jaktutøvelse i hovedsak bør basere seg på frivillige tiltak, og at det må være en målsetning i forvaltningen. Gruppen anbefaler at man i første omgang tar utgangspunkt i frivillighet mht. tilpasning av jaktutøvelse for å redusere forstyrrelser hos reinen. Dette bør evalueres etter noen år, og det bør så tas en ny vurdering ift om strengere virkemidler er nødvendig. Virkemidler vil være å inkludere dette som et tema i bestandsplanen, og gjennom informasjonskampanjer og dialog med rettighetshavere. Det er noe usikkerhet rundt behovet for å redusere forstyrrelse av jaktutøvelse: Stort sett er det lite jaktpress i SA/SR i den forstand at dyra ikke blir jakta på hele tiden. Reinen har rolige perioder også i jakttiden. Vær og vind er med på å regulere jaktintensitet. Vindretning har mye å si for hvordan dyra (og dermed jegeren) fordeler seg i landskapet. Og mye vær (tåke, regn, vind) fører til færre jegere i felt. Aktuelle tiltak som har vært diskutert i gruppa omhandler mulige jaktfredningssoner i sårbare trekkpassasjer der det er privat rettighetshaver. I denne forbindelse ble det gjort en jobb med å markere sårbare trekkpassasjer nord i Setesdal Vesthei som eksempel på denne type områder der jaktfredningssoner kan vurderes nærmere. (se vedlegg 3)</p>		1
<b>BF 3.4 FREDNING AV GPS-MERKEDE DYR</b>									
<p><b>A1. Frede GPS-merkede dyr fra jakt</b></p>	1 - 5	Å spare GPS-merkede dyr begrenser forstyrrelser og reduserer kostnad ved ny merkeaktivitet. Mer igjen for innsatsen ved		Miljødirektoratet	Rettighetshavere, jegere		<p>Jegerne i SR og SA blir i dag oppfordret til å ikke skyte rein med GPS-halsbånd, men felling av GPS-merkede dyr forekommer likevel. Gruppen mener derfor at det er nødvendig med sterkere virkemidler for å forhindre at GPS-merka dyr blir skutt, og anbefaler at å skyte villrein med GPS-sender blir ulovlig. Merkeaktiviteten er et</p>		1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
		merking ved at ingen dyr går tapt til jakt					forstyrrelses-element som man prøver å begrense i mest mulig grad.		
<b>BF 4. DATAINNSAMLING OG BESTANDSTELLINGER</b>									
<b>BF 4.1 DATAINNSAMLING I FORBINDELSE MED JAKT</b>									
<b>A1.Kontrollkortene for datainnsamling i forbindelse med jakt gjøres elektroniske, med pliktig registrering av utvalgte data.</b>	1 - 5	En sikrer at opp imot alle jegere (etter en innkjøringsperiode) vil levere inn viktig informasjon fra jakten på en rødlistet art.  Økt datamengde og kvalitet på data vil være positivt for forskning, overvåkning, adaptiv forvaltning generelt og CWD-tiltak spesielt.	Kostnad i form av ressursbruk knyttet til utvikling av app. For jegere som ikke vil det medføre noe merarbeid.	Miljødirektorat et	Jegere		Forslag: Det elektroniske kortet (App) inneholder pliktige rubrikker for: 1. GPS posisjon for det felte dyret. 2. Slaktevekt (gjelder kalv). 3. Innlevert CWD prøve (gjelder voksne dyr) EVT. 4. Bilde av det felte dyret. Manglende utfylling vil lyse rødt i App'en og bli fulgt opp i etterkant.	Foreslår evaluering 5 år etter tiltaket. Villreinlag, Villreinnemnd, Miljødirektorat et evaluerer hvordan tiltaket har fungert. Rom for forbedringer/ endringer?	1
<b>A2.Intensivert informasjonsarbeid opp mot jegerne for å øke innlevering av data og prøver.</b>	1 - 5	Ytterligere økt informasjonsarbeid vil kunne øke innleveringen av data og prøver.	Økt ressursbruk hos de aktører som bedriver informasjonsarbeid	Miljødirektorat et, Villreinnemnd, Statsforvalter, Rettighetshavere	Jegere		Man kan alltid bli bedre på informasjon. Sees i sammenheng med BF 5.3.		1
<b>BF 4.2 METODE - BESTANDSTELLINGER</b>									
<b>A2.Dagens metodikk med kalvetelling i juni / juli og strukturtelling i oktober. Lav terskel på forsøk på totaltelling vinterstid.</b>	1 - 5	Mer presis bestandsforvaltning.	Vil gi høyere kostnader knyttet til telling (sannsynligvis flere feilede forsøk). Mer forstyrrelse av dyrene og større miljøbelastning enn ved dagens praksis.	Miljødirektorat et, Villreinlag	Offentlig viltforvaltning, villreinlag	Offentlige midler, fond	Bestandstelling medfører store kostnader, miljøbelastning ved helikopterbruk og forstyrrelse av dyrene. Overvåkingsprogrammet sier også noe om hva som skal prioriteres. Det bør tilstrebes å oppnå «gode nok» tall på bestandsstørrelse. Dette innebærer tall som er tilstrekkelig for å si noe om bærekraft i villreinområdet, grunnlag for å vurdere opp mot bestandsmål og for å sette kvoter og fellingsmål. Særlig vintertelling er svært kostbart og værutsatt. Uforutsigbarhet i tilgjengelige midler frem i tid gjør utførelse av vintertelling krevene. Antall GPS-		1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
							merka dyr har også betydning for bestandstillingene. Historiske data er også en viktig del av bildet når man estimerer bestandsstørrelse. En bør også diskutere om det er alternative parametere som kan brukes for å si noe om bestandsforhold der de negative konsekvensene av aktiviteten er mindre.		
<b>BF 4.3 MOTORISERT FERDSEL I FORVALTNINGSØYEMED</b>									
<b>A2.Redusert bruk og kritisk bruk av motoriserte hjelpemidler i forbindelse med bestandsovervåkning (totaltelling, kalvetelling, strukturteiling), GPS merking, generell overvåkning og transport i forbindelse med prøvetaking mv.</b>	1 - 5	Redusere forstyrrelser fra motorisert ferdsel i villreinområdet		Forskning og forvaltning	Forskning og forvaltning		Som andre aktører i villreinområde bør også forvaltning og forskning gå i seg selv, også når det gjelder motorisert ferdsel. Merking av dyr med GPS sender og kalvetelling er kritisk for bestandsforvaltning og CWD overvåking. Å kutte ut all bruk av helikopter anser gruppa som urealistisk. Strukturteiling trenger man ikke hvert år. Forstyrrelser, forurensingen og kostnad i forbindelse med vintertelling bør vurderes om står i stil til nytten. Overvåkingsprogrammet sier også noe om hva som skal prioriteres. Aktørene i forskning og forvaltning som driver motorisert ferdsel i villreinområdene må oppfordres til å vurdere både mengde ferdsel og type ferdsel forårsaket av egen aktivitet.	Samtlige aktører etter 5 år.	1
<b>5. INFORMASJONSFLYT OG OVERORDNA TILTAK FOR Å REDUSERE FORSTYRRELSER FRA JAKTAKTIVITET I HELE OMRÅDET (SE OGSÅ BF3.3)</b>									
<b>BF 5.1 REDUSERE JAKTPERIODEN</b>									
<b>A1.Reduksjon av jakttid for å begrense jaktas forstyrrelse</b>	1 - 5	Kortere periode med forstyrrelser på reinen kan ha positiv påvirkning på områdebruk, stressnivå	Kan medføre at færre får jaktet rein. Kan medføre at jaktseasonen blir mer hektisk og stressende for dyra	Miljødirektoratet	Rettighetshavere, jegere		Jakttidene for villrein følger forskrift om jakt- og fangsttider og gjelder fram til 31. mars 2028. Finnes ikke hjemmel for lokale tilpasninger av jaktseasonen per i dag. Gruppa vurderer ikke at det er behov for justering slik situasjonen er i dag, men utelukker ikke at det i et lengre tidsperspektiv kan gagne villreinen at det finnes hjemmel til å justere jakttid hos lokal forvaltning. Gruppa anbefaler derfor å vurdere behovet for en slik hjemmel, med prioritet 2. Må sees i sammenheng med 3.3.		2
<b>A0.Jakttid/season opprettholdes som i dag</b>					Rettighetshavere, jegere		Jakttid kan ikke settes kortere enn at det vil kunne felles tilstrekkelig med dyr til å opprettholde bestandsbalansen etter bærekraftprinsippet (antall dyr ift beitegrunnlag). Erfaring fra elgjakta er at jakta blir mindre stressende både		1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
							for dyr og jegere med en lengre sesong. Det jaktes færre dager i uka, men flere uker. Sjansen for at de ønska / riktige dyrene felles er større, og flere rettighetshavere får ta del i jakta da dyrene endrer områdebruk / sesongvis og jakt situasjonene blir bedre da jegeren stresser mindre. Villreinen bruk av heia kan variere i løpet av en jaktperiode, for at et villreinområde skal fungere er det viktig at så store deler av området som mulig og stor andel av rettighetshaverne får sin del av "kaka".		
<b>BF 5.2 LAVERE KVOTE</b>									
<b>A2. Økt fokus på å begrense forstyrrelser fra jakt i bestandsplanene, herunder også i vurdering av kvote.</b>	1 - 5	Helhetsvurdering ift å begrense forstyrrelser på reinen vil kunne ha positiv effekt på reinens arealbruk og stressnivå	Større begrensninger på jakta	Villreinlag, Villreinnemd	Rettighetshavere, jegere		Tildeling av kvote henger sammen med en helhetsvurdering av tilgjengelige virkemidler (differensiert minsteareal, kortfordeling, samjaksavtaler, mv.) for å oppnå ønsket fellingsmål. Kvote kan ikke tildeles lavere enn at det vil kunne felles tilstrekkelig med dyr til å opprettholde bestandsbalansen etter bærekraftprinsippet (antall dyr ift beitegrunnlag)	Evalueres etter bestandsplanperiode	1
<b>BF 5.3 JEGERINFORMASJON</b>									
<b>A1. Innarbeide en informasjonsstrategi i den femårige bestandsplanen.</b>	1 - 5	Bidra til bedre forvaltning og overvåkning. Imøtekomme behov for informasjon fra brukere av villreinområdene	Ressursbruk hos villreinlaget; vil innebære både å utvikle strategien, og å følge den opp.	Villreinlag	Rettighetshavere, jegere		Informasjon til jegere kan aldri bli for god, og er svært viktig. Hva gir en informasjon om? I hvilke media/kanaler skal den gis? Hvem gjør hva og når? - Telledata og observasjoner - Ferdsløp i sårbare område - Verdien av «tradisjonsbærere» og levende storbukker («trofedyr») - Verdien av cwd-prøver og veiing av dyr - Verdien av GPS-dyr og «freding» av disse - Nytt fra forvaltninga - mv. det er flere som etterlyser bedre informasjon fra forvaltningen.	Evalueres etter bestandsplanperiode	1
<b>BF 6. CWD</b>									
<b>BF 6.1 GJERDE LANGS E134 OG PÅLEGG OM PRØVETAKING</b>									

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANSIERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
<b>A1. Vurdere sperregjerde langs E134.</b>		Forhindre smittespredning fra Hardangervidda. Mulig å friskmelde villreinområdene i Setesdalen raskere. Lavere kostnad til overvåkning langs E-134. SNO-ressurser kan i stedet brukes til annet arbeid.	Kostnad å sette opp gjerde (mulig å finne ut?)	Miljødirektorat et, Mattilsynet			Det blir i dag gjennomført prøvetaking av felte voksne dyr i alle villreinområder. I forhold til CWD situasjonen med dokumentert smitte på Hardangervidda blir det i tillegg gjennomført følgende bestandsforvaltningstiltak i SR/SA: - fellingskvoter som innebærer lavere bukkeandel og lavere bestand enn ønskelig - GPS-merking av villrein, inkludert bukk - overvåking langs E-134 for å hindre utveksling av villrein mellom Hardangervidda og Setesdal Ryfylke. Til tross for disse tiltakene har dyr krysset fra sør mot nord og motsatt. Det må flere og effektive tiltak til for å motvirke dette. Det er i dag sperregjerder langs riksveg 52 og fylkesvei 50 i Nordfjella. Vurdering av gjerde langs E134 må basere seg på erfaring fra Nordfjella. Gjerde, sammen med et betydelig antall CWD-prøver vil gjøre at en etter hvert kan friskmelde bestanden i SR og SA dersom CWD ikke blir påvist. En kan først da gå over i en «normal» og ønskelig bestandsforvaltning.	Etter 1 år	1
<b>A2.Øke prøvetaking ved å gjøre den obligatorisk</b>		Mulig å friskmelde villreinområdene i Setesdalen raskere.	Tidsbruk hos jegerne. Ressurser for å rigge et system for obligatorisk prøvetaking	Miljødirektorat et, Mattilsynet	Jegere		Det er i dag en klar oppfordring til jegere om å ta CWD-prøver av felte dyr. I SR/SA er det satt søkelys på å motivere og informere godt om dette. Tallet på prøver har økt for hvert år. I 2022 var andelen felte dyr med prøver 74 % i SA og 82 % i SR. For å få en friskmeldt stamme så fort som mulig bør en øke prøvetakinga ved å gjøre den obligatorisk. Dette tiltaket bør også sees i lys av CWD-håndteringen som helhet, som innebærer inngripende tiltak i forvaltningen av villreinområdene mht. uttak av bukk, og bestandsstørrelser. Tiltak for å raskere kunne friskmelde villreinområdene bør ha høy prioritet.	Etter 1 år	1
<b>BF 7. ROVDYR</b>									
<b>BF 7.1 GJENINNFØRE STORE ROVDYR I VILLREINOMRÅDENE</b>									
<b>A4.Øke kunnskapen om effekt av jerv i villreinområdene: villreinhelse, kompensatorisk/additiv dødelighet,</b>		Økt kunnskap vil gi et bedre beslutningsgrunnlag	Kostnad til ressursbruk	Miljødirektoratet	Forvaltning		Det har kommet inn flere innspill som gjelder gjeninnføring av store rovdyr i villreinområdene. Gruppen mener det er behov for mer kunnskap om effekter av rovvilt i villreinområdene, og at det mest aktuelle vil være å øke kunnskap om effekt av jerv.		1

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

ANBEFALTE TILTAK	MALO	FORVENTET EFFEKT	NEGATIVE KONSEKVENSER/ KOSTNADER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	FORSLAG FINANS- IERING	BESKRIVELSE	EVALUERING	PRI.
bestandsvekst, fjelløkosystem									



# FAGGRUPPE BESTANDSFORVALTNING – FØLGESKRIV

## 1. BAKGRUNN

### Medlemmer

Therese Ramberg Sivertsen (Statsforvalteren i Agder)

Kristian Herregården (Statsforvalteren i Vestfold og Telemark) Jarle Lunde (Villreinnemnda for Setesdalsområdet)

Svein Olav Stegarud (Setesdal Ryfylke villreinlag)

Kristian Eiken Olsen (Statskog)

Torleif Homme (Setesdal Austhei villreinlag)

### Om faggruppas aktivitet

Faggruppe bestandsforvaltning hadde sitt første møte i forbindelse med oppstartsmøtet for tiltaksplanen 16-17 mars. Etter dette har vi hatt syv møter, herunder et fysisk møte i Valle 12. april og et møte med Svein Ekre (leder i Villreinlaget for Setesdal Austhei) 31 august. I tillegg ble 9.juni arrangert et fellesmøte for alle faggruppene

Det ble utarbeidet et notat som utgangspunkt for gruppas arbeid. I tillegg har faggruppa på lik linje med de andre faggruppene vurdert relevante innspill som har kommet inn til prosessen (eget vedlegg).

Med hensyn til CWD har vi hatt en todelt tilnærming: i) Vi har ført opp tiltak som ikke er aktuelle i dagens CWD-situasjon, med en notis om dette. ii) Vi har sett på spesifikke tiltak knyttet til å øke sannsynligheten for å friskmelde Setesdalen for CWD.

Tiltakene er inndelt i tiltaksgrupper etter tema og/eller geografi. I noen tilfeller er tiltakene i ulike tiltaksgrupper koblet opp mot hverandre, dette er angitt i beskrivelsen av tiltaket.

I leveransen til prosjektgruppa inngår:

- Følgeskriv
- Vedlegg med Supplerende informasjon om utvalg tema der faggruppa mener det er
- hensiktsmessig at prosjektgruppa får informasjon utover tiltaksmatrisen.
  - Vedlegg 1. Storsteinen-Steinsbuskardet (Bakgrunn og nærmere beskrivelse av tiltak)
  - Vedlegg 2. Utfyllende bakgrunnsinformasjon utvalgte tema innenfor bestandsforvaltning i Setesdalsområdet
  - Vedlegg 3. Mulige jaktfredningssoner i Setesdal-vesthei nord (ref. BF 3.3 A2)
- Matrise med anbefalte tiltak
- Innspill som har vært vurdert av faggruppen, med kommentarer og henvisning til tiltaksmatrisen der det er aktuelt.
- Arbeidsmatrisen som viser alle tiltak som har vært vurdert (*ettersendes*)

### Organisering og vurdering av tiltakene

Hver tiltaksgruppe har navngitte underkategorier, der det har blitt vurdert et sett med alternativer for en type tiltak, samt et null-alternativ.

For hver tiltaksgruppe kommer faggruppen med anbefalinger om et sett tiltak, samt forslag til prioritering av tiltak. I noen tilfeller vil bare ett tiltak anbefales fra faggruppa for en gitt

underkategori. I andre tilfeller er alternative tiltak supplement til hverandre, og flere alternative tiltak kan anbefales. Der det har vært uenigheter i gruppa blir dette redegjort for i beskrivelsen av tiltaket.

## 2. OPPFØLGING OG EVALUERING AV TILTAKENE

### Kommentar til oppfølging av tiltakene

Mange av de anbefalte tiltakene gjelder bestandsplanene som utarbeides av villreinlagene. Gruppa ønsker å understreke at det er viktig med en tydelig formidling av forventninger til innhold i bestandsplanene fra tiltaksplanarbeid og villreinnemd til villreinlagene.

### Evaluering av tiltakene

En stor andel av de anbefalte tiltakene omhandler tiltak for å øke villreinens områdebruk, og mange må også sees i sammenheng med tiltak for å begrense forstyrrelser av reinen som er behandlet i andre faggrupper. Faggruppen mener det er viktig at det planlegges for og gjennomføres en helhetlig evaluering av disse tiltakene, og at behovet for ytterligere GPS-merking i villreinområdet vurderes. Herunder vil faggruppa spesielt nevne jaktregulering i Storstein-Steinsbuskardet, med tanke på at i) dette har vært diskutert i mange år og ii) det er behov for mer kunnskap om effekt av jaktfredningssoner.

## 3. RELEVANS FOR ANDRE FAGGRUPPER

Spesielt for tiltakene knyttet til å øke områdebruk vil faggruppa understreke at det er svært viktig å se tiltakene anbefalt i faggruppe bestandsforvaltning i sammenheng med tiltak i andre faggrupper.

Her kan vi fremheve:

- Storsteinen – Steinsbuskardet:  
Gjelder faggruppene: Ferdsel, Vannkraft  
Mange tiltak i kombinasjon for å redusere forstyrrelser i området
- Øke bruk av Frafjordheiene  
Gjelder faggrupper: Ferdsel, Vannkraft  
Redusere trekkbarrieren fra nord (over Flatstøldalen), og se på aktivitet rundt Lysevegen (fylkesvei).
- Uraråjuvet  
Aktuell faggruppe: Vannkraft  
Her har Vannkraftgruppa spilt over til faggruppe Bestandsforvaltning om dette kan være aktuelt å vurdere som jaktfri sone. Behandlet av faggruppe bestandsforvaltning i BF 3.3 og Vedlegg 3.
- Setesdal Austhei  
Aktuelle faggrupper: Setesdal Austhei,  
Tiltak for å øke områdebruk i Setesdal Austhei anbefalt av faggruppe Bestandsforvaltning må sees i sammenheng med øvrige tiltak i dette villreinområdet for å bedre trekkmuligheter og redusere forstyrrelser.

## 4. REFERANSER

Bestandsplan for Setesdal Ryfylke villreinområde 2019-2023  
Bestandsplan for Setesdal Austhei villreinområde 2019-2023  
Villreinen 2019

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

GPS Villreinprosjektet i Setesdal Ryfylke – Avbøtende tiltak (GPS Villreinprosjekt sluttrapport) Villrein og rovdyr Blefjell NINA rapport 2013

## VEDLEGG 1. FOKUSOMRÅDE STEINSBUSKARDET – STORSTEINEN

Området mellom Svartevassmagasinet (Ytre Storevatn) i sør, og Blåsjø (Storevassdammen) i nord er et viktig trekkområde både nord – sør og øst – vest.

I forbindelse med Svartevassutbyggingen på 1970 tallet ble de fleste trekkveiene vest – øst avskåret av vannmagasinet. Blåsjøutbyggingen skar av de fleste trekkveiene nord-sør. I tillegg ligger vannmagasinet Botsvatn i Bykle på tvers av heia, fra bygda i Bykle og inn mot dette området, som avskjærer mulige kryssninger nord-sør lengre øst i fjellet.

I dag gjenstår kun et lite restareal mellom disse to - tre store magasinene. Området imellom er langt på vei det eneste trekkområdet som knytter de vestlige Ryfylkeheiene sammen med de østlige Setesdalsheiene, og i tillegg de nordlige områdene av villreinområdet sammen med de sørlige.

I dette området ligger Storsteinen turisthytte, løyper fra sør-øst, sør-vest, nord-øst og nord-vest møtes her, samtidig som det går anleggsvei langs vestsiden av Blåsjø og ned til Storevassdammen. Frem til vernet kom i 2000 hadde Statskog sin jakthytte Gyvasshytta i bruk i dette området. Hytta ligger der fortsatt, men den er ikke bruk. Før vernet kom i 2000 hadde Statskog en egeninnført jaktfri sone rundt denne «gryta i terrenget». Etter vernet ble det opprettet en helårlig ferdselsforbudsone i tilknytning til Steinsbuskardet og Hisdal biotopvernområde. Etter verneforskriftene tillates ikke jakt innenfor denne sonen. I forbindelse med dette ble den gamle selvpålagte jaktfrie sonen fjernet. I tillegg til dette er det et lite beitelag som har ca 200 sauer og lam på beite i dette området.

Området er smalt og topografisk sett trangt, med både bratte skrenter og vann som ligger på tvers og gjør det reelle området enda smalere. Samlet sett er det en rekke aktiviteter som i seg selv ikke nødvendigvis er så store, men i sum antas den samlede forstyrrelsen som for stor. Det er derfor et ønske om at alle aktørene i dette området ser kritisk på sin egen aktivitet, og begrenser denne i størst mulig grad. Både i den konkrete flaskehalsen, men også i «innløpet» og «utløpet» av flaskehalsen.

I GPS prosjektet fra 2013 til 2017 ble det jobbet med problematikken knyttet til dette området. Tiltaket «jaktfri sone» hos Statskog ble grundig diskutert, men gruppa som jobbet med dette var grunnleggende uenige om virkningen av tiltaket. Tiltaket, for og imot er beskrevet i årboka «Villreinen 2019». Det er også en viktig del av historien at den gang var det et av svært få konkrete tiltak.

I forbindelse med kvalitetsnormarbeidet og det videre arbeidet med tiltaksplaner er det anbefalt en rekke tiltak som skal avhjelpe dagens situasjon. Faggruppe bestandsforvaltning har sett på mulighetene for en større jaktfri sone enn den som er gitt i overnevnte verneforskrift. Den jaktfrie sonen som nå er foreslått er mindre enn den som ble foreslått i tidligere GPS prosjekt, og mer lik den som var før vernet kom. Den foreslåtte sonen har en trinnsvis tilnærming, med jaktforbud i, og rundt «gryta», og strengere reguleringer i en buffersoner rundt.

I dette området er det Statskog SF og Bykle Fjellstyre som er jaktrettshavere, og det jaktes normalt villrein og rype i disse områdene.

Dagens situasjon villreinjakt:

Statskog har delt sine områder inn i jaktfelt. Ett jaktfelt deles opp i flere jaktperioder og ett jaktlag bestående av inntil seks jegere disponerer sitt jaktfelt i en periode. Det er maksimalt fem jaktperioder i hvert jaktfelt. Jaktlagene har mulighet til å jakte i fem dager. Det er tre

dager med jaktpause mellom hver jaktperiode for å la dyrene kunne trekk uforstyrret. I dag grenser fire av Statskog sine jaktfelt mot Steinsbuskard – Storsteinsområdet.

Dagens situasjon rypejakt:

Den samme jaktfeltinndelingen som for villrein benyttes. Jakta starter 10.september og avsluttes normalt 6.oktober. Jaktlagene har seks jaktdager med en pausedag / byttedag mellom hver jaktperiode. Når rypejakta starter jaktes det parallelt villrein og rype i de samme jaktfeltene.

Jegere innlosjeres på Statskog sine egne jakthytter. I den perioden hvor det foregår villreinjakt og rypejakt parallelt benyttes hyttene og eventuelt telt i tilknytning til reguleringssone, eller eventuelt turishytter.

Foreslått tiltak, som prøveordning:

1. Tidligere Vassdalstjødn jaktfelt og Hovatn jaktfelt (begge nord for Steinsbuskardet) slås sammen til ett stort jaktfelt. Dette halverer jakttrykket nord for Steinsbuskardet.
2. Jaktfeltene Hovatn, Auråhorten, Smalevatn og Sandvatn som grenser inn til Steinsbuskardet – Storsteinsområdet. Får noen grensejusteringer slik at det blir en jaktfri sone som ligner mye på den gamle som var før vernet, se kartvedlegg. Rød sone blir jaktfri. Dette gjelder både villreinjakt og rypejakt.
3. De samme områdene får klokkeslett begrensning, som kun tillater jakt mellom 07.00 og 19.00. Gjelder både villrein- og rypejakt.
4. I tillegg til klokkeslett begrensning blir rypejakta innskrenket slik at jaktperiodene får fem dager jakt og tre dager pause, på samme måte som villreinjakta. Dette vil bli sammenfallende dager som for villreinjakta.

Tiltak nummer 1 til og med nummer 3 er innført som en prøveordning fra og med jakta 2023.

Tiltak nummer 4 vil gjelde fra 2024. Rypejakta ble stengt på hele Statskog sitt areal i 2023, og dermed har alle tiltakene i praksis vært gjeldene fra 2023.

Området nord for Storsteinsvannet og vest for Blåsjø (med rød skravur) inngår i Bykle fjellstyre sitt villrein og rypejaktfelt. Bykle Fjellstyre er villige til en dialog vedrørende villreinjakt i dette området i en prøveperiode, som en del av tiltakspakken med jaktbegrensninger knyttet til Steinsbuskard – Storsteinområdet.

*Overnevnte tiltak gjelder utelukkende areal hvor Statskog SF forvalter villrein- og rypejakt. Det må opprettes en videre dialog med Bykle Fjellstyre i forhold til areal hvor de forvalter villrein- og rypejakt.*

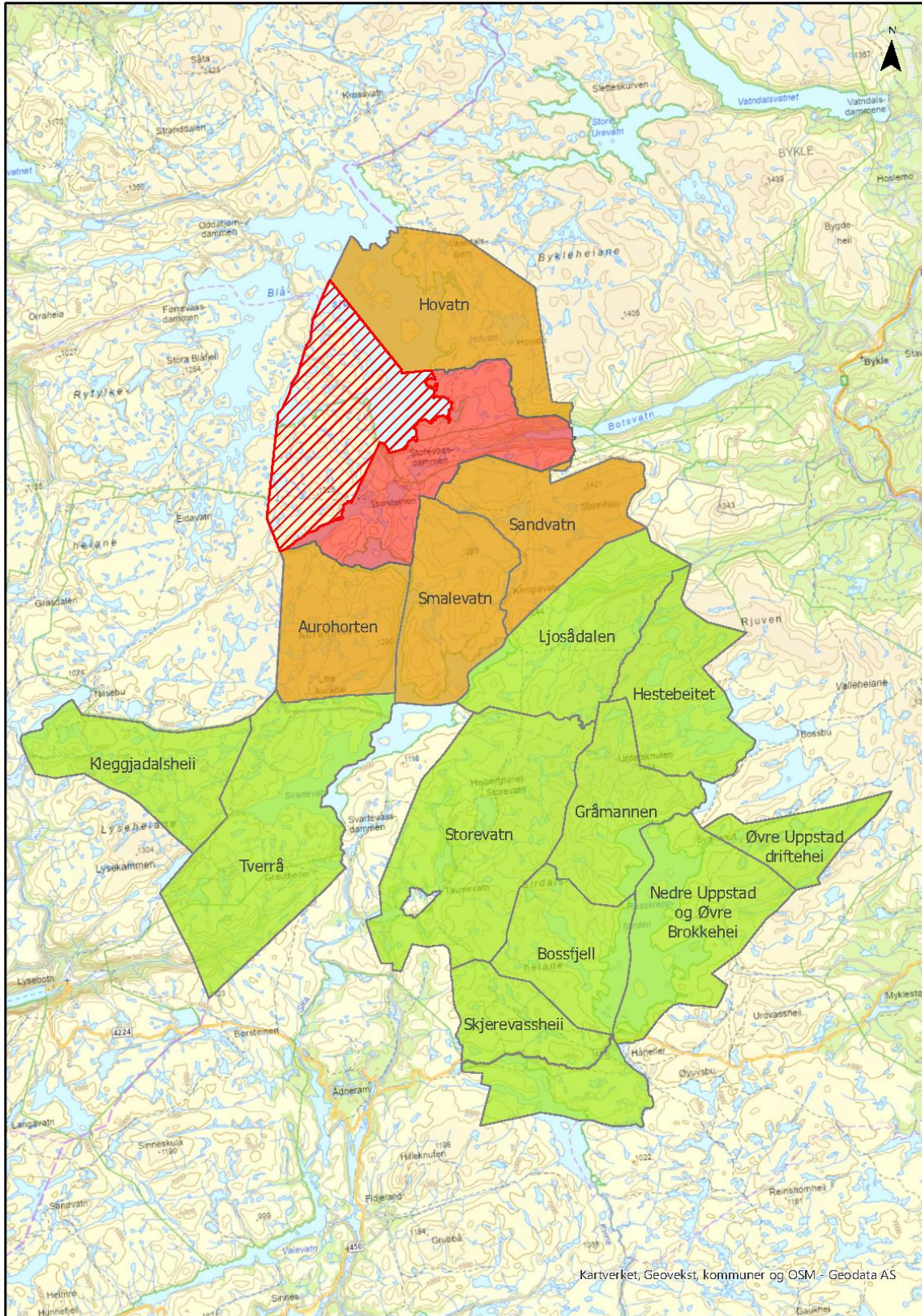
#### **Kartforklaring**

**Rød:** Jaktfri sone

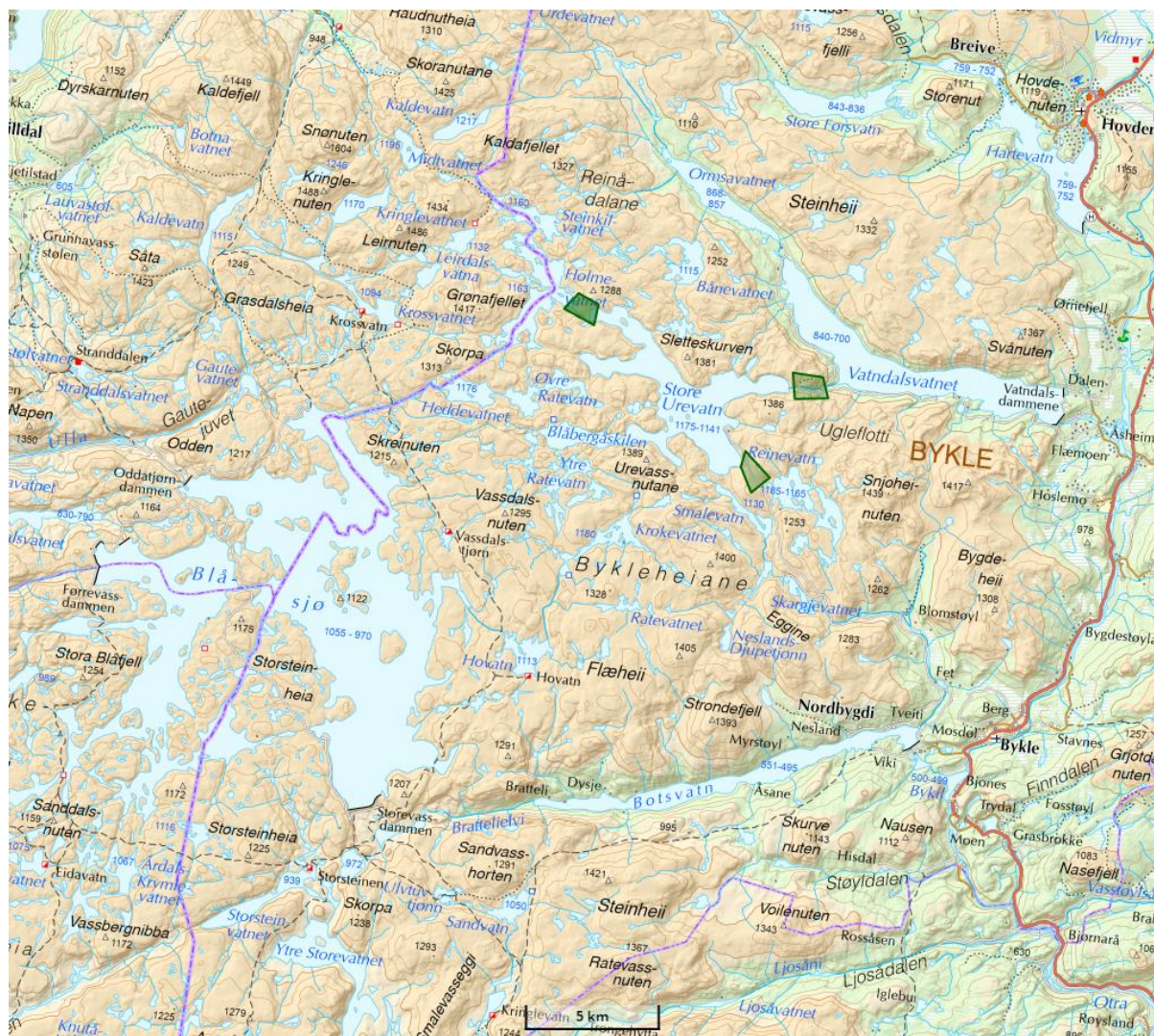
**Orange:** Områdene som får ekstra reguleringer

**Rød skravur:** Bykle fjellstyre (se forklaring i tekst nedenfor)

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene



### Mulige jaktfredningssoner (frivillig tiltak) i Setesdal-Vesthei (nord)



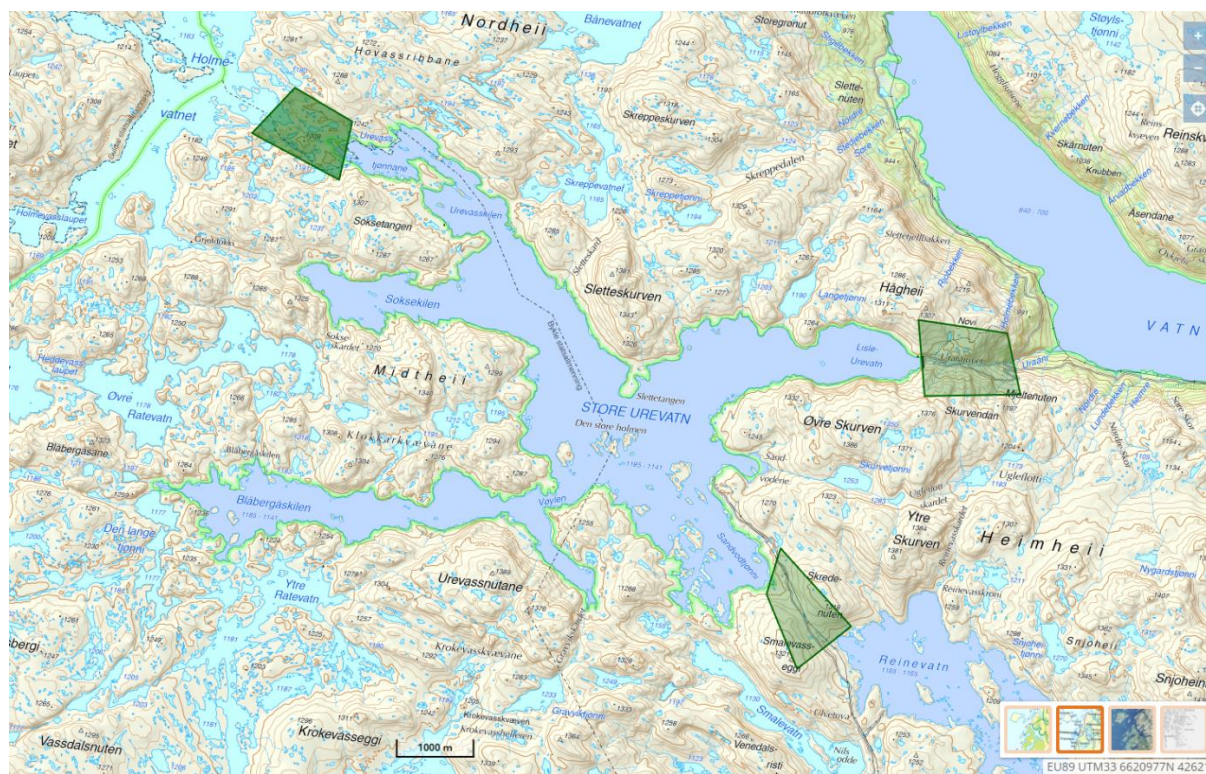
Oversiktskart som viser mulige jaktfredningssoner (langs Urarvegen, Uraråjuvet og smal passasje mellom Holmevatn og Store Urevatn). Jaktfredningszone i Steinbuskardet kommer i tillegg (eget kart).

Disse mulige jaktfredningssonene er kun ment som forslag/oppfordring, og bør komme som et eventuelt eget frivillig initiativ fra grunneierne selv. Det er viktig at man ser stort og helhetlig på trekkpassasjene i dette området.

Eksempelvis er det lite hensiktsmessig med en jaktfredningszone i Steinbuskardet hvis dyr på trekk nord/sør vandrer rett inn nye hindringer i andre viktige og sentrale trekkpassasjer.

For at villreinen skal kunne bruke større deler av villreinområdet, er det viktig at dyra har muligheten til å passere relativt uforstyrret gjennom disse smale og sentrale trekkpassasjene i jaktperioden og ellers gjennom året.

# Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene





## **VEDLEGG 2. UTFYLLENDE BAKGRUNNSINFORMASJON UTVALGTE TEMA INNENFOR BESTANDSFORVALTNING I SA OG SR**

### **Bestandstillinger (med fokus på Setesdal Ryfylke)**

Villrein er en av den eneste hjorteviltarten i Norge vi forsøker å forvalte på antallsnivå. Både i små, oversiktlige villreinområder og i de store og uoversiktlige områdene.

I forbindelse med Miljødirektoratets overvåkingsprogram skal det gjennomføres årlige kalvetellinger for å fastsette årlig kalveproduksjon og jevnlig strukturtellinger for å kartlegge den demografiske sammensetningen i bestanden. For eksempel er dette måten andelen bukk blir funnet.

I en del villreinområder foretar man også såkalte minimustellinger. Dette foregår primært på vinteren og hvor hensikten er å telle opp antall dyr i bestanden. I denne perioden er det vanskeligere å skille ulike typer dyr.

#### *Setesdal Ryfylke:*

I Setesdal Ryfylke har man tradisjonelt foretatt kalvetellinger i juni / juli og forsøkt årlige strukturtellinger like i etterkant av jakta. En viktig suksess faktor for at strukturtellingen skal bli så sikker som mulig er at den gjennomføres mens hovedandelen, helst alle, bukkene er samlet i fostringsflokkene. Det betyr at dersom den gjennomføres sent i brunsten eller etter brunst har en del av de store bukkene allerede begynt å trekke ut av fostringsflokkene.

Setesdal Ryfylke er et stort og langt villreinområde, og strekker seg fra vestlandsfjell med mye nedbør mot mer innlandspregede områder med andre værtyper. Den store utfordringen med tellinger i SRV, i tillegg til størrelsen, er de ulike værtypene som sjeldent er like i hele villreinområdet, sammen med en veldig uoversiktlig topografi. Dette gjør at gjennomføring av tellinger er svært krevende, og da særlig minimustellinger, hvor vi tar høyde for å finne «alle» dyrene.

Det betyr at det er svært vanskelig å få til «gode» tellinger og svært kostnadskrevende.

En kalvetelling gjennomføres på cirka en dag med bruk av helikopter, det medgår mellom fire og seks timer flytid for nord- og sørområdet samlet. Timesprisen er 15000,- pluss minus.

En strukturtelling er vanskelig å gjennomføre i nord- og sørområdet på en dag. Vanligvis bruker man to dager på en god strukturtelling. Også her medgår det mellom fire og seks timer flytid med helikopter.

Tidsforbruk og suksess avhenger svært av hvor mange merkede dyr, og da særlig simler vi har i de to delområdene.

Vi har liten erfaring med minimustelling i SRV, men vi har planlagt med to dager flytid med to helikopter med et

samlet budsjett på cirka 300000,-.

Frem til i dag har vi drevet bestandsforvaltning basert på kalvetelling og strukturtelling, samt erfaringsbaserte vurderinger knyttet til årlige avskytningsplaner.

### **CWD**

Det er ønskelig å ha friske hjortedyr i Norge, og det er fortsatt et mål å hindre at klassisk skrantesjuka får fotfeste. Det er et mål om å begrense, og om mulig, fjerne smitten.

Det blir i dag gjennomført prøvetaking av felte voksne dyr i alle villreinområder. I forhold til CWD situasjonen med dokumentert smitte på Hardangervidda blir det i tillegg gjennomført følgende bestandsforvaltningstiltak i SR/SA:

- fellingskvoter som innebærer lavere bukkeandel og lavere bestand enn ønskelig
- GPS-merking av villrein, inkludert bukk
- Overvåking langs E-134 for å hindre utveksling av villrein mellom Hardangervidda og Setesdal Ryfylke

Til tross for disse tiltakene har dyr krysset fra sør mot nord og motsatt.

Det er Mattilsynet som setter et nivå for sikkerheten for sannsynlig smittefrihet. Det er satt et sikkerhetsnivå på 99 %, dvs. at en vil være 99 % sikre på at det ikke er CWD-smittede dyr i en bestand.

For at SR/SA kan bli friskmeldte, og at en dermed kan gå over til en ønskelig bestandsforvaltning, trenger en å få tatt betydelig med prøver. En må og redusere fare for smitte (utveksling med Hardangervidda, saltplasser, bestandsstørrelse, storbukkandel)

Målsettinger om bestandsstørrelse og storbukkandel er satt på vent pga CWD situasjonen.

### **Økonomi hos Villreinlagene**

Villreinlagene får sine inntekter gjennom kontingenter og etter søknad til Statsforvalteren (viltfondsmidler). Dette skal dekke kostnader til styre- og sekretærarbeid, informasjonsarbeid og datainnsamling med mer. Inntektene kan variere, og det kan være en utfordring ift planleggingen av oppgavene, bl.a. tellinger.

### **Jegerinformasjon**

Villreinlaget i Setesdal Ryfylke sprer informasjon til jegerne på følgende måter:

- Via styremedlemmer ut til de respektive lokallag.
- Nettside; Her finnes bestandsplan, avskytingsplan, møterefater, telleresultater. Rapporter fra villreinprosjektene og annen kunnskap.
- Facebookside. 1129 medlemmer. Her legges villreinnyheter, og relevant informasjon før og under jakta. Meninger og debatt.
- Flygeblad med aktuell info til jegerne sendes ut med kontrollkortene.
- Vi vil ha en gjennomgang av hvordan jegerinformasjon kan spres, i forbindelse med ny bestandsplan 2024-2028.
- Villreinlaget har de siste årene arbeidet for å få innført en elektronisk app som erstatning for kontrollkortene.

**OVERSIKT INNSPILL MED HENVISNING OG KOMMENTARER ID**

ID	Kort oppsummert (relevans faggruppe bestandsforvaltning)	Kommentar	Ref. tiltaksmatrise
2	Stenge for ferdsel på anleggsveiene. Oppfordrer til bom Blåbergdalen.	Bestandsgruppa har på generelt grunnlag diskutert om det ved bomming av vei bør gjøres en egen vurdering av jegertilgang. Spilt inn til vannkraftgruppa.	
4	Kan SNO slutte/ redusere kontroller (helikopter, skuter) gjennom vinteren?		BF 4
5	Stenge for ferdsel på anleggsveiene	Samme som for ID 2	
6	Stenge Blåsjøveien trekkes frem.		BF 2
7	Redusere jakt/ avslutte all jakt i 5 år.  Øke antall rovdyr (fremme genetisk helse)	Jakt er hovedfaktor som regulerer bestanden. Også kulturhistorisk verdi.	BF 1 BF 7
9	Redusere SNO aktivitet		BF 4
10	Større andel bukkkort ift simler/kalv (flere simler gir flere dyr)		BF1
12	Setesdal Austhei: For store jegerkvoter gir for mange jegere i fjellet. Flytting av kort fra sør til nord – problem: foreslår forbud  Utvidelse av jaktperiode forstyrrer brunsten  Frie kort (ikke simlekort; problem at kalvsimler skytes)		BF 3 BF 5
14	Redusert ferdsel rundt Blåsjø Streng praktisering nyttetransport		BF2 BF4

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

<b>15</b>	Forby ferdsel Steinsbuskaret		BF2
<b>16</b>	Slutte med jakt om stammen er trua	Trussel innebærer først og fremst at stammen ikke får utnyttet tradisjonelt areal/stort nok areal til at bestanden på sikt kan bestå i våre områder. Beskatning reguleres med 5 år rullering av bestandsplan; vurdering ift hva dagens areal gir grunnlag for av størrelse på bestanden. Jakt er hovedfaktor som regulerer bestanden. Også kulturhistorisk verdi.	BF 1
<b>17</b>	Redusere SNO – aktivitet; Ikke merke/skyte fra helikopter Skuter for å hindre trekk mellom omr (cwd)		BF4
<b>101</b>	Blåsjø: legge området gyvatn/steinsbuskaret i fred		BF2
<b>102</b>	Jaktpresset må ned: antall kort, antall jegere, tida jegere er i heia Mener forvalter må ta største del av ansvaret. Men også grunneiere, spesielt der staten er grunneier.		BF1 BF2 BF3 BF5
<b>103</b>	Regulering av jakt: jaktfordbudssoner i sårbare passasjer, begrenset jakt i viktige områder, fredning i områder der man ønsker reetablering  Kan reguleres ved reduserte kvoter, færre antall jegere, kortere jakttid, begrenset tilgang via veier, hytteutleie osv		BF1 BF2 BF5

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

20	<p>Setesdal Austhei -Det er vårtrekket over fv450 som er kritisk (20 april-1mai) Årene med høye kvoter for å redusere bestanden i SA har randområdene hatt like store kvoter; tradisjonsbærerne som trakk lengre sør er skutt ut.</p> <p>Forslag: GPS-merke flere simler Redusere til 800-1000 vinterdyr SA9 er lett tilgjengelig pga fv450. Mange jegere i terrenget i år med høye kvoter. Salg og overføring av kort skulle ikke vært lov Problem at felte dyret blir registrert i valdet de var tildelt og ikke valdet de ble felt (både for forvaltning og kunnskapsgrunnlag)</p>		BF1 BF3 BF4 BF5
23	Undersøke nærmere reintroduksjon store rovdyr – mulig positiv effekt på villrein og økosystem		BF 7
104	<p>Prioritere oversikt over hva som er total mengde dyr i SR. Blir fortsatt brukt tellinger fra 2009; ikke tilstrekkelig Mange mener antall fellingsløyve er for høyt ift antall villrein. Fører også til mange jegere og unødig forstyrrelser for reinen.</p>		BF3 BF4
24	Ta hensyn til de lokale	Tas inn i arbeidet som helhet	
25	Trenger ressurser til gode tellinger		BF4
27	<p>Forby jakt i Statskog sitt område rundt Svartevassmagasinet, både øst og vestsiden</p> <p>Hjelmeland Kommune og Grunneiere i Hjelmeland har hatt et frivillig forbud mot jakt av villrein, men dette begynner de nå og bli slutt på da både Gml Forsand kommune og Statskog tilbyr jakt i naboterrenget.</p>		BF2

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

<p><b>108</b></p>	<p>Jakttrykket må ned: dyra blir stressa i jaktperioden. Ser ikke hvorfor stammen skal reduseres.</p>		<p>BF1 BF3 BF5</p>
<p><b>109</b></p>	<p>Setesdal Vesthei sørområde: bør fredes for jakt 250 dyr ble telt på høsten, 150 skal tas ut</p> <p>Jaktfredning i området: steinsbuskaret, sandvatn, smalevatn, hovvatn, ljosådalsterrenget (statskog): både reinsdyrjakt, rypejakt og utleie av hytter</p> <p>Vil gi dyra større mulighet for å trekke nord/sør</p> <p>Problematisk at Statskog selger nye jaktkort hver uke både rein og rype. Bør selge kort til kun én person, kanskje minimum 2 kort/jeger</p> <p>Setesdal Austhei: Burde redusere stammen til 7-800 dyr. Slaktevekten har gått ned. Kunstig høye priser på kort gjør at alle plukker ut de største dyra. Skulle vært maxpris per kort.</p> <p>Nedskyting av bukk: bør ha 10 %, burde flytte grensa til 4,5 år på storbukk i SA. Lite storbukk gir sein brunst, små kalver</p> <p>Forby flytting av kort: gjelder både øst og vestheia</p> <p>Viktig å få ut informasjon!</p> <p>Røde kors, forsvaret, SNO osv kjører som de vil.</p>		<p>BF1 BF2 BF3 BF4 BF5</p>

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

<b>111</b>	<p>Gyvatnet/storstein: krevende passasje</p> <p>Østsiden av blåsjø, bykleheiene til urevatn og Steinsbuskaret – bør være fredet for folk utenom jakttidene.</p> <p>Villreinlagene må være svært nøye med bestandsplaner, avskyting, jaktutøvelse. Er stammen mye lavere enn antatt? Må finne ut hvorfor.</p> <p>Fiske, rypejakt kan også påvirke</p>		<p>BF1 BF2 BF3 BF4 BF5</p>
<b>28</b>	<p>Kun grunneiere og reinsjegere får gå gjennom bom skreivasskleivane</p>	<p>Bestandsgruppa har på generelt grunnlag diskutert om det ved bomming av vei bør gjøres en egen vurdering av jegertilgang. Spilt inn til vannkraftgruppa.</p>	
<b>29</b>	<p>Ikke tillate motorisert uthenting av dyr under jakten</p> <p>Informasjonskampanjer</p>		<p>BF3 BF4</p>
<b>112</b>	<p>Beredskapslager for vanskelige vinter.</p> <p>Kritisk til CWD-håndteringen</p>	<p>Det er laget en egen tiltaksplan for vanskelige vintrer. Denne handler om ekstraordinære tiltak for at dyra skal få trekke dit dyra ønsker. Et beredskapslager/utlegging av for har aldri vore tema i forhold til villrein</p>	<p>BF6</p>
<b>30</b>	<p>Strengere med hvem som jakter i Suldal statsallmenning: kun de som er bosatt i Suldal: vil redusere jakttrykk</p>		<p>BF1 BF3 BF5</p>

## FAGGRUPPE FERDSEL – TILTAKSLISTE

### Fargekoding

	Tilrådd tiltak/alternativ frå Faggruppe-Ferdseil (FF)
	Mindretalstilråding II
	Mindretalstilråding II
	Ikkje tilrådd tiltak
	Tiltak som må vurderast nærare
	Tiltak som ikkje er vurdert tilstrekkeleg

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	SR10b Store Urevatn	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Fjerne fjellstyrehytte i Urevasskilen	Forstyrning i den smale (500m) trekkkorridoren mellom Store Urevatn og Holmavatnet. GPS-plott viser at villreinen særleg brukar område i juli og første del av august	Mindre forstyrning i trekkkorridoren i tidsrommet juli-oktober. Hytta har relativt låg bruk (61 overnattingar i 2022). Negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytta.	Negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytta.	Bykle fjellstyre	Bykle fjellstyre, samt jegere og fiskere	Kr 1000.000 - riving av hytte Kr 18.000 - ingen inntekter frå overnatting	
	Som over	Som over	Alternativt tiltak: Stenge fjellstyrehytte i perioden 15. juni-19. august	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkkorridoren i tidsrommet juli-august. Hytta har låg bruk om sommaren. Visse negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytta.	Visse negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytte.	Bykle fjellstyre	Bykle fjellstyre, samt småviltjegere og fiskere	Kr 6000 - færre overnattingar	



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Som over	Som over	0 Alternativ	Som over	Forstyrning på same nivå i trekkorridoren i tidsrommet juli-oktober. Hytta har relativt låg bruk (61 overnattingar i 2022). Det er ingenting som tydar på at bruken av hytta vil auke		Bykle fjellstyre			
FF	SR10b Store Urevatn	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Fjerne fjellstyrehytte i Blåbergåskilen	Forstyrning i trekkorridoren mellom Store Urevatn og Blåsjø som er ca 5-6 km breid. GPS-plott viser at villreinen brukar område heile året, men særleg i juli.	Mindre forstyrning i trekkorridoren heile året Hytta har relativt låg bruk (181 overnattingar i 2022)	Negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytta.	Bykle fjellstyre	Bykle fjellstyre, samt jegere og fiskere	Kr 1000.000 - riving av hytte Kr 75.000 - ingen inntekter frå overnatting	
		Som over	Alternativt tiltak: Stenge fjellstyrehytta i perioden 15. juni-19. august	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkorridoren i tidsrommet juli-august. Hytta har låg bruk om sommaren. Visse negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytta.	Visse negative konsekvensar for Bykle fjellstyre og brukarane av hytte.	Bykle fjellstyre	Bykle fjellstyre, samt fiskere	Kr 18.000 - færre overnattingar	
	Som over	Som over	0 Alternativ	Som over	Forstyrning på same nivå i trekkorridoren i tidsrommet juli-oktober. Hytta har relativt låg bruk (181 overnattingar i 2022). Det er lite som tydar på at bruken av hytta vil auke		Bykle fjellstyre			
FF, ID108	SR06b Hovden-Sloaros	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk	Avslutte maskinpreparering av løypa Hovden-Sloaros	Forstyrning i viktig vinterbeiteområde. GPS-plott viser at villreinen brukar	Mindre forstyrning i viktig vinterbeiteområde. Løypa har høg bruk frå vinterferie til påske (i	Negative konsekvensar for brukarane av løypa, løypeselskapet og reiselivsnæringa på	Hovden Hytteservice, Bykle kommune;	Bykle kommune, folk med hytte på Hovden,	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		bruger i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.		område heile vinteren, men mindre frå slutten av mars.	gjennomsnitt 43 passeringar kvar dag i 2022). Preparering av løypa stoppast når det er villrein i område. Dispensasjonen til maskinpreparering gjeld fram til 2024.	Hovden. Det ligg nå føre ein løypeplan for Hovdenområde som fungerer godt, og maskinpreparering inn til Sloaros ligg inne i denne planen. Ei avgrensing av maskinpreparering til Sloaros kan sette heile løypeplanen i spel noko som og kan være negativt for villreinen.	Verneområdestyret for SVR	reiselivsnæring a i Bykle	og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	
		Som over	Alternativt tiltak: Utsette maskinpreparering av løypa Hovden-Sloaros til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i viktig vinterbeiteområde. Løypa har høg bruk frå vinterferie til påske (i gjennomsnitt 43 passeringar kvar dag i 2022). Preparering av løypa stoppast når det er villrein i område. Dispensasjonen til maskinpreparering gjeld fram til 2024. Ein del negative konsekvensar for brukarane av løypa, løypeselskapet og reiselivsnæringa.	Ein del negative konsekvensar for brukarane av løypa, løypeselskapet og reiselivsnæringa på Hovden. Det ligg nå føre ein løypeplan for Hovdenområde som fungerer godt, og maskinpreparering inn til Sloaros ligg inne i denne planen. Ei avgrensing av maskinpreparering til Sloaros kan sette heile løypeplanen i spel noko som og kan være negativt for villreinen.	Som over	Som over	Som over, men lågare kostnad	
		Som over	0 alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF, ID108	SR06b Hovden-Sloaros	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og	Vinterstenging av turisthytta Sloaros	Forstyrning i viktig vinterbeiteområde. GPS-plott viser at villreinen brukar område heile vinteren, men mindre frå slutten av mars.	Mindre forstyrning i viktig vinterbeiteområde. Hytta har ein del bruk om vinteren (229 overnattingar i 2018). Negative konsekvensar for brukarane av hytta og DNT Sør	Negative konsekvensar for brukarane av hytta og DNT Sør	DNT Sør	DNT Sør og brukarar av hytta	Kr 75.000 - færre overnattingar	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.								
		Som over	Alternativt tiltak: Vinterstenging av turisthytta Sloaros fram til påske	Som over	Mindre forstyrring i viktig vinterbeiteområde. Hytta har ein del bruk om vinteren (229 overnattingar i 2018). Negative konsekvensar for brukarane av hytta og DNT Sør	Negative konsekvensar for brukarane av hytta og DNT Sør	DNT Sør	DNT Sør og brukarar av hytta	Kr 30.000 - færre overnattinger	
		Som over	0 alternativ	Som over	Forstyrring på same nivå i viktig vinterbeiteområde.		DNT Sør			
FF, ID108	SR06a Storenos	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Avslutte maskinpreparering av løypene Storenos 1 og Storenos 2	Forstyrring i vinterbeiteområde. GPS-plott viser at villreinen sporadisk brukar område i perioden februar-mars.	Mindre forstyrring i viktig vinterbeiteområde. Løypa har høg bruk frå vinterferie til påske (i gjennomsnitt 58 passeringar kvar dag i 2018). Hovden Hytteservice har dispensasjon til maskinpreparering til 2024. Store negative konsekvensar for brukarane av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa på Hovden.	Store negative konsekvensar for brukarane av løypene, løypeselskap og reiselivsnæringa på Hovden	Hovden Hytteservice, Bykle kommune; Verneområdestyret for SVR	Hovden Hytte service, Bykle kommune, folk med hytte på Hovden, reiselivsnæring a i Bykle	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	
		Som over	Alternativt tiltak: Utsette maskinpreparering av løypene Storenos 1 og Storenos 2 til påske	Som over	Mindre forstyrring i viktig vinterbeiteområde. Løypa har høg bruk frå vinterferie til påske (i gjennomsnitt 58 passeringar kvar dag i 2018). Hovden	Negative konsekvensar for brukarane av løypene, løypeselskap og reiselivsnæringa på Hovden	Som over	Som over	Som over, men lågare kostnad	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					Hytteservice har dispensasjon til maskinpreparering til 2024. Store negative konsekvensar for brukarane av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa på Hovden.					
		Som over	0 alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	Alle fokusområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdseil og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Generell overføring av motorferdsel frå snøskuter til helikopter	Sporadisk forstyrning i vinterbeiteområde. Sporadisk forstyrning av simlenes trekk mot kalvingsområda i april	Mindre forstyrning av trekk og vinterbeite. Motorferdsla er mest omfattande i mars og april. Eit fåtal strekningar har over 100 passeringar med snøskuter i løpet av ein vinter. Meir forstyrning sommar og haust, men påverknaden er truleg mindre for villreinen.	Store kostnader for grunneigarar og organisasjonar da helikoptertransport er dyrare enn transport med snøskuter. Grunneier mister inntekter frå leigekjøring og kjøring for DNT er ofte i sammenheng med leieavtale.	Verneområdestyret for SVR	Innehavarar av motorferdselsløyve i SVR, innehavarar av ervervsloøyve i SVR, grunneiere, DNT	Uavklart, men i mange tilfeller vil det innebære en betydelig merkostnad.	
	Som over	Som over	0 alternativ	Sporadisk forstyrning i vinterbeiteområde. Sporadisk forstyrning av simlenes trekk mot kalvingsområda i april	Forstyrning på same nivå av trekk og vinterbeite. Motorferdsla er mest omfattande i mars og april. Eit fåtal strekningar har over 100 passeringar med snøskuter i løpet av ein vinter.		Som over	Som over		
FF	Setesdal Ryfylke villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at	Generell innstramming av snøskuterløyver i SVR frå 8 til 5 turar pr år	Sporadisk forstyrning i vinterbeiteområde. Sporadisk forstyrning av simlenes trekk mot kalvingsområda i april	Mindre forstyrning av trekk og vinterbeite. Motorferdsla er mest omfattande i mars og april. Eit fåtal strekningar har over 100 passeringar	Dei fleste vil få dekkja sitt transportbehov med 5 turar i året. Framleis opning for fleire transportar om det er behov.	Verneområdestyret for SVR	Innehavarar av snøskuterløyve i SVR		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.			med snøskuter i løpet av ein vinter					
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF, ID 29, ID 103, ID 106	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Stenging av Brukke-Suleskardvegen 15. oktober (14 dagar tidlegare)	Brokke-Suleskardvegen utgjør ei fullstendig barriere for fostringsflokkar den tida den er open 20. mai-1. november. Det er fleire døme på at små bukkeflokkar kryssar vegen om sommaren. GPS-plott visar at dyra kjem ned mot vegen frå nord ca 10. oktober og ønskjer å krysse vegen. Med ein gong vegen stengar krysser dyra over og tek i bruk nærrområde til vegen som beite. Brokke-Suleskardvegen hadde i 2013-2017 i snitt på om lag 600 passeringar pr døgn gjennom heile sesongen, om lag 400 passeringar pr døgn i perioden 20. mai-1. juni og om lag 230 passeringar pr	Dyra vil krysse vegen 15. oktober i staden for 1. november. Dei vil få meir tid i beitearealet som dei førtrekk. Tidlegare kryssing av vegen vil og truleg medføre at fleire dyr trekk lenger sør i løpet av vinteren. Truleg vil dette kunne bidra til at kalvingsområda i sør blir tatt meir i bruk. Negative konsekvensar for brukarane av vegen (lokalbefolkning, hyttefolk og næringslivet i regionen)	Redusert tilgang til område for friluftsfolk	Agder fylkeskommune	Lokalbefolkning, hyttefolk og næringstransport mellom Rogaland og Setesdal	Kostnad i form av reduserte inntekter for næringsliv i kommunene. Vanskelig å tallfeste.  For fylkeskommunen som veieier: Tidligere stenging og senere åpning har ingen økonomisk kostnad for fylkeskommunen, og innebærer istedet en gevinst ved redusert brøyting. Tiltaket er også klimagrunstig.	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
				døgn i perioden 15. oktober-1. november						
	Som over	Som over	Alternativt tiltak: Stenging av Brokke-Suleskardvegen 15. oktober og åpning frå 5. mai og utover.	Som over	Som over.	Negativ effekt for friluftsbruk i oktober vil kompenseres med tilgang for vårskitur i mai. I sum vurderes effekten for friluftsliv som positiv, om bare brøyting av parkeringsplasser ivaretas.	Agder fylkeskommune	Hyttefolk og næringstransport mellom Rogaland og Setesdal	For næringsliv og kommune. Som over, men reduserte.  For fylkeskommunen: Dersom tidligere sengning kompenseres for med tidligere åpning på våren vil dette medføre økte kostnader for brøyting. Brøtekostnadene varierer fra 300 000 - 1,5 mill avhengig av snødybde. Ved tidligere åpning vil kostnaden i snitt bli høyere. Åpning av Lyseveien og BS veien må komme suksessivt da samme utstyr benyttes for de to strekningene.	
	Som over	Som over	0 Alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå med forinka		Agder fylkeskommune			

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					tidspunkt for kryssing av veggen og lite bruke av de sørlege kalvingsområda om våren					
FF, ID 29	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Fjerning av vegfendere langs Brokke-Suleskardvegen	Vegfenderene vanskeleg gjer kryssing av veggen i viktige trekkorridorar. Dette gjeld særleg for bukk som ønskjer og krysse mens veggen er open. Eventuelle negative konsekvensar for trafikktryggleik må vurderast nøye.	Lettare kryssing av veggen i viktige trekkorridorar. Dette gjeld særleg for bukk som ønskjer og krysse mens veggen er open. Eventuelle negative konsekvensar for trafikktryggleik må vurderast nøye.	Fjerning av vegfenderar må somme stadar kombinerast med utslaking av terrenget for å ta vare på trafikktryggleiken. Dette kan komme i konflikt med verneverdiar knyt til landskapet	Agder fylkeskommune, grunneigarar		Vanskeleg å tallfeste før ein kjenner omfanget av tiltaket	Agder fylkeskommune
			0-alternativ	Som over	Fortsatt vanskeleg kryssing som i dag.					
FF	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Stenging av parkeringsplasser langs Brokke-Suleskardvegen	Parkeringsplassene genererer ferdsel og forstyrning ut i områda på begge sider av veggen.	Mindre forstyrning i ein viktig trekkpassasje. Vi ha best effekt saman med ei tidlegare stenging av Brokke-Suleskardvegen.	Negativt for friluftsliv i området, også i perioder når det ikke er rein i området. Det må være tilgang på offentleg parkering og god informasjon kor denne er. Viktig med god tilrettelegging ut frå desse.	Agder fylkeskommune, grunneigarar	Brukarar av parkeringsplassane	Relativt små kostnader, men vanskeleg å tallfeste	Kan truleg dekkast av eigarane av parkeringsplassane
			0-alternativ	Som over	Forstyrning som i dag					
FF, ID 103	Setesdal Ryfylke villreinområde Setesdal Austhei villreinområde	Alle målområde	Gjennomgang og mogleg innstramming av dispensasjonspraksis motorferdeselløyver i kommunar og SVR for områder som er særleg viktige for villreinen	Villrein er generelt sårbar om vinteren. Motorferdsel kan uroe dyra i samband med matsøk, trekkaktivitet, hvile og natrullig adferd generelt	Redusert motorferdsel / mennesklig aktivitet og dermed meir ro for villrein og kan trekke/ beite/ bruke områder meir natrullig utan stadig forstyrning.	Negative konsekvensar for privatpersonar og organisasjonar som har større transportbehov enn dispensasjonane som blir gitt.	Kommunar, Verneområdestyret for SVR	Grunneigarar, andre brukarar		Kan ein mobilapp løysing lette arbeidet med registrering av antall turar gitt i disp. Der ein og kan legge inn

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
										både rute og antall turer. kanskje lettere for SVR å ha ei framtidig oversikt på antall turer som faktisk blir kjørt.
			0-alternativ	Forstyrning på dagens nivå	Unødvendig uroing av villreinen med dei konsekvensar det har, men som kunne vere unngått ved bruk av tiltak					
FF, ID 109	Setesdal Ryfylke villreinområde Setesdal Austhei villreinområde	Alle målområde	Redusere motorferdsel ved å samkøyre øvingar/aktivitet for idelle organisasjonar/røde kors/redningsgrupper/turistforening m.v. Om mulig flytte aktivitet til andre områder.	Redusere motorferdsel i ei sårbar tid og i viktige vinterbeite og trekkområder for villrein	Redusert motorferdsel / menneskelig aktivitet og dermed meir ro for villrein og kan trekke/ beite/ bruke områder meir natrulig utan stadig forstyrning.	Negative konsekvensar for organisasjonar som har større øvingsbehov enn dispensasjonane som blir gitt. Mangelnde øving kan svekke beredskap og sikkerhet i fjellet.	Kommunar, SVR (dei som gir disp til køyring)	politi, forsvar, turisforening, skirenn arrangører, redningsgrupper, grunneigarar		
			0 Alternativ	Forstyrning på dagens nivå	Unødvendig uroing av villrein og anna dyreliv					
FF, ID105 , ID107	Setesdal Ryfylke villreinområde Setesdal Austhei villreinområde	Alle målområde	Kutte (reduere) alle preparerte løyper i villreinområder. Sjå og tiltak for dei ulike løypene	Forstyrning av villrein i ei såbar tid på året. Mykje brukte løyper vil fungere som ei barriere og stenge reinen ute frå deler av vinterbeiteområda	Reinen får mer tid til matsøk og naturlig adferd i sårbar tid. Dyra vil og få tilgang til meir beiteareal.	Negative konsekvensar for brukarane av løypene og løypeselskapa. Sjå tiltaka for kvar løype for nærare omtale	Løypeselskap, kommunar, Verneområdestyret for SVR	Hytteigarar, løypeselskap,		
			Alternativ tiltak: Ikkje tillate preparering av skiløyper før påske	Som over	Som over					
			0 Alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå					



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	SR04 og SA04 Byklestøylan-Skarsmo	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Ikkje tillate utviding av sandtak, bygging av hytter eller annan forstyrrande verksemd	Viktig trekkkorridor med lite bruk pga trafikk på RV9, anleggsarbeid og anna verksemd	Trekk vil fungere og vere ein trekk oridor som vil kunne brukes når reinen trekker ned i skogsområdene på begge sider av vegen.	Negative konsekvensar for eventuell planlagt verksmd.	Bykle kommune	grunneigarar/entreprenørar		
	Som over	Som over	0 Alternativ	Som over	Forstyrning og trekkaktivitet på dagens nivå					
FF	SR01a Langs E134	1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder	Lang tunell på E134 over Haukelifjell	E134 utgjer i dag ei fullstendig barriere mellom villreinområda Setesdal Ryfylke og Hardangervidda. Fleire av dei tradisjonelle trekka er stengt og all utveksling av dyr mellom villreinområda skjer på tunelltaka på vestsida. Dette er i all hovudsak trekkområde for bukk.	God utveksling av dyr mellom dei to villreinområda gjennom heile året. Fleire av dei tradisjonelle trekka på strekninga mellom Ulevå og Peparsteinen kan takast opp att. Det er ein føresetnad at dagen veg blir stengt for biltrafikk. CWD situasjonen på Hardangervidda vil legge sterke føringar. Faggruppa vil ikkje tilrå tiltaket på nåverande tidspunkt.		Statens vegvesen	Ålmenta	Svært store kostnader. Kostnadsberekningar er gjort	Statens vegvesen
	Som over	Som over	Alternativt tiltak - Kort tunell på E134 over Haukelifjell, men det byggast eit tunelloverbygg som kan fungere som villreinpasasje på heile eller delar av den 4 km lange strekninga mellom Ulevå og Peparsteinen. Ein kort separat tunell langs Ulevåvatnet kan og vurderast.	Som over	Ein viss utveksling av dyr mellom dei to villreinområda gjennom heile året. Fleire av dei tradisjonelle trekka på strekninga mellom Ulevå og Peparsteinen kan takast opp att. Det vil truleg ta litt tid før tunelloverbygga blir tatt i		Som over	Som over	Store kostnader, kostnadsberekningar er ikkje utført	Som over

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					bruk av villreinen. Det er ein føresetnad at dagens veg blir stengt for biltrafikk. CWD situasjonen på Hardangervidda må avklarast før tiltaket er aktuelt.					
	Som over	Som over	0-alternativ - Kort tunell utan tunelloverbygg	Som over	Dei tradisjonelle trekka på strekninga Ulevå-Peparsteinen går permant ut av bruk. All utveksling må skje over tunelltaka i vest.		Som over		Store kostnader. Kostnadsberøkingar er gjort	Som over
FF ID 29	Alle villreinområder i Norge	Alle målområde	Informasjon om verneområde og villrein på UT.no. Kommer godt synlig frem ved søk på mål i et verneområde	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Turgåere velger alternative turmål. Mindre ferdsel i sårbare områder.		DNT/Statskog	DNT/Statskog	Meirarbeid for organisasjonane	Dekkast gjennom organisasjonane s ordinære drift, STF prosjekt finansiert av Rogaland fylkeskommune.
FF	Alle villreinområder i Norge	Alle målområde	OBS-varslar, hendelser informeres ved søk. eks kalving eller ekstraordinære tiltak. Kommer godt synlig ved søk på aktuelle områder, hytter etc.	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Turgåere velger alternative turmål. Mindre ferdsel i sårbare områder.		DNT/Statskog	DNT/Statskog	Meirarbeid for organisasjonane	Dekkast gjennom organisasjonane s ordinære drift
FF	Alle villreinområder i Norge	Alle målområde	Informasjon om verneområde og villrein på ordrebekreftelser ved bestilling av overnatting på hytter, tilpasset årstider	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Turgåere velger alternative turmål. Mindre ferdsel i sårbare områder. Øker kunnskap og ønske om å ta vare på naturen.		DNT/Statskog	DNT/Statskog	Meirarbeid for organisasjonane	Dekkast gjennom organisasjonane s ordinære drift

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	Alle villreinområder i Norge	Alle målområde	Digitale kurs om villrein til alle frivillige, hyttevertskap etc.	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Det vi er glade i tar vi vare på. Økt kunnskap gir mer respekt og mer hensyn tas.		DNT/Statskog	DNT/Statskog	Meirarbeid for organisasjonene	Dekkast gjennom organisasjonens ordinære drift
FF	Alle villreinområder i Norge	Alle målområde	Digitale kurs om villrein til alle som ønsker, promoterer på ut.no, dnt.no, inatur, etc..	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Det vi er glade i tar vi vare på. Økt kunnskap gir mer respekt og mer hensyn tas.		DNT/Statskog	DNT/Statskog	Meirarbeid for organisasjonene	Dekkast gjennom organisasjonens ordinære drift
FF	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	Alle målområde	Informasjon om villrein og sårbare villreinområder på møter i hytteforeningar o.l rundt villreinområda	Forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året	Mindre forstyrning av villrein i sårbare område eller sårbare tidspunkt på året		Verneområdestyret for SVR, Villreinlaga, Villreinnemnda, Statskog	Hytteeigarar rundt villreinområda	ca 10.000,- pr år	Dekkast gjennom organisasjonens ordinære drift
FF	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Legge ned turrennet Sesilåmi	Forstyrning i ein periode på to veker i eit viktig vinterbeiteområde	Mindre forstyrning i ein periode på to veker i eit viktig vinterbeiteområde. Sesilåmi hadde i 2023 om lag 520 deltakarar og vart gjennomført 19. mars. I tråd med dispensasjonen frå SVR vart grunnpreparering av løypetraseen starta to veker før rennet og setting av spor ei veke før rennstart. Dispensasjonen gjeld fram til 2025. Villreinen har ein omfattande bruk område heile vinteren.	Negative konsekvensar for arrangør, deltakarar i turrennet og næringslivet i Sirdal og Valle.	Arrangør, Verneområde for SVR	Arrangør, Valle kommune, Sirdal kommune, overnattingsverksemdar i kommunane, deltakarar	Kostnad i form av reduserte inntekter for arrangør og næringsliv i kommunane. Vanskeleg og talfeste.	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Som over	Som over	Alternativt tiltak - Grunnpreparering kan først starte opp ei veke før rennstart	Forstyrning i ein periode på ei veke i eit viktig vinterbeiteområde	Mindre forstyrning i ein periode på ei veke i eit viktig vinterbeiteområde. Sesilåmi hadde i 2022 om lag 520 deltakarar og vart gjennomført 19. mars. I tråd med dispensasjonen frå SVR vart grunnpreparering av løypetraseen starta to veker før rennet og setting av spor ei veke før rennstart. Villreinen har ein omfattande bruk område heile vinteren.	Arrangør vil få nokre praktiske ulemper. Kvaliteten på løypene kan bli dårlegare.	Som over	Som over		
	Som over	Som over	0 alternativ	Forstyrning i ein periode på to veker i eit viktig vinterbeiteområde	Som nå. Forstyrning i ein periode på to veker i eit viktig vinterbeiteområde		Som over	Som over		
FF	Setesdal Ryfylke villreinområde	Alle målområde	Sette i gang prosess for avklaring av samlet plan for turistløypenettet i Ryfylke Setesdal, med forankring i kvalitetsnormarbeidet. Målsettinga er å styre ferdsel slik at belastningen på villrein reduseres, samtidig som friluftsjansane ivaretas. Områder for utvikling av friluftslivet må identifiseres som del av planen. Særlig fokus på stien Storsteinen - Kringlevatn, og stiene fra Kringlevatn til Setesdalen. I eit framtidig løypenett, som er betre tilpassa villreinens behov, må det tilstrebast å finne ei løysing som ivaretek ruta nord-sør for hovuddelen av villreinområde, med gode rutar	Ferdsel og forstyrning i trekkpassasjer og andre funksjonsområder	Styre ferdsel mot mindre sårbare områder.		Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR, Statsforvalterne i Agder og Rogaland	Allmen ferdsel	Kr 10.000,- pr år til møteverksemd	Dekkast gjennom organisasjonane sine ordinære drift, samt tilskot frå statsforvaltar eller villreinfond

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
			for rundtturar, både sommar og vinter.							
FF	SR08a Steinsbuskardet, SR08b, Nordre del av Svartevassmagasinet	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: a) Sør og vest for Blåsjø	Legge om STF konseptløype "Ryger" slik at den går Storsteinen - Eidavatn - Nilsebu - Grautheller - Lysebotn. Forutsetter rehabilitering/nybygg på Eidavatn. Vinterløype må avklares. Ruter Nilsebu-Grautheller-Lysebotn må legges om.	Forstyrning i den viktige trekkorridoren i Steinbuskarområdet	Redusert ferdsel og forstyrning på strekningen Storsteinen-Kringlevatn-Storevatn. Usikker effekt på villrein. Vil redusere ferdsel i Steinbuskaret og langs nordenden av Svartevassmagasinet, men øke ferdsel lenger vest.		Stavanger turistforening	Allmen ferdsel	8 mill til nygging av ny hytte på Eidavatn til erstatning av gammel hytte som må total renoverast.	Spillemidler kr 3 mill, finansierast elles av STF
FF	SR11 Utfart frå Ljosland og Bortelid	4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Legge ned turrennet Skoræ rundt	Forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Skoræ blir nå sporadisk brukt av mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april)	Mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Turrennet som er på 19km vart ikkje arrangert i 2023 pga lite påmelding. Arrangør har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2023.	Negative konsekvensar for arrangør og deltakarar i turrennet.	Ljosland skisenter, Verneområdestyret for SVR	Ljosland skisenter, Reiselivsverksemdar i Åseral	Truleg ingen kostnader. Rennet har berre vore arrangert eit år.	
	Som over	0-alternativ		Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR11 Utfart frå Ljosland og Bortelid	4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Avslutte maskinpreparering av skiløyper rundt Skoræ	Forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Skoræ blir nå sporadisk brukt av mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april)	Mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på 12.6 km. Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa på Ljosland	Ljosland skisenter, Verneområdestyret for SVR	Ljosland skisenter, hytteeigarar	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløyper rundt Skore til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på 12.6 km. Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa. Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskapet og reiselivsnæringa på Ljosland		Som over	Som over		
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå.		Som over	Som over		
FF	SR11 Utfart frå Ljosland og Bortelid	4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnvikelse	Legge ned kvistaløypa mellom Bortelid og Gaukhei	Forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Glymsknuten blir nå sporadisk brukt av mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april)	Mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 12 km. DNT Sør har dispensasjon til motorferdsel for kvisting fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for DNT Sør og friluftslivet. Manglane kvisting kan være problematisk i høve til sikker ferdsel.	DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, allmenta	Ca kr 30.000 i årleg tap pga færre overnattingar på Gaukhei	
	Som over	Som over	Utsette kvisting av løypa Bortelid-Gaukhei til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 12 km. DNT Sør har dispensasjon til motorferdsel for kvisting	Negative konsekvensar for DNT Sør og friluftslivet	Som over	Som over	Ca kr 15.000 i årleg tap pga færre overnattingar på Gaukhei	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.					
	Som over	Som over	0-alternativ - kvisting til vinterferien som nå	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR11 Utfart frå Ljosland og Bortelid	4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Avslutte maskinpreparering av skiløypa rundt Skrivarknuten	Forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Skrivarknuten blir nå sporadisk brukt av mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april)	Mindre forstyrring i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 8 km. Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa i Åseral	Løypeselskap. Åseral kommune, Verneområdestyret for SVR	Løypeselskap, ålmenta	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	
			Utsette maskinpreparering av skiløypa rundt Skrivarknuten til påske	Som over	Noko mindre forstyrring i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 8 km. Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa i Åseral	Som over	Som over	Som over	
			0-alternativ - maskinpreparering frå tidleg på vinteren som i dag	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR15a Knaben	4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med	Avslutte maskinpreparering av skiløypa Knaben-Knaberøysa	Forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Knaberøysa blir nå sporadisk brukt av	Mindre forstyrring i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 5 km.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa i Kvinesdal	Kvinesdal kommune, Verneområdestyret for SVR	Kvinesdal kommune, Hytteeigarar	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		arealutvikling		mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april)	Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.				Vanskeleg og talfeste.	
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløypa Knaben-Knaberøysa til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i tradisjonelt vinterbeiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 5 km. Løypeselskapet har dispensasjon til maskinpreparering fram til 2024. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og reiselivsnæringa i Kvinesdal	Som over	Som over	Som over	Som over
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR12d Solheim-Kvinnen	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året.	Avslutte maskinpreparering av skiløypa Donsen-Kvinnen	Forstyrning i trekkpassasje. Villreinen bruker trekkpassasjen i svært liten grad. Trekket sørover om vinteren er sårbart og bør møte minst mogleg forstyrning.	Mindre forstyrning i trekkpassasje. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 5 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Sirdalsløyper, Sirdal kommune, DNT Sør,	Sirdalsløyper, DNT Sør, hytteeigarar, ålmenta	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløypa Donsen-Kvinnen til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkpassasje. Dei aktuelle løypestrekningane har ei lengde på ca 5 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Som over	Som over	Som over	Som over
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	SR12c Hønedalen, SR12e Hønedalen-Hovsknuden	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Avslutte maskinpreparering av skiløypa i Hønedalen og Hønedalen-Kvinnen	Forstyrning i trekkpasje og tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Hønedalen blir nå sporadisk brukt av mindre bukkeflokkar om vinteren (februar-april). Trekket sørover om vinteren er sårbart og bør møte minst mogleg forstyrning.	Mindre forstyrning i trekkpasje og tradisjonelt beiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 10 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Sirdalsløyper, Sirdal kommune	Sirdalsløyper, hytteeigarar, ålmenta	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløypa i Hønedalen og Hønedalen-Kvinnen til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkpasje og tradisjonelt beiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 10 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Som over	Som over		Som over
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR12b Joggledalen, SR12a Grubbå-Hilleknuten	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med	Avslutte maskinpreparering av skiløypa i Joggledalen og Joggledalen-Hønedalen	Forstyrning i trekkpasje og tradisjonelt vinterbeiteområde. Områda ved Joggledalen blir til ein viss grad brukt av villreinen om vinteren (januar-april). Trekket sørover om vinteren er sårbart og bør møte minst mogleg forstyrning.	Mindre forstyrning i trekkpasje og tradisjonelt beiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 15 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Sirdalsløyper, Sirdal kommune	Sirdalsløyper, hytteeigarar, ålmenta	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		arealunnavikelse								
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløypa i Joggledalen og Joggledalen-Hønedalen til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkpajasje og tradisjonelt beiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 15 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Som over	Som over	Som over	Som over
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR14c Flatstødalen, SR14a Hunnedalen-Flatstødalen	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnavikelse	Avslutte maskinpreparering av skiløypa i Flatstødalen	Det preparerast skiløype på anleggsvegen fram til vernegrensa. Forstyrning i trekkpajasje og tradisjonelt vinterbeiteområde. Trekkpajasjen og områda vest for Flatstødalen blir nå i liten grad brukt av villreinen om vinteren. Negativ effekt for friluftslivet, også i perioder da det ikke er aktuelle forstyrrelser.	Mindre forstyrning i trekkpajasje og tradisjonelt beiteområde. Bruken forventast å bli vesentleg redusert om det ikkje preparerast. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 10 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Sirdalsløyper, Sirdal kommune	Sirdalsløyper, hytteeigarar, ålmenta	Kostnad i form av reduserte inntekter for løypeselskap og næringsliv i kommunen. Vanskeleg og talfeste.	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon
	Som over	Som over	Utsette maskinpreparering av skiløypa i Flatstødalen til påske	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkpajasje og tradisjonelt beiteområde. Dei aktuelle løypestrekningane har ei samla lengde på ca 15 km. Ein manglar tal på bruken av løypa.	Negative konsekvensar for brukarar av løypa, løypeselskap og næringsliv i Sirdal.	Som over	Som over	Som over	Som over

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
ID 110	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR01d Haukeliseter, SR01f Langs E134, SR05 Holmavatnet	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Utsette kvisting av løypa Haukeliseter-Holmavasshytta til påske	Forstyrning i trekkpasje ved Haukeliseter og svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Villreinen bruker årvisst området ved Holmavatnet i perioden (desember-mars)	Mindre forstyrning i trekkpasje ved Haukeliseter og svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Skiløypa brukast av om lag 250 personar i same periode. I dag kvistast løypa til vinterferien. Tiltaket vil ha liten effekt i trekkpasjonen ved Haukeliseter utan andre tiltak ved Haukeliseter og E134.	Negative konsekvensar for friluftslivet og tryggleik ved manglande kvisting	Vinje kommune, Stavanger turistforening	Stavanger turistforening, ålmenta	Kr 15.000 - ferre overnattingar før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR01d Haukeliseter, SR01f Langs E134, SR05 Holmavatnet	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Vinterstenging av Holmavasshytta fram til påske	Forstyrning i trekkpasje ved Haukeliseter og svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Villreinen bruker årvisst området ved Holmavatnet i perioden (desember-mars)	Mindre forstyrning i trekkpasje ved Haukeliseter og svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Skiløypa brukast av om lag 250 personar i same periode. I dag kvistast løypa til vinterferien. Tiltaket vil ha liten effekt i trekkpasjonen ved Haukeliseter utan andre tiltak ved Haukeliseter og E134.	Negative konsekvensar for friluftslivet og tryggleik ved stengt hytte.	Vinje kommune, Stavanger turistforening	Stavanger turistforening, ålmenta	Kr 30.000 - ingen overnattingar før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	SR05 Holmavatnet	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Utsette kvisting av løypa Sloaros-Holmavasshytta til påske	Forstyrning i svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Villreinen bruker områda årvisst i perioden (desember-mars)	Mindre forstyrning i eit svært viktig vinterbeiteområde ved Holmavatnet. Villreinen bruker områda årvisst i perioden desember-mars. Skiløypa brukast av om lag 200 personar i same periode. I dag kvistast løypa til vinterferien. DNT Sør har dispensasjon til motorferdsel for kvisting fram til 2023.	Negative konsekvensar for friluftslivet og tryggleik ved manglande kvisting	Vinje, Bykle og Suldal kommuner, Stavanger turistforening, DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	Stavanger turistforening, DNT Sør, ållmenta	Kr 15.000 - færre overnattingar før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Utsetting av kvisting av alle skiløyper til Øyuvsbu (frå Brokke, Gaukhei og Svartenut) til påske	Forstyrning i eit viktig vinterbeiteområde. Villreinen har ein omfattande bruk av dette området i tidsrommet november-mai	Mindre forstyrning i perioden februar-mars i eit viktig vinterbeiteområde. Øyuvsbu har relativt låg bruk om vinteren (200 overnattingar i 2022) og det same gjeld for kvista løypene frå hytta. DNT Sør har dispensasjon til motorferdsel til kvisting fram til 2023.	Negative konsekvensar for friluftslivet, og DNT Sør.	DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, ållmenta	Kr 15.000 - færre overnattingar vinter før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ - kvisting til vinterferien som nå	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer:	Stenging av turisthytta Øyuvsbu frå 15. oktober til påske	Forstyrning i eit viktig vinterbeiteområde. Villreinen har ein omfattande bruk av dette området i	Mindre forstyrning i perioden februar-mars i eit viktig vinterbeiteområde. Mindre forstyrning i ein	Negative konsekvensar for friluftslivet og DNT Sør.	DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, ållmenta	Kr 75.000 - færre overnattingar seinhaust og	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen		tidsrommet november-mai. Forstyrning i viktig trekkpassasje på seinhausten. Villreinen ønskjer og krysse Brokke-Suleskardvegen frå midten av oktober.	svært viktig trekkperiode i siste halvdel av oktober. Øyuvsbu har relativt låg bruk om vinteren (300 overnattingar i 2022) og seinhausten. Tiltaket er mest aktuelt saman med ei tidlegare stenging av Brokke-Suleskardvegen om hausten.				vinter før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR07b Nord for Brokke-Suleskard , SR16 Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Stenging av turisthytta Svartenut frå 1. oktober til påske	Forstyrning i viktig trekkpassasje på seinhausten. Villreinen ønskjer og krysse Brokke-Suleskardvegen frå midten av oktober, men møter forstyrning på austsida av Rosskreppfjorden.	Mindre forstyrning i ein svært viktig trekkperiode i oktober. Svartenut har relativt låg bruk i oktober (xx overnattingar i 2022). Tiltaket er mest aktuelt saman med ei tidlegare stenging av Brokke-Suleskardvegen om hausten.	Negative konsekvensar for friluftslivet og DNT Sør.	DNT Sør	DNT Sør, allmenta	Kr 15.000 - færre overnattingar seinhaust og vinter før påske	
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR07b Nord for Brokke-Suleskard , SR16 Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Stenging av statskoghyttene Skrubbsbu, Grunnevasshytta og Urdalsbu frå 1. oktober til påske	Forstyrning i viktig trekkpassasje på seinhausten. Villreinen ønskjer og krysse Brokke-Suleskardvegen frå midten av oktober, men møter forstyrning på austsida av Rosskreppfjorden.	Mindre forstyrning i ein svært viktig trekkperiode i oktober. Svartenut har relativt låg bruk i oktober (xx overnattingar i 2022). Negative konsekvensar for jegerar og fiskarar og Statskog. Tiltaket er mest aktuelt saman med ei tidlegare stenging av Brokke-Suleskardvegen om hausten.	Negative konsekvensar for jegerar og Statskog.	Statskog	Statskog, allmenta	Sum frå Kristian	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
FF	SR13a Vinterbeiteområde ved Josephsbu, SR13b Trekkpassasje ved Josephsbu, SR11 Utfart Ljosland og Bortelid	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Utsetting av kvisting av skiløyper til Josephsbu (frå Kvinen, Gaukhei og Ljosland) til påske	Forstyrning i trekkpassasje og tradisjonelt vinterbeiteområde ved Josephsbu. Forstyrning av vintertrekket kan medføre at villreinen ikke trekker så langt mot sør som den elles ville. Villreinen bruker nå området til beite om vinteren (februar-april) og om våren (mai-juni). Dette gjeld helst mindre bukkeflokkar. Villreinen blir og til ein viss grad forstyrret i dette område i sommarhalvåret	Mindre forstyrning i trekkpassasje og tradisjonelt vinterbeiteområde ved Josephsbu. Josephsbu har ca 484 overnattingar i året og 130 om vinteren. Hytta er og mål for dagsturar frå hytteområda i Ljosland/Bortelid og Øvre Sirdal. Kvista løypene har ein samla strekning på ca 25km og blir kvista til vinterferien. DNT Sør har dispensasjon for motorferdsel til kvisting fram til 2023.	Negative konsekvensar for friluftslivet og DNT Sør.	DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, ålmenta	Kr 30.000,- - færre overnattingar på hyttene	
	Som over	Som over	0-alternativ - kvisting til vinterferien som nå	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
ID 26, ID 31	SR13a Vinterbeiteområde ved Josephsbu, SR13b Trekkpassasje ved Josephsbu, SR11 Utfart Ljosland	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året, Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med	Flytting av Josephsbu austover til område ved Pytten	Forstyrning i trekkpassasje og tradisjonelt vinterbeiteområde ved Josephsbu. Forstyrning av vintertrekket kan medføre at villreinen ikke trekker så langt mot sør som den elles ville. Villreinen bruker nå området til beite om vinteren	Mindre forstyrning i trekkpassasje og tradisjonelt vinterbeiteområde ved Josephsbu. Kan medføre at villreinen trekker lenger sør tillegare på vinteren. Josephsbu har ca 484 overnattingar i året og 130 om vinteren. Hytta er og mål for dagsturar frå hytteområda i		DNT Sør, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør	Ca Kr 8 millionar for riving av hytte og bygging av ny	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	og Bortelid	arealunnavvikelse		(februar-april) og om våren (mai-juni). Dette gjeld helst mindre bukkeflokkar. Villreinen blir og til ein viss grad forstyrra i dette område i sommarhalvåret	Ljosland/Bortelid og Øvre Sirdal. Kvista løypene har ein samla strekning på ca 25km og blir kvista til vinterferien. Meir forstyrning av villrein ved Pytten, men dette er eit område som i langt mindre grad blir brukt av villreinen. Konsekvensar for friluftslivet er ikkje vurdert. Tiltaket må vurderast nærare i den kommande drøftinga av framtidad hytte- og løypenett.					
	Som over	Som over	Stenging av Josephsbu fram til påske	Som over	Mindre forstyrning i beite- og trekkområde om vinteren, Forstyrning på dagens nivå i påska og i sommerhalvåret.	Negative konsekvensar for friluftslivet og DNT Sør.	Som over	Som over		
	Som over	Som over	0-alternativ	Som over	Forstyrning på dagens nivå		Som over	Som over		
ID 13	SR07a Brokke-Suleskard	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Permanent stenging av Brokke-Suleskardvegen	Forstyrning i viktig trekkpassasje store deler av året	Mindre forstyrning i viktig trekkpassasje store deler av året. Vil medføre at villreinen vil bruke områda sør for vegen i langt større grad. Svært store negative konsekvensar for brukarane av vegen og næringslivet i regionen. Faggruppa vil ikkje tilrå dette tiltaket.		Agder fylkeskommune, Verneområdestyret for SVR	Agder fylkeskommune, Valle og Sirdal kommunar, næringslivet i kommunane, ålmenta	Svært store, men vanskeleg og talfeste.	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
ID 22		5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Nedlegging eller flytting av Grjotdalsneset	Forstyrning av villrein i eit viktig beiteområde. Villreinen brukar særleg område i periodane februar-april og juni-juli. Hytta har om lag 50 overnattingar i juli-august. Negative konsekvensar for friluftslivet og Suldal fjellstyre	Mindre forstyrring av villrein i viktig beiteområde	Negative konsekvensar for Suldal fjellstyre og brukarar av hytta.	Suldal fjellstyre	Suldal fjellstyre, ålmenta	Ca kr 1.000.000 for riving av hytte Kr 15.000 i tapte årlege inntekter frå overnattingar	Truleg ikkje aktuelt med kompensasjon
	Som over	Som over	0-alternativet	Forstyrning på dagens nivå						
ID 29	Setesdal Ryfylke villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Ikkje gi dispensasjon til motorisert uthenting av skutte dyr under jakt	Forstyrning av villrein under viktig beiteperiode på hausten	Mindre forstyrring av villrein under viktig beiteperiode om hausten. Kan medføre mindre effektiv jakt og lågare fellingstal.	Praktiske ulemper for jegerar og rettshavarar med mange fellingsløyve og lang transportavstand.	Verneområdestyret for SVR, kommunane	Jegerar, rettshavarar		
	Som over	Som over	0-alternativet	Forstyrning på dagens nivå						
ID102 , ID106 ,(ID11 2)		5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at	Stenging av turisthyttene Bossbu, Svartenut, Stavskar og Storevatn i periodane mars-juni og august-oktober og nedlegging av alle løyper ut frå turisthyttene Bossbu, Storevatn og Storsteinen.	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder	Mindre forstyrring av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Hyttene har til saman om lag 2000 overnattingar dei aktuelle periodane.	Store negative konsekvensar for friluftslivet og turistforeiningane. Faggruppa vil ikkje tilrå tiltaket.	DNT Sør, Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Kr 600.000 - færre overnattingar store delar av året	



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.								
	Som over	Som over	0-alternativet							
ID 102	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Gjere sjølvbetente turisthytter om til ubetente turisthytter i område som er særleg viktige for villreinen	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Turisthytter utan proviant vil kreve noko mindre motorisert transport og bruken av hyttene og tilhøyrande løypenett vil bli redusert.	Dette forslaget til tiltak må utgreiast meir før det kan vurderast. Mellom anna må ein ha kunnskap om kor stor reduksjon i motorferdsel og bruk av hyttene tiltaket vil innebere. I tillegg må dei negative konsekvensane for turistforeiningane og friluftslivet vurderast. Det må og drøftast nærare kva for hytter det kan være aktuelt med eit slik tiltak. Det finns meir treffsikre tiltak for å styre ferdsel.	DNT Sør, Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	DNT Sør, Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Kan turistforeininga n anslå ein kostnad? Proviant pr år for DNT Sør:	
ID 104		5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Omlegging av turistløypa Haukeliseter-Beleskestadmoen til å gå gjennom Kvanndalen. Ny turisthytte må byggast i Kvanndalen og vinterruta må framleis gå om Holmavasshytta.	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Fostringsflokkar brukar område i perioden desember-mars, mens bukkane er der heile året	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Holmevasshytta har om lag 500 overnattingar i barmarkssesongen og stistrekningane utfrå hytta har om lag 500 passeringar i same periode. Nytteverdi og negative konsekvensar må vurderast i det vidare		Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Ca kr 8 millionar for ny hytte i Kvanndalen	Ca kr 3 millionar i spelemidlar

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					arbeidet med framtidshytte og løypenett.					
ID 104		5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Omlegging av turistløypa Jonstøl-Stranddalen til å gå gjennom Dyrskar og Kvilldalsdalen. Ny turisthytte må byggast i Kvilldalsdalen.	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Villreinen brukar område i store delar av året og særle i perioden juni-juli	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Tiltaket vil ha størst effekt om STF sitt løypenett flyttast til vestsida av Blåsjø. Nytteverdi og konsekvensar må vurderast i det vidare arbeidet med framtidshytte- og løypenett		Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR	Ca kr 8 millionar for ny hytte i Kvilldalsdalen	Ca kr 3 millionar i spelemidlar
ID 105/1 D 107	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Innføre båndtvang på ikkje arbeidane hundar heile året	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Tiltaket kan være aktuelt i område som er særleg viktige for villreinen, men vurderast ikkje som aktuelt for heile villreinområde. Ein må ha meir kunnskap om skadeverknadar for villrein og dyrevelferd for hundar før tiltaket kan vurderast.	Kommunane	Hundeeigarar		
ID 105/1 D 107	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og	Innføring av restriksjonsområde eller generelle restriksjonar for trening av hund utanom jaktid	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Tiltaket kan være aktuelt i område som er særleg viktige for villreinen, men vurderast ikkje som aktuelt for heile villreinområde. Ein må ha meir kunnskap før tiltaket kan vurderast.	NJFF, Kommunane, Verneområdestyret for SVR	NJFF, jakthundeigarar		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.								
ID 25, ID105 / ID107	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Styring organisert ferdsel i sårbare villreinområde.	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Det er i dag i liten grad mogleg og avgrense organisert ferdsel gjennom loveverket. Styring av organisert ferdsel vi skje gjennom fleire informasjonstiltak (sjå andre stader i tiltakslista)		Kommunane, Verneområdestyret for SVR, destinasjonsselskap, frivillige lag og organisasjonar	Frivillige lag og organisasjonar, ålmenta	Ca kr 10.000 kvart å til informasjonsmøte	Dekkast av organisasjonane s ordinære drift.
ID 105/ID107	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleskardvegen	Legge Brokke-Suleskardvegen i tunell	Forstyrning av villrein i viktig trekkområde	Mindre forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Svært positivt tiltak for både villrein og brukarane av vegen. Faggruppa tilrår tiltaket og at det leggst ein plan for politisk påverknad for å få realisert tiltaket så fort som råd.		Agder fylkeskommune	Ålmenta	Kr 1.5-2 milliardar - usikkert estimat. Avhengig av lengde på tunell	
ID 106	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til,	Grunneigarar langs Brokke-Suleskardvegen må påleggast og låse parkeringsplassar med bom. Innføre sanksjonar om det ikkje følgast opp	Forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Ferdsl ut frå vegen er særleg problematisk på hausten.	Mindre forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Dagens regelverk tilseier at slike parkeringsplassar skal haldast stengt av grunneigar. Bør være		Grunneigarar, Agder fylkeskommune, Verneområdestyret for SVR	Grunneigarar	Mindre kostnadar til ny kjetting og låsar	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		og sør for, BrokkeSuleska rdvegen			mogleg å stramme opp praksis gjennom betre informasjon, men aktuelt med sanksjonar om dette ikkje førar fram.					
ID 106	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen	Graving av grøft på begge sider av Brokke-Suleskardvegen på strekninga Kvislevasskaret-Rosskreppfjorden, for å gjere det uråd og parkere på utsida av veggen	Forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Ferdsl ut frå veggen er særleg problematisk på hausten.	Mindre forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Parkering utanom fastsette plassar skal ikkje førekomme. Vegeigar kan gjennomføre dette tiltaket.	Negative konsekvensar for trafikktryggleik. Ein må forvente ulovleg parkering ved veggen.	Agder fylkeskommune, Valle og Sirdal kommunar, Verneområdestyret for SVR, grunneigarar	Ålmenta	Kostnad for arbeid og maskinar	
	Som over	Som over	0-alternativet	Forstyrning på dagens nivå						
ID 106	SR07a Brokke-Suleskard	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: b) Området i tilknytning til, og sør for, BrokkeSuleska rdvegen	Betre informasjon om rasteplassar, område med ferdselsrestriksjonar, villrein og jakt langs Brokke-Suleskardvegen	Forstyrning av villrein i viktig trekkområde	Mindre forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Viktig tiltak som vil bli omfatta av andre tiltak på tiltakslista.	Dagens informasjon om parkeringsforbod er for dårleg.	Agder fylkeskommune, Verneområdestyret for SVR	Ålmenta		
ID 108	SR06a Størenos, SR02d Lundane-Lislefjodd støylen	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at	Nedlegging av arrangementet Hovden Ultra	Forstyrning av villrein i viktig trekkområde. Villreinen brukar område om hausten og særleg i oktober	Mindre forstyrning i viktig trekkområde. Hovden Ultra arrangerast i september og har ca 50 deltakarar. Arrangør har dispensasjon fram til 2024	Negative konsekvensar for arrangør og deltakarar på stiløpet.	Arrangør, Verneområdestyret for SVR	Arrangør, deltakarar	Det er truleg ikkje knyt kostnadar til tiltaket	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.								
	Som over	Som over	Stiløpet arrangerast som i dag		Forstyrning på dagens nivå					
ID 109	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Forby øvingar for redningsgrupper, politiet og forsvaret i område som blir brukt av villreinen	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og vinterbeiteområder.	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og vinterbeiteområder.	Negativ konsekvens for beredskap og sikkerhet. Tiltaket blir delvis vurdert under andre tiltak på tiltakslista. Faggruppa vil ikkje tilrå tiltaket.	Redningsgrupper, politiet, forsvaret, kommunane, Verneområdestyret for SVR	Redningsgrupper, politiet, forsvaret		
ID 110		5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Ny bilbru over Flatstølåni	Ved bygging av ny bilbru over Flatstølåni kan eksisterande bru brukast av løypemaskin for å køyre opp tilførselsløyper til hyttefelta i Suleskard	Vil kanalisere skiløparar frå hyttefelta i Suleskard inn på eksisterande løypenett. Dette vil redusere talet på skiløparar lengre inn i villreinområde og gje mindre forstyrring Tiltaket er ikkje vurdert av faggruppa, men vil bli vurdert saman med vasskraftgruppa sine tiltak for anleggsvegen		Sirdal kommune, Sira-Kvina kraftselskap	Hytteieigarar i Suleskard		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
ID 111	Setesdal Ryfylke villreinområde,	3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: a) Sør og vest for Blåsjø	Opprette nye turisthytter utanfor villreinområde for å trekke mest mogleg trafikk bort frå randområda	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder.	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Tiltaket vil bli tatt med vidare i arbeide med framtidens hytte- og løypenett		Turistforeningane, kommunane,	Turistforeningane, ålmenta		
ID 13, ID 14, ID 25, ID 103, ID 111	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	5) Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdse og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.	Reduksjon og betre samordning av motorferdsel i område som er viktige for villreinen	Forstyrning av villrein i viktige trekk- og vinterarbeidsområder.	Mindre forstyrning av villrein i viktige trekk- og funksjonsområder. Viktig tiltak som vil bli i varetatt av andre tiltak på tiltakslista.		Verneområdestyret for SVR, kommunane	Statskog, fjellstyrene, turistforeningene, kraftselskap, beitenæringa		
FF, ID 5, ID 6, ID 8, ID 14, ID 15, ID 27, ID 101, ID 104, ID 109, ID 111	SR08a Steinsbuskardet, SR08b, Nordre del av Svartevassmagasinet, SR09a Blåsjømagasinet	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområde gjennom året, 3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer: a) Sør og vest for Blåsjø	Flytting av STF sitt hytte- og løypenett frå austsida til vestsida av Blåsjø. Nedlegging av turisthyttene Vassdalsjørn, Hovvatn, Storsteinen og Kringlevatn og løypene mellom dei. Flytting av turisthytta Krossvatn til Vestre Kaldavatn. Bygging av ny turisthytte sør for Førrevassdammen. Utviding av turisthyttene Eidavatn og Little Aurådal.	Forstyrning i den smale trekkkorridoren (1.4km) nord-sør ved Gyvassfjellet og Steinsbuskardet. Forstyrning i den smale trekkkorridoren (1.3m) aust-vest mellom Djupetjørnsnuten og Storsteinvatnet. GPS-plott (2006-2023) viser ein svært avgrensa trekkaktivitet nord-sør. Villreinstamma er i praksis delt i to delbestandar nord og	Mindre forstyrning i trekkkorridorane nord-sør og aust vest i påska og perioden juli-august. Alle turisthytter og ruter blir flytta heilt bort frå området, og delar av området får eit effektivt ferdselsforbod (Steinbuskardet-Hisdal Sone A). Turisthyttene i område har låg bruk med overnattingstal frå 250-400 i året. Stistrekningane mellom hyttene har låg bruk med om lag 2 passeringar pr dag i høgsesongen (juli-	Store praktiske ulemper for STF i omleggingsperioden. Det er lokal motstand mot etablering av eit nytt hytte- og løypenett på vestsida av Blåsjø.	Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR, Bykle kommune, Hjelmeland kommune, Statskog	Ålmenta (fotturistar), jegerar og sauesamlarar som bruker turisthyttene	Ca kr 25 millionar til riving av 5 hytter, bygging av 2 nye hytter og utviding av 2 hytter	Villreinfond, samt kr 6 millionar i spelemidlar

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
				sør for Blåsjø. GPS-plott (2006-2023) viser ein avgrensa trekkaktivitet aust-vest. Desse åra har det vore lite villrein i Hjelmelandsheiane. Historisk føregjekk nord-sør trekket særleg i perioden august-oktober, mens aust-vest trekket var mest omfattande i mars-april og september. Utover forstyrning frå fotturisme i påskeveka og tidsrommet juli-august blir villreinen og forstyrra av; Statkraft si verksemd (juli-oktober), dagsturisme frå Blåsjøvegen (juli-september), tilsyn og sanking av sau (juli-oktober), jakt (august-september).	august). Samla har stistrekningane til og frå turisthytta Storsteinen 10-12 passeringar kvar dag i høgsesongen (juli-august). Om villreinen skal kunne ta opp att trekkaktiviteten nord-sør og aust-vest, må tiltaka kombinerast med tiltak som reduserer ferdsla frå andre brukargrupper. Auke av forstyrning av villrein frå det nye rutenettet på vestsida av Blåsjø. Dette rutenettet vil få høgare bruk enn dagens rutenett på austsida.					
	Som over	Som over	Alternativt tiltak 1. Flytting av turisthytta Storsteinen om lag 4 km vestover på Storsteinheia eller, 1,7 km nordover i Storsteinsdalen . Løypa Storsteinen-Kringlevatn leggst ned. Denne nedlegginga er for ein prøveperiode på 5 år. Omlegging av ruta mellom Hovatn og nye Storsteinen til å gå over Storevassdammen. Flytting av Hovatn nærare	Som over	Mindre forstyrning i trekkorridorane nord-sør og aust vest i påska og perioden juli-august. Alle turisthytter og ruter blir stort sett flytta bort frå området, og delar av området får eit effektivt ferdselsforbod (Steinbuskardet-Hisdal Sone A). Dette alternativet vil ikkje gje	Store praktiske ulemper for STF i omleggingsperioden.	Som over	Som over	Kr 9 millionar for riving av Storsteinen og oppattbygging på ny stad	Villreinfond

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
			Blåsjø og Eidavatn lengre vest kan være nødvendig dersom det vestligste alternativet for Storsteinen velges. Ruta vidare mot sør går om Eidavatn, Nilsebu og Grautheller.		auka forstyrning på vestsida. Elles som over					
	Som over	Som over	Alternativt tiltak 2. Flytting av turisthytta Storsteinen om lag 1-2km nordover opp i Storsteindalen. Omlegging av ruta mellom Hovatn og nye Storsteinen til å gå over Storevassdammen. Hovedruta vidare mot sør går om Eidavatn, Nilsebu og Grautheller. Ruta mellom nye Storsteinen og Kringlevatn blir liggande der den er i dag. Ruta mellom nye Storsteinen og Little Aurådalen legges om via Kvilldal, med nødbu.	Som over	Noko mindre forstyrning i trekkorridorane nord-sør og aust vest i påska og perioden juli-august. Turisthytter og ruter blir delvis flytta bort frå området. Dette alternativet vil ikkje gje auka forstyrning på vestsida. Elles som over	Store praktiske ulemper for STF i omleggingsperioden.	Som over	Som over	Kr 9 millionar for riving av Storsteinen og oppattbygging på ny stad	Villreinfond
	Som over	Som over	0-alternativ - hytter og løyper blir liggande som i dag	Som over	Forstyrning på dagens nivå. Forstyrninga kan reduserast noko med gjennomføring av tiltak som reduserer ferdsla frå andre brukargrupper, og turistferdsla haldast på dagens nivå.		Som over	Som over		
FF, ID 6, ID 106	SR 07a Brokke Suleskard vegen, SR07b Nord for Brokke Suleskard , SR07c	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Fullstendig flytting av DNT Sør-sitt hytte- og løypenett frå austsida til vestsida av Rosskreppfjorden. Nedlegging av turisthyttene Øyuvsbu, Håheller og Svartenut og løypene mellom dei. Bygging av ny turisthytte (nye Øyuvsbu) ved Fløgevatn. Omlegging av	Forstyrning trekkoridoren Vardsvatn-Kvislevassknuten både nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane september-oktober	Mindre forstyrning trekkoridoren Vardsvatn-Svarteløkfjellet både nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane september-oktober og februar-april. Mindre forstyrning i trekkoridoren Stavskar-	Store negative konsekvensar for DNT Sør som mistar ein betydeleg del av hytte- og løypenettet. Negative konsekvensar for friluftslivet gjennom tap av hytte- og løypenettet på austsida av	DNT Sør, Stavanger turistforening, Verneområdestyret for SVR, Sirdal kommune, Valle kommune, Statskog	Grunneigarar, ålmenta (fotturistar), jegerar og sauesamlarar som bruker turisthyttene	Ca kr 12 millionar for riving av 3 hytter, bygging av 1 ny hytte, samt 1 ny bru v Ca kr 150.000 i tap av årlege inntekter frå Svartenut	



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Sør for Brokke Suleskard , SR16 Stavskar-Bossbu-Rosskrep fjorden		ruta Gaukhei–nye Øyvuvsbu langs vestsida av Hyttehei. Denne løypetrekninga blir lang så det kan være behov for ei ny hytte midt på. Oppretting av delvis ny rute frå nye Øyvuvsbu til Taumevatn. Bygging av ny bru ved Rogelåni. Almentas tilgang til parkeringsplassen ved Øyvuvsbu takast bort	og februar-april. Forstyrning i trekkorridoren Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. GPS-plott (2006-2023) viser ein svært avgrensa trekkaktivitet nord-sør i perioden mai-november. Dei viser og ein avgrensa bruk av områda nord for vegen fram til oktober. Dei viser og ein omfattande bruk av områda ved Brokke-Suleskardvegen og på begge sider av Rosskreppfjorden i perioden november-april. Trekket over Brokke-Suleskardvegen tek til rett etter 1. november når vegen blir stengt. Trekket sørover blir minst to-tre veker forsinka av trafikken på vegen og ferdsel i områda ut frå vegen. Utover forstyrning frå fotturisme i påskeveka og tidsrommet juni-oktober blir villreinen og forstyrra av; dagsturisme frå Brokke-	Bossbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. Øyvuvsbu og Bossbu har ein relativt omfattande bruk med 1100-1200 overnattingar i året (om lag 200 av dei er på vinteren). Svartenut har 500 overnattingar i året og 70 av dei er om vinteren. Stavskar og Håheller har låg bruk (200-250 i året og 20-30 om vinteren). Ferdsele på stistrekningane mellom hyttene varierer mykje og det er vanskeleg å skilje turistferdsle heilt frå anna ferdsel. Størst bruk har stien til Øyvuvsbu med 30-40 passeringar om dagen i høgsesongen (juni-oktober). Stistrekningane ut frå Brokke-Suleskardvegen og stien inn til Bossbu har og relativt høg bruk med 12-20 passeringar. Mindre ferdsel er det inn Ramsdalen og på strekninga Øvre Kleivi-Svartenut med 5-10 passeringar. Auka forstyrning av villrein på ruta Flogevatn-Taumevatn og på STF sitt ruteneitt vidare mot nord. Om villreinen skal kunne ta opp att trekkaktiviteten nord-sør tidlegare om hausten, må	Rosskreppfjorden. Store praktiske ulemper for DNT Sør i omleggingsperioden.				

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
				Suleskardvegen (mai-oktober), tilsyn og sanking av sau (juni-oktober), jakt (august-september), og ikkje minst biltrafikk på Brokke-Suleskardvegen (20.mai-30.oktober)	tiltaka kombinert med tiltak som reduserer ferdsla frå andre brukargrupper. Dette gjeld særleg biltrafikken på Brokke-Suleskardvegen og dagsturferdsla ut frå denne. Store negative konsekvensar fro DNT Sør som vil miste delar av løypenett og få praktiske ulemper i omleggingsperioden. Negative konsekvensar for friluftslivet i form av redusert tilbod.					
	Som over	Som over	Alternativt tiltak 1. Delvis flytting av DNT Sør sitt hytte- og løypenett frå austsida til vestsida. Nedlegging av turisthyttene Øyuvsbu, Håheller og Svartenut og løypene mellom dei. Bygging av ny turisthytte (nye Øyuvsbu) ved Flogevatn. Omlegging av ruta Gaukhei–nye Øyuvsbu langs vestsida av Hyttehei. Oppretting av delvis ny rute frå nye Øyuvsbu til Taumevatn. Denne løypestrekninga blir lang så det kan være behov for ei ny hytte midt på. Oppretting av ny rute mellom Taumevatn og Bossbu over Skrålle til nordenden av Rosskreppfjorden. Bygging av ny bru ved Rogelåni og Juvassåna. Almentas tilgang til parkeringsplassen til Øyuvsbu takast bort	Som over	Mindre forstyrring trekkorridoren Vardsvatn-Svarteløkfjellet både nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane september-oktober og februar-april. Forstyrning på same nivå i- trekkorridoren Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. Auka forstyrning av villrein på ruta Flogevatn-Taumevatn. Auka forstyrning i eit tidlegare uforstyrta område langs den nye ruta frå Taumevatn til Rosskreppfjorden. Auka forstyrning i den sørlege delen av trekkorridoren Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden. Elles som over	Som over, men dei negative konsekvensane er noko mindre.	Som over	Som over	Ca kr 13 millionar for riving av 3 hytter, bygging av 1 ny hytte, samt 2 nye bruer v Ca kr 150.000 i tap av årlege inntekter frå Svartenut	Villreinfond, samt ca 3 millionar i spelemidalar

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
	Som over	Som over	Alternativt tiltak 2. Flytting av DNT Sør sitt hytte- og løypenett nærare austsida av Rosskreppfjorden. Flytting av Øyuvsbu til Sandviksvatnet eller anna område sør for Rosskreppdammen. Nedlegging av turisthytta Håheller. Omlegging av rutene frå sør til den nye hytteplasseringa. Omlegging av rutene mot nord til å ligge nærare Rosskreppfjorden		Mindre forstyrring trekkorridoren Vardsvatn-Svarteløkfjellet både nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane juni-oktober og februar-april. Uendra forstyrning i trekkorridoren Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. Auka forstyrning i områda nær den nye hytteplasseringa ved Sandviksvatnet. Auke forstyrning ved den nye løypetraseen nær austsida av Rosskreppfjorden. Elles som over	Endringar i hytte og løypenettet, men tilbodet bli oppretthaldt. Store praktiske ulemper for DNT Sør i omleggingsperioden.	Som over	Som over	Ca kr 11 millionar for riving av 2 hytter, bygging av 1 ny hytte, samt 1 ny bru	ViVillreinfond, samt ca 3 millionar i spelemidalar
			Alternativt tiltak 3: Flytting av DNT Sør sitt hytte og løypenett lenger aust mot kanten av heia. Nedlegging av turisthyttene Øyuvsbu, Håheller og Svartenut og løypene mellom dei. Bygging av ny turisthytte aust for dagens løypenett. Bygging av ny turisthytte ved Sandviksvatnet eller anna område sør for Rosskreppdammen.		Mindre forstyrring trekkorridoren Vardsvatn-Svarteløkfjellet både nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane juni-oktober og februar-april. Uendra forstyrning i trekkorridoren Stavskar-Bossbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. Auka forstyrning i områda nær dei nye hytteplasseringane ved Everdalen og Sandviksvatnet. Elles som over	Endringar i hytte og løypenettet, men tilbodet bli oppretthaldt. Store praktiske ulemper for DNT Sør i omleggingsperioden.	Som over	Som over	Ca kr 20 millionar for riving av 3 hytter, bygging av 2 nye hytter, samt 1 ny bru	Villreinfond, samt ca 6 millionar i spelemidalar
	Som over	Som over	Alternativt tiltak 4. Endring av bruksmønster for Øyuvsbu. Øyuvsbu skal gå frå å være ei	Som over	Noko mindre forstyrring trekkorridoren Vardsvatn-Svarteløkfjellet både		Som over	Som over	Ca kr 200.000 i tap av årlege inntekter frå	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
			hytte med mest dagstur/helgebeseøk til å bli ei vanleg hytte i løypenettet. Renovering av Øyuvsbu på nåverande stad. Noko redusert overnattingskapasitet samanlikna med i dag? Almentas tilgang til av parkeringsplassen til Øyuvsbu takast bort		nord og sør for Brokke-Suleskardvegen i periodane juni-oktober og februar-april. Uendra forstyrning i trekkkorridoren Stavskar-Bosbu-Rosskreppfjorden i påska og i perioden juni-oktober. Elles som over				færre overnattingar på Øyuvsbu	
	Som over	Som over	0-alternativet Vil innebære ei renovering av Øyuvsbu	Som over	Forstyrning på dagens nivå. Forstyrninga kan reduserast noko med gjennomføring av tiltak som reduserer ferdsla frå andre brukargrupper, og turistferdsla haldast på dagens nivå.		Som over	Som over		
FF	SR07b Nord for Brokke Suleskard , SR16 Stavskar-Bosbu-Rosskreppfjorden	1) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdet gjennom året 5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige forstyrrelse mest mulig.	Fjerne Statskoghytta Urdalsbu	Forstyrning i sommerbeiteområde rundt Urdalsknuten og nordre del av Rosskreppfjorden. Forstyrning i trekkpassasjen mellom Gjuvassåna og Urdalsknuten og trekket på austsida av Rosskreppfjorden. Hytta ligg midt i det første av desse trekkene.	Redusere ferdsel nordover i sommerbeiteområder og snøfonnområder. Det er flere måter å komme seg mot Urdalsnuten, så det vil uansett være ferdsel inn i dette området. Redusere aktivitet i trekkpassasjen mellom Gråmannfjell og Rosskreppfjorden. Hytta har ein del bruk både om sommaren og under jakta. Hytta hadde 91 overnattingar i 2022.	Negative konsekvensar for Statskog, friluftslivet og jegerar som brukar hytta.	Statskog	Statskog, allmennheten, generell friluftsliv, jegerar og fiskere.	Ca kr 1 million for riving v Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		Som over	Alternativ 2: Stenge Urdalsbu deler av året, og kun brukes som jakthytte i forbindelse med villreinjakt og rypejakt (19. august - 1. november)	Som over - Tiltaket er gjennomført frå 2023	Som over, men vil påvirke trekket noe i jakta. Dette opplever vi som den tiden på året som betyr minst, rent biologisk for villreinen. I denne perioden skal det felles en andel dyr.	Visse negative konsekvensar for Statskog og friluftslivet.	Som over	Som over	Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
		Som over	0-alternativ: Hytte som kan bookes på inatur.no hele året.	Som over	Som i dag, beskrevet under alternativ 1.		Som over	Som over		
FF	SR08b Nordlig del av Svartevassmagasinet	1) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdet gjennom året 5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige forstyrrelse mest mulig.	Fjerne statskoghytta Såvasshytta	Forstyrning av villrein i den relativt smale trekkpassasjen mellom Ljosådalen og Svartevassmagasinet (ca 4 km). Hytta ligg midt i denne korridoren og dyra passerar på begge sider av hytta. Dyra brukar område i heile barmarksperioden, men meir på sommaren enn om hausten.	Mindre forstyrring av villrein i den relativt smale trekkpassasjen mellom Ljosådalen og Svartevassmagasinet (ca 4 km). Hytta har låg bruk om sommaren og noko meir under jakta. Det var 60 overnattingar på hytta i 2022.	Negative konsekvensar for Statskog, friluftslivet og jegerar som brukar hytta.	Statskog	Statskog, allmennheten, generelt friluftsliv, jegerar og fiskere	Ca kr 1 million for riving v Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
		Som over	Alternativ 2: Bruke Såvasshytta som jaktbu i perioden 19.august og frem til 1.november.	Som over - Tiltaket er gjennomført frå 2023	Noko mindre forstyrring av villrein i den relativt smale trekkpassasjen mellom Ljosådalen og Svartevassmagasinet (ca 4 km) om sommaren. Hytta har låg bruk om sommaren og noko meir under jakta. Det var 60 overnattingar på hytta i	Visse negative konsekvensar for Statskog og friluftslivet.			Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
					2022. Negative konsekvensar for Statskog og jegerane som brukar hytta.					
		Som over	0-alternativ: Hytte som kan bookes på inatur.no hele året.	Som over	Forstyrning som i dag. Ein forventar ikkje auka bruk av hytta.					
FF	SR08b Nordlig del av Svartevassmagasin et	5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige forstyrrelse mest mulig.	Fjerne statskoghytta Sandvassbu	Forstyrning av villrein i viktig sommararbeiteområde. Kan medføre at færre dyr brukar trekka i Steinbuskardområde. Dyra brukar område om sommaren (juni-september).	Mindre forstyrning av villrein i viktig sommararbeiteområde (juni-19. august). Kan medføre at færre dyr brukar trekka i Steinbuskardområde. Dyra brukar område om sommaren (juni-september). Hytta har låg bruk om sommaren og noko høgare bruk under jakta. Hytta hadde 45 overnattingar i 2022.	Negative konsekvensar for Statsskog, friluftslivet og jegerar som brukar hytta.	Statskog		Ca kr 1 million for riving v Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
	Som over	Som over	Alternativ 2: Bruke Sandvassbu som jaktbu i perioden 19.august og frem til 1.november.	Som over	Noko mindre forstyrning av villrein i viktig sommararbeiteområde (juni-19. august). Kan medføre at fleire dyr brukar trekka i Steinbuskardområde. Hytta har låg bruk om sommaren og noko meir under jakta. Hytta hadde 45 overnattingar i 2022.	Visse negative konsekvensar for Statskog og friluftslivet.		Statskog, allmennheten, genrelt friluftsliv, jegerar og fiskere.	Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
	Som over	Som over	0-alternativ: Hytte som kan bookes på inatur.no hele året.	Som over	Forstyrning som i dag. Ein forventar ikkje auka bruk av hytta.					

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGSFAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
FF	SR08b Nordlig del av Svartevassmagasinet	5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige forstyrrelse mest mulig.	Fjerne statskoghytta Smalevassbu.	Forstyrning av villrein i trekkpasasjen mellom Ytre Storevatn og Hyttevatn. Kan medføre at færre dyr bruker trekket ved utløpet av Ytre Storevatn. Hytta ligg midt i denne korridoren og dyra passerar på begge sider av hytta. Dyra brukar område i heile barmarksperioden.	Mindre forstyrring av villrein i trekkpasasjen mellom Ytre Storevatn og Hyttevatn og betre tilgang til trekket ved utløpet av Ytre Storevatn. Hytta har låg bruk om sommaren og noko meir bruk under jakta. Hytta hadde 74 overnattingar i 2022. Negative konsekvensar for Statskog og jegerane som brukar hytta.	Negative konsekvensar for Statskog, friluftslivet og jegerar som brukar hytta.	Statskog	Statskog, allmennheten, generelt friluftsliv, jegerar og fiskere.	Ca kr 1 million for riving v Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
		Som over	Alternativ 2: Bruke Smalevassbu som jaktbu i perioden 19.august og frem til 1.november.	Som over	Noko mindre forstyrring av villrein i trekkpasasjen mellom Ytre Storevatn og Hyttevatn og betre tilgang til trekket ved utløpet av Ytre Storevatn. Hytta har låg bruk om sommaren og noko meir bruk under jakta. Hytta hadde 74 overnattingar i 2022.	Visse negative konsekvensar for Statskog og friluftslivet.	Som over	Som over	Ca kr xxx i årleg tap pga bortfall av leigeinntekter	
		Som over	0-alternativ: Hytte som kan bookes på inatur.no hele året.	Som over	Forstyrning som i dag. Ein forventar ikkje auka bruk av hytta.		Som over	Som over		
FF, ID 4, ID 9, ID 17, ID 109,	Hele villreinområdet	5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige	Gjennomgang og kritisk blikk på turforslag om ligger på ut.no, samt innlegging av nye.	Auke i spreidd ferdsel som medfører forstyrring i viktige område for villrein. Det finnes ganske mange eksempler på turforslag som er markedsført og går på svært uønskede plasser og som "tar	Mindre spreidd ferdsel og forstyrring i viktige område for villrein.		Stavanger turistforening, DNT Sør, Statskog, Verneområdestyret for SVR	Stavanger turistforening, DNT Sør	Noko meirarbeid for organisasjonane	Dekkast gjennom organisasjonane si ordinære drift

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		forstyrrelse mest mulig.		av" i hyttefelt, på Facebook og andre sosiale media.						
FF, ID 4, ID 9, ID 17, ID 109,	Hele villreinområdet	5) Ivareta områdene villreinen bruker i dag, og unngå økt grad av forstyrrelse i fremtiden. Redusere dagens mulige forstyrrelse mest mulig.	Alternativ 1: Unngå å bruke helikopter og snøskuter hele eller store deler av året i samband med registreringar, tilsyn og kontroll i regi av SNO og NINA	Forstyrning av villrein når registreringar, tilsyn og kontroll gjennomførast	Det er gjort sentrale politiske vedtak om forvaltning av store rovdyr i Sone 1 og 2. Oppfølging av disse vil være vanskelig / umulig uten bruk av motoriserte hjelpemidler. Disse områdene er prioriterte beiteområder for sau, og et viktig spisskammer for matproduksjon i Norsk utmark. En restriktiv bruk av feks snøskuter vil skape konflikter med beitebrukerne. En del av tilsyn og kontroll med verneverdiene i verneområdene foregår også i en kombinasjon med karlegging og registrering av rovvilt. Hvordan feks kontroll med ulovlig motorferdsel vinterstid blir påvirket av en restriktiv bruk fra oppsynets side må også vurderes.	SNO og NINA utfører oppdrag frå overordna mynde. Store negative konsekvensar for beitenæring og villreinforvaltning om verksemda reduserast. Faggruppa vil ikkje tilrå tiltaket.	Miljødirektoratet, SNO, NINA, Verneområdestyret for SVR	Miljødirektoratet, SNO, NINA,		
	Som over	Som over	Alternativ 2: Begrense bruken av motorferdsel mest mulig. Høyere terskel for bruk, feks kun ved konkrete tips og observasjoner. Eventuelt begrense bruken i kjente vinter- og senvinter/vårbeiteområder,	Som over	Som over, men i noko mindre omfang					



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

LAGT INN AV	FOKUS-OMRÅDE	MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR VILLREIN	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER FOR ANDRE BRUKARGRUPPER	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
			avslutte vårsesongen tidligere (feks 30.april).							
	Som over	Som over	0-alternativ 3: Dagens bruk. Rutinemessige turer ved behov for å kartlegge.	Som over						
FF	Setesdal Ryfylke villreinområde, Setesdal Aushei villreinområde	4) Økearealbruk i øvrige funksjonsområder med arealutvikelse	Styre og kanalisere ferdsel ut fra store hyttefelt gjennom informasjons- og tilretteleggingstiltak	Forstyrning av villrein gjennom hele året	Faggruppa har ikkje hatt nok til til å vurdere slike tiltak grundig. Det har og vore tidkrevjane å finne fram til gode ferdselsdata. Ein vil få tilgang til data frå Strava seinare i haust og ønskje å sjå nærare på slike tiltak i den vidare prosessen.					

## FAGGRUPPE FERDSEL – FØLGESKRIV

Denne teksta er eit utkast til følgeskrivet som Faggruppe-Ferdsel skal sende over til prosjektgruppa 15. september saman med tiltakslista. Følgeskrivet vil utdjupe og kommentere dei viktigaste tilrådingane faggruppa har gitt gjennom tiltakslista.

### BAKGRUNN OG RAMMER FOR ARBEIDET

Medlemmane i Faggruppe-Ferdsel vart utpeikt av Statsforvalteren i Agder, og faggruppa var operativ frå 16. mars. Eit mellombels mandat for arbeidet i gruppa var klar til 16. mars, men endeleg mandat låg føre 10. mai. Faggruppa skal legge fram ei liste over aktuelle tiltak til prosjektgruppa innan 15. september. Utforming av tiltakslista går fram av mandatet.

Faggruppa har hatt desse medlemmane:

Alf Odden, SVR

Per Ketil Omholt, Statsforvalteren i Agder

Katrine Skajaa Gunnarsli, Agder FK

Preben Falck, Stavanger turistforening

Bjørn Andersen Steinsland , DNT Sør

Svein Olav Stegarud , Setesdal Ryfylke villreinlag

Torleif Homme , Setesdal Austhei villreinlag

Kristian Steine , Suldal Fjellstyre

Tom Olav Trydal , Bykle fjellstyre

Magnar Viga, Hjelmeland fjellstyre

### KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Sluttrapportane frå dei to GPS-merkeprosjekta, sluttrapport frå klassifisering etter kvalitetsnormen, GPS-data frå [www.dyreposisjoner.no](http://www.dyreposisjoner.no) NINA-rapportar frå ferdselsteljingar og simuleringar, ferdselsteljingar frå SVR og Statskog, ferdselsdata samla inn av faggruppa. Liste over referansar kjem til slutt i dette dokumentet.

### ARBEIDET I FAGGRUPPA

Faggruppa har hatt to fysiske møte (Bykle 16-17. mars og Haukeliseter 30.08) og fem fellesmøte på teams (20. april, 9. mai, 6. juni, 23. juni og 11. september) og. Det har og vore egne teamsmøte om Storsteinen 15. juni og Øyuvsbu 16. juni.

Faggruppeleiar har hatt jamleg kontakt med andre faggrupper for å gjere nødvendige avgrensingar mot arbeidet i andre grupper. Dei viktigaste avgrensingane er at tiltak knyt til ferdsel på anleggsvegar og vasskraftmagasin er lagt til Faggruppe-Vasskraft, og at tiltak knyt til ferdsel i Setesdal-Austhei i hovudsak er lagt til faggruppa for dette område.

Mange av medlemmane har lagt ned eit omfattande arbeid med og samle inn overnattingstal for turisthytter, statsskoghytter og fjellstyrehytter i villreinområde. Denne oversikta er relativt komplett og vil ha stor verdi i det vidare arbeidet med utarbeiding og gjennomføring av tiltaksplanen.

## FAGGRUPPAS INTERNE RAMMER OG AVGRENSINGAR FOR ARBEIDET

Det er den samla belastninga som er viktig. Faggruppa har derfor sett på alle former for ferdsel og motorferdsel som kan medføre forstyrring i villreinområde. Ferdsel vil i denne sammenhengen derfor omfatte aktivitet både i samband med næringsverksemd i vid forstand og ulike former for friluftsliv.

Ein har prioritert å sjå på tiltak som er lokalisert i og rett ved fokusområda som vart identifisert i samband klassifiseringa etter kvalitetsnorm for villrein. Desse fokusområda er kartfesta i denne lenka

<https://villrein.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=5041824001f8491989ebcb35b21a1b97>

Tiltaka skal presenterast gjennom eit omfattande alternativ, eit 0-alternativ og eit eller fleire mellomalternativ. Faggruppa skal søke konsensus i sine tilrådingar til prosjektgruppa. Der dette ikkje er mogleg skal det stemmast over dei ulike alternativa. Stemmegjevinga skal komme fram i tilrådinga.

## OPPSETTET AV TILTAKSLISTA

Tiltakslista sendast over i form av ei Excel fil. Første fane inneheld alle tiltaka i tilfeldig rekkefølge. Andre fane inneheld tiltak som alt er gjennomført, mens tredje fane inneheld tiltak som er vurdert, men kor det ikkje er aktuelt med vidare oppfølging.

Dei konkrete tiltaka på tiltakslista har tre hovudkjelder; Sluttrapporten frå andre GPS-merkeprosjektet (Strand m.fl 2019) og oppfølginga av denne (Romtveit m.fl 2021), forslag frå medlemmane i Faggruppe-Ferdsel, samt forslag som har komme inn gjennom den opne innspelsløyninga eller under Heiplansamlinga 19-20 juni. Ei fullstendig oversikt over innkomne forslag i innspelsløyninga kan du lese i denne lenka [tiltaksplan-villrein---eksterne-innspill-fra-nettside---samlet-22.7.2023.pdf \(statsforvalteren.no\)](#). Tiltaka foreslått gjennom innspelsløyninga er markert med ID nummer. Tiltak frå medlemmane i Faggruppe-Ferdsel er markert med FF.

## KONKRETE TILRÅDINGAR AV TILTAK

Under denne overskrifta kjem faggruppas tilråding til prosjektgruppa. Alle tiltak på tiltakslista er vurdert, men berre dei viktigaste er omtala i følgeskrivet. For å lette framstillinga blir ein del enkelttiltak behandla saman. Nokre tiltak er samla tematisk, mens andre er samla geografisk. Der faggruppa si tilråding ikkje er einstemmig vil dette gå tydeleg fram.

Tilrådde tiltak er ikkje i alle tilfelle tilstrekkeleg forankra i organisasjonane deltakarane kjem frå. Det føresettast at det blir ein open høringsprosess av tiltaksplanane.

Faggruppa har først og fremst vurdert effekten tiltaka vil ha for villreinen. Tiltaka er i ulik grad veid og vurdert i forhold til andre samfunnsinteresser som eksempelvis beitenæringa, friluftsliv og reiseliv. Faggruppa meiner at endeleg veging av ulike omsyn og prioritering av tiltak, må ligge til prosjektgruppe og styringsgruppe.

## Blåsjøområde

I løpet av dei siste 30 åra har trekket nord-sør på austsida av Blåsjø nærast gått ut av bruk, og har medført at villreinstamma i Setesdal Ryfylke er delt i to delbestandar. Aust-vest

trekket til vestsida av Blåsjø og Svartevassmagasinet har fungert dårleg i same tidsperiode og har medført at områda i vest har vore lite brukt av villreinen.

Årsaka ligg først og fremst i magasinerna Blåsjø og Svartevatnet med tilhøyrande tekniske inngrep. Ferdslar i resttrekka frå mange ulike brukargrupper utgjer ei tilleggsbelastning. Dei viktigaste kjeldene til ferdslar og forstyrring i trekkpassasjane er Statkraft og Statnett si verksemd, syklistar på Blåsjøvegen, tilsyn og samling av sau, jakt og fotturisme.

Villreinens manglande trekk gjennom Steinbuskardområde og sterkt reduserte bruk av sommarbeita i vest er hovudårsaka til at villreinområde kom ut som raudt for delnorm 3 «Leveområde og menneskelig påvirkning» i klassifiseringa etter kvalitetsnormen.

### **Stavanger turistforening sitt løypenett ved Blåsjø**

#### Tilråding frå faggruppa

Turisthytta Storsteinen flyttast enten 1,7 km nordover i Storsteindalen eller 3 km vestover på Storsteinheia. Dagens to hytter med til saman 34 sengeplassar byttes ut med ei hytte med 16 sengeplassar og sikringshytte med 4. Løypa mellom Hovatn og nye Storsteinen leggst om til å gå over Storevassdammen. Stavanger turistforening sin hovudrute vidare mot sør vil nå gå om Eidavatn, Nilsebu, Grautheller til Lysebotn eller Ådneram. Løypene Storsteinen-Kringlevatn leggst ned. Denne nedlegginga er for ein prøveperiode på 5 år. Effekten evaluerst i prøveperioden. Løypene Storsteinen-Litle Aurådal og Storevassdammen-Djupetjørn leggst ned, også dette for ein prøveperiode på 5 år.

Supplerande tiltak som kan vurderast er å flytte Eidavatn, som uansett skal renoverast, om lag 2 km lenger vest. Ei flytting av Hovatn til ei plassering nærare Blåsjø kan og vurderast. Flytting av desse to hyttene er særleg aktuelt om ein skulle velje den vestlegaste plasseringa for hytta ved Storsteinen.

Omlagging av desse rutene vil bli supplert med informasjonstiltak og anna styring av ferdslen, slik at meir av aktiviteten til Stavanger turistforening trekkast vestover. Mellom anna vil konseptruta "Ryger" leggst om, slik at ho fyljer rutenettet om Nilsebu til Lysebotn. Dette rutenettet vil også gje rom for gode rundturar frå Ådneram eller frå Hjelmeland, slik at fleire besøkande vil velje slike turar framfor nord-sør ruta som i større grad går gjennom dei kritiske villreinområda rundt Steinbuskaret.

Vinterrutene er ikkje endeleg avklart, men også desse kan måtte leggst om slik at kvisting av langruta nord-sør kan halde fram.

Saman med andre tiltak ved Blåsjø vil truleg denne omlagginga av hytte- og løypenettet være nok til å få opp att villreinens trekkaktivitet nord-sør og aust-vest. Desse tiltaka har ikkje like store konsekvensar for Stavanger turistforening som ei fullstendig flytting av løypenettet til vestsida av Blåsjø. Tiltaka vil og være enklare å gjennomføre enn ei fullstendig flytting, som er møtt med motstand frå grunneigarinteressar på vestsida. Faggruppa tilrår difor å ikkje prioritere forslaget om ein fullstendig flytting av STF sitt rutenett frå austsida til vestsida av Blåsjø.

Villreinjakt handterast av arbeidsgruppe for bestandforvaltning, men forslaget om jaktforbod er en viktig del av heilskapen for å få på plass en løysing for området rundt Storsteinen som kan få oppslutning og forståing også frå friluftsiinteressene. Spesielt er det viktig at områda langs løypa frå Storsteinen til Litle Aurådal (Auråhorten) og Kringlevatn (Skorpeskardet) stenges for både villrein- og småviltjakt i den prøveperioden stien skal stenges. Berre slik vil

man få et område der villreinen kan trekke fritt hele året. Tiltak frå vasskraftgruppe knyt til regulering av ferdsel på anleggsvegane ved Blåsjø er og ein del av dette bilete.

Med denne samrøystes tilrådinga frå faggruppa kan ein kanskje sjå slutten på diskusjonen om Storsteinen som har gått føre seg i meir enn 30 år.

## **BROKKE-SULESKARDVEGEN OG ØYUVSBU MED TILHØYRANDE LØYPENETT**

Brokke-Suleskardvegen utgjer i dag ei fullstendig barriere for forstringsflokkane den tida den er open (20. mai – 1. november). Bukkar vil til ein viss grad krysse vegen i opningstida.

Biltrafikken er hovudårsaka til av vegen ikkje kryssast, men og vandringshinder som bratte vegskjeringar, vegfenderar og tekniske installasjonar er medverkande årsaker. I tillegg kjem ferdsel ut frå vegen frå mange brukargrupper (sauesamling, jakt, fotturisme).

Områda ved og sør for Brokke-Suleskardvegen har tradisjonelt vore det sentrale vinterbeiteområde for villreinstamma. Dei siste 30 åra har vinterbeite vore konsentrert i område på begge sider av vegen, mens områda lenger sør i liten grad har vore brukt.

Dyra kjem må ned til Brokke-Suleskardvegen i oktober, men kryssar ikkje før vegen stenger 1. november. Tidspunktet dyra kjem ned til vegen varierer litt frå år til år, men ein kan rekne med at trekket over vegen blir 2-4 veker forsinka. Denne forseinkinga medfører truleg at villreinen trekker sørover i mindre omfang enn den elles ville gjort.

Områda aust for Rosskreppfjorden har tradisjonelt vore eit viktig sommar- og haustbeiteområde, men dei siste 30 åra har villreinens bruk av desse områda vore svært avgrensa. Dette medfører både tap av beiteområde og at dyra kjem seinare ned til Brokke-Suleskardvegen. Årsaka til dette er truleg omfattande forstyrring frå ferdsel knytt til fleire brukargrupper. Dette gjeld særleg ferdsel ut frå hytteområda i Brokke og Everdalen, tilsyn og samling av sau, jakt og fotturisme. Mykje av ferdsla skjer på DNT Sør sitt løypenett på rutene Everdalen/Øyuvsbu-Svartenut-Bossbu.

Det må og påpeikast et den store mengda sau (om lag 7500) som beitar i område kan ha ein negativ innverknad på villreinens bruk av område i tidsrommet ca 15. Juni – 15. September.

Villreinens manglande utnytting av vinterbeiteområda i sør er ein medverkande årsak til at villreinområde kom ut som raudt for delnorm 3 «Leveområde og menneskelig påvirkning» i klassifiseringa etter kvalitetsnormen.

### **Brokke-Suleskardvegen**

#### Tilråding frå faggruppa

Brokke-Suleskardvegen stengast 15. oktober. Det nye stengetidspunktet kan eventuelt gjelde for ein prøveperiode på 5-10 år med tilhøyrande evaluering. Det er svært viktig at villreinens trekk til vinterbeiteområda i sør kan gjennomførast før 1. november.

Fleirtalet beståande av sju gruppemedlemar stemte for dette alternativet.

Tre gruppemedlem stemte for alternativet med stenging 15. oktober kombinert med tidlegare opning ( frå 5. mai og framover avhengig av snøforholda).

Eit gruppemedlem stemte for alternativet med å oppretthalde av dagens stenge/opne tidspunkt.

På lenger sikt vil vegtunell være ei svært god løysing for villreinen. Ein slik tunell må da være kombinert med eit stopp- og parkeringsforbod langs vegen (utanom faste plassar) for perioden 1. oktober – 1. juni.

Ei fullstendig stenging av Brokke-Suleskardvegen blir vurdert til å ha så store negative konsekvensar for lokalbefolkning og næringsliv at faggruppa ikkje ønskjer å tilrå dette tiltaket.

Alle private parkeringsplassar langs Brokke-Suleskardvegen skal kunne stengast med kjetting. Plassar kor det er mogleg med villparkering på utsida av vegen skal gravast bort.

Vegfenderar skal fjernast på stader kor dei er til hinder for villreinen og tiltaket er mogleg og gjennomføre i høve til trafikktryggleik.

Agder fylkeskommune må så fort som råd planlegge og gjennomføre desse tiltaka. Kommunar, grunneigarar og organisasjonar må takast med på råd. Det må og utarbeidast ei opplegg for informasjon om tilgjengeleg parkeringsplassar/raste plassar, ferdsel og villrein langs Brokke-Suleskardvegen.

To gruppemedlem støtter ikkje fleirtalets tilråding om stenging og fjerning av parkeringsmoglegheitene langs Brokke-Suleskardvegen utan kompensierende tiltak for parkering andre stader langs vegen. Dei har desse supplerande kommentarane:

Vegen over Brokke – Suleskar er viktig ikkje berre for samferdsel, men også for friluftsbruk og folkehelse. Det er mange tusen hytter i både Sirdal og Setesdal som nyttar denne vegen som innfallsport til fjellet, i tillegg til friluftsfolk frå heile regionen. Stenging av parkeringsplassar langs vegen utan kompensierende tiltak andre stader vil føre til ulovleg parkering, trafikkaos og misnøye. Det er og grunn til å frykta for trafikktryggleiken.

Også mindretalet ser at det av omsyn til villreinen kan vera eit godt tiltak å stenga parkeringsplassar på stader der det er særskild viktig. Dette bør likevel kombinerast med å byggje nye parkeringsplassar andre stader, kombinert med god tilrettelegging for ferdsel slik at den styrast inn i område der det er mindre kritisk. Om naudsynt kan ein også vurdere sesongstenging av parkeringsplassane for eksempel om hausten på den tida villreinen skal trekke sørover. Det bør vera ein målsetting å legge godt til rette for ferdsel ut frå vegen på stader og tider av året då villreinen ikkje blir uroa.

### **Øyuvsbu og tilhøyrande løypenett**

Tiltak knyt til plassering av turisthytte Øyuvsbu og det tilhøyrande løypenettet har vore drøfta i meir enn 20 år. Fleire prosessar og arbeidsgrupper har sett på problemstillingane utan å finne fram til ei løysing. Dette har skapt ein svært uheldig situasjon for DNT Sør som har måtte bruke store ressursar, utsette nødvendige vedlikehaldstiltak og har gjort det vanskeleg å planlegge eventuelle endringar av hytte- og løypenettet. Det er og uheldig for aktørane i villreinforvaltninga at ein, på tross av stor ressursbruk, ikkje har klart å komme fram til ei løysing som betrar tilhøva for villreinstamma.

Heller ikkje Faggruppe-Ferdsel har klart å einast om ei felles tilråding. Drøftingane i faggruppa har likevel vore konstruktive, og mot slutten av prosessen kom drøftingane inn på eit spor som kan føre fram. Det er derfor sterkt ønskjeleg at drøftingane i faggruppa kan halde fram utover hausten 2023.

### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa drøfta tiltak knytt til Øyuvsbu , men klarte ikkje å komme fram til ei felles tilråding. I staden delte stemmegivinga seg på tre av alternativa i tiltakslista.

#### *Fleirtalets si tilråding*

Heile DNT Sør sitt løypenett på austsida av Rosskreppfjorden flyttast til vestsida og koplast på Stavanger turistforening sitt løypenett frå Taumevatn. Turisthyttene Øyuvsbu, Håheller og Svartenut, samt løypene mellom dei leggst ned. Ny turisthytte som skal erstatte Øyuvsbu byggast ved Flogevatn. Løypa mellom Gaukhei og Flogevatn leggst på vestsida av Hyttehei og det byggast ny bru over Rogelåni. Det etablerast ei løype nordover frå hytta ved Flogevatn til løypa gjennom Ramsdalen. Ålmentas tilgang til parkeringsplassen til Øyuvsbu takast bort.

Fem gruppelemmane stemte for dette alternativet.

#### *Mindretalstilråding I*

Heile DNT Sør sitt løypenett på austsida av Rosskreppfjorden (Øyuvsbu- Bossbu) flyttast lenger aust ut mot kanten av heia. Turisthyttene Øyuvsbu, Håheller og Svartenut, samt løypene mellom dei leggst ned. Det byggast ei ny turisthytte på ein egna stad aust for dagens løypenett og løypa Tjønndalen-Øyuvsbu leggst om til den nye hytteplasseringa. Det byggast ei ny turisthytte ved Sandviksvatnet eller anna egna stad sør for Rosskreppdammen. Løypa Øyuvsbu-Sandvatnet leggst ned og ålmentas tilgang til parkeringsplassen til Øyuvsbu takast bort.

Tre gruppelem stemte for dette alternativet.

#### *Mindretalstilråding II*

Turisthyttene Øyuvsbu og Håheller leggst ned og erstattast av ei ny hytte ved Sandviksvatnet eller anna egna stad sør for Rosskreppdammen. Løypa nordover mot Svartenut leggst nærare Rosskreppfjorden til litt forbi Øvre Kleivi. Løypene Øyuvsbu-Øvre Kleivi og Øyuvsbu-Sandvatnet leggst ned. Ålmentas tilgang til parkeringsplassen til Øyuvsbu takast bort.

To gruppelem stemte for dette alternativet. Dei har og denne kommentaren til fleirtalet si tilråding:

Dette alternativet gir etter vår mening for store ulemper. Ulemper: Nytt avtrykk av ny hytte ved Flogevatn (større enn ei hytte ved Sandviksvan-et område med allereie oppretta infrastruktur). Det krevst eit nytt overnattingsalternativ mellom Gaukhei og ny hytte. Største ulempa: Vi vurderer at ålmenta framleis kjem til å ønske å bruke austsida av Rosskreppfjorden. Manglande styring og kanalisering på austsida vil kunne få konsekvensar for villreinen til tross for de omfattande tiltaka foreslått.

Dei har og denne kommentaren til Mindretalstilråding I:

Dette alternativet bør inngå i avsnitta om Hytter og løyper og systematisk gjennomgang av framtidens hytte- og løypenett. Alternativet fekk ikkje den tida det fortente i nåverande prosess. DNT Sør er positive til å grundigare vurdere dette alternativet.

## **INFORMASJONSTILTAK**

I dei aller fleste samanhengar er det ikkje ønskjeleg og lovregulere organisert og uorganisert ferdsel til fots. Med dagens lovverk er og moglegheitene til å regulere slik ferdsel

sterkt avgrensa. Det vil derfor være svært viktig å nå ut til aktuelle brukargrupper med informasjon for å kunne styre slik ferdsel. Dette vil særleg gjelde informasjon om område eller tidspunkt på året kor ferdsel og forstyrring er særleg kritisk for villreinen. Med god styring av ferdselen gjennom informasjonstiltak er det ein målsetting å legge til rette for bruk av fjellet på stader og tider av året då det ikkje unødig uroar villreinen.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa vil tilrå at ansvarlege organisasjonar sett i verk informasjonstiltaka under så fort som råd.

Det må arrangerast møte med turlag, idrettslag, velforeiningar, hytteforeiningar, sogelag og andre organisasjonar som arrangerer fellesturar i villreinområde. Villreinemnda og Verneområdestyret for SVR tek initiativ til å sette opp ein plan for slike møte og utarbeide eit informasjonsopplegg om villreinen i Setesdal Ryfylke som kan brukast på slike møte. Villreinlaget og kommunane må og bidra i gjennomføringa av møta.

DNT Sør og STF må saman med DNT sentralt utnytte sine eksisterande system til å sette i verk målretta informasjonstiltak mot brukarane av villreinområda, spesielt gjennom ut.no. Alle aktuelle aktørar i villreinområde må bidra med relevant kunnskap. Dette kan mellom anna omfatte:

- Informasjon om villrein og villreinområde som kjem fram ved søk på ut.no.
- OBS-varslar om kalving og ekstraordinære situasjonar som kjem fram ved søk på ut.no.
- Årtidstilpassa informasjon om villrein og villreinområde på ordrebekreftingar ved bestilling av overnatting på hytter.
- Utvikling av digitale kurs om villrein til frivillige, hyttevertskap og tilsette i DNT. Slike kurs kan og gjerast tilgjengelege for ålmenta og promoterst gjennom ut.no.

Turforslag på ut.no som kan medføre ferdsel på stader og/eller tider på året som er svært ugunstig for villreinen må fjernast eller omarbeidast. Det kan i staden leggjast inn nye turforslag i område kor villreinen påverkast i liten grad. Det utpeikast ein liten «redaksjonskomité» med representantar frå DNT, villreinlaget og statsforvalteren som kan gjennomføre dette arbeidet hausten 2023.

## **HYTTER OG LØYPER**

Hytter og løyper vil i mange tilfelle medføre forstyrring av villrein. Kor alvorleg dette forstyrringa er vil avhenge av bruksintensitet og lokalisering i høve til villreinens funksjonsområde. Størst negative konsekvensar for villreinen er forstyrring i trekkområde, vinterbeiteområde og sommarbeiteområde med snøfenner.

### **Systematisk gjennomgang av framtidens hytte- og løypenett**

Arbeidet i Faggruppe-Ferdsel har avdekket eit stort behov for vidare arbeid med utviklinga av framtidens hytte- og løypenett. Sjølv om delar av løypenettet bli belyst gjennom arbeidet med tiltaksplanane, er det stort behov for å sjå meir på både heilskapen i løypenettet og nokre delstrekningar og hytteplasseringar. Dette er eit arbeid som bør gå føre seg parallelt med arbeidet med tiltaksplanane. Når tiltaksplanane skal gjennomførast frå 2025 vil det være svært viktig at konkrete tiltak og blir sett i lys av heile løypenettet.



Ein vil derfor tilrå at Faggruppe-Ferdsel vidareførast for å arbeide med desse problemstillingane. Kvart medlem/organisasjon må vurdere om dei vil delta vidare i arbeidet. Det må og vurderast om nye medlem/organisasjonar bør inviterast til å delta i arbeidet. Den nye gruppa bør ha eit møte etter 15. oktober, kor mandat og rammer for arbeidet bør avklarast. Nokre sentrale tema i arbeidet kan allereie peikast ut.

1. Eit framtidig løypenett må gi mindre forstyrning av villrein. Viktige beite- og trekkområde som peika ut som fokusområde i kvalitetsnormarbeidet skal prioriterast.
2. Område kor hytte- og løypenettet kan vidareutviklast må peikast ut. Dette skal hovudsakleg skje utanfor eller i delar av villreinområde der auka ferdsel ikkje er til skade for villreinen. Løyper som koplkar områda i utkanten til løypenettet i høgheia skal ha særleg fokus.
3. Framtidig plassering av turisthytta Øyuvsbu og tilhøyrande løypenett. Drøftingane i faggruppa førte ikkje fram til ei samla tilråding, men var likevel konstruktive. På slutten av drøftingane kunne ein ane konturane av ei løysing så dette arbeidet må følgjast opp.
4. Innkomne innspel om hytter og løyper som ikkje blir avklart gjennom tiltaksplanen må få ei grundig vurdering.

Faggruppa meiner at KLD si formulering brev frå 15.06.2023 (svar på «ordføraropprøret») kan fungere som ei rettesnor for arbeidet. *«Det overordnede formålet er å lage politikk som er positivt for de fleste brukerinteressene i villreinfjellet, og som samtidig kan bidra til en positiv utvikling for villrein.»*

Faggruppa legg dette til grunn som ei føring for de vidare tiltaka som vil bli tilrådd. Positive effektar for villreinen må vegast opp mot andre interesser, og det skal søkast etter tiltak som i minst mogleg grad rammer andre brukarinteresser. Der det er aktuelt med tiltak som i særleg grad rammer allmenne friluftsiinteresser må kunnskapsgrunnlaget være godt, og det må være stor moglegheit for at tiltaka vil ha positiv effekt for villreinen.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppe-Ferdsel held fram med sitt arbeid knytt til hytte- og løypenettet i villreinområde. I løpet av hausten 2023 utarbeidast det eit nytt mandat for det vidare arbeidet i gruppa.

#### **Omlegging av konseptløypa «Ryger»**

##### Tilråding frå faggruppa

STF bør legge om si konseptløype «Ryger» til å følgje trasen Storsteinen-Eidavatn-Nilsebu-Grautheller-Lysebotn. I staden for dagens trase som følgjer ruta Storsteinen-Kringlevatn-Storevatn-Taumevatn-Ådneram. Dette vil til ein viss grad redusere ferdsel og forstyrninga av villrein i Steinbuskardområdet og på austsida av Svartevassmagasinet.

Utdjupande kommentar frå STF:

- *En slik omlegging kan være mogleg i hovudsak basert på dagens hyttestruktur og etablerte ruter på strekningen Storsteinen-Eidavatn-Nilsebu-Grautheller-Lysebotn.*
- *Hytta på Eidavatn er moden for rehabilitering, kanskje riving og nybygg. Det er ikkje nødvendig med utviding. Dagens hytte har 42 sengeplassar, som er meir enn det som er nødvendig for å dekke behovet. Det bør etablerast ei hovudhytte og sikringshytte, med for eksempel 16+4 sengeplassar. Dersom ein vel ei ny plassering*

*for Storsteinen lenger vest enn dagens hytte, bør Eidavatn flyttast tilsvarande vestover.*

- *Dagens trasse Nilsebu-Grautheller-Lysebotn er ikkje hensiktsmessig for å tene som en hovudtrasse på Ryger, og etappen frå Grautheller til Lysebotn er noko for lang og tung. Rutene mellom hyttene Nilsebu, Grautheller, Litle Aurådal og Lysebotn bør gjennomgåast og leggest om for om mogleg å gjere etappen til Lysebotn lettare, og gi en rasjonell rundturrute.*
- *En mogleg flytting av Eidavatn lenger vest vil gjere det mogleg å flytte tyngdepunktet i STF's rutenett enda lengre mot Hjelmeland, og kanalisere meir av trafikken bort frå de kritisk villreinområda.*

### **Nedlegging, omlegging og nyetablering av turistløyper og hytter**

Det har komme inn forslag gjennom innspelsløyvinga om nedlegging eller flytting av alle løyper ut frå turisthyttene Storsteinen, Storevatn og Bossbu. Det har og komme inn forslag om omlegging av løypestrekningane Haukeliseter-Bleskestadmoen og Jonstøl-Stranddalen. Det har og komme inn forslag om etablering av nye turisthytter- og løyper vest for villreinområde i Hjelmeland. I tillegg har det komme inn forslag om flytting av Josephsbu og tilhøyrande løypenett austover mot Pytten.

Mogleg omlegging av løypa Bossbu-Storevatn/Kringlevatn har vore drøfta utan at ein har konkludert i gruppa. Ei slik omlegging vil truleg være positivt for villreinen, men effekten vil avhenga av kva for løypealternativ som blir valt. Dersom ruta frå Kringlevatn til Storsteinen skal leggest ned, må det vurderast om ruta austover leggest direkte frå Storevatn til Bossbu.

Omlegging av løypa Haukeliseter-Bleskestadmoen til Kvanndalen vil krevje bygging av ny hytte i Kvanndalen. I og med at Kvanndalen ikkje er farbar om vinteren må Holmevasshytta behaldast og vintertrafikken må gå der det går i dag. Det er i utgangspunktet positivt for villreinen at trafikken flyttast lenger vest, men effektar av tiltaket blir redusert når vintertrafikken må gå som i dag og ein får to turisthytter i staden for ei.

Omlegging av løypa Jonstøl-Stranddalen vil krevje bygging av ei ny turisthytte i Kvildalsdalen. Det er ei utgangspunktet positivt for villreinen at trafikken flyttast lenger vest. Effekten av tiltaket vil bli redusert dersom løypenettet framleis skal gå på austsida av Blåsjø. Da vil det framleis gå turistløyper på heile strekninga Jonstøl-Krossvatn/Stranddalen sjølv om trafikken vil bli noko redusert. Ein vil og få to turisthytter i staden for ei. Om løypenettet ved Blåsjø flyttast til vestsida av Blåsjø vil ei omlegging av løypa Jonstøl-Stranddalen til Kvildalsdalen være svært positivt for villreinen.

Etablering av nye turisthytter i områda Bjødnabu/Skorva/Lyngsheia/Vormedalsheia vest i Hjelmeland vil gi attraktive løyper og startpunkt som vil både passe godt til helgeturar og vil kunne koplast på eksisterande løypenett. Slike løyper vil være med på å dra trafikk bort frå område som er viktige for villreinen lenger aust.

Flytting av turisthytta Josephsbu austover til område ved Pytten vil redusere både ferdsel og forstyrring i trekkorridor og vinterbeiteområde ved nåverande Josephsbu. Flyttinga vil og medføre at ferdselen etter korridoren Kvinen-Josephsbu-Åseral blir redusert. Tiltaket vil derfor gjere det lettare for villreinen og komme lenger sørover om vinteren.

### **Tilråding frå faggruppa**

For Storsteinen sjå eigen sak. For dei andre løypestrekningane vil faggruppa tilrå at desse bli vurdert nærare i det vidare arbeide med ein heilskapleg gjennomgang av det framtidige

hytte- og løypenettet. Tiltaket om flytting av Josephsbu er ikkje tilstrekkeleg drøfta i faggruppa. Mogleg plassering av ny hytte ved Pytten og konsekvensar for rutenettet må avklarast og takast inn i det kommande arbeide med framtidens hytte- og løypenett.

### **Maskinpreparerte skiløyper**

Det er sett fram forslag om å avslutte all maskinpreparering av skiløyper i villreinområde og å utsette maskinpreparering av alle skiløyper i område som villreinen brukar fram til påske. Dette vil gjelde løypene; Hovden-Sloaros, Storenos 1, Storenos 2, Brokke-vernegrensa, Skoræ rundt, Skrivarknuten rundt, Knaben-Knaberøysa, Donsen-Kvinnen, Hønedalen, Hønedalen-Kvinnen, Jogledalen, Jogledalen-Hønedalen og Flatstøldalen. Dei fleste av desse løypene går i område som villreinen brukar som vinterbeite og særleg i perioden januar-mars. Unnataket er områda i Kvinesdal og Åseral som og brukast av villreinen i påska. Sjølv om bruken av løypene er relativt avgrensa tidleg på vinteren vil det være gunstig for villreinen å få ro. Bruken av desse områda vil uansett være relativt stor i påska og da kan den kanalisierende effekten av maskinprepareringa til ein viss grad være positiv. Fleire av desse er mykje brukte og populære løyper, slik at stenging vil være kontroversielt. I mange av hytteområda er romjul og vinterferie i dag viktigare høysesong enn påske. Stenging bør derfor ikkje bestemast utan nærare medverknad frå råka partar. Ei kartlegging av bruken bør gjennomførast og vurderast opp mot kva for periodar villreinen er mest sårbar. Ulike former adaptiv styring av løypekøyninga kan vurderast.

Gitt CWD situasjonen på Hardangervidda er det på kort sikt ikkje viktig og sikre trekk over Rv 9 mellom Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei. Tiltak knytt til maskinpreparerte løyper i området bør ein derfor vente med til CWD situasjonen er meir avklart.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa vil ikkje tilrå, at det på det nåverande tidspunkt, blir gjort endringar i praksis for maskinpreparering av skiløyper i villreinområde. Ein bør i første omgang konsentrere seg om å få gjennomført tiltak som har stor betydning for villreinens arealbruk. Når det gjeld forstyrning i vinterbeiteområde meiner faggruppa at det vil være viktigare å få redusert den generelle motorferdsla. Tiltak knytt til maskinpreparering av skiløyper kan takast opp til ny vurdering når andre tiltak er gjennomført.

Eit gruppemedlem stemte for å utsette maskinpreparering av alle skiløyper fram til påske.

For løypa Hovden-Sloaros vil faggruppa tilrå at maskinprepareringa utsettast fram til påske.

Fleirtalet bestod av fem gruppemedlem.

Eit mindretal bestående av tre gruppemedlem stemte for at dagens praksis for løypekøyning skal oppretthaldast. Mindretalet legg vekt på at ein har ein godt fungerande løypeplan for Hovdenområde, og at det i denne planen opnar for maskinpreparering av løypa inn til Sloaros. Å avgrense løypekøyninga til Sloaros kan medføre at heile løypeplanen settast i spel. Ein må derfor prøve ut andre tiltak, og ikkje vurder avgrensingar i løypekøyninga til Sloaros før ein har sett om desse tiltaka verkar.

Eit gruppemedlem stemte for at maskinprepareringa til Sloaros skal avsluttast.

Vedkommande vil og føye til at tida for maskinpreparerte løyper, i område villreinen brukar, snart må være forbi. Berre i heilt perifere randområde kan slike løyper vurderast.

### **Kvisting av skiløyper til turisthytter**

Det er sett fram forslag om å utsette kvisting av turistløyper i særleg viktige vinterbeiteområde til påske. Dette vil dreie seg om løypestrekningane; Hovden-Sloaros, Sloaros-Holmevasshytta, Holmevasshytta-Haukeliset, Øyuvsbu-Svartenut, Øyuvsbu-Håheller/Taumevatn, Øyuvsbu-Brokke, Øyuvsbu-Gaukhei, Josephsbu-Kvinnen, Josephsbu-Gaukhei, Josephsbu-Ljosland. Dei fleste av desse løypene går i viktige vinterbeiteområde som villreinen brukar i større grad tidleg på vinteren enn frå påske og framover. Unnataket er løypene til Josephsbu kor villreinen og brukar område i påska. Sjølv om bruken av desse løypene er avgrensa perioden vinterferie-påske vil redusert ferdsel og forstyrring være positivt for villreinen. Ei grundig vurdering av bruken av løypene opp mot ulempene for villreinen måtte i så fall gjennomførast, for å få et betre kunnskapsgrunnlag.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa vil ikkje tilrå at det blir gjort endringar i praksis for kvisting av løyper til turisthytter i villreinområde. Ein bør konsentrere seg om å få gjennomført tiltak som ein har betre kunnskapsgrunnlag for å slå fast vil ha stor betydning for villreinens arealbruk. Når det gjeld forstyrring i vinterbeiteområde meiner faggruppa at det vil være viktigare å få redusert den generelle motorferdsla.

Eit grupped medlem stemte for å utsette kvisting av alle nemnte løyper fram til påske.

### **Vinterstenging av turisthytter**

Det er sett fram forslag om at turisthyttene Holmevasshytta, Sloaros, Øyuvsbu og Josephsbu skal haldast stengt fram til påske. Alle desse hyttene ligg i viktige vinterbeiteområde kor villreinens bruk er størst tidleg på vinteren. Sjølv om bruken av desse turisthyttene er avgrensa perioden januar-påske vil redusert ferdsel og forstyrring være positivt for villreinen. Ei grundig vurdering av bruken av hyttene opp mot ulempene for villreinen måtte i så fall gjennomførast for å få et betre kunnskapsgrunnlag. Dette tiltaket må sjåast i samanheng med tiltak knyt til kvisting og maskinpreparering av løyper til hyttene.

Det er og sett fram forslag om at turisthytta Øyuvsbu stengast alt frå 15. oktober dersom Brokke-Suleskardvegen blir stengt på dette tidspunktet. Dette vil gjere det mogleg for villreinen å krysse vegen før 1. november. I tillegg er det sett fram forslag om at turisthytta Svartenut stengast frå 1. oktober dersom Brokke-Suleskardvegen blir stengt 15. oktober. Dette vil gjere det lettare å være i posisjon til å krysse Brokke-Suleskardvegen 15. oktober.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa vil ikkje tilrå blir innført vinterstenging eller hauststenging av nemnte turisthytter. Ein bør konsentrere seg om å få gjennomført tiltak som ein har betre kunnskapsgrunnlag for å slå fast vil ha stor betydning for villreinens arealbruk. Når det gjeld forstyrring i vinterbeiteområde meiner faggruppa at det vil være viktigare å få redusert den generelle motorferdsla.

Eit grupped medlem stemte for å innføre vinter- og hauststenging av nemnte turisthytter.

### **Vår- og hauststenging av turisthytter**

Det har komme inn forslag gjennom innspelsløyvinga om stenging av turisthyttene Bossbu, Svartenut, Stavskar og Storevatn i periodane mars-juni og august-oktober.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa vil ikkje tilrå stenging av turisthyttene Bossbu, Svartenut, Stavskar og Storevatn i periodane mars-juni og august-oktober. Etter faggruppas vurdering er bruken av desse turisthyttene såpass låg i dei aktuelle periodane at desse tiltaka ikkje er nødvendig slik situasjonen er i dag. Tiltaket vil og ha svært store negative konsekvensar for turistforeiningane si drift og tilbodet til ålmenta. Sjå omtale av Øyuvsbu og Svartenut i punktet over.

### **Sommarstenging av statsskog og fjellstyrehytter**

Det er sett fram forslag om at hytter som er plassert i eller like ved viktige trekkpassasjer skal stengast for bruk fram til jakta startar 19. august. Dette gjeld Grjøtdalsneset (Suldal fjellstyre), Urevasskilen og Blåbergåskilen (Bykle fjellstyre), Urdalsbu, Sandvassbu, Såvasshytta og Smalevassbu (Statskog). Det er og sett fram forslag om å rive desse hyttene. Sjølv om bruken av desse hyttene er svært avgrensa perioden juni-august vil redusert ferdsel og forstyrning kunne være positivt for villreinen.

Det er og sett fram forslag om at statsskoghyttene som ligg på austsida av Rosskreppfjorden (Urdalsbu, Grunnevassbu, Skrubbsbu) stengast frå 1. oktober dersom Brokke-Suleskardvegen blir stengt 15. oktober. Redusert ferdsel og forstyrning i dette område vil gjere det lettare for villreinen og være i posisjon til å krysse Brokke-Suleskardvegen 15. oktober.

Småviltjakt har ikkje betydning for forvaltning av villreinbestanden, men medfører ferdsel i sårbare områder, ofte utanfor etablerte stiar og andre tiltak for kanalisering av ferdsel. Jakta medfører truleg ein relativt omfattande ferdsel i en konsentrert periode, og på en tid på året da det er lite annan ferdsel i fjellet. I områder der det blir gjennomført stenging av stiar og hytter eller innførast andre avgrensingar av almen ferdsel, bør også småviltjakt stanses for å unngå ferdselen som dette medfører.

### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa tilrå at statsskoghyttene Urdalsbu og Såvasshytta haldast stengt om sommaren fram til 19. august når jakta startar. Hyttene har ein del bruk om sommaren og ligg plassert midt i villreintrekk. Ei slik sommarstenging vil derfor kunne medføre mindre forstyrning i viktige trekkorridorar. Ei slik stenging vil og kunne redusere forstyrning av villrein i det viktige sommararbeite rundt Urdalsknuten. Statskog har på eige initiativ innført ei slik sommarstenging av Urdalsbu og Smalevassbu frå 2023.

Faggruppa vil ikkje tilrå, at det på det nåverande tidspunkt, blir innført sommarstenging av andre statsskog- og fjellstyrehytter. På grunn av det svært låge sommarbruken av hyttene blir ikkje riving eller flytting av desse hyttene vurdert som nødvendig slik situasjonen er i dag. Ein bør i første omgang konsentrere seg om å få gjennomført tiltak som har stor betydning for villreinens arealbruk. Tiltak knytt til sommar av statsskog- og fjellstyrehytter kan takast opp til ny vurdering når andre tiltak er gjennomført.

Eit gruppemedlem stemte for å innføre sommarstenging av nemnte hytter.

Faggruppa vil ikkje tilrå, at det på det nåverande tidspunkt, blir innført stenging av statsskoghyttene på austsida av Rosskreppfjorden frå oktober. Bruken av desse hyttene blir vurdert til å være så låg at slik stenging ikkje er nødvendig slik situasjonen er i dag. Ein bør i første omgang konsentrere seg om å få gjennomført tiltak som har stor betydning for villreinens arealbruk. Tiltak knytt til hauststenging av statsskog- og fjellstyrehytter kan takast opp til ny vurdering når andre tiltak er gjennomført.

Eit gruppemedlem stemte for at nemnte hytter skal stengast frå 1. oktober.

### **Gjere om sjølvbetente turisthytter til ubetente turisthytter**

Det har komme inn forslag gjennom innspelsløyninga om å gjere om sjølvbetente turisthytter til ubetente turisthytter i område som er særleg viktige for villreinen. Forslaget betyr at hyttene vert opne som i dag, men at dei ikkje blir utstyrt med proviant. Forslaget er meint å redusere motorisert ferdsel for transport av provianten, og kunne også tenkast å ha den verknad at besøket gjekk noko ned.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa anbefaler ikkje å gå vidare med dette forslaget. Transport av proviant utgjer ein liten del av transporten til hyttene, og andre tiltak med betre koordinering og samordning kan betre få redusert denne. Dette arbeidar turistforeiningane allereie med. Å ta bort mattilbodet vil være ein ulempe for fotturistane, og kunne nok tenkast å ha som verknad at færre tok turen. Likevel er et slik tiltak særst lite treffsikkert. Det vil ramme friluftslivet både på tider og stader der det kan gå føre seg utan store forstyrningar for villrein, og i meir kritiske områder. Turistforeiningane kan meir målretta styre besøket gjennom informasjonstiltak og anna, som vil være eit tema i det vidare arbeidet med ein samla plan for sti- og hyttenettet

### **ARRANGEMENT OG ORGANISERT FERDSEL**

Kvart år gjennomførast det mange ulike arrangement og organiserte turar i villreinområde. Mange av desse vil ikkje medføre nemneverdig forstyrning av villreinen, men det er og arrangement og turar som blir lagt til stader eller tidspunkt kor villreinen burde ha fred og ro.

#### **Idrettsarrangement**

Det er sett fram forslag om å legge ned alle idrettsarrangement i områda som villreinen brukar. Dette vil gjelde turrenna Sesilåmi og Skoræ rundt, samt stiløpet Hovden Ultra. Desse arrangementa medfører ei unødig forstyrning som bør unngåast. Særleg alvorleg er Sesilåmi som går gjennom eit viktig vinterbeiteområde og medfører auka forstyrning over ein periode på to veker.

#### Tilråding frå faggruppa

Fleirtalet på fem gruppemedlem ønskjer ikkje at turrennet Sesilåmi skal leggast ned, men vil be Verneområdestyret for SVR om å avgrense dispensasjonen til motorferdsel for arrangementet frå 2 til 1 veke.

Mindretalet på gruppemedlem stemte for at turrennet Sesilåmi blir lagt ned etter at gjeldande dispensasjon til motorferdsel går ut.

To gruppemedlem stemte blankt, då dei meinte dei ikkje hadde et godt nok faktagrunnlag til å vurdera saka.

Faggruppa vil ikkje tilrå at turrennet Skoræ rundt eller stiløpet Hovden Ultra leggast ned. Arrangementa har lite deltaking og medfører ikkje nemneverdig forstyrning av villrein i si noverande form. Ein bør heller konsentrere seg om tiltak som har større innverknad på villreinens arealbruk.

Eit gruppemedlem stemte for nedlegging av begge arrangementa.

### **Innføring av generell bandtvang og restriksjonar på trening av jakthundar**

Det har komme inn forslag gjennom innspelsløyvinga om innføring av bandtvang i villreinområdet heile året for ikkje arbeidande hundar, samt innføring av restriksjonsområde eller generelle restriksjonar for trening av hund utanom jakttid. Ein veit ikkje nøyaktig kor stor forstyrning hundar medfører for villreinen, men dette er i stor grad ei unødig forstyrning som bør unngå.

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa har ikkje nok kunnskap om kva for innverknad desse tiltaka har på villreinen eller kva for andre konsekvensar desse tiltaka vil ha. Desse tiltaka er derfor ikkje realitetsvurdert av faggruppa, men ein tilrår at det arbeidast med å få på plass eit betre kunnskapsgrunnlag.

### **MOTORFERDSEL OG TILTAK LANGS VEGAR**

Motorferdsel vil i mange tilfelle medføre forstyrring av villrein. Kor alvorleg denne forstyringa er vil avhenge av frekvens, varigheit og lokalisering i høve til villreinens funksjonsområde. Størst negative konsekvensar for villreinen er forstyrring i trekkområde, vinterbeiteområde og sommarbeiteområde med snøfener. Motorferdsla i villreinområdet er til dels svært omfattande. Til dømes blir det i verneområda i SVR gjennomført til saman om lag 2500 unike snøskuterturar kvart år, og løypestrekningane med størst belastning har over 100 passeringar med snøskuter kvar sesong. Dei fire siste år har kondisjonen til villreinstamma hatt ein negativ utvikling på måleparameterane «slaktevekt på simlekalv» og «tal på kvalv pr 100 simle/ungdyr». Om denne utviklinga held fram står villreinområde i fare for å komme ut i raudt på delnorm 1 «bestandsforhold» i neste klassifisering etter kvalitetsnormen i 2026. Denne negative utviklinga i kondisjonen kan mellom anna tyde på at villreinstamma ikkje har tilgang på nok beiteareal og/eller redusert beitetid på grunn av forstyrring.

### **Reduksjon og samordning av motorferdsel i område som er viktig for villreinen**

#### Tilråding frå faggruppa

Faggruppa tilrår samrøystes desse tiltaka for å redusere motorferdsla i villreinområde:

Motorisert transport med snøskuter og helikopter må samordnast betre. Viktige aktørar som kraftselskap, Statnett, beitenæring, turistforeiningar, Statskog og fjellstyre har eit sjølvstendig ansvar for samordne sin transport med andre aktuelle aktørar. Kommunane og Verneområdestyret for SVR skal legge til rette for ei slik samordning og stille krav om dette i sine dispensasjonar.

Øvingar i regi av forsvaret, politiet og redningsgrupper skal leggjast utanfor område som blir brukt av villreinen. I verna areal må ikkje Verneområdestyret for SVR gi dispensasjon til slik verksemd. Utanfor verna areal må statsforvaltarane aktivt bruke sine heimlar. Informasjon og dialog vil og være viktig for å unngå at slike øvingar blir lagt til feil stader.

I område som er særleg viktige for villreinen bør talet på snøskutertransportar og helikopterlandingar reduserast. Verneområdestyret for SVR bør få på plass nye retningslinjer i den kommande revisjonen av forvaltningsplanen. Her må det vurderast om eit standard snøskuterløyve skal reduserast frå 8 turar i året som er dagens praksis til 5 turar. Alle aktuelle kommunar må gjere tilsvarande vurderingar.

Kommunar og Verneområdestyret for SVR må skaffe nødvendig kunnskap og vurdere om transport med snøskuter i viktige vinterbeiteområde i størst mogleg grad skal erstattast med helikoptertransport om sommaren.

Ordninga med helikoptertransport av felt villrein frå faste landingsplassar i verneområda bør avskaffast.

### **Reduksjon av SNO og NINA si motorferdsel i område som er særleg viktig for villreinen**

All motorferdsel i villreinområde vil kunne medføre forstyrring. Dette gjeld og SNO sin motorferdsel i samband med mellom anna rovdryovervaking, villreinovervaking, tilsyn og kontroll. Det har og komme inn fleire forslag tiltak i den opne innspelsløyninga som går ut på å avgrense denne motorferdsla. Dette gjeld og NINA og villreinlaga si motorferdsel i samband med mellom anna totalteljing, kalveteljing, strukturteljing og GPS-merking.

Det er gjort sentrale politiske vedtak om forvaltning av store rovdyr i Sone 1 og 2. Oppfølging av disse vil være vanskeleg utan bruk av motoriserte hjelpemiddel. Disse områda er prioriterte beiteområde for sau, og et viktig spiskammers for matproduksjon i Norsk utmark. En restriktiv bruk av t.d snøskuter vil skape større konflikt mellom rovdyr og beitenæringa. En del av tilsyn og kontroll med verneverdiane i verneområda går og føre seg i ein kombinasjon med kartlegging og registrering av rovvilt. Korleis kontroll med ulovleg motorferdsel vinterstid blir påverka av en restriktiv bruk frå oppsynets side må også vurderast.

#### Tilråding frå faggruppa

SNO og NINA utførar oppdrag frå overordna mynde. Det vil ha store negative konsekvensar for beitenæring og villreinforvaltning om verksemda reduserast. Faggruppa vil ikkje tilrå tiltaket.

### **E-134 over Haukelifjell**

#### Tilråding frå faggruppa

Ein lang tunell over Haukelifjell vil være den beste løysinga for villreinen og dette alternativet bør veljast. Om lang tunell ikkje er aktuell, må det byggast ein villreinpassasje i form av tunelloverbygg eller ein separat tunell på strekninga Ulevå-Peparsteinen. Det er særleg strekninga vestover frå Ulevå som bør prioriterast.

Utviklinga i CWD situasjonen på Hardangervidda vil være heilt avgjerande for om tiltaket skal gjennomførast.

### **Ikkje tillate ny verksemd langs vegar gjennom trekkområde**

#### Tilråding frå faggruppa

Ved riksvegar, fylkesvegar, kommunale vegar og anleggsvegar som går gjennom kjente trekkpassasjar skal det ikkje tillast ny aktivitet som kan medføre forstyrring av villrein. Dette vil omfatte aktivitetar som bygging av hytter og andre installasjonar, massetak, parkeringsplassar m.v, og gjelde for stader som Lundane (Rv9), Byklestøylane-Skarsmo (Rv9), Andersvatn (Lysevegen), Vardsvatnet-Kvislevasskaret (Brokke-Suleskardvegen)

### **FERDSEL UT FRÅ HYTTEFELT**

Det ligg fleire store hyttefelt rundt villreinområda med til saman meir enn 10.000 hytter. Dette medfører stor ferdsl ut frå desse hytteområda både sommar og vinter. Denne ferdsla følgjer i stor grad etablerte stiar og løyper både frå turistforeiningane og andre aktørar. I tillegg kjem det ein god del ferdsl utanom dette sti- og løypenettet.



Ferdsl ut frå desse hytteområda skapar mykje forstyrning av villrein. I nærområda til hyttefeltta finns det knapt villrein sjølv om beitetilhøva kan være gode. Nokre stader vil og denne ferdsla medføre forstyrning av villrein i område som dyra brukar i dag.

Det vil derfor være stort behov for tiltak knyt til informasjon, tilrettelegging, kanalisering og styring av denne ferdsla.

Faggruppe-Ferdsl har i liten grad fått drøfta slike tiltak. Dette skyldast delvis mangel på tid og delvis at det har vore tidkrevjande og skaffe eit godt kunnskapsgrunnlag. Utover hausten vil faggruppa få tilgang til ferdslsdata frå Strava som er lagt til rette av NINA. Ein håpar derfor at det vil bli høve for faggruppa å spele inn forslag til tiltak etter at fristen for innlevering har gått ut.

## **REFERANSAR**

*Ferdsl i to fokusområder i Setesdal – Ryfylke villreinområde. NINA rapport 1676. 2019*

*Villreinforum Setesdal Ryfylke. Samarbeidsarena for avbøtende tiltak i villreinfeltet. NVS notat 13/2022*

*Ferdslstelling Setesdal – Ryfylkeheiene. Sommeren 2022. NINA prosjektnotat 2023.*

*Renewable Reindeer. Kort oversikt over sluttresultat. Presentasjon M. Panzacchi NINA. Jan 2022.*

*Villreinens bruk av Setesdalsheiene. Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2006 – 2010. NINA rapport 694.*

*GPS villreinprosjektet i Setesdal Ryfylke. Avbøtende tiltak. NINA rapport 1457. 2019*

## FAGGRUPPE LANDBRUK – TILTAKSLISTE

### Målområder fra faggruppas arbeidsbeskrivelse

- 1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder
- 2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året
- 3) Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer:
  - a) Sør og vest for Blåsjø
  - b) Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen
- 4) Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnvikelse
- 5) Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.

NR	MÅLOM	TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	ANSVARLIG AKTØR	BERØRTE PARTER	KOSTNAD, INVESTERING	KOSTNAD, DRIFT	FINANSIERING	KOMMENTAR KOSTNADER
1	Alle	Kunnskap: Beitetrykk - hva er optimalt beitetrykk i SA og SR? Hvordan påvirkes villreins beitegrunnlag av dagens beitetrykk fra sau?		Vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak.	Mdir, Ldir	Forskning, næring	5 000 000	-	Forskningsmidler	
2	Alle	Kunnskap: Analysere GPS-data, og ev. andre relevante data, fra samme tid og rom for både sau og villrein for å lære mer om interaksjoner og effekter av interaksjoner.		Vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak.	Mdir, Ldir	Forskning, næring	5 000 000	-	Forskningsmidler	
3	5	Kunnskap: Effekter og omfang av smitte/overføring av parasitter/sykdom i tilknytning til saltsteinplasser i utmarka.		Vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak.	Mdir, Ldir, Vet	Forskning, næring	5 000 000	-	Forskningsmidler	
4	5	Kartlegge fysiske innretninger og rydde opp i fysiske innretninger uten funksjon. Opprettelse og ajourhold av oversikt over fysiske innretninger.	Fysiske vandringshindre	Fjerning av innretninger som ikke er i bruk vil være positivt for alle. Motstridende meninger om omfanget. Ledegjerder som er i aktivt bruk legges ned hver høst etter sanken. Samlekve antas å ha liten innvirkning på villrein, mest på grunn av hvor de er lokalisert. Kreve at nye fysiske innretninger omsøkes	Statsforvalter, næringa	Næringa	500 000	500 000	Spleiselag mellom det offentlige og næringa	Driftskostnader knytta til drift og vedlikehold av oversikten.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	MÅLOM	TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	ANSVARLIG AKTØR	BERØRTE PARTER	KOSTNAD, INVESTERING	KOSTNAD, DRIFT	FINANSIERING	KOMMENTAR KOSTNADER
				og registreres. Oversikt må ajourføres.						
5	5	Kartlegge saltsteinplasser i villreinområdene.	Smittespredning, menneskelig aktivitet	En oversikt over saltsteinplasser vil være et viktig verktøy i beredskapssammenheng og vil sørge for at tiltak kan effektueres kjapt ved behov.	Statsforvalter	Næringa	100 000	50 000	Stats-forvalter	Kan bli en kostnad knytta til drift av en base/oversikt.
6	2, 5	Minimere motorisert ferdsel i villreinområdene gjennom bedre planlegging og samarbeid.	Menneskelig aktivitet	Generelt er det lite motorisert ferdsel knytta til utmarksbeite, men i enkelte områder er transporten fra næringa en vesentlig del av totalen. Det bør ses på om flere aktører kan gå sammen og planlegge nødvendig transport i villreinområder. Lykkes en vil det føre til mindre forstyrrelser for reinen.	Næringa	Næringa, andre aktører med transportbehov.	500 000	-	Spleiselag mellom det offentlige og næringa	Behov for "oppstartsmidler" . På sikt vil kostnader knytta til bedre planlegging spares inn gjennom færre turer.
7	5	Ta i bruk nye saltsteinautomater med oppsamling på saltsteinplasser i villreinområdene og randsonene.	Smittespredning	Effekten på villreinen er usikker. Det er stort behov for ny kunnskap. Kan bidra til å redusere smittepresset fra sau til villrein, både når det gjelder parasitter og CWD. Kan være et viktig forebyggende tiltak. Konsekvensene for næringa er minimale.	Næringa, fylkeskommunen eller Statsforvalter	Næringa	1 500 000	-	Offentlige tilskudd	Anslag på 500 saltsteinautomater a kr 3000,-
8	Alle	GPS-bjeller på alle søyer i villreinområdene i Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke	Beitegrunnlag, menneskelig aktivitet	En vil kunne få mye mer kunnskap om områdebruken til sau. I tillegg vil det bli mindre ferdsel knytta til sank og da spesielt ettersank, og altså mindre forstyrrelser for villreinen i en sårbar periode.	Næringa, Statsforvalter	Næringa	16 000 000	3 000 000	Offentlige tilskudd	Antall bjeller x 1000 kr i investering og 200 i drift. I tillegg midler til oppstart/informasjon, kr 1 000 000,-. Det finnes allerede en del bjeller i beitelaga. Anslag behov: 15 000 bjeller.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	MÅLOM	TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	ANSVARLIG AKTØR	BERØRTE PARTER	KOSTNAD, INVESTERING	KOSTNAD, DRIFT	FINANSIERING	KOMMENTAR KOSTNADER
9	5	Krav om parasittkontroll i KSL eller lovpålagt parasittkontroll før beiteslipp i villreinområder.	Smittespredning	Kan ha en forebyggende effekt. Ellers er det en del usikkerhet da de aller fleste sauer og lam parasittbehandles før beiteslipp i dag. Følgelig er konsekvensene av et slikt tiltak for næringa er små. Det er i næringas interesse å slippe sunne og friske sauer på utmarksbeite.	LMD	Næringa, forvaltning	1 000 000	100 000	Offentlige tilskudd, egeninnsats fra næringa	Kostnader knytta til informasjonsarbeid. Kan også bli betydelige kostnader for forvaltninga viss dette skal følges opp av det offentlige.
10	Alle	Ta i bruk ny teknologi i form av elektronisk bjeller med virtuelle gjerder, samt innhente og sammenstille aktuell eksisterende kunnskap.	Beitegrunnlag, menneskelig aktivitet	Dette kan bidra til å styre arealbruken. F.eks. gjerde ute områder hvor en ikke ønske noe aktivitet. Reduserer behovet for menneskelig aktivitet i sanken. Kan bidra til redusere bruk av saltstein. Det er behov for teknologiutvikling før en kan ta dette i bruk i større skala, bl.a. med tanke på mobildekning. Følgelig er det vanskelig å gi gode estimater på effekter av tiltaket. Grappa foreslår i første runde utprøving av tiltaket i mindre skala, samt innhenting av resultater fra områder hvor dette er tatt i bruk.	Næringa	Næringa	1 750 000	150 000	Offentlige tilskudd	Innhenting av kunnskap, prosjekt: 500 000,- Uttestingsfase, 500 bjeller a 2000 kr, ekstra batteri a 500 kr totalt: 1 250 000,-. Årlig driftskostnad 150 000,-
11	5	Utfase bruk av saltstein i villreinområder	Smittespredning, menneskelig aktivitet	Usikker effekt for villreinen. Kan fjerne plasser for smitteoverføring. Til dels store konsekvenser for beitenæring. Kan redusere behovet for utkjøring. Kan øke aktivitet ifbm sank. Tiltaket må ses i sammenheng med andre tiltak, eksempelvis elektroniske bjeller med virtuelle gjerder.	Næringa, Statsforvalter	Næringa	1 000 000	-	Offentlige tilskudd, egeninnsats fra næringa	Noe kostnader knytta til opprydding. For øvrig er tiltaket direkte lønnsomt. Usikre anslag på kostnader som følge av indirekte effekter (mer tid til sank, innkjøp av e-bjeller mm)

## FAGGRUPPE LANDBRUK – FØLGESKRIV

Faggruppa har gjennom vår og høst arbeidet seg gjennom flere innspill og forslag til tiltak og har utarbeidet ei liste med 11 anbefalte tiltak. Tiltakene er presentert i prioritert rekkefølge i hver sin kategori med kunnskapstiltak/forskning plassert øverst, fulgt av kartleggingstiltak og til slutt øvrige tiltak. Mange av tiltakene kan gjennomføres samtidig.

Faggruppa har i tillegg til å bruke egen kompetanse også innhentet ekstern kompetanse. Eksempelvis har faggruppa fått faginnlegg fra Bjørnar Ytrehus fra Veterinærinstituttet om temaet smittespredning sau-villrein, og fra Yngve Rekdal i NIBIO om beiteressursen i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei.

Det ble tidlig klart for faggruppa, gjennom dialog med forskningseksperter, og innspill fra aktører med erfaringsbasert kunnskap (beitebrukere, jegere m.fl.), at det er mangler i kunnskapsgrunnlaget. Faggruppa har derfor konkludert med at det er behov for mer kunnskap, både på beiteressursen og på interaksjoner mellom sau og villrein, jf. tiltak 1 og 2. Smitteoverføring fra sau til villrein er også et område hvor faggruppa har spilt inn at det trengs mer kunnskap, jf. tiltak 3.

I arbeidsbeskrivelsen til faggruppa pekes det på en del temaer/tiltak som faggruppa mener er naturlig at svares ut når et bedre kunnskapsgrunnlag foreligger. Eksempelvis forslaget om å gjøre endringer i hvilke regioner som skal få benytte villreinområdene til beite. I tillegg kan det nevnes at tiltak relatert til CWD har faggruppa ansett til å ligge utenfor vårt mandat.

Det har vært uenighet om hvorvidt gruppa skulle inkludere tiltak med usikker effekt i tiltakslista (eksempelvis beitefrie soner, et tiltak som også er spilt inn gjennom innspillsløsningen). Faggruppa endte opp med en anbefaling om at det trengs mer forskning/kunnskap før disse kan drøftes grundigere og eventuelt utprøves.

Et flertall av faggruppen ønsket å ha med en formulering i dette følgeskrivet om at det ikke finnes noen entydig forskning eller faglig dokumentasjon som har påvist negative konsekvenser for villreinen som følge av sauens tilstedeværelse i fjellet. Mindretallet støtter ikke en slik formulering.

I det lange løp vil det være i både villreinens og beitenæringas interesse å ha et godt faggrunnlag som basis for eventuelle inngripende tiltak. Som det også påpekes i tiltakslista er det stadig ny teknologi under utvikling som på relativt kort sikt vil bidra med funksjonelle løsninger innen eksempelvis tematikken beitefrie soner, sank mm.

I løpet av prosjektperioden har det kommet innspill både gjennom digital innspillsløsning, men også direkte til gruppelemmer. I tillegg har gruppa fått oversendt landbruksrelevante tiltak fra andre faggrupper. Alle tiltak og innspill er behandlet og diskutert i faggruppen.

En del av innspillene, særlig fra innspillsløsningen, har gått på at antall sau i deler av villreinområdene er for høyt. Faggruppa er ikke kjent med forskning som gir grunnlag for å konkludere med at beitetrykket er for høyt eller lavt.

Når en ser på antall dyr registrert gjennom ordningen Organisert beitebruk, viser trenden fra 1981 og frem til 2022 en svak nedgang i antall sau på alt av utmarksbeite i Rogaland og Agder. Dette kan gi en indikasjon, men i denne oversikten mangler data fra besetninger utenom organisert beitebruk. Enkelte av beiteområdene som ligger sentralt i villreinområdene i Setesdal Ryfylke benyttes i mindre grad enn tidligere og hvor det nå kun

forekommer streifbeiting av sauer som trekker langt. Det bør jobbes videre med å få frem gode historiske og oppdaterte tall for antall sau på beite i villreinområdene.

For å få oversikt over antall saltsteinplasser har faggruppa fått på plass en digital kartløsning i Temakart Rogaland. Her kan beitelag innenfor villreinområdene registrere aktive saltsteinplasser. Denne kunnskapen vil være viktig for å kunne estimere kostnader knytta til tiltak rundt saltsteinplassene, men også med tanke på eventuelle forebyggende tiltak.

Sau og villrein har i lange tider brukt heiene sammen og vil med klok forvaltning og riktig bruk av verktøyene en har til rådighet også kunne gjøre dette fremover.

Faggruppe landbruk har bestått av følgende syv personer: Jostein Seldal, Jæren Smalalag, Kåre Blålid, Aust-Agder Sau og Geit, Jørn Trygve Haug, Verneområdestyret Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, Gunn Kristin Osaland, Mattilsynet, Cathrine Stabel Eltervåg, Statsforvalteren i Rogaland, Hanne Elin Herrebrøden, Statsforvalteren i Rogaland og Reidar Tveiten, Statsforvalteren i Agder.

## FAGGRUPPE SETESDAL AUSTHEI – TILTAKSLISTE

### Fargekoding

	Forslaget som faggruppa anbefaler
	Mindretallets forslag
	Faggruppa mener dette bør drøftes i andre grupper. Ikke konkludert selv

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEM-EIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
1	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA - Bjørnevatn	Regulering av trafikk på fv 450	Alternativ 1	Nattestenge fra 23-05 i perioden 05. april til 05. mai	Lette trekk nattestid over fv 450		<u>0 alternativet</u> : Data tilsier ikke at en stenging av vegen nattestid vil være til særlig hjelp for å få villreinen til å passere vgen. Det er lite trafikk på den tid av døgnet. Per Ketil har sammenstilt et regneark som viser dette.		
					Alternativ 2	Nattestenge fra 25.04. til 05.05.	Som over				
					Alternativ 3	Nattestenging 15.04.til 15.05	Som over				
					<b>0 alternativet</b>	<b>Ingen regulering</b>	Ingen endring				
2	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA - Bjørnevatn	Oppkjøp av hyttetomter ved Bjørnevatn	Alternativ 1	Kjøpe opp alle regulerte tomter ved Bjørnevatn - også de få hyttetomtene som det er gitt løyve til langs nordsiden av S. Bjørnevatn	Lette trekket over fv ved S. og L. Bjørnevatn		Det er uenighet i gruppa om betydningen av en eventuell realisering av hyttetomtene mellom Store og Lille bjørnevatn. Flertallet anbefaler at hyttetomtene kjøpes opp mens mindretall, ved villreinlaget, mener at trekket mellom Store og Lille Bjørnevatn ikke er kritisk for villreinstammen. Flertallet støtter <u>Alternativ 2</u> .	Anslår en råtomtverdi på kr 200 000 til 300 000. Usikker på antall tomter som ikke er solgt. Setter derfor ikke	

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
										en eksakt kostnad.	
					Alternativ 2	Kjøpe opp tomtene mellom Store og Lille Bjørnevatn	Som over				
					0 alternativet	Ingen handling	Over tid vil det bygges ut i overkant av 100 hytter mellom S. og L. Bjørnevatn. Dette vil medføre en vesentlig forverring i forhold til dagens trekkmuligheter i dette området				
<b>3</b>	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA - Bjørnevatn	Oppkjøp av hyttetomter Bakkebu i Valle	Alternativ 1	Oppkjøp av ikke bebygde hyttetomter ved Bakkebu	Lette trekket i koordoren vest for L. Bjørnevatn		Alternativ 1: Faggruppen anbefaler enstemmig at man også kjøper opp tomter ved Bakkebu som ikke er bygd ut.		
					Alternativ 0	Ingen handling	På sikt forverre trekket litt i forhold til i dag				
<b>4</b>	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA Halbjørnsekken - Kuskar	Oppkjøp av hyttetomter ved Hallbjørnsekken	Alternativ 1	Oppkjøp av 5 tomter vest for Hallbjørnsekken (allerede solgt)	Lette trekket øst for S. Bjørnevatn		0 alternativet: Disse tomtene ansees ikke å være viktige for at trekk mellom nord og sør opprettholdes. Det anses uansett at det å kjøpe opp disse tomtene ikke vil bedre muligheten til å få trekke på Halbjørnsekken til å fungere igjen.		
					0 alternativet						



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING	
5	Faggruppa, 20	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	SA Geiskelii - Berdalsbu	Regulering av øvingsaktiviteter forsvaret (krigsskolen og heimevernet (HV08))	Alternativ 1	Ikke la forsvaret og heimevernet øve i dette området	Lette tilgjengeligheten til dette arealet for villrein	Statsforvalteren, Bykle kommune, Krigsskolen og Heimevernet	<u>Alternativ 2:</u> Faggruppen anbefaler at Statsforvalter og Bykle kommune følger opp dette punktet gjennom å bedre dialogen med forsvaret knyttet til omfang og når på året man gjennomfører øvelser i området. I enkelte perioder av året er det mindre problematisk med øvingsaktivitet her			
						Alternativ 2	Bli enige om perioder av året da det ikke bør gjennomføres øvelser i dette området	Se over				
						0 alternativet		Som nå				
6	Faggruppa, 20	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	SA Geiskelii - Berdalsbu	Regulering av politiets aktiviteter - øvelser	Alternativ 1	Ikke la politiet øve i disse områdene	Lette tilgjengeligheten til dette arealet for villrein	Statsforvalteren, Bykle kommune, politiet	<u>Alternativ 2:</u> Statsforvalter og Bykle kommune vil følge opp dette punktet gjennom å bedre dialogen med parten.			
						Alternativ 2	Bli enige om områder og perioder der det ikke bør gjennomføres øvelser	Se over				
						0 alternativet		Som nå				
7	Faggruppa, 20	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med	SA Geiskelii - Berdalsbu	Bedre kommunikasjon mellom ulike aktører og kommunen	Alternativ 1	Få til faste møtepunkter for å sikre god dialog og felles forståelse	Lette tilgjengeligheten til dette arealet for villrein	Statsforvalter, Bykle kommune og andre aktuelle	<u>Alternativ 1:</u> Statsforvalter og Bykle kommune vil følge opp dette punktet gjennom å bedre dialogen med parten.			

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		arealunvikelse						samarbeidsparter			
					0 alternativet		Som nå				
<b>8</b>	Faggruppa, 20	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealunvikelse	Hele Austheia - områder som Halbjørnsekken, Hovden og Vinje	Avklare / redusere omfang og i hvilke områder man gjennomfører kjentmansturer med Røde kors - bedre dialogen	Alternativ 1	Redusere omfang og i hvilke områder man gjennomfører kjentmansturer med Røde kors - bedre dialogen	Lette tilgjengeligheten til dette arealet for villrein	Statsforvalteren, berørte kommuner, røde kors, andre frivillige organisasjoner med behov for kjentmannsturer	Alternativ 1: Statsforvalteren og de berørte kommuner vil følge opp dette punktet gjennom å bedre dialogen med parten.		
					0 alternativet		Som nå				
<b>9</b>	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA - Bjørnevatn	Styring av ferdsel	Alternativ 1	Oppkjøring av løyper inn i trekkoordidor vest for L. Bjørnevatn. Kutte ut den løypa?	Lette trekket i koordidoren vest for L. Bjørnevatn		Alternativ 2: Faggruppa foreslår å fjerne skiløypa nordvestover fra Lille Bjørnevatn (fres opp) den 31. mars. Reinen kommer tidligere sørover en tilfellet var rundt år 2010.		
					Alternativ 2	Løypa må freses opp innen 31.mars	Som over				
					0 alternativet	Som nå. Kjøres ikke opp etter 15. april (eller etter 2. påskedag)	Som nå				

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENSS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
10	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året / 4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealunvikelse	SA - Berdalbu - Bjørnevatn	Styring av ferdsel	Alternativ 1	Avslutte kvisting av DNT- sin vinterløype mellom Berdalsbu - Bjørnasshytta	Lette trekket sørover på vårparten samt å gjøre områdene nord for Bjørnevatnområdet lettere tilgjengelig for villrein		<u>Alternativ 2:</u> Løypa ser ut til å være lite brukt i dag. Effekten av eventuelt å stoppe kvisting av denne løypa er usikker. Det er meldt inn bekymring fra lokale folk om at denne løypa kan være problematisk for villreinen. Gruppa anbefaler at kvisting opphører i 4 år for å se hvordan dette påvirker villreintrekket. Tiltaket er avhengig at det er tilstrekkelig med merka simler i området for å kunne kontrollere om det er effekt.		
					Alternativ 2	Avslutte kvisting i en 4 års prøveperiode for å se på eventuelle effekter for villreinens arealbruk	Se over				
					0 alternativet		Som nå				
11	Faggruppa	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealunvikelse	SA Hovden	Regulering av bruk - løype inn til Auersvatn	Alternativ 1	Stoppe oppkjøring av løyper i dette området?	Lette tilgjengeligheten til dette arealet for villrein		Mye brukt løype og stort konfliktpotensial. Gamle avtaler tillater bruk av denne løypa. Ved endring kan hele løypeplanen på Hovden settes i spill. Er aktuelt når det er mye villrein i området. Faggruppa anbefaler ikke å sette i gang alternativ 1 eller 2 med det første. Prøve ut andre tiltak først. Foreløpig er anbefalingen <u>0 alternativet.</u>		
					Alternativ 2	Stoppe oppkjøring av løypa når det	Lette tilgjengeligheten				

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENSN	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
						er villrein i dette området?	til dette arealet for villrein				
					0 alternativet	Som i dag	Som nå				
12	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	SA Bjørnevatn	Sikring av koordinator vest for L. Bjørnevatn	Alternativ 1	Ikke tillate hyttebygging og etablering av annen infrastruktur til hinder for villreinen i dette området			Alternativ 1: Er i realiteten en oppfølging av innholdet i gjeldende kommuneplan. Tatt med ordet annen infrastruktur for å sikre koordinator bedre. Gruppa støtter dette.		
					0 alternativet	Ikke tillatt med hyttebygging i dette området - som i dagens kommuneplan					
13	Faggruppa	5. Ivareta de urørte områdene som reinen bruker i dag. De må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i disse områdene fremover	Hela Austheia	Arbeide forebyggende i forhold til motorferdsel i utmark	Alternativ 1	Jobbe konkret med informasjon om effekter av forstyrrelse på villrein, og informasjon om regelverk knyttet til motorferdsel i utmark.	Mer forståelse for konsekvenser og endret adferd når man beveger seg i villrein fjell		Alternativ 1: Gruppa mener det viktig å arbeide forebyggende på området. Informere om regelverk og effekter for villrein. Flere konkrete forslag: - Informasjonstiltak - kombinere gode historier med kunst - mer informasjon til fastbuende		
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
14	Faggruppa	5. Ivareta de urørte områdene som reinen	Hele Austheia	Økt kontrollvirksomhet	Alternativ 1	Øke kontrollvirksomheten generelt	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede		Alternativ 2: Viktig generelt, men kanskje ekstra viktig å forstå betydningen av		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		bruker i dag. De må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i disse områdene fremover					arealer for villrein		forstyrrelser seint på vinteren.		
					Alternativ 2	Øke kontrollvirksomheten spesielt seint på vinteren - mars og april- når reinen er mest sårbar	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein				
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
<b>15</b>	Faggruppa, 20	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealutvikelse	SA - hytteområder	Sti og løypeplaner for villreinområder	Alternativ 1	Kommuner med villrein fjell må vedta sti- og løypeplaner i tråd med retningslinjer i Heiplanen. Kommuner med sti og løypeplaner eldre en 8 år bør rullere disse planene	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein	Kommunen rundt heia	<u>Alternativ 1</u> anbefales av faggruppa		
					Alternativ 2	Kommuner med villrein fjell må vedta sti- og løypeplaner i tråd med retningslinjer i Heiplanen	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein				
					0 alternativet		Som nå				

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
16	Faggruppa , 37	5. Ivareta de urørte områdene som reinen bruker i dag. De må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i disse områdene fremover	Hele Austheia	Toppturer (sosiale medier)	Alternativ 1	Jobbe for endring av lovverk og mer kursing / forebygging / informasjon mot reiselivsbedrifter	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein	Villreirutvalg, villreinnemnder, villreinsenter fylkeskommuner og statsforvaltere	<u>Alternativ 1:</u> I dag problematisk med regelverket i forhold til organiserte turer vs ikke organisert turer - turer hvor initiativ er tatt via sosiale medier, hva gjelder og hva kan gjøres?		
					0 alternativet		Som nå				
17	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Hele Austheia	Fjerning av jakt der denne er en barriere for spredning av villrein? Jaktfredning? Samjakt?	Over Brokke-Suleskar er det en 500 meters fredningssone på begge sider av fylkesvegen. Jaktfredningssoner og samjakt				Ikke enighet i gruppa. Faggruppa regner med at dette behandles av bestandsforvaltningsgruppa. Ikke stemt over i vår gruppe		
18	18	5. Ivareta de urørte områdene som reinen bruker i dag. De må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i disse områdene fremover	Austheia sør for fv 450	Vindmøller - sør på Austheia	Alternativ 1	Si nei til planer om vindmøllekraftverk sør i SA.	Selv om områdene ikke benyttes av villrein akkurat nå så har villreinen en rullerende arealbruk og kan ta i bruk arealene senere. Derfor viktig ikke å bygge	Kommunen, staten, NVE	Alternativ 1		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENSN	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
							vindkraftverk i disse områdene				
					0 alternativet	Åpne opp for vindmøller sør på heia	Tap av mye potensielt villreinareal				
<b>19</b>	19, 43	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	Heile Austheia	Arealbruk - 30 års perspektiv - ikke kun fokus på areal som brukes i dag	Alternativ 1	Sikre at man ikke forringer areal som villreinen ikke har brukt på noen år	Ivaretar dagens villreinområder		Alternativ 1		
					0 alternativet	Som nå	Tap av mye potensielt villreinareal				
<b>20</b>	19	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	Heile Austheia	Mye sau i heiområdene - økt konflikt med villrein		Ikke like høyt beitepress på Austheia som på Vestheia			Ikke drøftet utover behov for mer kunnskap. Regner med at faggruppe landbruk jobber med dette.		
<b>21</b>	Faggruppa	2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Heile Austheia	Varsling på mobil til turgjengere når man går inn i trekksoner / kalvinssoner o.l.	Alternativ 1	Varsling på mobil til turgjengere når man går inn i trekksoner / kalvinssoner o.l.			Hvis mulig bør Alternativ 1 gjennomføres		
					0 alternativet	Som nå					

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
22	Avisinnlegg	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealutvikelse	Heile Austheia	Starte opp tamreindrift på Setesdal Austhei (ref. artikkel i Setesdølen)	Alternativ 1	Erstatte områder der man ikke har villrein i dag, med tamreindrift	Beholder beiteområde for rein, men den vil ikke trekke fritt på heia		0 alternativet. Slik som situasjonen er i dag ønsker man å ta vare på vill rein på heiene. Det blir da galt å begynne med tamreindrift i direkte konkurranse med villreinen		
					0 alternativet	Som i dag					
23	Faggruppa	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealutvikelse	SA nord for Hovatn	Låst bom på vei nord for Hovatn	Alternativ 1	Røedusere ferdsele inn i heia nord for Hovatn	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein		0 alternativet. Kjenner for lite til hvor mye trafikk det er inn på denne veien. Samtidig er heie ganske mye breiere så langt sør. Dyra har derfor en del areal å bevege seg på. Ikke aktuelt før man eventuelt får data på at ferdsele er problematisk		
					0 alternativet	Som nå					
24	8	4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealutvikelse	Heile Austheia	Begrense fiske til en 14-dagersperiode på sommeren	Alternativ 1	Begrense fiske til en 14 dagers periode			0 alternativet. Forslaget ansees ikke som aktuelt. Et for stort inngrep i forhold til eventuelle effekter av tiltaket.		
					0 alternativet	Som nå					
25	12	5. Ivareta de urørte områdene som reinen bruker i dag. De må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i	Heile Austheia	Forby hyttebygging over en gitt kotehøyde					Ikke drøftet i gruppa da det i praksis er hytter på så godt som alle høydeler sør for fv 450 i dag. Ansees ikke som aktuelt.		



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		disse områdene fremover									
26	20	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	Heile Austheia	GPS-merking Setesdal Austhei	Alternativ 1	Merke flere simler med GPS. Få en bedre, og oppdatert kunnskap om arealbruk	Mer kunnskap og dermed mer presis forvaltning		Alternativ 1: Det er planlagt å merke flere simler som en del av oppfølgingen av CWD. Må bruke disse dyrene til å teste ut ulike tiltak. På sikt ikke realistisk at man alltid skal ha GPS-merkede dyr på Setesdal Austhei		
					0 alternativet	Som i dag					
27	20	4. Øke arealbruk i funksjonso mråder med arealunvikelse	SA - Bykle	Turisthytter - stenging av Bærdalsbu på våren og merka sti fra Auersvann og videre mot Tjønbrottbu permanent	Alternativ 1	Som beskrevet under navn på tiltak	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein	Kommune, DNT og reiselivsaktører	0 alternativet: Besøkstall tilsier at stenging av Bærdalsbu ikke er nødvendig/har effekt Bør prøve ut andre tiltak før dette		
					0 alternativet	Som nå					
28	23		Heile Austheia	Reintrodusere topppredatorer i økosystemet	Alternativ 1	Reintrodusere jerv som topppredator			Ikke drøftet. Er en politisk beslutning som berører mye mer en villreinforvaltningen. Ligger ikke til arbeidet i faggruppe Austheia å drøfte dette temaet.		
					0 alternativet	Som nå					
29	Vasskraftgruppa	2) Ivareta/bedre/gjenopprette	Austheia sør for FV 450	Bom på anleggsvei inn til Torsdalsdammen	Alternativ 1	Sette opp bom på veien inn til Torsdalsdammen.	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede		0 alternativet: Oppfattes ikke som et stort problem i gruppa nå, men man har ikke noen god oversikt over		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året				Begrense ferdsel inne til magasinet	arealer for villrein		ferdselen inn på denne anleggsveien. Over magasinet får man tilgang til sentrale villreinområder sør på heia. Ikke aktuelt å sette inn tiltak før man kjenner bedre til ferdselen som er på veien i dag.		
					o alternativet	Som nå	Som nå				
<b>30</b>	Vasskraftgruppa	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Austheia	Anleggsvei inn til Strandstøl og Vendalen (fra Gransherad)	Alternativ 1	Sette opp bom på veien. Begrense ferdsel inn over denne veien	Lette tilgjengeligheten til uforstyrrede arealer for villrein		0 alternativet: Oppfattes ikke som et stort problem i gruppa nå, men man har ikke noen god oversikt over ferdselen inn på denne anleggsveien. Ikke aktuelt å sette inn tiltak før man kjenner bedre til ferdselen som er på veien i dag.		
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
<b>31</b>		4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealutvikelse	SA Bykle	Ikke tillate Hyttebygging i viktig villreinområde - Hovden					Ikke konkrete tiltak utover selve tiltake med en streng terskel for utbygging av hytter tett på villreinarealer. Viktig å ha fokus på denne problematikken. Er også på dagsorden nasjonalt. Ikke gitt spesiell prioritet for Austheia (sett i forhold til de andre villreinområdene).		
<b>32</b>	105, 107, 109	5. Ivareta de urørte områdene som reinen bruker i dag. De må	Hele Setesdal Austhei	Løse bikkjer som jager dyr - båndtvang hele året	Alternativ 1	Innføre båndtvang hele året	Øke areal der villrein er lite forstyrret		Kan være et problem på våren. Lite trolig at tidlig båndtvang vil avhjelpe??? Bør finne andre måter å informere hundeeiere om å		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
		ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker i disse områdene fremover							være forsiktig med løse hunder tett på rein.		
					Alternativ 2	Tidligere start på båndvang på våren	Som over				
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
<b>33</b>	Innspill på Heiplansamling	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Austhei sør for fv 450	Jaktfri sone sør for 450 ønske om å ta vare på tradisjonsbærerne	Alternativ 1	Kan være aktuelt for en kortere periode for å ivareta tradisjonsbærere og få villrein lengre sør i området.	Lettere å få en større andel av dyrene sørover på heia		Kan være aktuelt for en kortere periode for å ivareta tradisjonsbærere og få villrein lengre sør i området. Ligger til bestandsplangruppa og rettighetshavere. Ikke konkludert hos oss.		
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
<b>34</b>	Innspill på Heiplansamling	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Austheia Sør for 450	Koster penger å hente ut kort - dyrt å frede					Kombineres med jaktfri sone - del av diskusjon som tas i bestandsgruppa. Ikke konkludert hos oss		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEMEIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
35	Innspill på Heiplansamling	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Hele Austheia	Bestanden er for liten - trenger ikke å gå sørover					Aktuelt tiltak å øke bestanden for å øke arealbruken hos dyra og på den måten tvinge de sørover - diskusjonen tas i bestandsgruppa og på årsmøtet i villreinutvalget. Ikke konkludert i vår gruppe.		
36	Faggruppa	2) Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året	Hele Austheia	Legge inn informasjon på DNT sine hytter om at folk noterer ned/gir tilbakemelding når de ser villrein - hyttetilsyn	Alternativ 1	Få brukere av DNT sitt løypenett til å informere når de har observert villrein. Bedre informasjon om bestand og antall dyr i perioder der man ikke har GPS-merka dyr eller som tilleggsinformasjon i tillegg til informasjon fra GPS-merkede rein	Mer informasjon om reinens arealbruk	DNT, brukere av heia og fotturister	Alternativ 1: Aktuelt tiltak. Kan gi ny kunnskap om utbredelse av dyregrupper som ikke er GPS-registrert. Vurdere opplegg i samarbeid med DNT.		
					0 alternativet	Som nå	Som nå				
37	Ferdseleksgruppa	1) Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområdene	Trekksområde SR og SA på Hovden	Stenging av Lundaneløypa	Alternativ 1	Stenge Lundaneløypa (rundløype) langs med RV9 mot Lislefjodd	Lette trekket mellom Setesdal Aust og Setesdal Ryfylke		0 alternativet: Gitt dagens situasjon med CWD er dette et lite aktuelt tiltak. Videre er det en omforent sti og løypeplan på Hovden der man har sluttet å bruke en del høyfjellsløyper mot at man kan kjøre andre traseer. Ved å utfordre dette bildet nå kan man fort ende opp i en diskusjon der mange nye traseer tas opp.		

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

NR	FORSLAGS-STILLER / ID NR	MÅL	FOKUSOMRÅDE	NAVN PÅ TILTAK	ULIKE ALTERNATIVER	FORESLÅTT TILTAK	KONSEKVENNS	PROBLEM-EIERE	KONKLUSJON	KOSTNAD	FORSLAG FINANSIERING
									Bør derfor prøve ut en del andre tiltak før man starter opp med stenging av denne løypa.		
					Alternativ 2	Stenge Lundaneløypa når det er villrein tett på området	Som over				
					0 alternativet	Som nå	Som nå				

## FAGGRUPPE SETESDAL AUSTHEI – FØLGESKRIV

Medlem i faggruppa (kven dei representerer i parantes): Torleif Homme (Setesdal Austhei vilreinlag), Dag N. Fagermyr (DNT Aust-Agder); Knut Gunnar Solli (Valle kommune), Per Wraa (Tokke kommune), Inger Ann Fidjestøl (Agder fylkeskommune, samferdsel), Øystein Kristensen (Agder fylkeskommune, analyseavdelinga) og Per Ketil Omholt (Statsforvalteren i Agder, miljøvernavingdelinga)

Mandatet til faggruppa var «å foreslå konkrete tiltak for å begrense forstyrrelsen på villrein i henhold til målområdene:

1. Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder
2. Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året
3. Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer sør og vest for Blåsjø
4. Øke arealbruk i funksjonsområder med arealunnavvikelse
5. Ivareta de urørte områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.

Gruppa må jobbe på tvers av fagfelt som dei andre faggruppene har fått tildelt.

Arbeidet inneberer å:

- Foreslå tiltak som kan ivareta/betre villreinens mulighet til å opprettholde trekkmulighetene over Fv 450 ved Bjørnevatn.
- Foreslå endringar i for eksempel merking, driftsform, opningstider, informasjon, kanalisering osv. på merka stiar, løyper og hytter, for å redusere utfordringar med ulike type friluftsliv i dei mest sårbare områda for reinen gjennom året (kart).
- Foreslå soneringer der ulike typer av friluftslivsaktivitet kan, eller ikke bør, foregå igjennom året. Heimelsgrunnlag per i dag; kva kan gjerast og / eller kva må til.
- Vurdere ulike tiltak/ verkemiddel for å regulere friluftslivsferdsel i områder eller perioder der dette kan være nødvendig. For eksempel kalvings- og oppvekstområde, viktige trekkområder, viktige vinterbeite m.m. Heimelsgrunnlag per i dag; ; kva kan gjerast og / eller kva må til?
- Vurdere kompensierende tiltak samen med andre aktørar der dette er nødvendig/mogleg/relevant.
- Estimere nytte/kostnad/ulempar ved en slik regulering.

Alle tiltak vi har drøfta, som er spesifikke for Setesdal Austhei, er kort forklart med faggruppa si korte vurdering i vedlagt matrise. I tillegg ønsker faggruppa å gi ei noko lengre forklaring for dei konklusjonane ein har landa på knytt til trekk over fv 450 (Bjørnevatn), trafikk på fv 450 og regulerte hytter ved Bjørnevatn.

Resten av dette notatet er knytt til desse vurderingane:

### KORT OM GPS-DATA OG KRYSSING AV FYLKESVEG 450 VED BJØRNEVATN

I samband med at rein har vore GPS-merka har det vore ulike innstillingar av sendarane. I nokre oppsett har sendaren sendt eit GPS-punkt i døgnet (då typisk rundt kl 2300). Faggruppa har vurdert at det med utgangspunkt i så få GPS-punkt er vanskeleg å seie nøyaktig kor reinen har kryssa vegen. Rein kan bevege seg langt på 24 t, og det kan difor bli galt å trekke ei rett linje mellom to slike punkt. I samband med vurdering av nattestenging av vegen er det og vanskeleg å seie noko om når reinen kryssa vegen med eit punkt i døgnet.

Lenger ut i GPS-prosjekta har fokuset på kryssing av Bjørnevattn auka. I samband med dette har ein ønska og kunne sjå meir detaljert på korleis reinen kryssar fylkesvegen. I dei seinare oppsetta har difor GPS-sendaren sendt ein posisjon kvar 3 time når dei kjem tett opp mot fylkesvegen ved Bjørnevattn.

GPS-sendarane sender omkring kl 02, 05, 08, 11, 14, 17, 20 og 23. Me har difor registrera kryssingar i intervalla 02-05, 05-08, 08-11, 11-14, 14-17, 17-20, 20-23 og 23-02. På same måte har med registrert kryssingane som vest for Lisle Bjørnevattn (ved Bakkebu og ved Brakemo), mellom Store og Lisle Bjørnevattn (og vest over S. Bjørnevattn), over Store Bjørnevattn og aust for Store Bjørnevattn. Me har nokre få kryssingar som skjer for eksempel kl 11. Slike kryssingar registrerast i det tidlegaste tidsintervallet.

Totalt har me kartlagt 67 ulike kryssingar sørover og 55 kryssingar nordover (både 3 timers intervall og kor dei fysisk kryssa). Desse kryssingane har me brukt både for å sjå kor reinen kryssar vegen og på kva for eit tidspunkt reinen kryssar.

Frå torsdag 1. mars 2018 har Telemark fylkeskommune kontinuerleg teljing av trafikk over Skafsåheia kvar time i begge retningar. Talet på bilar, lengde på bilane og kva for veg bilen køyrar blir summera opp for kvar time. På same vis er det registrert data ved Rotemo, etter avkøyninga mot Dalen, frå og med 1. juni 2020. For å få eit bilete av trafikken på vegen har me vald å bruke data frå Skafsåheia, frå og med 1. mars 2018 til og med torsdag 23. Mars 2023, når me kjem med tall på trafikken på vegen.

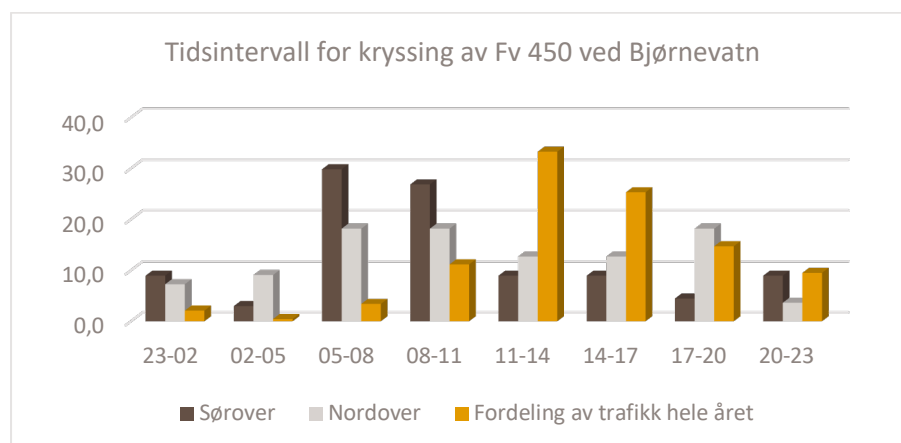


Figur 1. Plasseringa av trafikksteljar på Skafsåheia (kartutsnitt henta frå [www.trafikkdata.atlas.vegvesen.no](http://www.trafikkdata.atlas.vegvesen.no))

## NATTESTENGING AV FYLKESVEG 450 DALEN - VALLE

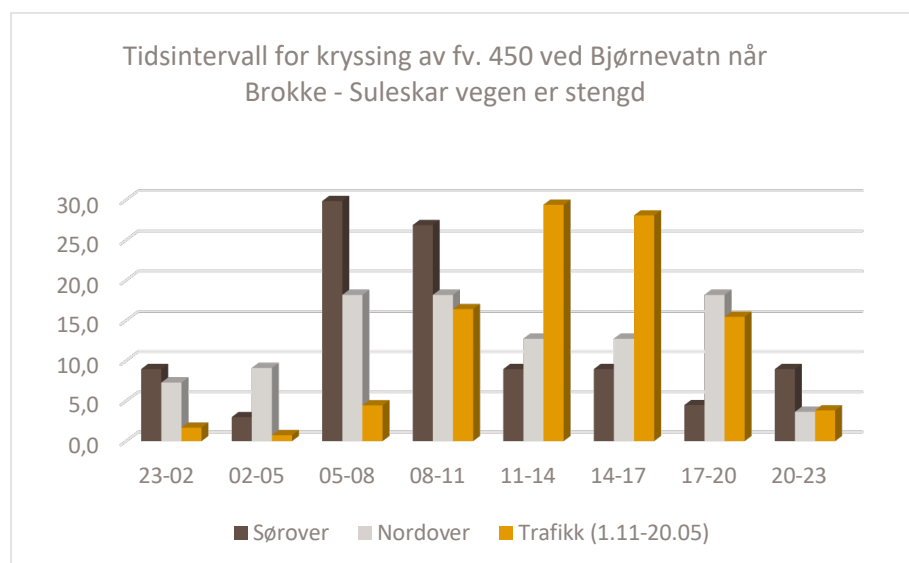
Grappa har diskutera fleire ulike alternativ knytt til nattestenging frå kl 23 til 05 på natta. Me har sett på moglegheita for stenging frå 05.04.-05.05, 25.04-05.05, 15.04-15.05 og 0 alternativet utan stenging av vegen i det heile.

Først viser vi et stolpediagram med kryssingar i tid (blå sørover, rød nordover, grå fordeling trafikk i løpet av heile året).



Figur 2: Når på døgnet reinen kryssar fv. 450 (blå = sørover, orange = nordover, grå = % andel av trafikken i løpet av heile året)

Det kryssar ein liten del dyr midt på natta, men som vi ser av figuren er det veldig lite trafikk på vegen i dette tidsrommet. Delen som kryssar om natta nordover er litt høgre, men det er ikkje så tidskritisk for dyra å komme kjøpt over vegen når dei gjeng nordover. Som ein ser av tabellen under endrar ikkje bildet seg vesentleg i perioden da Brokke – Suleskar vegen er stengd. Trafikken om natta er faktisk noko lågare om natta når Brokke-Suleskar vegen er stengd. Det kan difor sjå ut som om at trafikk på natta spelar ei forholdsvis liten rolle i samband med kryssing av vegen. Eventuelt kan det tyde på at reinen treng meir en 6 timar med lite trafikk før det vert enklare for reinen å krysse vegen.



Figur 3: Når på døgnet reinen kryssar fv. 450 (blå = sørover, orange = nordover, grå = % andel av trafikken i perioden 1.11-20.05)

Faggruppa har difor landa på at det ikkje er tungtvegande grunner for å anbefale nattestenging av fylkesveg 450 i dei mest sentrale trekkperiodane. **Faggruppa anbefaler difor 0 alternativet.**

Faggruppa har og kort diskutert døgnstenging av vegen for nokre dagar, men for det første er det vanskeleg å tidfeste når dyra trekkar sørover. I starten av GPS-prosjektperioden trakk dyra i starten av april, men i dei seinare åra har dei starta å trekke sørover mot vegen tidlegare og tidlegare. Perioden vegen må døgnstenge kan da bli ganske lang, og



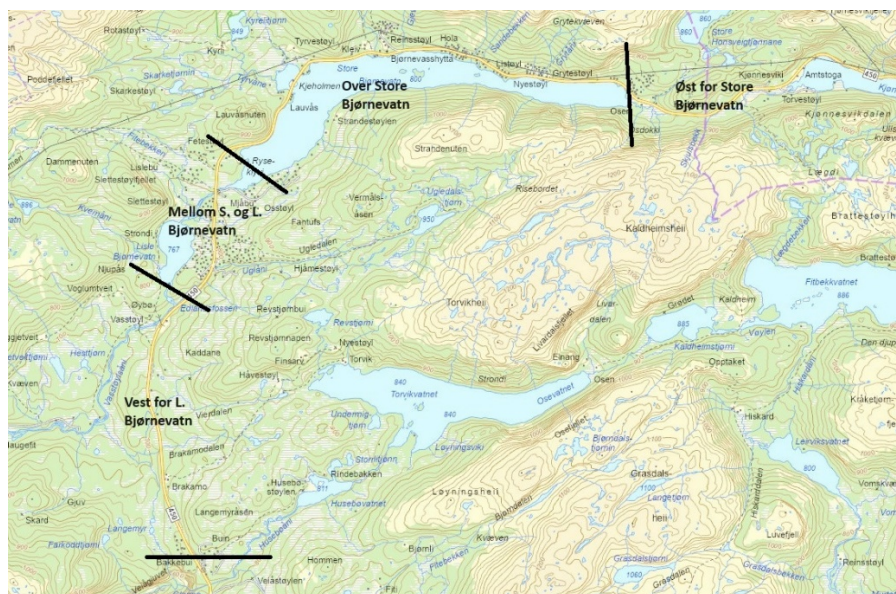
konsekvensane for folk på begge sider av heia er ganske alvorlege (det er ein lang omveg når fv. 450 er stengt).

**Faggruppa har difor kome fram til at me ikkje vil anbefale å stenge vegen heilt i periodar pga. villrein. Det er andre og viktigare tiltak som bør prøvast ut fyrst.**

## BRUK AV ULIKE KORRIDORAR VED KRYSSING AV FYLKESVEG 450 VED BJØRNEVATN

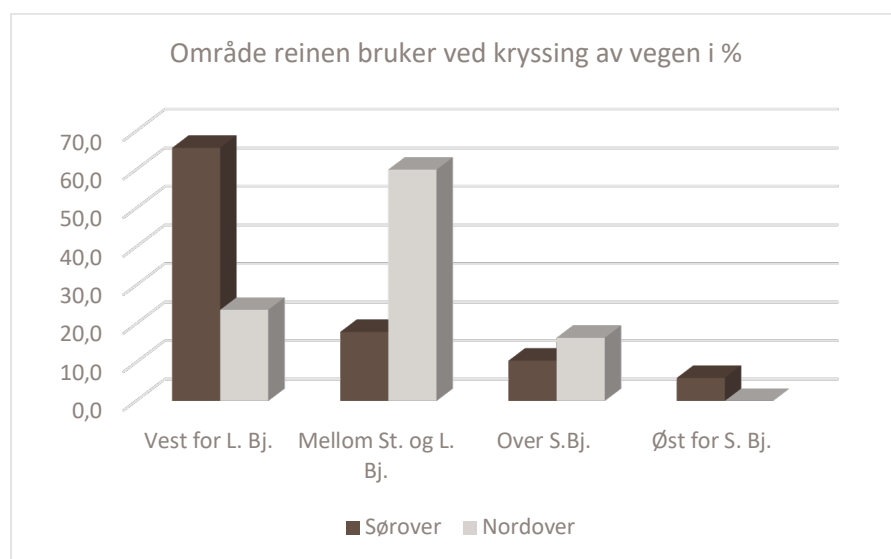
På same måten som vi har kartlagt dei ulike tidspunkta reinen kryssar fylkesvegen har me og kartlagt kor på vegen reinen kryssar vegen.

I samband med dette har me delt opp vegen forbi Bjørnevattn i fleire segment som dyra kan bruke for å krysse over vegen. Kartutsnittet nedanfor syner dei ulike korridorane.



Figur 4: Avgrensing av dei ulike trekkorridorane over fv. 450 ved Bjørnevattn

Fordelinga av reinen sine passeringar over vegen var som følgjer (67 passeringar sørover og 55 passeringar nordover).



Figur 5: Område reinen bruker ved kryssing av fv. 450 ved Bjørnevattn i % ((blå = sørover,

*orange = nordover)*

Sørover er korridoren vest for Lisle Bjørnevatn den klart mest brukte, med området mellom Lisle og Store Bjørnevatn som ein klar nr. 2. Til saman kryssar 83,6 % av dyra i ein av desse korridorane på veg sørover. På veg sørover bruker reinen alle dei 4 korridorane (65,7; 17,9; 10,4 og 6,0).

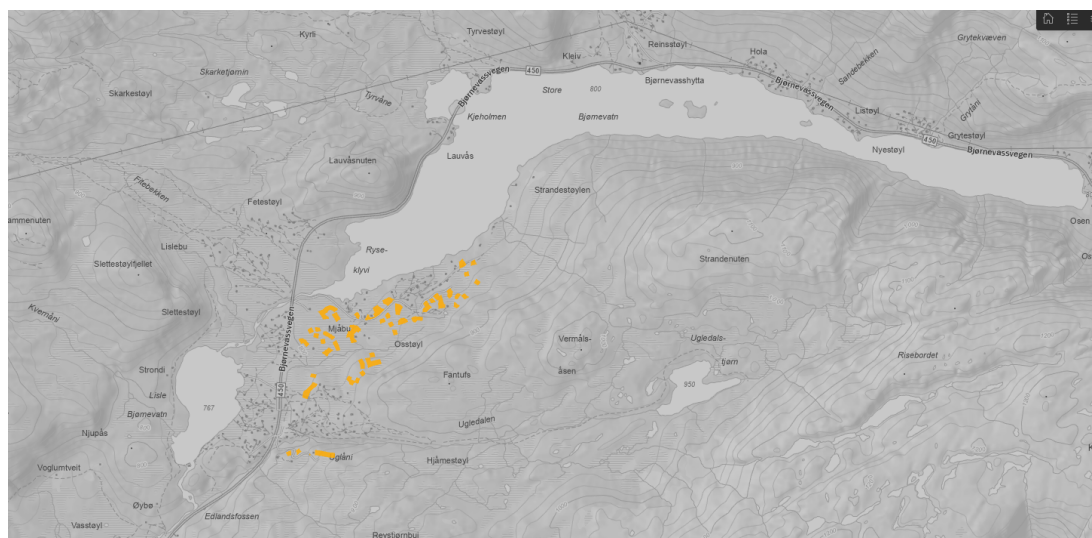
Tilsvarande er korridoren mellom Store og Lisle Bjørnevatn den klart mest brukte på veg nordover, med området vest for Lisle Bjørnevatn som ein klar nr. 2. Til saman kryssar også 83,6 % av dyra vegen over desse korridorane på veg nordover. Korridoren øst for Store Bjørnevatn er ikkje blitt registrert brukt på veg nordover av GPS-merka dyr. Fordeling av dyr i % frå vest til øst er 23,6 %, 60 %, 16,4 % og 0 %.

Ut frå GPS-sporet kan det sjå ut som om reinen kjem sørover mot Bjørnevatn på ein breiare front en dei gjer på veg nordover. På veg sørover kan det sjå ut som om reinen enten kjem ned midt på Store Bjørnevatn eller ned mot Nasefjell lenger vest. Om dyra går til Nasefjell kryssar dei vest for Lisle Bjørnevatn, men om dyra kjem ned midt på Store Bjørnevatn går nokon mellom vatna, nokre over vatnet og nokre få aust for vatnet. Dyra kan bruke ein del tid før dei kryssar og kan bevege seg mellom dei ulike områda ein del.

På veg nordover kjem dyra ofte opp på Torvikheia og fram på brekket ned mot Store Bjørnevatn. Når dei kjem dit går dei stort sett alltid vestover. Enten følgjer dei vatnet og kryssar mellom Store og Lisle Bjørnevatn eller dei dreg lenger vest og kryssar vegen vest for Lisle Bjørnevatn.

Konklusjonen etter å ha undersøkt desse trekkorridorane er at for å sikre eit varig trekk over fylkesveg 450 er det særst viktig å sikre korridoren vest for Lisle Bjørnevatn og området mellom dei to vatna.

Området vest for Lisle Bjørnevatn er i dag sikra ved at det ikkje er opne opp for hyttebygging i ein 4,5 km korridor langs vegen vest for Lisle Bjørnevatn. Så lenge føresegnene i kommuneplanen ikkje endrast, og det ikkje blir gitt dispensasjon i forhold til planen, vil det ikkje kunne byggast nye hytter i dette området. Faggruppa opplev at det ikkje er eit stort press på å få bygge ut hytter i denne korridoren nå. Samtidig kan det vere eit poeng å sikre korridoren vest for Lisle Bjørnevatn på ein sterkare måte en det man har i vedtatt kommuneplan. *Dette tiltaket har ikkje faggruppa drøfta, men denne korridoren er særst viktig for villrein og trekket på Austheia og ein må kanskje sjå på betre måtar å sikre denne korridoren mot utbygging.*



Figur 6: Regulerte hyttetomter som det ikkje er bygd hytte på ved Bjørnevatn (kjelde: kartløyising Arealregnskap Agder 2022 (<https://experience.arcgis.com/experience/cba439c6059c470683864a7c17ca4f94>))

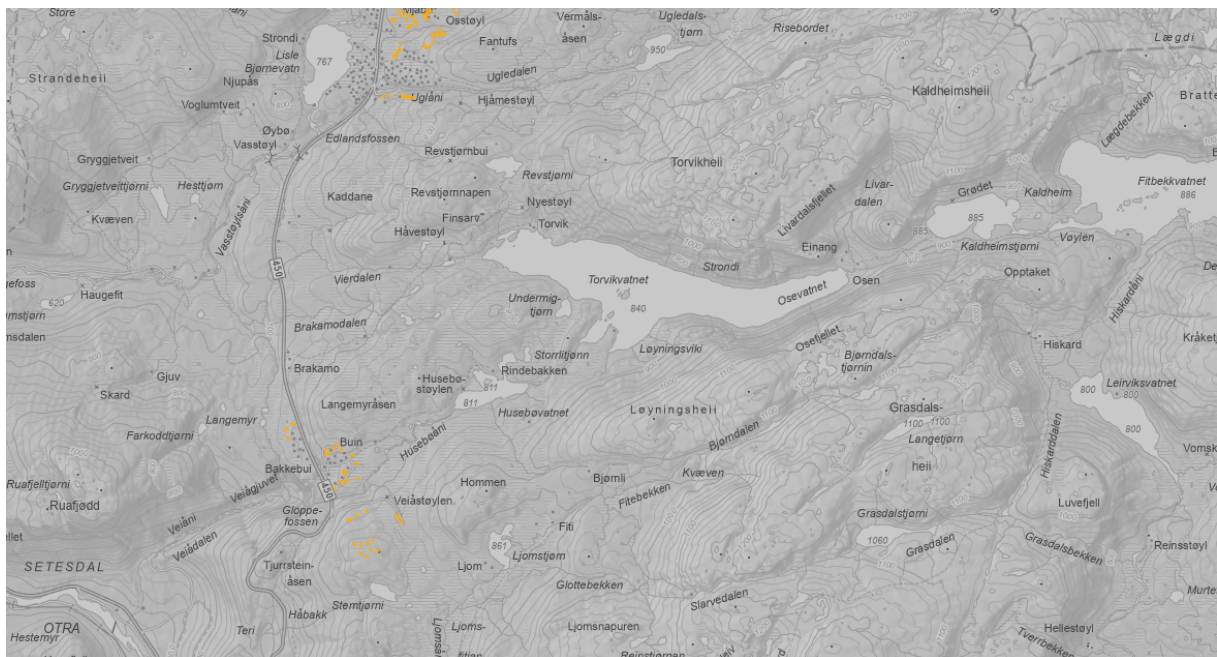
I området mellom Lisle og Store Bjørnevatn er det i dag i kommuneplanen opna opp for at ein kan byggje opp mot ca 100 hytter. Ei slik utbygging vil på mange måtar stenge igjen det mest brukte trekkområdet for reinen på veg nordover. I tillegg vil ferdsle frå om lag 100 store hytter også kunne påverke villreinen klart negativt. Det er eit spørsmål om dyra vil trekkje så lang nord på Torvikheia at dei finn fram til korridoren vest for Lisle Bjørnevatn. Om dyra ikkje finn denne korridoren vil trekket over fylkesvegen over Bjørnevatn stoppe opp.

**Med dette som utgangspunkt meiner fleirtalet i gruppa at det er rett å anbefale at man finn ein måte å kompensera grunneigarane på, slik at det ikkje blir seld fleire hyttetomter mellom Store og Lille Bjørnevatn.**

Mindretalet i gruppa meiner at reinen er sikra gjennom trekkorridoren vest for Lille Bjørnevatn. Dyra vil finne fram til denne korridoren, ein god del av dyra brukar han i dag, og vil kunne fortsette å trekkje vest for Bjørnevatn sjølv om dei planlagde hyttene blir bygd mellom Lisle og Store Bjørnevatn. I den samanheng har dyra betre tid på vegen nordover og kan difor bruke noko lenger tid på å finne ein trekkorridor utan at dei blir skadelidande i for stor grad.

## REGULERTE HYTTETOMTER VED BAKKEBUI

Det er i faggruppa også teke opp at ein bør sjå på moglegheita for å kjøpe opp ubygde hyttetomter ved Bakkebu (ved vestre del av trekkorridoren på 4,5 km). Reinen trekk i periodar tett på dagens hytter i dette området. Ei fortetting / utviding av regulerte hytter i dette området vil ha negativ effekt på reinen si bruk av den vestre delen av trekkorridoren.



Figur 7: Regulerte hyttetomter som det ikkje er bygd hytte på ved Bakkebu (kjelde: kartløyising Arealregnskap Agder 2022 (<https://experience.arcgis.com/experience/cba439c6059c470683864a7c17ca4f94>))

**Faggruppa anbefaler at man også finn ein måte å kompensera grunneigarane på, slik at det ikkje blir seld fleire hyttetomter ved Bakkebu.**

## FAGGRUPPE VANNKRAFT – TILTAKSLISTE

### Forklaring til tiltaksmatrisen

*Status og myndighet for anlegget* – dvs type vei (anleggsvei, privat vei, offentlig vei) + myndigheten som har ansvaret for oppfølging.

*Ansvarlig aktør (eier)* – problemeier, dvs den som må ta initiativet til å få gjennomført tiltaket

*Berørte parter* – de som berøres av tiltaket og som bør involveres i videre prosess fram mot gjennomføring

*Målområde* – dette er avgrensede målsetninger for å øke kvaliteten i villreinområdet og er de overordnede målene for arbeidet. Alle tiltak er koplet opp til ett eller flere målområder. I matrisen er de nevnt med nummerering som nedenfor. Avgrensing av trekk og funksjonsområder er hentet fra kunnskapsgrunnlaget for klassifiseringsarbeidet til delnorm 3 ([Delnormtresetesdalryfylke](#) | [Villrein](#)).

- Bedre/ivareta funksjonelle trekk for utveksling mellom villreinområder
- Ivareta/bedre/gjenopprette funksjonaliteten i trekk i villreinområdene gjennom året
- Øke/gjenopprette bruk av tradisjonelle villreinarealer:
- Sør og vest for Blåsjø
- Området i tilknytning til, og sør for, Brokke-Suleskardvegen
- Øke arealbruk i øvrige funksjonsområder med arealunnvikelse
- Ivareta de områdene som reinen faktisk bruker i dag. Disse må ivaretas slik at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og disse områdene forringes.

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
OMRÅDENAVN: HOLMAVATN – SANDVATN, SULDAL OG VINJE KOMMUNE									
KONSESJON: RØLDAL – SULDAL REGULERINGEN FRA 1962 (OPPRINNELIG KGL. RES 21.12.1962. NÅ KGL.RES 11.06.2021) REGULANT: LYSE KRAFT DA									

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
3a og 4	1.LANDBRU OVER HOLMAVASS ÅNA	Vinteråpen elv mellom Holmavatn og Sandvatn som følge av tapping fra Holmavatn. Vanskeliggjør kryssing av elva for villreinen. Funksjonalitet avhenger av vannslipp og snømengde det enkelte år. Holmavassåno fredet som bvo. for å ivareta trekk mellom SVR/Dyraheio lvo. og Kvanndalen lvo.	Områdene ved Holmavatn særlig brukt som vinterbeiteområde seinere tid. En eller flere landbruere kan gjøre områdene ved Gravetjønnnuten og videre mot Kvanndalen mere tilgjengelig for reinen. Ingen GPS-merka dyr har kryssa elva på vinteren. Krysser heller isen på Holmavatn til/fra Gravetjønnnuten. Kan forvente mere dyr i dette området på sikt om en får større stamme og bedring av trekkmuligheter ved Blåsjø og Store Urevatn. Reguleringsmagasina, stikka skiløyper og skutertrafikk som medvirkende faktor.	Elve-strekning med vannslipp NVE	Lyse kraft	Lyse Kraft Grunneiere SVR Suldal kommune	a)15 mill. Kr b) 50' kr/år	Villreinfond Lyse kraft	Vinteråpen elv er en stor ulempe for villreintrekket. Kostbart tiltak med usikker effekt. Må forvente flere års tilvenning før den evt. tas i bruk. Opprusting og utvidelse av Røldal Suldal kraftverk kan føre til at en ikke lenger tapper mellom Holmavatn og Sandvatn. Dette vil bedre muligheten for villreinen til å krysse elva. Samtidig kan det endre isforholdene i Holmavatn og Sandvatn. Hvordan isforholdene påvirkes, og hvordan dette evt. påvirker villrein vil utredes i en eventuell konsesjonssøknad. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket i denne perioden. Bør heller prioritere regulering av ferdsel på anleggsveien.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
4 og 5	2.STRENGE RE REGULERIN G AV FERDSELEN PÅ ANLEGGSSVE IEN FRA BLESKESTA D TIL HOLMAVATN FLERE ALTERNATIV: 1) Strengere nøkkelregime på dagens bom ved Sandvatn 2) Stenge for allmenn motorisert ferdsel på veien ved å flytte bommen lengre ut til avkjøring til Hydrohytta eller helt vest til Kvanndalskrysset 3) Forbud mot bruk av sykkel på anleggsveien.	Ferdsel på veien som hinder for villreintrekk mellom Dyrahei Ivo og Kvanndalen Ivo. Ferdsele på veien som hinder for bruk av beite nær veien. Fostringsflokker beiter nær veien mot slutten av juni, men trekker fort opp igjen i området Sandvassbrekka. Kan ha sammenheng med saueslipp på samme tid. Redusert ferdsel på vei positivt for bukketrekk fra Hongsnuten.	Hyppigere trekk av villrein over veien og bruk av nærområdene til beite.	Anleggsvei NVE	Lyse Kraft	Lyse kraft Suldal kommune Grunneiere Beite- næringa STF Lokalt reiseliv	Flytting av bom kr. 50'.	Lyse kraft.	Veien går inn i sentral del av villreinområdet. Stengt for allmenn motorisert ferdsel fra bom i vika sør i Sandvatn. Innenfor bommen er det størst omfang av ferdsel på veien fra midten av august og ut september, men også en kort periode i slutten av juni. Sistnevnte kan være særlig negativt for fostringsflokkens bruk av område ved Sandvassbrekka og ned mot veien. Effekten av ferdsel på veien må sees i sammenheng med tilleggsbelastning fra annen infrastruktur i området. Pr. i dag beskjeden bruk av sykkel på anleggsveien, men dette kan øke som følge av at det blir vanligere med el. sykkel. I utgangspunktet få brukere med tilgang på bomnøkkel. Nøkkelregimet blir praktisert ihht. OED sin anbefaling fra 1982. Pr. i dag er det regulant som administrerer nøkkelregimet. Ut ifra dagens ferdselsnivå på veien vurderes det viktigste tiltaket å være å unngå aktivitet på veien i slutten av juni. Faggruppa anbefaler derfor at en ser på muligheten for å flytte

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
									<p>dagens bom to km lenger ut til krysset mot Hydrohytta. Faggruppa anbefaler at dagens nøkkelregime tas opp med NVE med siktemål at regelverket oppdateres og klargjøres mht. tilgang. Regulant ønsker at administrering av nøkkelregimet legges til offentlig myndighet. Faggruppa anbefaler at det gjennomføres ferdselsregistrering på veien fram til Sandvatn. Behov for ytterligere ferdselsbegrensning må vurderes ut ifra dette, eks. flytting av bom ut til Kvanndalskrysset og forbud mot bruk av sykkel på veien.</p>
<b>OMRÅDENAVN: BLÅSJØ – HJELMELAND, SULDAL OG BYKLE KOMMUNE.</b>									
KONSESJON: ULLA – FØRRE REGULERINGEN (KGL. RES 13.09.1974) REGULANT: STATKRAFT									
<b>2, 3a, 4 og 5</b>	3. STENGE BLÅSJØVEGEN FOR ALLMENN MOTORISERT FERDSEL MED BOM VED ØVRE MOEN ELLER OSANEKRYSET VED	Ferdsl på og ut i fra Blåsjøvegen som hinder for villreintrekk over veien og bruk av beiteområder på begge sider av veien.	Reduserer antallet mennesker med enkel tilgang til viktige sommerbeiteområder i nord-vest. Flytter stopp-/startpunkt for gjennomreisende, syklister og fotturister. Effektivt for å unngå sykling forbi dagens bom ved Beinlei og videre ned mot Steinsbuskardet og	Anleggsvei NVE	Statkraft	Statkraft Suldal k. Hjelmeland k. STF Fjellstyrene Reiselivet Beitenæring a Grunneiere	a) Oppsett av bom kr.50'.	Statkraft	Vil redusere/fjerne behovet for tiltak lengre inn. Kan tilby guidet busstur til damanleggene. Vil gjøre sykkelbruken på anleggsvegen mindre attraktiv. Vil fremdeles måtte ha bom ved Venahei og Beinlei. Vil være et effektivt tiltak for å begrense ferdselen omkring Blåsjø.



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	SANDSAVAT NET		Storsteinen.						Relativt drastisk grep som vil ramme mange brukere. Bør først prøve ut mindre kontroversielle tiltak lengre inn for å se om det har tilstrekkelig effekt. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket i denne omgang.
2, 3a og 4	4.OPPGRADERE OG ÅPNE TUNNELEN ØVRE MOEN - ODDATJØNN DAMMEN	Trafikk på veg i dagen gjør det vanskeligere for villreinen å krysse veien.	Økt trekkaktivitet mellom Odden og Drakaheia. Bedre tilgang på beiteområder i vest.	Anleggsvei NVE	Statkraft	Statkraft	a)15 mill.kr. b)1 mill. kr.	Statkraft	Tiltaket foreslått av Statskraft i.f.b.m Blåfjell pumpe. Kan sammen med stenging av vegen til Skreivasskleivene ha god effekt og med moderat kostnad. Faggruppa anbefaler tiltaket.
2, 3a og 4	5.STOPPE BRØYTING VED ØVRE MOEN OG LA VEIEN SMELTE FRAM AV SEG SELV ELLER BRØYTE NÅR STATKRAFT HAR BEHOV.	Brøyting av vegen gir tidligere tilkomst og lengre periode med forstyrning på og ut ifra vegen.	Kortere sesong med forstyrning rundt Blåsjø. Vil redusere forstyrrelser i trekkruer og reinens bruk av område. Mindre ferdsel helt til Storvassdammen.	Anleggsvei, brøytes av Suldal kommune NVE	Statkraft og Suldal kommune	Statkraft Suldal k. Beitenæring a STF Reiselivet Grunneiere Fjellstyrene	1 mill/kr/år i sparte brøyteutgifter.		Rimelig tiltak. Kan bety seinere slipp av sau på beite og dermed liten lønnsomhet i dette. Faggruppa anbefaler tiltaket. Ingen økonomisk kostnad og vil effektivt begrense ferdselen tidlig i sesongen.
4 og 5	6.REGULERING AV BÅTUTSETT PÅ RAMPENE VED ODDATJØNN DAMMEN OG FØRRESKARD MED BOM	Ferdsel på Blåsjømagasinet gir lett tilgang inn i sentrale deler av villreinområdet i øst og sør.	Redusert tilgang gir mindre forstyrning inn i sentrale villreinområder.	Anleggsvei NVE	Statkraft	Suldal kommune Fjellstyrene Grunneiere Reiselivet	a)50 000	Statkraft	For bedre oversikt burde en ha visst mere om bruken av båtrampene og hvor båtrafikken går på magasinet. Samtidig kan det tyde på at båtrampen er svakt økende som følge stenging av veien mot Storevassdammen, og der en med båt kommer langt inn mot kjerneområdene for

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
									villrein. Et flertall i faggruppa anbefaler derfor å stenge båtrampene for allmenn tilgang. Fra regulant sin side (Statkraft) er det ønskelig å hente inn mere kunnskap om båtbruken før en evt. stenger båtrampene for allmenn tilgang.
<b>2 og 3a</b>	7.FORBY SYKLING VIDERE FRA BOMMEN VED BEINLEI	Bommen på Beinlei gir mindre effekt som følgje av at fleire tar seg vidare med sykkel.	Vil begrense ferdselen ned i sårbare områder i Steinsbuskardet og Storsteinen.	Anleggsvei NVE	Statkraft	Turister/ST F Reiselivet			Logisk oppfølging av begrensningen av biltrafikk. Faggruppa anbefaler tiltaket Usikkert hjemmelsgrunnlag men bør testes ut. Alternativt må det skiltes ved Beinlei om at vidare ferdsel til fots og på sykkel frarådes.
<b>2, 3a og 5</b>	8.STENGE VEIEN TIL SKREIVASSK LEIVANE	Ferdsel på veien gir enkel tilkomst vidare nordover og østover i heia.	Lettere tilgang for reinen til/fra beiteområde på Høgaloft. Vil begrense ferdselen vidare til sentrale deler av villreinområder i nord og øst.	Anleggsvei NVE	Statkraft	Suldal kommune Fjellstyret Beitenæring a Grunneiere			Veien er i dårlig stand og skulle formelt vært lagt ned. Faggruppa anbefaler tiltaket Aktuelt å holde veien åpen ifbm. villreinjakta.
<b>3a</b>	9.STENGE VEIEN TIL FØRREVASS DAMMEN FOR ALLMENN MOTORISERT FERDSEL	Vegen er med å styre ferdsel inn på vestsiden av Blåsjø.	GPS-data viser at bukker i noen grad har brukt områdene nord og sør for Stovedalsvatnet de senere år. Begrensning av ferdsel på veggen og ut i fra denne kan øke villreinens bruk av områdene ytterligere	Anleggsvei NVE	Statkraft	Suldal kommune Fjellstyret Beite-næringa Grunneiere			Sesongen med ferdsel blir svært kort om en ikke brøyter opp veien fra Øvre Moen til Oddatjønndammen. Faggruppa anbefaler ikke stenging av veggen for allmenn motorisert ferdsel i denne omgang. Nytt brøyteregime Øvre Moen – Oddatjønndammen, kombinert med

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
									ferdselsregistrering videre mot Førrevassdammen bør prøves ut først.
<b>OMRÅDENAVN: SVARTEVASSMAGASINET MED VEI FLATSTØLDALEN – SIRDAL, SANDNES, VALLE OG BYKLE KOMMUNE</b>									
KONSESJON: REGULERING AV SIRA – KVINAVASSDRAGENE (KGL. RES 05.07.1963) REGULANT: SIRA – KVINA KRAFTSELSKAP									
<b>2,3a og 4</b>	10.ANLEGGSS VEI TIL DUGE. NY TEKNISK BOMLØSNIN G VED DAGENS BOM PÅ ÅDNERAM. BRUK AV BRIKKE MED LOGG.  TILGANG KUN I TRÅD MED OED SITT VEDTAK AV  24.3.2011 DER VEIEN SKAL FORBLI STENGT FOR ALLMENN MOTORISER T FERDSEL FRA EKSISTEREN DE BOM VED ÅDNERAM.	Ferdseil på veien, sammen med Svartevassmagasinet som en 30 km. Sammenhengende barriere for villreintrekk øst/vest.	Økt bruk av trekkorridorene over veien sommer og høst. Ferdseil på veien, sammen med øvrig infrastruktur og ferdseil fra hytteområdene som hinder for at villreinen kan ta seg ut i Frafjordheiene samt vestover til Hjelmeland.	Anleggsvei NVE	Sira- Kvina	Sira – Kvina Nettselskap Grunneiere Sirdal k. STF Statskog ØIS (velforening ) Beitenæring a	a)3 mill. kr. b) 50'	Sira Kvina	Bruken av veien er regulert gjennom OED sitt vedtak fra 24.3.2011. Innstramming av bomregimet må iverksettes ihht. vedtak. Viktig med informasjon om hvorfor bruken av veien er strengt regulert. Faggruppa anbefaler tiltaket. Trafikktelling gjort i 2022 og 2023. Ny telling etter at nytt bomregimer er iverksatt for å se på behovet av ytterligere begrensning av trafikken, eks. regulering av sykkelbruk.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	STF OG STATSKOG SIN TILGAN KUN I SAMBAND MED DRIFT								
<b>2 og 3a</b>	11.STANSE PREPARERING AV SKILØYPE PÅ ANLEGGSVeien TIL DUGE	Ferdsløype i skiløypene som hinder for villreintrekk øst/vest	Økt trekkaktivitet over veien gjennom vinteren. Gir dårligere løypetilbud i området.	Anleggsvei NVE	Sirdal kommune og løypeselskap	Sira – Kvina ØIS Sirdal k. STF Idrettslag			Det prepareres skiløype på veien fram til vernegrensa. Bruken forventes betydelig redusert om det bare går scooterspor som følge av annen transport. Faggruppa anbefaler tiltaket. Forutsetter at det finnes/etableres erstatningsløype.
<b>2 og 3a</b>	12.LANDBRU/TERSKEL OVER SVARTEVAS SMAG. VED UTLØPET AV YTRE STOREVATN	Svartvassmagasinet som barriere for trekk.	Økt trekkaktivitet videre vestover, også for fostringsflokker.	Reguleringsmagasin NVE	Sira Kvina	Sira Kvina VR Sirdal k. Bykle k. Grunneiere	a)30 mill kr b) 300'	Villreinfond Sira Kvina	Trekkpassasjen stengt når magasinet er høyt. Naturlig passasje på tørt land når magasinet er 10 m. under HRV. Trekkpassasjen svært mye brukt tidligere men modellering viser relativt liten effekt. Dette forklart med mindre attraktive områder på vestsida.  Tidligere hyppigere bruk kan muligens forklares med større totalbestand. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket. Kostbart tiltak med usikker effekt. Likevel for tidlig å avvise tiltaket.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
2 og 3a	13.NY STI OG SELVBETJENT KABELFERGE OVER SVARTEVASSMAGASINET	Svartvassmagasinet som barriere for trekk.	Økt trekkaktivitet videre vestover, også for fostringsflokker. Ny sti og kabelferge etableres for å flytte menneskelig ferdsel bort fra området mellom Blåsjø og Svartevassmagasinet	Reguleringsmagasin NVE	Sira Kvina STF	Sira Kvina SVR Bykle k. Grunneiere	Usikkert		Forslag ut i fra at det kan være enklere å kanalisere menneskelig ferdsel enn villrein. Sikkerhetsmessig svært krevende å etablere slikt over store magasin. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket.
2 og 3a	14.REDUSERE DEN VISUELLE BARRIEREEFFEKTEN AV ANLEGGSEIEN I FLATSTØLDALLEN MED BRUK AV FARGE SOM SKILLER SEG MINDRE UT IFRA OMGIVELSENE	Anleggsveien som visuell barriere for trekk. Den lyse veibanen står i skarp kontrast mot vegetasjonen i trekkpassasjene. Veien er markant og synlig på lang avstand.	Økt trekkaktivitet i barmarksesongen. Det antas at veien vil skille seg mindre ut fra omgivelsene dersom fargen tilpasses vegetasjonen rundt. Dette vil kunne bidra til å redusere den samlede barriereeffekten.	Anleggsvei NVE	Sira Kvina	Sira Kvina	Noe økt kostnad ved re-asfaltering	Sira Kvina	Rimelig og enkelt tiltak, men med usikker effekt. Kan redusere den samlede barriereeffekten av veien men der reduksjon av ferdsel vurderes som det klart viktigste tiltaket. Faggruppa anbefaler at tiltaket vurderes gjennomført i forbindelse med neste re-asfaltering.
<b>OMRÅDENAVN: ROSSKREPPFJORDEN – SIRDAL OG VALLE KOMMUNE</b>									
KONSESJON: KGL. RES 24.6.1977 REGULANT: SIRA – KVINA KRAFTSELSKAP									
3b, 4 og 5	15.NY TEKNISK BOMLØSNING VED DAGENS BOM PÅ BÅTRAMPA VED DAM ROSSKREPP. BRUK AV BRIKKE MED LOGG.	Båttrafikk på Rosskreppfjorden skaper mye ferdsel inn i sentral del av villreinområdet.	Redusert båtbruk på magasinet gir mindre ferdsel ut i arealene rundt magasinet. Villreinen får bedre tilgang på arealene nord og øst for Rosskreppfjorden.	Anleggsvei NVE Sira Kvina kraftselskap står som eier av grunnen på bom og båtrampe.	Sira - Kvina	Sira Kvina Grunneier Beitenæring a Sirdal k. Valle k.	a)3 mill. kr. b) Kr. 50'	Sira Kvina	Regulering med bom er godt etablert. Utstrakt båtbruk på magasinet selv med dagens ordning. Nøkler på avveie og lettere farkoster bæres forbi bommen. Faggruppa anbefaler ny teknisk bomløsning og at tilgang på båtrampe formaliseres gjennom vedtak i NVE.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	GJENNOMGANG AV HVEM SOM SKAL HA TILGANG								
<b>3b, 4 og 5</b>	16.FLYTTE BOMMEN PÅ BÅTRAMPA NED TIL FV. 450 (CA 1 KM).	Båttrafikk som ferdselsåre inn i fjellet. Ferdsel og camping i området rundt dam Rosskrepp som mulig forstyrrende for villrein i området	Redusert båtbruk på magasinet gir mindre ferdsel ut i arealene rundt magasinet. Mindre ferdsel ved dam Rosskrepp, men tvilsomt om dette er et problem.	Anleggsvei NVE	Sira Kvina	Sira Kvina Grunneiere Reiselivet Sirdal k. Valle k. Statens vv.	a)3 mill.kr	Sira Kvina	Gir mere effektiv reduksjon av båttrafikken på Rosskrepp. Ferdsel/opphold ved dammen/Fossebu neppe et problem og ligger i et område som alt er tilrettelagt. Flytting av bom virker derfor å være unødvendig strengt. Kan evt. være et poeng ved flytting av løypenettet til vestsiden av fjorden, slik at tilgangen til det gamle stisystemet blir vanskeligere. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket
<b>2, 3b, 4 og 5</b>	17.STENGE VEI TIL SEKUNDÆR DAM	Parkering og camping langs veien.	Genererer noe ferdsel inn på østsiden av Rosskreppfjorden som kan være forstyrrende for villreinen i barmarksesongen.	Anleggsvei NVE	Sira Kvina	Sira Kvina Grunneiere Turister Reiselivet Valle k.			Er bom på denne veien men den står som regel åpen. Mest tilfeldig trafikk av turister. Åpen vei generere relativt liten ferdsel videre innover i heia og stenging i første rekke et poeng om løypenettet flyttes til vest. Faggruppa anbefaler tiltaket som del av overordnet målsetting om å redusere ferdsel ut i fra veien B – S.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
<b>3b, 4 og 5</b>	18.REGULER E MOTORFER DSEL PÅ INNSJØER OVER 2 KM <sup>2</sup> GJENNOM VEDTAK AV FORSKRIFT ETTER MOTORFER DSELLOVEN	Motorbåttrafikk på store innsjøer som ferdselsåre inn i sentrale deler av villreinområdet.	Redusert ferdsel inn i sentral del av villreinområdet.	Sirdal k. Valle k. KMD	Sirdal k. Valle k. KMD	Alle brukere av motorbåt på magasinet.			Avgrense motorbåttrafikken til nødvendig nytte transport. Vil harmonere bedre mtp. at øvrig motorisert ferdsel i utmark er strengt regulert. Forskrift kan vedtas enten av kommunen (§ 4) eller departement (§ 7) og derfor lite økt byråkrati lokalt. Gruppa anbefaler tiltaket. Aktuell problemstilling for lov/arealgruppa. NB! Ny lov om motorferdsel fremmes om kort tid. Aktuell på flere store reguleringsmagasin om ikke tilgang på vei/båtrampe regulerer båttrafikken tilstrekkelig.
<b>OMRÅDENAVN: KVIFJORDEN, ANLEGGVEI HAUGEN – KVINEN KRAFTVERK I SIRDAL KOMMUNE</b>									
KONSESJON: REGULERING OG UTBYGGING AV KVINEN KRAFTVERK REGULANT: SIRA – KVINA KRAFTSELSKAP (KGL. RES. 16.6.1978)									
<b>3b og 4</b>	19.Ny teknisk løsning på bom ved Hønetjødn. Overgang fra hengelås til brikke med logg.  Anleggsveien stengt for allmenn motorisert ferdsel ref. vedtak OED 26.10.2000.	Ferdsel på og ut i fra veien påvirker trekkmulighetene sørover fra Hilleknuten	Innstramming av bomregimet i tråd med OED sitt vedtak. Kan betre trekkmulighetene på vestsiden av Kvifjorden. Hovedsakelig et bukkeområde.	Anleggsvei NVE	Sira Kvina	Sira Kvina Grunneiere Hytteeiere	a)3 mill kr.	Sira Kvina kraftselskap	Bommen er plassert ved Hønetjødn. Bruk forbeholdt regulant, rettighetshavere langs veien, kommunen og enkelte fritidsboliger. Faggruppa anbefaler tiltaket  Vil alene neppe ha stor effekt. Må sees i sammenheng med trafikk/ferdsel Brokke-Suleskard, Jogledalen og Solheimsdalen og tiltak der.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	HENSYN TIL VILLREINEN SÆRLIG VEKTLAGT								
<b>3b og 4</b>	20.STANSE PREPARERING AV SKILØYPE PÅ ANLEGGSVeien	Ferdsl i skiløypa påvirker både trekkmuligheter og bruk av beiteområder.	Mindre ferdsel kan øke trekkaktivitet på vestsiden av Kvifjorden. Særlig viktig i en sårbar tid på seinvinteren men også viktig at dyra ikke møter motstand på veg sørover tidlig på vinteren (des. – febr.)	Anleggsvei NVE	Sirdal kommune og løypeselskap	Sira Kvina Hytteeiere Turistnæring Sirdal k.			Maskinprepareres i dag inn til Ånghellervatn. Rundtur mulig både nordover og sørover. Bør være del av tiltakspakke sammen med stans i preparering i Jogledalen og Solheimsdalen. Faggruppa anbefaler tiltaket
<b>OMRÅDENAVN: BOSSVATN – BYKLE KOMMUNE</b>									
KONSESJON: FORTSATT REGULERING AV BYGLANDSFJORDEN MM I OTRAVASSDRAGET (KGL. RES 15.11.1974) REGULANT: OTTERAAENS BRUGSEIERFORENING (OB)									
<b>5</b>	21.STENGE BÅTRAMPA VED HOLEN KRAFTVERK I BOSSVATN FOR ALLMENN BRUK	Åpen båtrampe gir tilgang langt i villreinområde inkl. Steinsbuskardet der det er ferdselsforbud.	Mindre ferdsel inn i særlig sårbare områder.	Anleggsvei NVE	OB	Jegere Fiskere Turister	a)kr 50'		Mangler tall for båtbruk men antas å være lite ferdsel vestover på magasinet, og i all hovedsak avgrenset til tilkomst til et fåtall husvære (hytter) langs magasinet. Bør framskaffe ferdselsdata før tiltak evt. iverksettes. Er uansett ferdselsforbud lengst vest på og ved magasinet.
<b>OMRÅDENAVN: STORE UREVATN – BYKLE KOMMUNE</b>									
KONSESJON: FORTSATT REGULERING AV BYGLANDSFJORDEN MM I OTRAVASSDRAGET (KGL. RES 15.11.1974 OG 3.6.1949) REGULANT: OTTERAAENS BRUGSEIERFORENING (OB)									



Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
2, 3a, 4 og 5	22.STENGE ANLEGGSSVEIEN TIL STORE UREVATN FOR ALLMENN MOTORISERT FERDSEL	Dokumentert høy ferdse på veien som hinder for at villreinen kan trekke over.	Reduksjon i ferdse på veien forventes å ha stor positiv effekt for at reinen kan trekke over. Mindre opphoping av dyr på Ugleflotti. Flere dyr vil også kunne komme i posisjon for kryssing i Steinsbuskardet.	Anleggsvei NVE	OB	OB Bykle kommune Grunneiere Turistnæringa	a)150 000 b)0	OB	Er under utprøving fra 1.7.2022 ref. NVE sitt vedtak av 20.4.2021. Bom ved Rjomeli. Prøveperiode 7 år. Underveisevaluering etter tre år. Trafikktelling f.o.m 2023.
2, 3a, 4 og 5	23.FJERNE MERE AUTOVERN PÅ STREKNING A RJOMELI – STORE UREVATN	Autovern som hinder for villreintrekk over veien.	Sammen med ferdse restriksjoner på veien vil fjerning av autovern kunne øke trekkaktiviteten over veien.	Anleggsvei NVE	OB	OB Grunneiere	a)500 000 b)0	OB	Det er alt fjernet 1500 meter av i alt 3000 meter med autovern. Kan være mulig å fjerne noe mer uten at det går for mye utover trafiksikkerheten. Fokus på strekninger med mest trekkaktivitet. Faggruppa anbefaler tiltaket
2, 3a, 4 og 5	24.FJERNE/S TENGE/FLYTE PARKERING SPASSER LANGS VEIEN SOM LIGGER I VIKTIGE TREKKORIDORER.	Parkerte biler og ferdse fra disse som hinder for villreintrekk over veien.	Sammen med øvrige tiltak langs veien vil det kunne øke trekkaktiviteten over veien.	Anleggsvei NVE	OB	OB Grunneiere	a)20 000 b)0	OB	Tiltaket som supplement til øvrige tiltak. P-plassene blir i første rekke brukt av grunneiere. P-plasser med særlig problematisk plassering for trekkveier bør lokaliseres og stenges/flyttes. Faggruppa anbefaler tiltaket
2, 3a og 5	25.REGULERING AV FERDSEL MED BÅT PÅ STORE UREVATN	Tilgang med båt gir ferdse langt inn i kjerneområde.	Mindre forstyrning og totalbelastning i sentral del av villreinområdet.	Reguleringsmasin NVE	OB	OB Grunneiere			Bør prøves ut om øvrige tiltak på/langs veien ikke har ønsket effekt. Bør først få kartlagt omfanget. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
2, 3a og 5	26.REGULERING AV BRUK AV SYKKEL PÅ VEG RJOMELI – STORE UREVATN	Mange syklistere på veien vil være et hinder for villreintrekk over veien.	Øke trakkaktiviteten over veien.	Anleggsvei NVE	OB	OB Turistnæringa Bykle kommune			Lite omfang av sykling videre fra Rjomeli pr. dd. Kan forvente en økning pga.el.sykkel, stengt veg og generell utvikling. Kartlegging av omfang pågår, regulering vurderes ut i fra dette. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket pr. d.d.
2 og 3a	27.LAGE KUNSTIGE FYLLINGER FOR GJENÅPNING AV NEDDEMTE TREKKVEIER I MAGASINET STORE UREVATN	Flere trekkveier har gått ut av bruk som følge av oppdemningen av Store Urevatn.	Øke trekkaktiviteten nord/sør over Urevasskilen og Ratevassåni. Viktig med alternativ til kritisk resttrekk gjennom Uraråjuvet	Reguleringsmagasin NVE	OB	OB Grunneiere SVR Bykle kommune	a)30 mill. kr.	OB Villreinfond	Tiltakene er anbefalt i NINA rapport 798 fra 2004. Villreinen har problemer med kryssing når magasinet går over kote 1172. Mye brukt trekkveg mellom Lisle og Store Urevatn før regulering men neppe realistisk med landbru/fylling der. Kostbare tiltak med usikker effekt. Faggruppa anbefaler en nasjonal mulighetsstudie av denne type tiltak i magasin.
<b>OMRÅDENAVN: VATNEDALSVATNET M/URARÅJUVE OG ORMSAVATN I BYKLE KOMMUNE</b>									
KONSESJON: FORTSATT REGULERING AV BYGLANDSFJORDEN MM I OTRAVASSDRAGET (KGL RES. 15.11.1974 OG 3.6.1949) REGULANT: OTTERAAENS BRUGSEIERFORENING (OB)									
2 og 5	28.BYTTE UT EKSISTERENDE PORTER I TUNNELEN PÅ VATNEDALSVEGEN MED LÅSBARE PORTER FOR ENKLERE Å	Åpen tunnel. Ferdsel til fots og på sykkel som forstyrrende element inn mot viktige beiteområder og trekkkorridorer.	Usikker effekt da en vet for lite om omfanget av gående og syklende på veien.	Anleggsvei NVE	OB	Reiselivet/turister	a)200 000 b)0	OB, portene skal snart skiftes uansett pga. alder.	Biltrafikken på Vatnedalsvegen er relativt beskjeden med unntak av en periode i jakta. Vegen er stengt med bom ved Vatnedalsdammen. Tilgang for grunneiere og OB. Må forvente økt bruk av sykkel på veien grunna nærhet til hytteområder og bruk av el.sykkel.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	KUNNE REGULERE FERDSEL								Tiltaket vil bli gjennomført i regi av OB. Faggruppa anbefaler tiltaket.
<b>2, 3a og 5</b>	29.REGULERE TILKOMSTEN PÅ VEG OPP I URARÅJUVE T	Ferdse l på og ut i fra vegen i en svært sårbar og viktig trekkorridor.	Opprettholde og bedre trekkmulighetene gjennom Uraråjuvet.	Anleggsvei NVE	OB	OB Grunneiere	a)50 000 b)5 000	OB	Vegen har tidligere vært stengt med kjetting. Ny bom blir satt opp av OB i løpet av 2023. Effekten av tiltaket avhenger av nøkkelregimet. Tilkomst må avgrenses til noen få grunneiere samt OB i driftssammenheng. Faggruppa anbefaler tiltaket
<b>2 og 5</b>	30.FJERNE FYSISKE HINDRE I URARÅJUVE T	Fysiske hindre i form av autovern, store fyllinger med sprengstein mv. kan bidra til å redusere trekkaktiviteten.	Økt trekkaktivitet gjennom Uraråjuvet	Anleggsvei NVE	OB	OB Grunneiere SVR Bykle k.	a)1,1 mill. kr. b)0	OB Villreinfond	Tilkomsten til juvet er bratt og ulendt fra naturen side. Fjerning av menneskeskapt e hindre kan bidra til å øke trekkaktiviteten. Mangler oversikt over omfang av fysiske hindre. Begrensning av ferdse l opp i Uraråjuvet vurderes som klart viktigst. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket. Høy kostnad med usikker effekt. Viktigere å unngå ferdse l.
<b>2 og 5</b>	31.LENGRE TUNNEL ELLER ENDRA TAPPEMØNS TER UT AV ORMSAVATN	Delvis åpen vannveg mellom Ormsavatn og Vatnedalsvatnet reduserer trekkaktiviteten mellom magasinene.	Økt bruk av trekkorridoren mellom Ormsavatn og Vatnedalsvatnet.	Overføringsgtune ll NVE	OB	OB Grunneiere SVR Bykle k.			Viktig trekkpassasje gjennom hele året. På 210 m. av strekningen tappes vatnet i tunnel med mulighet for villreinen til å passere på «tunneltak» Mulig å forlenge tunnel eller endre tappemønster.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
									Ferdse/aktivitet i området kan være en medvirkende faktor. Bør vite mere om hva som begrenser trekket her før en iverksetter tiltak. Faggrupper anbefaler ikke tiltaket pr. d.dd. Må vite mere om påvirkningsfaktorene her.
<b>OMRÅDENAVN: SETESDAL RYFYLKE</b>									
<b>KONSESJON: ANDRE ANLEGGSSVEIER</b>									
<b>REGULANT:</b>									
<b>5</b>	32.VEG BLÅBERGDALEN STENGES FOR ALLMENN MOTORISERT FERDSEL (Rødal-Suldal reguleringen)	Sommeråpen veg på østsiden av Røldalsvatnet. Vegen også utgangspunkt for skiturer på våren. Vegen gir enkel tilkomst til typiske bukkeområder. GPS-data viser mest dyr i området jan. – mai. Bruken av vegen er økende som følge av hytteutbygging. Brukes ifbm. toppturer til Breifond og Knoda.	Usikre.	Usikkert, men vegen har endepunkt ved inntakspunkt og dam eid av Lyse Kraft DA	Ukjent	Kommune Hytteturister Lokalbefolk n.	a) 300'	Regulant	Må vite mere om omfang av ferdse/aktivitet gjennom året før en evt. iverksetter tiltak. Faggrupper anbefaler ikke tiltaket pr. dd.
<b>1 og 5</b>	33.VEG VOTNAVATN STENGES FOR ALLMENN MOTORISERT FERDSEL (Rødal – Suldal reguleringen)	Sommeråpen vei med relativt lite trafikk pr. dd. Typisk bukkeområde på våren.	Usikre	Anleggsvei Lyse kraft DA NVE	Lyse kraft	Kommune Hytteturister Lokalbefolk n.	a)300'	Regulant	Må vite mere om omfang av ferdse/aktivitet gjennom året før en evt. iverksetter tiltak. Faggrupper anbefaler ikke tiltaket pr. dd.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
1 og 5	34.STRENGE RE FERDSELSREGIME PÅ VEG TIL KALDEVATN.	Lite bruk. Veien er stengt for allmenn ferdsel.		Anleggsvei Lyse kraft DA NVE	Lyse kraft				Vegen er stengt med bom. Liten ferdsel pga. strengt nøkkelregime. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket pr. dd.
5	35.STRENGE RE FERDSELSREGIME VEG FØRSVATN – LANGESÆ (Tokke – Vinje reguleringen)	Sommeråpen veg til Førsvatn. Bom ved dammen. Vet lite om bruk.	Usikre	Anleggsvei Statkraft og Statnett? NVE	Statnett og statkraft	Vinje k. Reiselivet Hyttefolk Grunneiere			Må vite mere om omfang av ferdselen og fordeling gjennom året før en evt. iverksetter tiltak. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket pr. dd.
5	36.SENERE BRØYTING AV VEG VETRHUS - MOSVATN (Ulla – Førre reguleringen)	Brøyting av veggen bør utsettes til påske. Brøytes nå til Moskar før vinterferien (fra 2020)	Mindre ferdsel opp i høgheia med vinterbeite (buk)	Anleggsvei Statkraft NVE	Statkraft	Suldal k. Reiselivet Hyttefolk Grunneiere			Faggruppa anbefaler tiltaket
3a og 4	37.STRENGE RE REGULERING AV FERDSELEN PÅ NILSEBUVEGEN Reg. Årdalsvassdraget mv	Anleggsvei som gir enkel tilgang langt inn i fjellet.	Mindre menneskelig forstyrning. I praksis åpner veien seint pga mye snø. Typiske bukkeområder.	Anleggsvei Lyse Kraft DA Statnett NVE	Lyse kraft Statnett	Grunneiere Kommune			Veien åpner seint pga mye snø. Er stengt med bom i Lysebotn ved Aukland/Tangen og ved tunnel lenger opp. Har tidvis stått åpen de senere år som følge av utbygging i regi av Lyse og Statnett. Vil trolig bli stengt fra neste år, men privatrettslige bindinger og uenighet mellom grunneiere gjør det komplisert. Dialog/arbeid pågår med å avklare hvor bommen skal stå. Det er skiltet innkjøring forbudt ved enden på fylkesvei, der nedre bom er plassert.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
									Faggruppa anbefaler ikke tiltak. Det forutsettes at vegen holdes stengt for allmenn motorisert ferdsel.
5	38.UNNGÅ BRØYTING VEG KJETILSTAD – LAUVASTØL VATNET	Vinterstengt vei men med lokale ønsker om brøyting. Bukker på begge sider av dalføret om vinteren.	Mindre forstyrning i vinterbeiteområde (bukke)	Anleggsvei Statkraft Statnett NVE	Statnett Statkraft	Suldal kommune Grunneiere Hyttefolk Reiselivet			Faggruppa anbefaler tiltaket
	39.REDUSER E FERDSELEN INN ANLEGGSSVEIEN I BREIVE OG OVER BRU I KANAL I HARTEVATN PÅ HOVDEN VED Å: A) FLYTTE BOMMEN VED BREIVE PUMPE LENGRE UT B) TILBAKEFØRE ANLEGGSSVEI FORBI BOMMEN I BREIVE PUMPE C) TILBAKEFØRE ANLEGGSSVEI	Ferdsel på helårsåpen anleggsvei inn til Breivepumpe ved Breivevatn (Hartevatn). Grusvei videre er stengt med bom. Denne videreført i 2022 et stykke opp Veringsdalen ifbm. Veringsåe kraftverk. Ferdsel på bru over kanal i Hartevatn som gir enkel tilgang til områdene på sørsiden av Hartevatn.	Veiene og bru gir enkel tilkomst fra de store hytteområdene på Hovden. Inn Veringsdalen går også merka turistløype til Bleskestadmoen i Suldal. Lokalt hevdes det at ferdselen har redusert trekkaktiviteten forbi Veringsnuten og bruk av beiteområdene på Storenut og i Vesterdalen. Begrensning av ferdsel på veg og bru kan bedre forholdene.	Anleggsvei Otteraaens bef. NVE	Veringsåe kraft AS	Otteraaens bef. Veringsåe kraft AS Bykle k. Grunneiere STF/DNT sør Reiselivet på Hovden	a)100'		Generelt har det vært liten oppmerksomhet på denne innfallsporten på Hovden. Mange brukere av åpen vei men usikkert hvor langt de tar seg videre i terrenget og langs etablerte stier. Til Veringsdalen tilføres også en god del ferdsel fra løypenettet på Nos (fra toppen av skitrekket), særlig vinterstid. Faggruppa anbefaler kartlegging av mengde ferdsel sommer og vinter før en evt. iverksetter tiltak. Videre anbefaler gruppa at tilbakeføring av midlertidig anleggsvei ifbm. Veringsåe kv.gjøres i tråd med konsesjon. Tiltaket viktig for ikke å øke ferdselen inn Veringsdalen ytterligere.

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	I BYGD IFBM. VERINGSÅN E KV. D)FJERNE BRU I KANAL								
<b>OMRÅDENAVN: SETESDAL RYFYLKE SØR – ÅSERAL KOMMUNE</b>									
KONSESJON: 1) REGULERING OG OVERFØRING AV MONSELVA MV. TIL SKJERKAVSSDRAGET 2) ÅSERALSPROSJEKTENE – NY TUNNEL LANGEVATN – NÅVATN, ØYGARD OG KVERNEVATN KV. OG NY DAM LANGEVATN REGULANT: Å ENERGI VANNKRAFT									
5	40.REGULER E BÅTTRAFIKK KVERNEVAT N I ÅSERAL	Åpen båttrampe ved dam i østenden av magasinet øker ferdselen vestover i heia.	Beskjedent omfang. Primært vinterbeiteområde	Reguleringsma gasin Å Energi NVE	Å Energi	Å Energi Grunneiere Åseral kommune DNT sør Velforening er			Vinterbeiteområde og med beskjedne båttrafikk. Faggruppa anbefaler ikke tiltaket.
4 og 5	41.BEGRENS E FERDSEL PÅ DRIFTEVEG LANGS LANGEVATN I ÅSERAL	Ny drifteveg (2019) øker ferdselen nordover i heia med preparering av skiløype fram til Fosstjønn og bruk av sykkel i sommerhalvåret. Driftevegen del av DNT sør sitt løypenett. Strengt bomregime for motorferdsel på veien	Preparering av skiløypa øker tilgjengeligheten for folk til vinterbeiteområde for bukk videre mot nord-vest. Omfang av ferdsel kan øke som følge av videre hytteutbygging Bortelid – Ljosland i Åseral.	Erstatningsvei som følge av økt regulering av Langevatn. Å Energi NVE	Å Energi	Å Energi Grunneiere DNT sør Åseral kommune			Relativt ny vei der en foreløpig vet for lite om omfang av ferdselen sommer og vinter, og hvordan den forplanter seg videre innover i heia fra der veien slutter. Faggruppa anbefaler ferdselsregistrering før tiltak vurderes.
<b>OMRÅDENAVN: FINNDØLA – FYRESDAL OG VALLE KOMMUNE - SETESDAL AUSTHEI</b>									
KONSESJON: YTTERLIGERE REGULERING OG OVERFØRING I FINNDØLAVASSDRAGET (KGL. RES 14.8.1970) REGULANT: ARENDALS VASSDRAG BRUGSEIERFORENING (AVB)									
2 og 4	42.STENGE ANLEGGSSVE IER FRA FINNDØLAR EGULERING EN FOR ALLMENN	Fylkesvei 3388 Haugen – Lifoss med tilhørende anleggsveier til Øysævatn, Hovvatn – Fistøyll – Rauvatn.. Ferdsel på veien, sammen med annen påvirkning fra	Større trekkaktivitet og bruk av beiteområder på Fyresdalsida.	Anleggsvei NVE	AVB	Lokalbefolk ning, landbruk, hyttefolk og turister.			Et område med mye aktivitet og infrastruktur men der en vet lite om konsekvensene for villreinen. Villreinen trekker i svært liten grad på østsiden av Hovvatn – Fistøyll – Rauvatn, men

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

MÅLOMRÅDE	FORESLÅTT TILTAK	PÅVIRKNINGS-FAKTOR	FORVENTET EFFEKT OG KONSEKVENSER	STATUS OG MYNDIGHET FOR ANLEGGET	ANSVARLIG AKTØR (EIER)	BERØRTE PARTER	KOSTNAD A) INVESTERING B) DRIFT	FORSLAG FINANSIERING	VURDERING OG KONKLUSJON
	MOTORISERT FERDSEL.	hytteområder, løypekjøring, snøscootertrafikk. Kan delvis forklare hvorfor reinen i all hovedsak trekker på Valle siden av kommunegrensa.							dette kan også henge sammen med at trekket lengre nord over Hallbjønnsekken har gått ut av bruk. Bestandsstørrelse og topografi kan også spille inn. Behov for mere kunnskap før iverksetting av tiltak.
<b>OMRÅDENAVN: ALLE</b>									
<b>2, 3, 4 og 5</b>	43. Bedre samordning av motorferdselen ifbm. drift av kraftanlegg	Forstyrning fra ferdsel og aktivitet som kan påvirke villreinens områdebruk	Reduksjon i motorferdselen kan gi villreinen mere ro. Særlig viktig gjennom vinteren og i perioden med reinsjakt.	Kommune og verneområdestyret som myndighet. I mange tilfeller kjører kraftselskapene med direkte hjemmel i lov.	Kraftselskapene Kommunene Verneområde styret SVR	Kraftselskap og nettselskap	Kostnad til samordning men på sikt færre kostnader til transport		Kraftselskapene og nettselskapene sin transport utgjør en betydelig del av den totale motorferdselen i villreinområdene. Rom for å redusere motorferdselen ved bedre samordning og planlegging, inkl. samarbeid med andre større aktører med mye motorferdsel. Tilsvarende krav til andre større aktører vil samlet sett kunne gi en betydelig reduksjon i motorferdselen i villreinområdene. Særlig viktig i kalvingsområder og vinterarbeidsområder. Faggruppa anbefaler tiltaket.



## FAGGRUPPE VANNKRAFT – FØLGESKRIV

### BAKGRUNN

Vedlagt ligger faggruppe vannkraft sin anbefaling av tiltak i Setesdal Ryfylke villreinområde og Setesdal Austhei villreinområde. I arbeidet er det tatt utgangspunktet i arbeidsbeskrivelse og mandat som ble gitt av styringsgruppa for prosjektet.

Faggruppe vannkraft har bestått av følgende personer:

Navn	Fra
<b>Jørn Haug</b>	Verneområdeforvalter SVR - gruppekoordinator
<b>Per Øyvind Grimsby</b>	Sira – Kvina kraftselskap
<b>Grunde Johnsen</b>	Otra Kraft/Otteraaens Brugseierforening
<b>Svein Haugland</b>	Å Energi
<b>Trond Erik Børresen</b>	Lyse Kraft
<b>Sven Sandvik</b>	Sirdal kommune
<b>Torborg Kleppa</b>	Hjelmeland kommune
<b>Turi Ottersland Tjøstheim</b>	Suldal kommune
<b>Jostein Kristiansen (Ingeborg Kalbekkdalen Guggedal deltok for JK i siste møte 29.8).</b>	Statkraft
<b>Sigrid Bjørgum</b>	Bykle kommune
<b>Jon Atle Eie</b>	NVE

### ARBEIDET I FAGGRUPPA

Faggruppa startet arbeidet med et fysisk møte i Bykle 16. – 17. mars 2023. Etter dette har det vært fem møter i gruppa, alle holdt via teams.

Faggruppa har tatt utgangspunkt i vannkraftrelaterte tiltak som var kjent fra tidligere utredningsarbeid og forskningsarbeid i de to villreinområdene. Tiltak har også kommet opp som følge av lokalkunnskap blant medlemmene i faggruppa og fra den nettbaserte innspillsløsningen i regi av Statsforvalteren i Agder.

Under «Andre anleggsveier» i matrisen er det tatt med anleggsveier som fram til nå har fått liten oppmerksomhet. Det er bare foreslått tiltak på et fåtall av disse. I mange tilfeller vil det her være nødvendig å skaffe mere kunnskap (ferdselsdata) før det evt. iverksettes tiltak.

For Blåsjøområdet er det laget et eget bakgrunnsnotat pga. områdets kompleksitet og der flere tiltak griper inn i hverandre. I bakgrunnsnotatet er blant annet alle ferdelsdata for området sammenstilt.

## OM FAGGRUPPA SIN ANBEFALING

Det har vært mye diskusjon i faggruppa om hvor langt den bør gå i å anbefale og prioritere konkrete tiltak. Faggruppa har endt opp med å anbefale tiltak der den mener det er sannsynliggjort og kan begrunnes at tiltaket vil ha en positiv effekt for villreinen. Der kunnskapsgrunnlaget er tynnere må det hentes inn mere kunnskap. Typisk her vil være behov for ferdselsdata på veier før tiltak iverksettes. Det vil i mange tilfeller være summen av tiltak som vil gi en positiv effekt for villreinen, inkludert tiltak foreslått av de andre faggruppene.

Anbefalte tiltak er ikke forankret i organisasjonene deltakerne kommer ifra. Det forutsettes at det blir en åpen høringsprosess av tiltaksplanene ved en senere anledning.

Faggruppa har vurdert effekten tiltakene vil ha for villreinen. Tiltakene er ikke/i liten grad veid og vurdert i forhold til andre samfunnsinteresser som eksempelvis beitenæringa, friluftsliv og reiseliv.

Faggruppa mener vektning av ulike hensyn og prioritering av tiltak, må ligge til prosjektgruppe og styringsgruppe. I siste instans vil det være et politisk spørsmål hvilke tiltak som lar seg gjennomføre.

Faggruppa mener det er riktig at også tiltak som ikke anbefales blir synliggjort. Disse er merka med rødt i matrisen.

## IVERKSETTING AV TILTAK

For de aller fleste tiltakene som foreslås vil gjennomføring kreve at det blir fattet vedtak av aktuelle fagmyndighet, i de fleste tilfelle NVE. I tråd med forvaltningspraksis vil det bli en høringsrunde av tiltaket før NVE fatter vedtak. Det vil være mulig å klage på vedtaket og der Olje- og energidepartementet vil være klageinstans.

## INNSPILL TIL ARBEIDET

Gjennom innspillsløsningen på Statsforvalteren i Agder sin nettside har det vært mulig å sende innspill til tiltaksplanarbeidet. I vedlegg 1 er det gitt en oversikt over relevante innspill for faggruppe vannkraft og med henvisning til tiltak i matrisen.

## VEDLEGG

*Vedlegg 1 – innspill til faggruppa*

*Vedlegg 2 – kart tiltak i nordområdet*

*Vedlegg 3 – kart tiltak sørområdet*

*Vedlegg 4 – kart vedlegg Setesdal Austhei*

*Vedlegg 5 – kilder*

## VEDLEGG 1

Nedenfor er det lista opp innspill som faggruppa har sett som relevante for sitt arbeid. I kolonne til høyre er det referanse til tiltaksnummer i matrisen (tiltakslista) slik at en kan se om innspillet er anbefalt av faggruppa eller ikke.

**ID**    **Innspill**

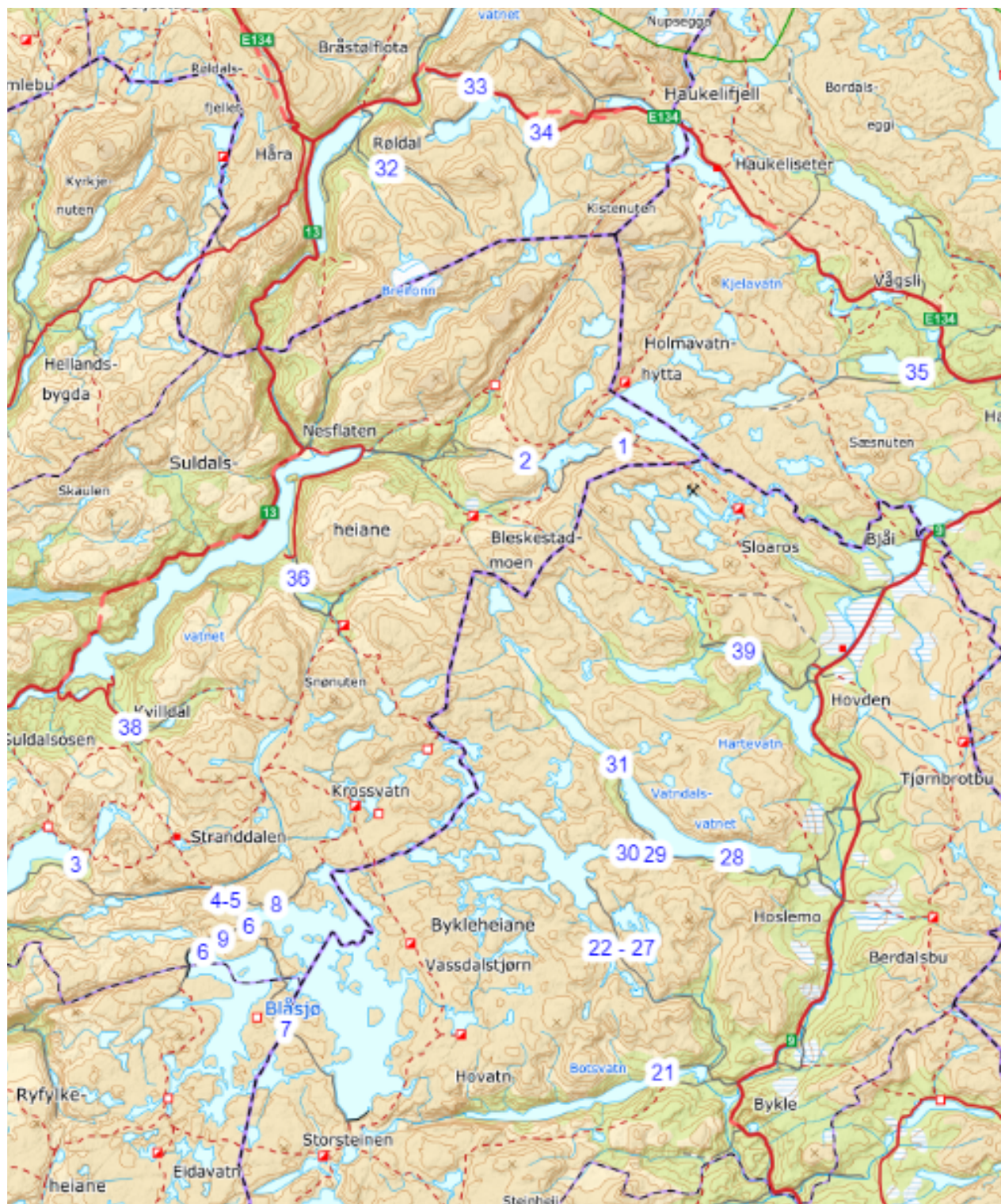
**Tiltaksnummer  
i matrisen**

Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

2	Regulering/bomming av alle anleggsveier i villreinområdet, inkl. veg Kaldevatn og Blåbergdalen (Ullensvang)	2, 3, 8, 9, 10, 17, 19, 22, 29, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 42.
5	Stenge anleggsveier som gir tilkomst til kjerneområdene	Ref. ID 2
6	Stenge Blåsjøvegen så langt vest som mulig	3 - 5
13	Tappe ned vannmagasiner for å få fram gamle trekkruter	Utenfor mandat
14	Avgrense ferdselen på Blåsjø til 2 – 3 uker.	5 - 6
15	Stenge anleggsveiene	Ref. ID 2
16	Tappe ned vannmagasinene og stenge veier	Ref. ID 2 og 13.
101	Stenge veien til Skreivatn. Åpne tunnel Øvre Moen – Oddatjønn og tilbakeføring av eksisterende vei. Ikke brøyte veien lengre enn til Øvre Moen.	4, 5 og 8
103	Streng regulering av trafikken på adkomstveier (Blåsjø og Store Urar). Stenging og tilbakeføring av veg til Skreivasskleivene, regulering av ferdsel på Blåsjø og andre store vannveier (Rosskreppfjorden og Svartevassmagasinet)	3, 5, 6, 8, 9, 22, 25, 10, 15, 18.
21	Stenge Blåsjøveien så langt vest som råd, eks. ved Sandsavatnet	3 - 5
22	Stenge eller oppgradere veg til Skreivasskleivane.	8
104	Bom på Blåsjøvegen ved Sandsavatnet. Bom på veien til Sandvatn i kryss mot Kvanndalen. Bom på veg til Blåbergdalen. Opprettholde stenging veg Store Urar. Tilgang avgrenses til forvaltningen, kraftselskap og grunneigar.	2, 3, 32, 22.
105	Reduksjon i åpningstider på veier inn i terrenget. Ingen ny kraftutbygging i villreinområdene.	5
107	Som ID 105	5
25	Redusere biltrafikk. Bedre samordning av transport	Ref. ID 2, 43
108	Stenging/regulering av ferdsel på anleggsvei inn fra Breive, evt. flytte bommen lengre ut. Fjerne bru over kanalen i Breivevatnet/Hartevatn. Fjerne midlertidig anleggsvei bygd ifbm. Veringsåe kv. (innspill pr. e-post).	39
110	Opprettholde løypetilbudte inn Flatstøldalen i Sirdal. Ny bro over Flatstølåni. Holde veien stengt for allmenn biltrafikk.	10, 11.
111	Redusere kraftselskapa sitt tilsyn på anleggene til et minimum.	43
28	Stenge veien inn til Skreivasskleivane. Tilgang for grunneiere og reinsjegere.	8,
29	Ikke tillate motorbåtferdsel på vann	18

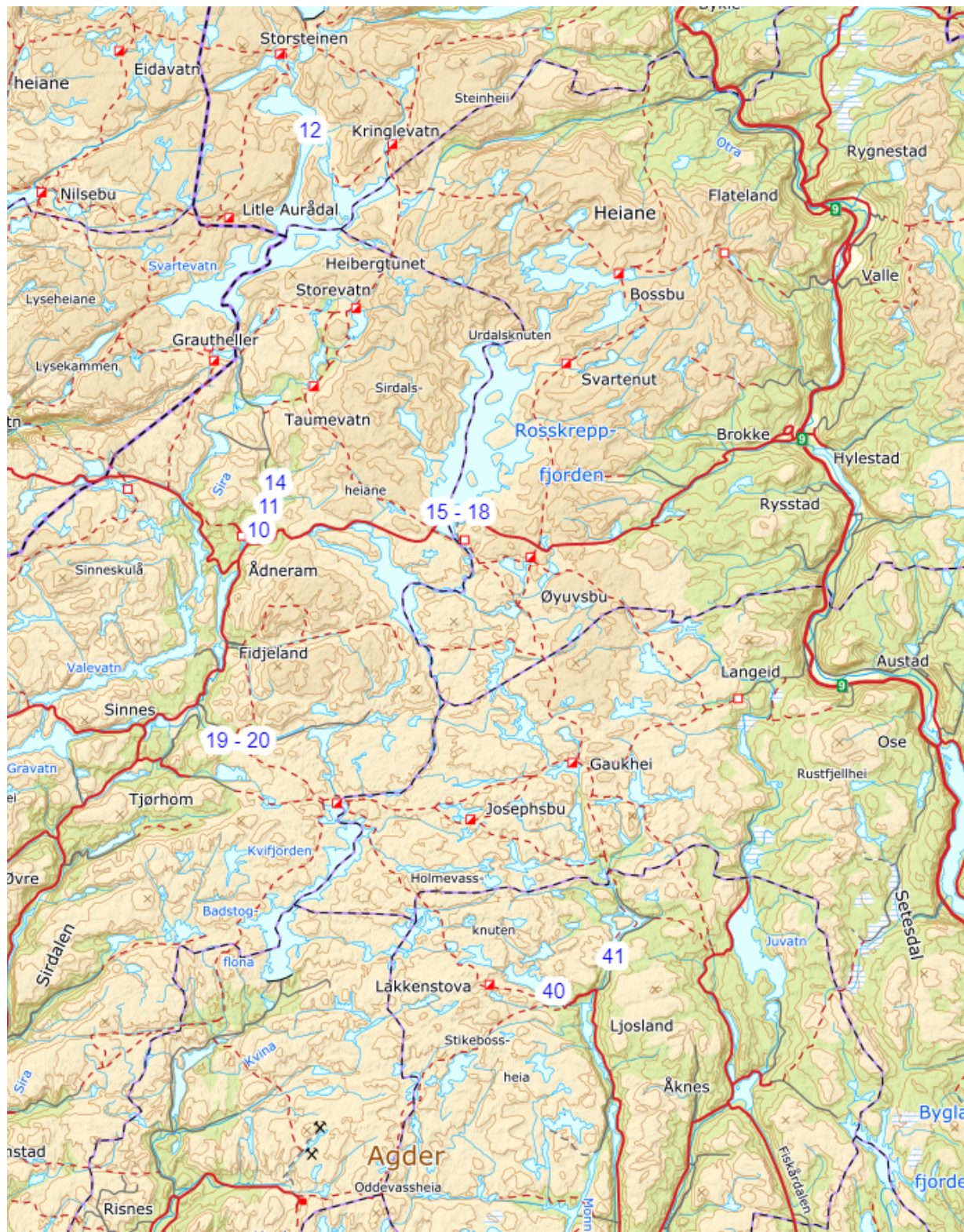
## VEDLEGG 2. KART TILTAK NORDOMRÅDET SETESDAL RYFYLKE

Nummerering i kartet refererer til tiltaksnummer i matrisen (tiltakslista)



### VEDLEGG 3. KART TILTAK SØROMRÅDET SETESDAL RYFYLKE

Nummerering i kartet refererer til tiltaksnummer i matrisen (tiltakslista)



## VEDLEGG 4. KART TILTAK SETESDAL AUSTHEI

Nummerering i kartet refererer til tiltaksnummer i matrisen (tiltakslista)



## **VEDLEGG 5. KILDER**

*Ferdse i to fokusområder i Setesdal – Ryfylke villreinområde. NINA rapport 1676. 2019*

*Røldal Suldal reguleringen. Kartlegging miljø- og brukerinteresser. Fagtema villrein. Norconsult 2019*

*Villreinforum Setesdal Ryfylke. Samarbeidsarena for avbøtende tiltak i villreinfeltet. NVS notat 13/2022*

*Ferdsestilling Setesdal – Ryfylkeheiene. Sommeren 2022. NINA prosjektnotat 2023.*

*Renewable Reindeer. Kort oversikt over sluttresultat. Presentasjon M. Panzacchi NINA. Jan 2022.*

*Villrein og ferdsel i Holmavassono biotopvernområde og tilgrensende areal. SVR – notat 1 – 2020.*

*Villreinens bruk av Setesdalsheiene. Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2006 – 2010. NINA rapport 694.*

*GPS villreinprosjektet i Setesdal Ryfylke. Avbøtende tiltak. NINA rapport 1457. 2019*

*Store Urevatn – villrein. Etterundersøkelse i forbindelse med tilleggsregulering av Store Urevatn. NINA oppdragsmelding 798. 2004*

## FAGGRUPPE VANNKRAFT – BAKGRUNNSNOTAT

### UTBYGGINGEN AV BLÅSJØ OG VILLREINENS BRUK AV OMRÅDET

Med utbyggingen av Blåsjø på slutten av 1970-tallet forsvant store beitearealer for villreinen og flere viktige trekkpassasjer aust/vest. Resultatet av dette, sammen med blant annet utbygging av Svartevassmagasinet og Store Urar, er at villreinens bruk av store arealer vest for aksene Svartevassmagasinet - Blåsjø er drastisk redusert. Områda vest for Blåsjø var tradisjonelt viktig som sommer og haustbeite. I dag bruker villreinen disse områdene bare sporadisk, og da i hovedsak av bukk. I forbindelse med klassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene ble fokusområdet Blåsjø

([Delnormtresetesdalryfylke | Villrein](#)) vurdert å ha over 90% reduksjon som funksjonell trekkpassasje og i arealunntvikelse.

En viktig trekkpassasje (resttrekk) for utveksling av dyr både nord/sør i heia, og aust/vest ligger i Steinsbuskardet sør- øst for Storevassdammen i Blåsjø. Her må imidlertid villreinen dele plassen med

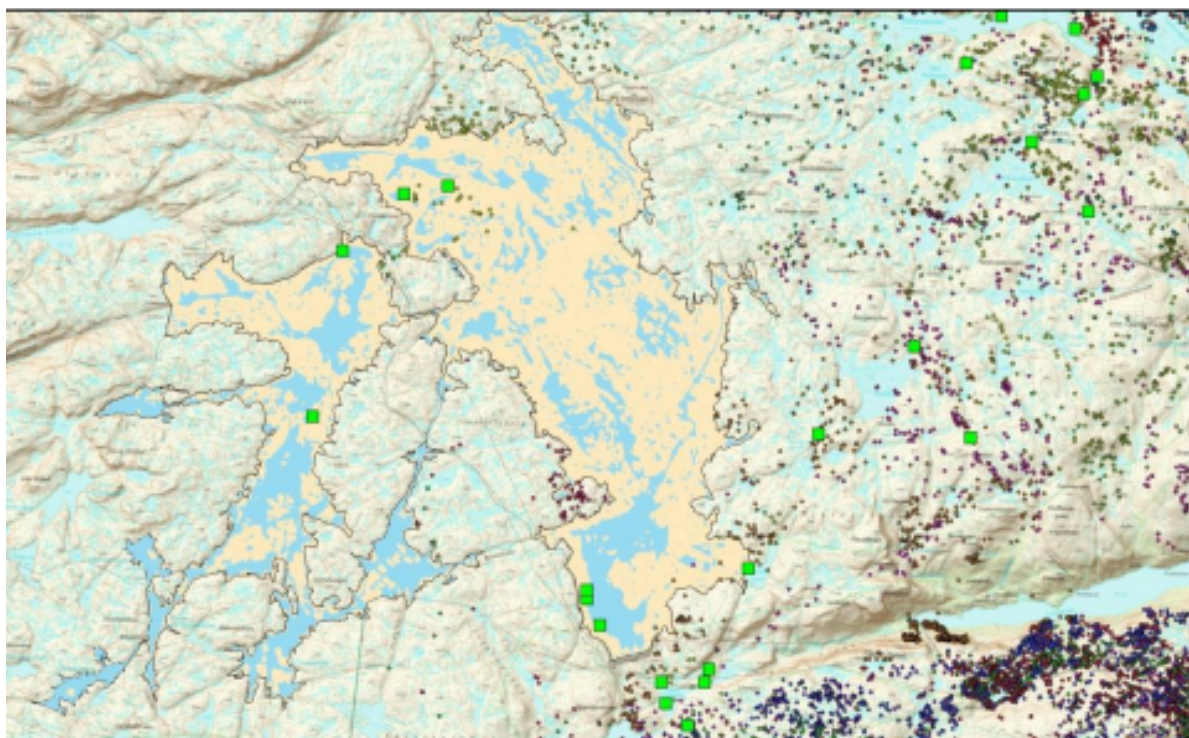
turistløyper og tunge tekniske inngrep, og trekkpassasjen brukes i svært liten grad. I praksis er Setesdal Ryfylke villreinområde delt inn i to delbestander, dvs. nord og sør for aksene Bossvatn – Storevassdammen.

Villreinen kan ta seg **vestover** på nordsiden av Blåsjø, men her vil den møte hindre i form av vegen opp til Oddatjørndammen og videre mot Førreskarddammen. Kommer den først forbi disse plassene er Førrejuvet en flaskehals fra naturen sin side der eneste mulige krysningspunkt ligger rett på nedsiden av damfoten på Førrevassdammen. I de fleste tilfellene vil ikke dyra krysse Førrevassjuvet, men holde seg i områdene rundt Stovedalsvannet og Drakahei.

De fysiske hindrene i området kan i seg selv begrense trekkmulighetene, men det er kombinasjonen med menneskelig ferdsel på og ut ifra de mange veianleggene nord og vest for Blåsjø som i sum skaper problemer for villreinen. Belastningen fra ferdsel gjelder i perioden veiene er åpne, normalt fra midten av juli måned og til midten av oktober.

Kartet på neste side viser de store landskapsmessige endringene som følge av utbyggingen av Blåsjø. Neddemt areal er vist med svak oransje farge og HRV med svart strek. De opprinnelige vannene er vist med mørkere blå farge. Kartet viser også fangstrelaterte kulturminner (grønne firkanter) og GPS data fra reinsdyr. *Kilde: Villreinens bruk av Setesdalsheiene. NINA rapport 694. 2011*





## ANLEGGSSVEIENE I BLÅSJØMRÅDET

Blåsjøveien starter ved Gullingen/Mosvatnet der den tar av fra fylkesvei 4702. Avstanden inn til Oddatjørndammen ved Blåsjø er snaue 30 km. Sør- vest for Oddatjørndammen deler vegen seg med en veg mot Førreskarddammen og Førrevassdammen, og en veg som går sørover mot Storevassdammen sør i Blåsjø. Ved Oddatjørndammen går det også veg østover til Skreivasskleivane. Se kart vedlegg 2.

Veiene er åpne for allmenn motorisert ferdsel, med unntak av veien mot Storevassdammen som er stengt med bom på Venehei og Beinlei. Delstrekninger er omtalt nedenfor.

Ved Oddatjørn og Førreskarddammen er det bygd ramper for båtutsetting. Disse er åpne for allmenn bruk. Det er også en båtrampe ved Beinlei som brukes til båtferdsel i vestlig del av magasinet og når regulert vannstand er over 1046 (LRV i Blåsjø er 950 og HRV er 1055). Det er bare de som kommer igjennom bommen på Venahei som har tilgang til denne båtrampa.

### Øvre Moen - Oddatjørndammen

Vegen blir normalt brøytet opp rundt 25. juni og er normalt farbar fram til 1. oktober. Parallelt med veien går en veitunnel som ikke er i bruk. I ulike sammenhenger har det blitt fremmet forslag om å åpne tunnelen for trafikk, men dette vi kreve mye sikring og tilrettelegging.

Øvre Moen er et mye brukt startpunkt for tur inn til Stranddalen turisthytte (STF). Alternativt kan en følge merket sti fra østenden av Sandsavatnet, men dette er en god del lengre å gå.

### Veien til Storevassdammen (ofte nevnt som Blåsjøveien)

Vegen til Storevassdammen er av hensyn til villrein stengt for allmenn motorisert ferdsel med bom på Venehei og på Beinlei ref. vedtak i NVE av 2.6.2020, senere stadfesta av OED 7.12.2020. Det gis tilgang for grunneiere, beitelag, regulant mv. nærmere definert i vedtaket. Hjelmeland og Suldal kommune er gitt ansvaret for utlån av bomnøkler og utsteding av kjøretillatelse. I praksis låser brukerne ut en nøkkel fra kodeboks ved Gullingen. Antall utlån

loggføres. Kriterier for utlån kan vurderes på nytt av NVE om omfanget blir større enn det som lå til grunn for vedtaket.

### **Vei til Skreivasskleivane**

Veien er åpen for allmenn motorisert ferdsel. Veien blir ikke brøytet opp og er normalt farbar i perioden 15. juli – 15. oktober. Veien har en relativt dårlig standard og blir i liten grad vedlikeholdt.

### **Vei til Førrevassdammen**

Åpen for allmenn motorisert ferdsel.

## **FERDSEL PÅ ANLEGGSSVEIENE**

Det er gjennomført en god del ferdselsundersøkelser på veistrekningene, blant annet som del av GPS-merkeprosjektet i Setesdal – Ryfylke. Dei siste åra er det også gjort tilleggsregistrering i regi av verneområdeforvaltningen (SVR). Ferdselsdataene er samlet i tabell 1 vedlegg 1.

En sammenstilling av ferdselsdataene viser i grove trekk:

- Det er stor biltrafikk på strekningen Øvre Moen - Oddatjørndammen i perioden 25. juni – 1. oktober.
- Veien til Skreivasskleivane er relativt mye brukt både av kjørende, gående og syklende.
- Selv med en streng regulering av trafikken ved bommen på Beinlei er det en god del ferdsel videre sørover mot Storevassdammen og der syklister og gående utgjør en betydelig andel.
- For ferdsel på veien mot Førrevassdammen er registreringene mangelfulle og der en er usikker på omfanget og hvordan det fordeler seg mellom bil/syklister/gående.
- Gjennomgående liten/begrenset båtutsett ved Oddatjørn og Førreskard men klar økning i jaktperioden, og særlig ved Oddatjørn. Noe økt bruk av båtutsett ved Førreskard etter stenging av veg til Venehei og særlig ved lav vannstand i Blåsjø.

## **TILTAK FOR Å ØKE VILLREINENS BRUK AV OMRÅDENE VEST FOR BLÅSJØ**

Faggruppa legger til grunn at ferdselen på og ut ifra anleggsveiene mange steder er av et slikt omfang at det bidrar til å begrense villreinens bruk av områdene rundt Blåsjø i barmarksperioden. Nedenfor er det gitt en vurdering av aktuelle tiltak.

### **Stenge Blåsjøveien ved Osanekrysset (Sandsavatnet) eller ved Øvre Moen for allmenn motorisert ferdsel**

Vil være et effektivt tiltak for å begrense ferdselen omkring Blåsjø inkludert bruk av sykkel videre inn.

Relativt drastisk grep som vil ramme mange brukere. Bør først prøve ut mindre kontroversielle tiltak lengre inn for å se om det har tilstrekkelig effekt. Faggruppa har ikke anbefalt tiltaket i denne omgang.

**Seinere brøyting av Blåsjøveien på strekningen Øvre Moen - Oddatjørndammen evt. la veien smelte fram av seg selv.**

Seinere åpning (brøyting) av vegstrekningen vil være positivt for å begrense perioden med ferdsel videre mot Skreivasskleivane, Storevassdammen og Førrevassdammen. I en kort periode tidlig på sommeren vil det også kunne øke trekkaktiviteten over Oddåa mellom Odden og Drakaheia. Ved å la veien smelte fram av seg selv vil det ikke være kostnad med gjennomføring. Tiltaket kan innebære senere slipp av sau på beite. I et normalår vil det å unngå brøyting utsette åpningstiden på veien med 3 – 4 uker. Faggruppa anbefaler tiltaket.

### **Åpning av tunnel Øvre Moen – Oddatjønndammen for allmenn trafikk**

Om veien ikke stenges ved Øvre Moen, evt. enda lengre ut, vurderes åpning av tunnelen som eneste mulighet for en vesentlig bedring av trekkmulighetene mellom Odden og Drakaheia. Regulant (Statkraft) har selv forslått dette tiltaket ifbm. Blåfjell pumpe. Tiltaket forutsetter vesentlig oppgradering av tunnelen og med en kostnad på min. 15 mill. kr. I tillegg årlige driftskostnader på om lag 1 mill. kr. Faggruppa anbefaler tiltaket. Selv med åpning av tunnelen vil snømengdene før og etter tunnelen, evt. brøytetidspunkt ref. forrige pkt., være styrende for når tunnelen blir kjørbare den enkelte sesong.

### **Stenge veien til Skreivasskleivane for allmenn motorisert ferdsel**

Reduksjon i ferdselen på vegen forventes å ha positiv effekt for reinens bruk av trekkkorridoren over Pøylåa samt nærområdet til vegen inkl. tangen Høgaloft. Reduksjon i ferdsel kan gjøre at flere dyr kommer i posisjon til på krysse mellom Odden og Drakeheia. Stenging av veien kan muligens øke båttrafikken i Blåsjø og på Store Urevatn i.f.b.m reinsjakt. Faggruppa anbefaler tiltaket.

### **Forby sykling på anleggsveiene**

Mange anleggsveier er godt egnet for sykling, og bruk av el-sykkel gjør at en kommer langt inn i heia.

Flere steder er det en økning i bruk av sykkel etter at veier har blitt stengt for motorisert ferdsel. Begrensing av ferdselen har dermed blitt mindre effektivt enn det som var målsettingen.

Begrensing for bruk av sykkel kan være aktuelt på flere anleggsveier, men synes særlig aktuelt videre fra bommen på Beinlei. Her viser ferdselsdata et betydelig innslag av sykkelbruk, noe som er særlig uheldig gitt den korte avstanden ned til Steinsbuskardet. Faggruppa er usikre på lovgrunnlaget for å regulere sykkelbruk og er ikke kjent med at det er testet ut på andre anleggsveier. Faggruppa foreslår å teste ut et slikt forbud fra Beinlei etter samme lovgrunnlag og prosedyre som NVE bruker for å regulere motorisert ferdsel på anleggsveier. Ved en evt. klage i en slik sak vil det være OED som må fatte vedtak. *Faggruppa anbefaler å prøve ut tiltaket og med veien fra Beinlei som pilot.*

### **Stenge veien til Førrevassdammen for allmenn motorisert ferdsel**

Vegen er med å styre ferdsel inn på vestsiden av Blåsjø. Området har de senere år vært sporadisk bruk av bukker. Bedring av trekkmulighetene lenger øst ref. omtalte tiltak ovenfor, vil kunne øke villreinsens bruk av områdene og gjøre ferdsel til Førrevassdammen mere konfliktylt. Samtidig blir sesongen med ferdsel svært kort om en ikke brøyter opp veien fra Øvre Moen til Oddatjønndammen. Faggruppa anbefaler ikke stenging av vegen for allmenn motorisert ferdsel i denne omgang. Nytt brøyteregime Øvre Moen – Oddatjønndammen, kombinert med ferdselsregistrering videre mot Førrevassdammen bør prøves ut først.

### **Regulere båtutsetting med bom på rampene ved Oddatjønndammen og Førreskarddammen**

Båtbruken gir lett tilgang inn i sentrale deler av villreinområder rundt Blåsjø, men pr. i dag vurderes båtbruken å være av begrenset omfang. Unntak i jakta da særlig båttrampa ved Oddatjønndammen er en god del i bruk. Et flertall i faggruppa anbefaler å stenge båttrampene for allmenn bruk.

## VEDLEGG 1 FERDSELSDATA BLÅSJØ

### Ferdelsesregistrering 2014 – 2022 gjennomført av NINA

Vegstrekning	Årstall	Målepunkt og periode	Passeringer snitt pr. dag/totalt	Type passering
<b>Skreivasskleivane</b>	2022	Sør i Slettedalen 19.7 – 19.9	20/1309	Gående, sykkel og bil
<b>Storevassdammen</b>	2022	Storsteinsheia, inn forbi bommen ved Beinlei. 19.7 – 22.9	8/489	Bare syklist og gående. Ikke biltelling grunnet feil på teller
	2017	Storsteinsheia 13.7 – 16.10	6/562	Syklister og gående
	2016	Storsteinsheia 18.7 – 4.10	6/472	Syklister og gående
	2014	Storsteinsheia	4/386	Syklister og gående
<b>Førrevassdammen</b>	2016	På demningen sør-vestre dam 15.7 – 1.10	17/1349	Gående

Kilder:

Ferdselstilling i Setesdal Ryfylke. Sommeren 2022. NINA prosjektnotat 1.3.2023

Ferdsel i to fokusområder i Setesdal-Ryfylke villreinområde. NINA rapport 1676. 2019

GPS villreinprosjektet i Setesdal – Ryfylke – avbøtende tiltak. NINA rapport 1457. 2019

### Biltrafikk inn mot Storevassdammen

Bomplassering	Passeringer 2021	Passeringer 2022
<b>Venahei</b>	68 (+ Statkraft 46)	52 (+ Statkraft 46)
<b>Beinlei</b>	22 (+ Statkraft 36)	26 (+ Statkraft 36)

Kilde:

Suldal kommune. Fra logg ved uttak av nøkkel på Gullingen.

Passeringer fra regulant er anslag gitt av Statkraft selv

### Biltrafikk Blåsjøvegen passeringpunkt Gullingen. Antall passeringer (ut og inn)

Måned/år	2022	2023
----------	------	------

<b>Mai</b>		978
<b>Juni</b>		2 575
<b>Juli</b>	3 850	*2 070
<b>August</b>	4 115	4 298
<b>September</b>	4 315	55
<b>Oktober</b>	2 045	
<b>November</b>	640	
<b>Desember</b>	451	
<b>SUM</b>	15416	

\* I juli 2023 var bommen ute av drift i 3 uker

Kilde: Suldal kommune. Logg på automatisk bom.

### **Biltrafikk Øvre Moen - Oddatjønndammen**

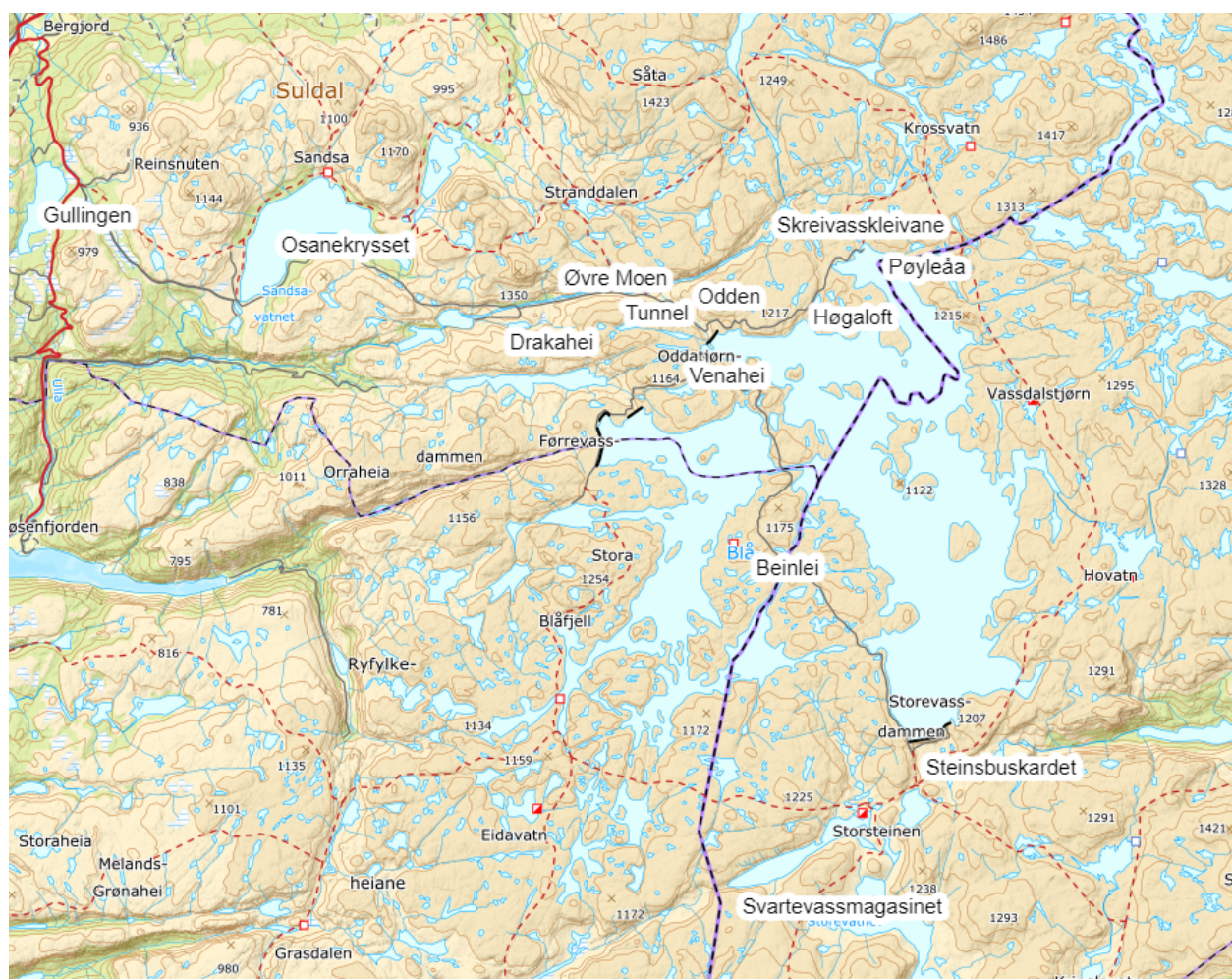
Anslås å ligge på ca. 8 000 passeringer i sesongen, dvs. 40 passeringer gjennomsnitt pr. dag. Anslaget er basert på at halvparten av de som kjører inn fra Gullingen kjører helt opp til Blåsjø.

### **Båtutsetting**

- Båtrampe Oddatjønn: 15 – 20 utsettinger pr. uke. Mere i jaktperioden.
- Båtrampe Førreskard: betydelig mindre i bruk enn båtrampe ved Oddatjønn. Noe økt bruk etter stenging av vegen på Venahei.

Kilde: grovt anslag fra Bjørn Sandvik, kraftverkssjef Statkraft

## VEDLEGG 2 KART MED NAVN BRUKT I TEKSTEN



**SAMMENSTILLING AV ALLE TILTAK  
BEHANDLET I FAGGRUPPENE  
(FORUTEN FAGGRUPPE  
AREAL OG LOVREGULERING)**

Se eget Excel-dokument.

# **BESTILLING SCENARIOANALYSER**



# SETESDAL AUSTHEI OG SETESDAL RYFYLKE – INNMELDING AV BEHOV FOR SCENARIOANALYSER

## PRI 1. ANALYSERE EFFEKT AV Å REALISERE TOMTERESERVE I) FRITIDSBEBYGGELSE OG II) ANNEN BEBYGGELSE I VILLREINOMRÅDER OG RANDSONENE.

*Vi ønsker å diskutere definisjon av randsoner med NINA i forkant. Forventede forstyrrelser inn i villreinområdet fra omkringliggende områder er en viktig faktor. Vi ønsker også å diskutere definisjon av tomterreserve i forkant av analysene, sett opp mot definisjon brukt for arealregnskap for Agder og Heiplanen.*

## PRI 2. EFFEKT AV FØLGENDE TILTAK PÅ BROKKE-SULESKARDVEIEN

a) Stenging av Brokke-Suleskardvegen 15. oktober.

b) Åpning av Brokke-Suleskardvegen 1. juni.

evn:

c) Tunell på Brokke-Suleskardvegen på strekningen fra under Rosskrepdammen til Kvislevatnet på ca kote 910 moh.



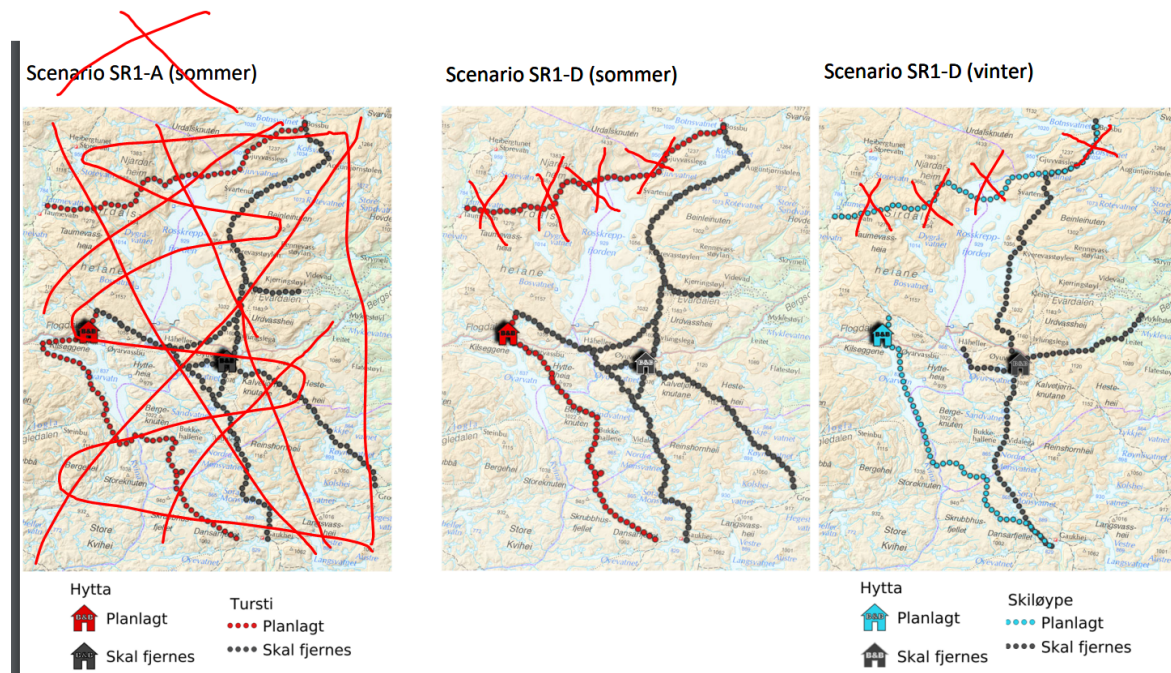
**PRI 3. EFFEKT AV LANDBRU OVER HOLMEVASSÅNA MELLOM HOLMAVATNET OG SANDVATN I SULDAL KOMMUNE. ELVA GÅR ÅPEN OM VINTEREN GRUNNET VANNSLIPP FRA HOLMAVATN.**



**PRI 4. SUPPLERENDE SCENARIOANALYSE FOR FLYTTING ØYUVSBU.**

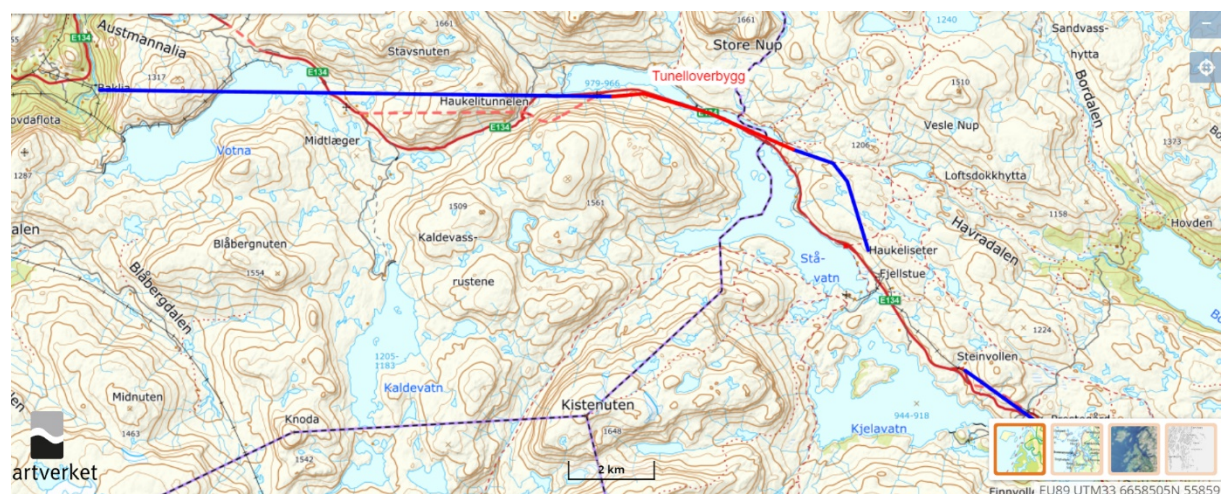
En ny variant av analysen som kom best ut (SR1-D), men hvor planlagt sti mellom Taumevatn og Bossbu i tillegg blir tatt ut.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene



## PRI 5. ANALYSE AV TUNELLOVERBYGG PÅ E134 OVER HAUKELIFJELL

Fra tunellutslaget ved planlagt tunnel ved Ulevå og ca 4 km videre mot vest til tunnelutslag øst i Haukelitunnelen. Rød linje på kartet viser strekning med tunell-overbygg som ønskes analysert. Blå linjer illustrerer strekninger med eksisterende eller planlagte tunneler.



## PRI 6. SUPPLERENDE SCENARIOANALYSER FOR FLYTTING AV STORSTEINEN

Se nærmere beskrivelser med kart lengre ned.

## PRI 7. FJERNING AV STATSKOGHYTTA URDALSBU NORD FOR ROSSKREPPFJORDEN.

Hytten er i dag svært mye brukt. De fleste som bruker hytta tar seg inn med båt som settes ut via båtrampa ved Fossebu (enden av en anleggsvei).

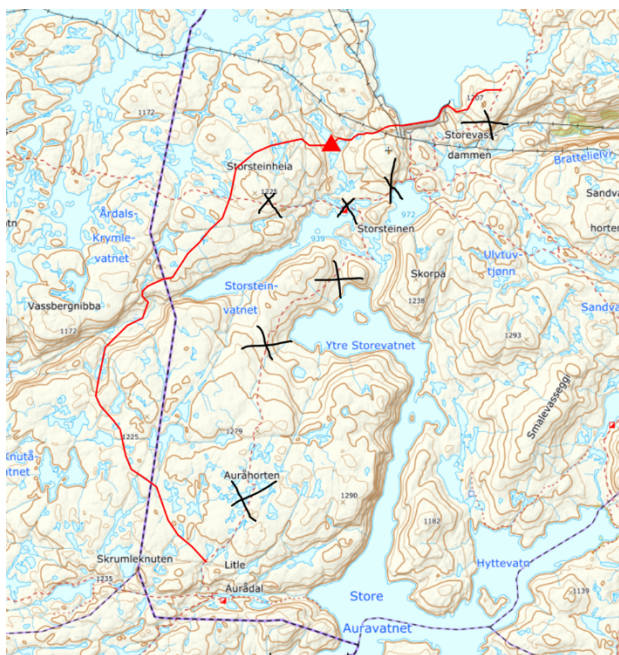
Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene



## VEDLEGG

### Beskrivelser med kart for supplerende scenarioanalyse for flytting av Storsteinen (pri 5):

1. Flytting av Storsteinen ca 1.5km opp i Storsteindalen. Nedlegging av eksisterende løype over søre del av Gyvassfjellet og under Storevassdammen. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Little Aurådal. Etablering av ny løype over Storevassdammen fram til ny hytteplassering. Etablering av ny løype Storsteinen-Little Aurådal med kryssing av Kvilldal ved Little Kvilldal.

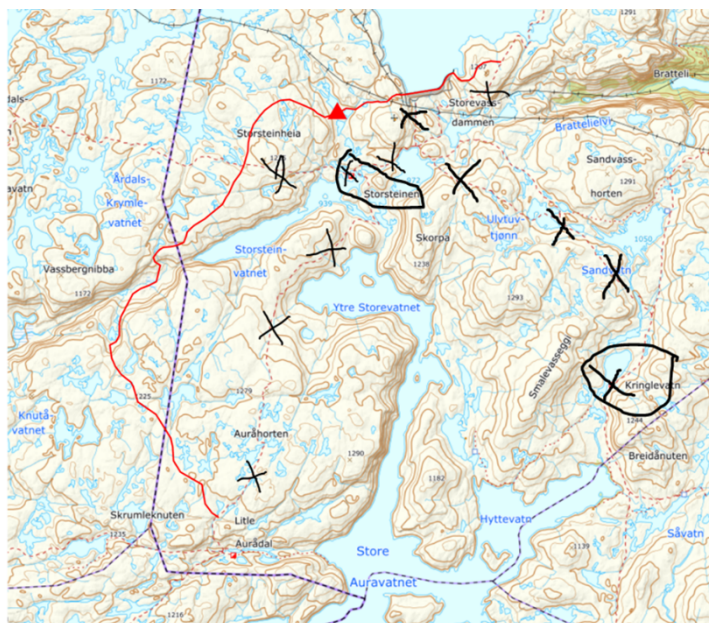


2. Flytting av Storsteinen ca 4km vest til Vatn 1082. Nedlegging av eksisterende løype over søre del av Gyvassfjellet og under Storevassdammen. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Little Aurådal. Etablering av ny løype over Storevassdammen fram til ny hytteplassering. Etablering av ny løype Storsteinen-Little Aurådal med kryssing av Kvilldal ved Little Kvilldal.

## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene



3. Flytting av Storsteinen ca 1.5km opp i Storsteindalen. Nedlegging av eksisterende løype over søre del av Gyvassfjellet og under Storevassdammen. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Little Aurådal. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Kringlevatn. Nedlegging av Kringlevatn. Etablering av ny løype over Storevassdammen fram til ny hytteplassering. Etablering av ny løype Storsteinen-Little Aurådal med kryssing av Kvilldal ved Little Kvilldal.



## Vedlegg for utkast til tiltaksplan for Setesdalsheiene

4. Flytting av Storsteinen ca 4km vest til Vatn 1082. Nedlegging av eksisterende løype over søre del av Gyvassfjellet og under Storevassdammen. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Little Aurådal. Nedlegging av eksisterende løype Storsteinen-Kringlevatn. Nedlegging av Kringlevatn. Etablering av ny løype over Storevassdammen fram til ny hytteplassering. Etablering av ny løype Storsteinen-Little Aurådal med kryssing av Kvilldal ved Little Kvilldal.

